זוהר, פרשת תרומה

ספר הזוהר

ספר הזהר, ויקיטקסט, ברישיון CC BY-SA.
geulaquiz.com

דף קכו עמוד א

וידבר יהו״ה אל משה לאמר, דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו וגו׳ רבי חייא פתח, **כי יעקב בחר לו יה ישראל לסגולתו** (תהלים קלה ד) -- כמה חביבין ישראל קמי קודשא בריך הוא דאתרעי בהו, ובעא לאתדבקא בהו ולאתקשרא עמהון, ועבד להון עמא יחידאה בעלמא, דכתיב **ומי כעמך כישראל גוי אחד בארץ** (ש״ב ז כג) , ואינון אתרעו ביה ואתקשרו ביה, הדא הוא דכתיב **כי יעקב בחר לו יה**, וכתיב

דף קכו עמוד ב

כי חלק יהו״ה עמו (דברים לב ט) , ויהב לשאר עמין שולטנין רברבן ממנן עלייהו, והוא נטיל לחולקיה ישראל.

רבי שמעון פתח, **מי זאת הנשקפה כמו שחר, יפה כלבנה ברה כחמה איומה כנדגלות** (שיר ו י) . **מי זאת** - רזא דתרין עלמין מתחברן כחדא, ודא הוא עולם ועולם. **מי** -- הא אוקימנא דרגא עלאה לעילא, שירותא דקיימא בשאלתא ואקרי מ״י, כמה דאת אמר (ישעיהו מ כו) שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה. **זאת** -- דרגא תתאה לתתא, עלמא תתאה. ותרווייהו תרין עלמין, בחבורא חדא, בקשורא חדא כחדא. **הנשקפה** - כד מתחברן תרווייהו כחדא. **כמו שחר** - כד בעייא שחרותא לאנהרא, ולבתר אתנהיר כסיהרא, כד (כניש) בטש בה נהירו דשמשא, ולבתר כשמשא, כד קיימא סיהרא בשלימו. **איומה** - תקיפא לאגנא על כלא, דהא כדין אית לה שלימו ותקיפו למעבד חילא, ונטלא חילא מעלמא עלאה, על ידא דיעקב שלימא דחבר לון כחדא, חבר לון כחדא לעילא, וחבר לון כחדא לתתא, ומתמן נפקו תריסר שבטין קדישין כגוונא דלעילא.

יעקב דהוה שלים, אעיל רחימו בתרין עלמין כמה דאוקימנא, שאר בני נשא דעבדין כדין, מגלין עריין לעילא ותתא, גרים דבבו בתרין עלמין, וגרים פרודא, הדא הוא דכתיב **ואשה אל אחותה לא תקח לצרור** (ויקרא יח יח) , דאתעבידו מארי דבבו דא לדא. ואי תימא **ותקנא רחל באחותה** (בראשית ל א) , הכי הוא ודאי, דהא עלמא תתאה כל תיאובתה לאו איהו, אלא בגין למיהוי כגוונא דעלמא עלאה, ולמירת דוכתהא, בדוכתא אחרא, קנאת סופרים אסגיאת חכמתא, והכא קנאת סופרין, בגין דאית ספר וספר, אסגיאו משיכו דחכמתא (עלאה) לגבייהו, (נ״א ועל דא יעקב אשלים כו׳).

ועם כל דא אפילו יעקב לא אשלים לגבייהו כדקא חזי, שאר בני עלמא גרמין דבבו, וגרמין פרודא, ומגלין עריין דכלא, עריין דעילא ותתא.

וברזא דא אית רזא דעריין, עריין דאימא וברתא, וכלא ברזא חדא, מי זאת אתקרון אחתן, בגין דאינון באחוה וברחימו ובחבורא דרעותא, ואקרון אמא וברתא, מאן דגלי ערייתהון לית ליה חולקא לעלמא דאתי, ולית ליה חולקא במהימנותא.

תא חזי, **כי יעקב בחר לו יה** - רזא עלאה לעילא, כיון דאשלים ואקרי ישראל, כדין לסגלתו, נטיל כלא בכל סטרין, ונטיל לעילא ונטיל לתתא, ואשתלים בכלא.

אמר רבי שמעון, הא תנינן, דכד ברא קודשא בריך הוא עלמא, גליף בגליפי דרזי מהימנותא, גו טהירין, ברזין עלאין, וגליף לעילא וגליף לתתא, וכלא ברזא חדא, ברזא דגלופי דשמא קדישא יהו״ה, דשליט באתווי עילא ותתא, וברזא דא אשתכללו עלמין, עלמא עלאה ועלמא תתאה.

עלמא עלאה אשתכלל ברזא דאת י׳, נקודה עלאה קדמאה, דנפקא מגו דסתים וגניז דלא ידיע, ולא קיימא למנדע, ולא אתיידע כלל, סליקו דרזא דאין סוף, ומגו סתימו דא, נהיר נהירו חד דקיק וסתים, כליל בגויה כללא דכל נהורין, ובההוא נהירו סתים, בטש ביה מאן דלא בטש, נהיר ביה מאן דלא נהיר. וכדין אפיק חד נהירו, דאיהו עדונא לעדונא, לאשתעשע, לאתגנזא נהירו דקיק וסתים בגו ההוא נהירו.

והוא נהירו דאיהו עדונא לעדונא סתים, אתקיימו (ס״א אתרקימו) ואשתכללו ביה שית רשימין דלא ידיען, בר להההוא נהורא דקיק, כד עאל לאתגנזא עדונא בעדונא, נהיר בנהירו, והאי נהירו דנפק מגו נהירו דקיק, איהו דחילא ואמתני ותקיפא יתירא. ואתפשט האי, ואתעביד עלמא חדא, דנהיר לכל עלמין, עלמא סתימא דלא ידיע כלל, ובגויה דיירין שית רבוא אלף, דאינון דיורין וחילין ומשיריין עלאין.

וכיון דאפיק לון ואשתכללו כחדא, כדין

דף קכז עמוד א

איהו חבורא חדא, ואינון רזא דאת וי״ו, דאתחבר בההוא עלמא סתימא (כאן חסר), וכדין כתיב **כי יעקב בחר לו יה** (תהלים קלה ד) , כד נפיק וי״ו ואשתכלל מגו י״ה, כדין ישראל לסגלתו. שאר בני עלמא לא אתייהיב לון רשו לסלקא הכי, אלא לסגלתו, אתר דנטיל וכניש כלא, ודא איהו דרגא לתתא, ומגו דא נטלין לעילא בסתימו דרעו, אבל לא באתגליא כמה דנטיל יעקב, הדא הוא דכתיב **ויקחו לי תרומה**:

ויקחו לי תרומה. רבי יהודה פתח, **מה רב טובך אשר צפנת ליראיך, פעלת לחוסים בך נגד בני אדם** (שם לא כ) -- האי קרא הא אוקמוה ואתמר, אבל רזא דא הא אוקמיה בוצינא קדישא גו רזין עלאין, דרגא עלאה דאיהו רזא דעלמא עלאה אקרי מ״י, דרגא תתאה דאיהו רזא דעלמא תתאה אקרי מ״ה, ותנינן אל תקרי מ״ה אלא מאה, בגין דכל דרגין עלאין באשלמותהון, הכא אינון. תו אמאי אקרי מ״ה?

אלא אף על גב דמשיכו עלאה אתמשך, לא אתגליא, עד דאשתלים הכא, דאיהו אתר סופא דכל דרגין, סופא דאמשכותא דכלא, וקיימא באתגליא, ואף על גב דאתגליא יתיר מכלא, קיימא לשאלתא מ״ה, מה חמית מה ידעת, כמה דאת אמר **כי לא ראיתם כל תמונה** (דברים ד טז) , ובגין כך ״מה״.

״רב טובך״ -- דא איהו יסודא דעלמא דאקרי רב טוב, כמה דאת אמר **ורב טוב לבית ישראל** (ישעיהו סג ז) , בגין דהאי איהו רב טוב, אור קדמאה אקרי טוב סתם, והכא כלילן דכר ונוקבא כחדא, אשר צפנת, דהאי אתגניז, כגוונא דאור קדמאה דאתגניז ואתטמר. ״פעלת״ - דהכא איהו אומנותא דכלא, אומנותא דכל עלמא, אומנותא דנשמתין ורוחין, ברזא דא עביד קודשא בריך הוא אומנותא דכל עלמא, ורזא דא **בראשית ברא אלהי״ם את השמים ואת הארץ** (בראשית א א) , ברזא דא אתעביד משכנא ואתבני, דאיהו בדיוקנא דעלמא דלעילא, ובדיוקנא דעלמא תתאה, הדא הוא דכתיב **ויקחו לי תרומה** - **לי תרומה**, תרין דרגין דאינון חד, דמתחברן כחדא:

ויקחו לי תרומה וגו׳. רבי שמעון ורבי אלעזר ורבי אבא ורבי יוסי, הוו יתבי יומא חד תחות אילני, בבקעתא גבי ימא דגנוסר, אמר רבי שמעון, כמה יאה צלא דא דחפיא עלן מגו אילני, ואנן צריכין לאעטרא האי אתר במלי דאורייתא.

פתח רבי שמעון ואמר, **אפריון עשה לו המלך שלמה מעצי הלבנון** (שיר ג ט) . האי קרא הא אוקימנא ליה ואתמר, אבל אפריון, דא היכלא דלתתא, דאיהו כגוונא דהיכלא עלאה, וקודשא בריך הוא קרא ליה גנתא דעדן, דאיהו נטע ליה להנאתיה, וכסופא דיליה לאשתעשעא ביה, גו אינון נשמתין דצדיקייא דתמן כלהו קיימין, ורשימין בגויה אינון נשמתין דלית לון גופא בהאי עלמא. כלהו סלקין ומתעטרן תמן, ואית לון דוכתין למחמי לאתענגא גו ענוגא עלאה דאקרי נעם יהו״ה, ותמן אתמליין מכל כסופין דנהרי דאפרסמונא דכיא.

אפרסמון - דא היכלא עלאה טמירא גניזא. אפריון - דא היכלא דלתתא, דלית ביה סמך עד דאסתמיך (נ״א דאתמשך) מגו היכלא עלאה. ובגין כך, את סמך איהו סתים בכל סטרוי, כגוונא דא את ס׳ סתימא.

מה בין האי להאי? אלא בשעתא דסתים ואתגניז בגויה גו (נ״א נקודא) נהורא עלאה לעילא, כדין איהי קיימא בדיוקנא (נ״א דא) דאת סמ״ך, סתים בגויה ואתגניז ביה, לסלקא לעילא. ובשעתא דהדרא ויתבא רביעא על בנין לתתא לינקא לון, כדין איהי קיימא בדיוקנא דאת ס׳ רביעא, סתימא לגו ארבע סטרין דעלמא. ועל דא, דא איהו

דף קכז עמוד ב

אפרסמון, ודא הוא אפריון.

ובאתר תרין אתוון ס״מ קיימא י׳, ברזא דברית, (ס״א רזא דברית דאתגניז בגוויה), דאיהו זמין לנטלא כלא, רזא דאינון מאה ברכאן, שתין וארבעין, שתין לקבל שית סטרין דנפקי מאת ס׳, ארבעין לקבל ארבע סטרי עלמא, וכלא אשלימו למאה, ואת יו״ד איהו אשלים לרזא דמאה כגוונא דלעילא, ועל דא, דא אפרסמון ודא אפריון.

אינון נהרי נפקין מאפרסמון דא, ונשמתין עלאין דלית לון גופא בהאי עלמא, ינקין מההוא נהירו דנפיק מאינון אפרסמונא דכיא, ומתענגי בענוגא דא עלאה. ונשמתין דסלקין ונחתין, דאית לון גופא בהאי עלמא, סלקין וינקין מההוא נהירו דאפריון דא, ונחתין, ואלין יהבי ונטלי, יהבי ריחא מאינון עובדין דכשראן דמשתדלי בהו בהאי עלמא, ונטלי מההוא ריחא דאשתאר ביה בגנתא, כמה דאת אמר **כריח שדה אשר ברכו יהו״ה** (בראשית כז כז) , ריחא דאשתאר ביה בההוא חקלא. וכלהו קיימי בההיא גנתא, אלין מתענגי לעילא, ואלין מתענגי לתתא.

עשה לו המלך שלמה -- עשה לו לגרמיה, אי תימא הא נשמתין דצדיקיא משתעשען ביה, ואת אמרת עשה לו, הכא הוא ודאי, בגין דהאי אפריון וכל אינון נשמתין דצדיקיא, כלהו קיימי לאשתעשעא בהו קודשא בריך הוא. **המלך שלמה** -- מלכא דשלמא דיליה, ודא איהו מלכא עלאה, [והא אוקמוה] "המלך" סתם - דא מלכא משיחא. דא עלמא דדכורא, ודא עלמא דנוקבא.

מעצי הלבנון - אינון אילנין נטיען, דעקר לון קודשא בריך הוא, ושתיל לון באתר אחרא, ואלין אקרון ארזי לבנון אשר נטע, ולא אתבני האי אפריון, ולא אשתכלל אלא בהו.

תו **מעצי הלבנון** - אלין שית יומין דבראשית, דכל יומא ויומא מסדר בהאי אפריון סדורא דאתחזי ליה: סדורא קדמאה, אתנגיד מסטרא דימינא, אור קדמאה דאתגניז, ואתנטיל מסטרא דימינא, ועאל בהאי אפריון, על ידא דיסודא חד, ועביד ביה שמושא, לבתר אפיק ההוא אפריון חד דיוקנא כגוונא דהאי אור. ודא הוא רזא דכתיב **יהי אור ויהי אור** (בראשית א ג) , כיון דאמר יהי אור, אמאי כתיב **ויהי אור**? לא אצטריך קרא למכתב אלא **ויהי כן** - מהו **ויהי אור**? אלא דההוא אור אפיק אור אחרא דאתחזי ליה, ודא איהו יומא קדמאה מאינון עצי הלבנון: סדורא תניינא, אתנגיד מסטרא דשמאלא, פרישו דמיא בנגידו דאשא תקיפא, ואתנטיל מסטרא דשמאלא, ועאל בהאי אפריון, ועביד ביה שמושא, ואפריש בין מיין דבסטר ימינא, ובין אינון מיין, (דבסטר שמאלא), לבתר אפיק ההוא אפריון חד דיוקנא כגוונא דיליה, ודא איהו רזא דכתיב **בין המים אשר מתחת לרקיע ובין המים אשר מעל לרקיע ויהי כן** (שם ז). ודא איהו יומא תניינא מאינון עצי הלבנון: סדורא תליתאה, אתנגיד מסטרא דאמצעיתא, ומסטרא דימינא (נ"א ומסטרא דשמאלא), חד יומא תליתאה דעביד שלמא בעלמא, ומתמן אתמשיכו איבין לכלא, ודא עביד שמושא בהאי אפריון, ואפיק זינא לזיניה, זינא לעובדין סגיאין, זינא דאתחזי ליה, וכל דשאין ועשבין ואילנין בכמה חילין, ואשתאר דיוקניה תמן, ואפיק זינא ההוא אפריון, כההוא גוונא ממש, ודא איהו יומא תליתאה דאתכליל מתרין סטרין, מאינון עצי הלבנון: סדורא רביעאה אתנגיד, ואתנהיר נהירו דשמשא, לאנהרא להאי אפריון גו חשוך דיליה, ועאל ביה לאנהרא, ולא עביד ביה שמושא, עד יומא חמישאה, דאפיק האי אפריון ההוא שמושא דנהירו דעאל ביה ביומא רביעאה, ואפיק ההוא אפריון בההוא גוונא ממש דההוא נהירו, ודא איהו יומא רביעאה, חד מאינון עצי הלבנון: סדורא חמישאה, אתנגיד חד משיכו דרחישו

דף קכח עמוד א

דמיא, ועביד שמושא לאפקא ההוא נהירו דסדורא דיומא רביעאה, ועביד בהאי אפריון שמושא, ואפיק זינין לזיניה, אינון דאתחזי כההוא גוונא ממש, והאי יומא שימש ההוא שמושא יתיר מכל שאר יומין, וכלא תליא עד יומא שתיתאה, דאפיק אפריון כל מה דהוה גניז ביה דכתיב **תוצא הארץ נפש חיה למינה וגו'** (בראשית א כד) , ודא איהו יומא חמישאה, חד מאינון עצי הלבנון: סדורא שתיתאה, דא איהו יומא דאתקין כל האי אפריון, ולית ליה תקונא ולית ליה תוקפא בר מהאי יומא, כד אתא האי יומא, אתתקן האי אפריון בכמה רוחין בכמה נשמתין בכמה עולימתן שפירן בחיזו, אינון דאתחזון למיתב בהיכלא דמלכא, אוף איהו אתתקן בשפירו כל שאר יומין דהוו בקדמיתא, ואתקין לון, בתיאובתא חדא ברעותא בחדוה, תקונא דלעילא ותתא.

כדין אתקדש האי אפריון בקדושין עלאין, ואתעטר בעטרוי, עד דסליק בסליקו דעטרא דנייחא, ואקרי שמא עלאה שמא קדישא דאיהו שבת, נייחא דכלא, תיאובתא דכלא, דבקותא דכלא, דעילא ותתא כחדא, וכדין כתיב **אפריון עשה לו המלך שלמה מעצי הלבנון** (שיר ג ט) . אמר רבי שמעון, מאן דזכי בההוא אפריון, זכי בכלא, זכי למיתב בנייחא בצלא דקודשא בריך הוא, כמה דאת אמר **בצלו חמדתי וישבתי** (שיר ב ג) , והשתא דיתיבנא בצלא דנייחא דא, אית לן לאסתכלא דלא יתבינן אלא בצלא דקודשא בריך הוא, גו ההוא אפריון, ואית לן לאעטרא האי אתר בעטרין עלאין, עד דיתערון אילני דההוא אפריון, למיתי עלן בצלא אחרא:

פתח רבי שמעון ברישא ואמר, **ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי. ויקחו לי** -- האי מאן דבעי לאשתדלא במצוה, ולאשתדלא ביה בקודשא בריך הוא, אצטריך דלא ישתדל ביה בריקנייא ובמגנא, אלא אצטריך ליה לבר נש לאשתדלא ביה כדקא יאות כפום חיליה, והא אוקימנא מלה דא בכמה אתרי, יאות למיסב בר נש ההוא אשתדלותא דקודשא בריך הוא, כמה דאת אמר **איש כמתנת ידו וגו'** (דברים טז יז) . ואי תימא הא כתיב **לכו שברו ואכלו, ולכו שברו בלא כסף ובלא מחיר יין וחלב** (ישעיהו נה א) , דהא איהו במגנא, (ואשתדלותא בלא כסף), ואיהו אשתדלותא דקודשא בריך הוא, אלא אשתדלותא דאורייתא כל מאן דבעי זכי בה, אשתדלותא דקודשא בריך הוא למנדע ליה, כל מאן דבעי זכי ביה בלא אגרא כלל. אבל אשתדלותא דקודשא בריך הוא דקיימא בעובדא, אסיר לנטלא ליה למגנא ובריקנייא, בגין דלא זכי בההוא עובדא כלל לאמשכא עליה רוחא דקודשא, אלא באגר שלים.

בספרא דחרשי דאוליף אשמדאי לשלמה מלכא, כל מאן דבעי לאשתדלא לאעברא מניה רוח מסאבא, ולאכפייא רוחא אחרא, ההוא עובדא דבעי לאשתדלא ביה, בעי למקני ליה באגר שלים, בכל מה דיבעון מניה בין זעיר בין רב, בגין דרוח מסאבא איהו אזדמן תדיר במגנא ובריקנייא, ואזדבן בלא אגרא, ואניס לבני נשא למשרי עלייהו, ומפתי לון לדיירא עמהון בכמה פתויין, בכמה ארחין סטי לון לשוואה דיוריה עמהון.

ורוח קודשא לאו הכי, אלא באגר שלים, ובאשתדלותא רב סגי, ובאתדכאותא דגרמיה ובאתדכאותא דמשכניה, וברעותא דלביה ונפשיה, ולואי דיכיל למרווח ליה דישוי מדוריה עמיה, ועם כל דא דיהך בארח מישר, דלא יסטי לימינא ולשמאלא, ואי לאו מיד אסתלק מניה ואתרחק מניה, ולא יכיל למרווח ליה כדבקדמיתא. ועל דא כתיב **ויקחו לי תרומה**.

מאת כל איש - מההוא דאקרי ׳איש׳ דאתגבר על יצריה, וכל מאן דאתגבר על יצריה אקרי ׳איש׳.

אשר ידבנו לבו - מאי **אשר ידבנו לבו**? אלא

דף קכח עמוד ב

דיתרעי ביה קודשא בריך הוא, כמה דאת אמר **לך אמר לבי** (תהלים כז ח) , **צור לבבי** (שם עג כו), **וטוב לב** (משלי טו טו) , **וייטב לבו** (רות ג ז) - כלהו בקודשא בריך הוא קאמר, אוף הכא אשר ידבנו לבו, מניה תקחו את תרומתי, דהא תמן אשתכח ולאו באתר אחרא.

ומנא ידעינן דהא קודשא בריך הוא אתרעי ביה ושוי מדוריה ביה, כד חמינן דרעותא דההוא בר נש (בחדוה ברעותא דלבא) למרדף ולאשתדלא אבתריה דקודשא בריך הוא, בלביה ובנפשיה וברעותיה, ודאי תמן ידעינן דשריא ביה שכינתא, כדין בעינן למקני ההוא בר נש בכסף שלים, (ולאשתדלא אבתריה), לאתחברא בהדיה ולמילף מניה, ועל דא קדמאי הוו אמרי וקנה לך חבר, באגר שלים בעי למקני ליה, בגין למזכי בשכינתא, עד הכא בעי למרדף בתר זכאה ולמקני ליה. אוף הכי ההוא זכאה בעי למרדף בתר חייבא, ולמקני ליה באגר שלים, בגין דיעבר מניה ההוא זוהמא, ויתכפיא סטרא אחרא, ויעביד לנפשיה, בגין דיתחשב עליה כאילו הוא ברא ליה, ודא איהו שבחא דיסתלק ביה יקרא דקודשא בריך הוא יתיר משבחא אחרא, ואסתלקותא דא יתיר מכלא, מאי טעמא, בגין דאיהו גרים לאכפיא סטרא אחרא, ולאסתלקא יקרא דקודשא בריך הוא, ועל דא כתיב באהרן **ורבים השיב מעון** (מלאכי ב ו), וכתיב **בריתי היתה אתו** (שם ה).

תא חזי, כל מאן דאחיד בידא דחייבא (ותב לגביה), ואשתדל ביה למשבק ארחא בישא, איהו אסתלק בתלת סלוקין, מה דלא אסתלק הכי בר נש אחרא, גרים לאכפייא סטרא אחרא, וגרים דיסתלק קודשא בריך הוא ביקריה, וגרים לקיימא כל עלמא בקיומיה לעילא ותתא, ועל האי בר נש כתיב **בריתי היתה אתו החיים והשלום**, וזכי למחמי בנין לבנוי, וזכי בהאי עלמא, וזכי לעלמא דאתי, כל מארי דינין לא יכלין למידן ליה בהאי עלמא, ובעלמא דאתי עאל בתריסר תרעי ולית מאן דימחי בידיה, ועל דא כתיב **גבור בארץ יהיה זרעו דור ישרים יבורך, הון ועשר בביתו וצדקתו עומדת לעד, זרח בחשך אור לישרים וגו׳** (תהלים קיב ג) .

באדרא עלאה קיימין תלת (סטרי) גוונין, ואינון להטין גו שלהובא חדא, וההוא שלהובא נפקא מסטרא דדרום דאיהו ימינא, ואינון גוונין מתפרשן לתלת סטרין, חד סליק לעילא, וחד נחית לתתא, וחד דאתחזי, וגניז בשעתא דשמשא נהיר:

גוונא חדא ההוא דסליק לעילא, נפקא, וההוא גוונא איהו גוון חוור, יתיר מחוורו אחרא, ועאל בההוא שלהובא, ואצטבע זעיר, ולא אצטבע, וקיימא ההוא גוון לעילא על רישא דההוא אדרא.

ובשעתא דישראל עאלין לבי כנשתא ומצלן צלותהון, כד מטאן לגאל ישראל, וסמכין גאולה לתפלה, כדין האי גוון חוור אסתלק על רישא דאדרא, ואתעביד ליה כתרא (דקיימא), וכרוזא נפיק ואמר, זכאין אתון עמא קדישא דעבדי טוב קמיה דקודשא בריך הוא, ורזא דא **והטוב בעיניך עשיתי** (ישעיהו לח ג) , דסמיך גאולה לתפלה. בגין דהא בההיא שעתא דמטו לתהלות לאל עליון, דסליק האי גוון על רישא דההוא אדרא, אתער האי צדיק לאתחברא באתר דאצטריך, ברחימו בחביבו בחדוה ברעותא, וכל שייפין כלהו מתחברן בתיאובתא חדא אלין באלין, עלאין בתתאין, ובוצינין כלהו נהרין ומתלהטין, וכלהון קיימא בחבורא חדא בהאי צדיק דאקרי טוב, כמה דאת אמר **אמרו צדיק כי טוב** (שם ג י), ודא מחבר לכלהו בחבורא חדא.

כדין כלא בלחישו עילא, ותתא בנשיקין דרעותא, וקיימא מלה בחבורא דבי אדרא, כיון דמטו לשים שלום, כדין עביד שמושא ההוא נהר דנפיק מעדן באדרא דא. וכדין בעיין כלא לנפקא מקמי מלכא, ולא אצטריך בר נש ולא אחרא לאשתכחא תמן, ולא למשאל שאלתין,

דף קכט עמוד א

אלא אצטריך למנפל על אנפין, מאי טעמא, בגין דההיא שעתא שעתא דשמושא הוי, ובעי כל בר נש למכסף מקמי מאריה, ולחפיא אנפוי בכסופא סגי, ולאכללא נפשיה בההוא שמושא דנפשין, דאתכליל ההוא אדרא מעילא ומתתא, בנפשין ורוחין, כדין גוון אחרא דנחית לתתא, קאים ואחיד בשפולי דהאי אדרא.

וכרוזא נפיק וקארי ואמר, עלאין ותתאין אסהידו סהדותא, מאן איהו דעביד נפשאן וזכי לחייביא, ההוא דעטרא (ס״א דאתחזי לאעטרא ליה בעטרא) דמלכותא על רישיה, ההוא דאתחזי לאעלא השתא קמי מלכא ומטרוניתא, דהא מלכא ומטרוניתא שאלי עליה.

כדין אזדמנן תרין סהדין, מאינון עיני יהו״ה דמשטטי בכל עלמא, וקיימין בתר פרגודא, וסהדן סהדותא דא, ואמרי הא אנן סהדין על פלניא בר פלניא, זכאה חולקיה דהא אבוי ידכר בגיניה לטב, דא איהו עביד נפשן לתתא, נפשאן דחייביא דהוו מסטרא אחרא, כדין אתיקר קודשא בריך הוא בחדוה שלימותא.

ביה שעתא אזדמן חד ממנא דאיהו גזברא על דיוקנין דצדיקיא, ברזא דשמושא דאתוון, דאתקרי ברזא יהודיע״ם, בכתרא דשמושא דשמא קדישא, ורמיז קודשא בריך הוא להההוא ממנא, ואייתי דיוקניה דההוא בר נש דעביד נפשאן דחייביא, וקאים ליה קמיה מלכא ומטרוניתא. ואנא אסהדנא עלי שמיא וארעא, דבההיא שעתא מסרין ליה ההוא דיוקנא, דהא לית לך כל צדיקא בהאי עלמא דלא חקיק דיוקניה לעילא תחות ידא דההוא ממנא, ומסרין בידיה שבעין מפתחן, דכל גנזיא דמאריה בהו, כדין מלכא בריך להההוא דיוקנא, בכל ברכאן דבריך לאברהם כד עבד נפשאן דחייביא.

וקודשא בריך הוא רמיז לארבע משריין עלאין, ונטלין להההוא דיוקנא, ואזלין עמיה, ואיהו עאל לשבעין עלמין גניזין דלא זכי בהו בר נש אחרא, בר אינון גניזין לאינון דעבדי נפשיהון דחייביא, ואלמלי הוו ידעי בני נשא כמה תועלתא וזכו (גרמי לצדיקיא) זכאן בגינייהו כד זכו להון, הוו אזלו אבתרייהו ורדפי לון כמאן דרדיף בתר חיין.

מסכנא זכי לבני נשא בכמה טבאן בכמה גניזין עלאין, ולאו איהו כמאן דזכי בחייביא, מה בין האי להאי, אלא מאן דאשתדל בתר מסכנא, איהו אשלים חיין לנפשיה וגרים ליה לאתקיימא, וזכי בגיניה לכמה טבאן להההוא עלמא, ומאן דאשתדל בתר חייביא, איהו אשלים יתיר, עביד לסטרא אחרא דאלהים אחרים דאתכפיא ולא שלטא, ואעבר ליה משלטנותיה, עביד דאסתלק קודשא בריך הוא על כורסי יקריה, עביד להההוא חייבא נפשא אחרא, זכאה חולקיה:

גוונא אחרא דאתחזי ולא אתחזי, בשעתא דמטאן ישראל לקדושה דסידרא, כדין האי גוונא דגניז נפיק, בגין דהאי איהו קדושתא דקא מקדשי ישראל יתיר על מלאכי עלאי דאינון חברים בהדייהו, והאי גוונא נהיר ואתחזי, בשעתא דישראל מקדשי קדושתא דא, (נ״א דהא מסיימין ישראל עד לא ישגחון וכו׳) עד דמסיימי ישראל, בגין דלא ישגחון מלאכים עלאין ויענישו לון לעילא, ולא יקטרגון עלייהו. כדין כרוזא נפיק ואמר, עלאין ותתאין אציתו, מאן איהו גס רוחא במלי דאורייתא, מאן איהו דכל מלוי בגין למגבה במלי דאורייתא, בגין דתנינן, דבר נש בעי למהוי שפיל בהאי עלמא במלי דאורייתא, דהא לית גבהו באורייתא אלא בעלמא דאתי.

בקדושתא דא בעינן לאסתמרא ולאגנזא לה ביננא, בגין דנתקדש גו קדושה ברישא ובסופא, יתיר מאינון קדושן דאמרי בהדן מלאכי עלאי, קדושה דאנן מקדשי בשבחא דאנן משבחן למלאכי עלאי, ובגין שבחא דא שבקין לן למעאל גו תרעי עלאי, ועל דא אנן אמרין קדושה דא

דף קכט עמוד ב

בלשון הקדש, ושבקין לן ברחימו למיעל תרעין דלעילא, מגו דאנן משבחין לון בסדורא דלהון (ס״א דילן), ובגין כך אנן נטלין קדושן יתיר, ועאלן תרעין עלאין.

ואי תימא רמאותא היא. לאו הכי. אלא מלאכי עלאי אינון קדישין יתיר מינן, ואינון נטלי קדושתא יתיר, ואלמלא דאנן נטלין ומשכין עלן קדושאן אלין, לא ניכול למיהוי חברים בהדייהו, ויקרא דקודשא בריך הוא לא ישתלים עילא ותתא בזמנא חדא, ועל דא אנן משתדלין למהוי עמהון חברים, ויסתלק יקרא דקודשא בריך הוא עילא ותתא בזמנא חדא.

קדושה די בסופא איהי תרגום כמה דאוקימנא, ודא אפילו יחיד יכיל לומר לה אינון מלי דתרגום, אבל מלין דלשון הקדש דקדושה לאו אינון אלא בעשרה, בגין דלשון הקדש שכינתא מתחברא בהדיה, ובכל קדושה דשכינתא אתיא לאו איהי אלא בעשרה, דכתיב **ונקדשתי בתוך בני ישראל וגו׳** (ויקרא כב לב) - בני ישראל אינון לשון הקדש ודאי, ולא שאר עמין דאית לון לישן אחרא.

ואי תימא הא קדושתא דקדיש דאיהו תרגום אמאי לאו איהו ביחיד, תא חזי, קדושתא דא לאו איהו כשאר קדושאן דאינון משלשין, אבל קדושתא דא איהי סלקא בכל סטרין, לעילא ותתא ובכל סטרי מהימנותא, ותברא מנעולין וגושפנקן דפרזלא וקליפין בישין, (ס״א ודא איהו שבחא דאסתלק ביה יקרא דקודשא בריך הוא יתיר משבחא אחרא, ואסתלקותא דא יתיר מכלא, מאי טעמא בגין דאיהו לאתכפייא סטרא אחרא, ולאסתלקא) **לאסתלקא יקרא דקודשא בריך הוא על כלא.**

ואנן בעינן למימר לה בלישנא דסטרא אחרא, ולאתבא בחילא תקיף אמן יהא שמיה רבא מברך, בגין דיתבר חילא דסטרא אחרא, ויסתלק קודשא בריך הוא ביקריה על כלא, וכד אתבר בקדושתא דא חילא דסטרא אחרא, קודשא בריך הוא אסתלק ביקריה, ואדכר לבנוי, ואדכר לשמיה, ובגין דקודשא בריך הוא אסתלק ביקריה בקדושתא דא, לאו איהי אלא בעשרה. ובלישנא דא על כרחיה דסטרא אחרא אתכפיא ואתתבר חיליה, ואסתלק יקרא דקודשא בריך הוא, ותברא מנעולין וגושפנקן ושלשלאן תקיפין וקליפין בישין, ואדכר קודשא בריך הוא לשמיה ולבנוי, זכאין אינון עמא קדישא דקודשא בריך הוא יהב לן אורייתא קדישא, למזכי בה לעלמא דאתי.

אמר רבי שמעון לחברייא, זכאין אתון לעלמא דאתי, וכיון דשרינן מלין דכתרא דמלכותא עלאה, אימא אנא בגינייכו (נ״א בגווייכו), וקודשא בריך הוא יהיב לכון אגרא בההוא עלמא, וההוא הבל דפומייכו יסתלק לעילא, כאילו אתון מתערין מלין אלין:

פתח ואמר, **וזאת התרומה אשר תקחו מאתם, זהב וכסף ונחשת** -- האי קרא איהו לסטרא עלאה ואיהו לסטרא תתאה, איהו לסטרא עלאה בסטרא דקדושה, ואיהו לסטרא תתאה בסטרא אחרא.

תא חזי, כד ברא קודשא בריך הוא עלמא, שארי למברי מסטרא דכספא דאיהו ימינא, בגין דההוא כספא הוה מלעילא, ובעובדא דמשכנא דאיהו כגוונא דיליה, שארי מסטרא דשמאלא, ולבתר מסטרא דימינא, בגין דמשכנא מסטרא דשמאלא הוה, ועל דא שארי הכא מסטרא דשמאלא, והתם מסטרא דימינא.

וזאת התרומה וגו׳, וכתיב **ערב ובקר וצהרים וגו׳** (תהלים נה יח) , האי קרא אוקמוה ואתמר, אבל הכא עדן עדנין הוא דצלותא דכל יומא, וחברייא אתערו בהני תלת זמנין. ״ערב״ - דא היא אספקלריאה דלא נהרא, ״ובקר״ - דא היא אספקלריאה דנהרא, ״וצהרים״ (ולאו האי אתר דאקרי חשך, אלא אתר איהו דקיימא בין האי להאי, אבל זמנא דצלותא דמנחה) - אתר דאתקרי חשך, איהו דאחיד בערב, וקיימא דא עם דא.

ומה דאתמר צהרים, דאיהו תוקפא דשמשא, לישנא מעליא נקט, והכי איהו ארחא, לבר נש אוכם

דף קל עמוד א

קראן ליה חוור, ולישנא מעליא נקט, ולזמנין לחוור קראן ליה אוכם, דכתיב **כי אשה כושית לקח** (במדבר יב א) , **הלא ככני כושיים אתם לי וגו׳** (עמוס ט ז).

ערב, דא צלותא דערבית, ובגין דבערב דא אתערב ביה סטרא אחרא, דחשיך נהוריה ושלטא בליליא, שוו ליה רשות, ולית ליה זמן קבע. אמורין ופדרין מתאכלין בהאי זמנא, ומכאן אתזנו כמה חבילי טהירין, דנפקין ושלטין בליליא.

ואי תימא אי הכי, הא תנינן דכל אינון מארי סטרא אחרא דרוח מסאבא לא שלטי בארעא קדישא, והא מתערי לון ישראל בהאי, ואסיר לאתערא לון לשריא על ארעא קדישא. אלא בליליא, ההוא תננא סליק, ולא סליק כגוונא דקרבנא אחרא, דהוה סליק תננא בארח מישר, והכא הוה סליק ההוא תננא לחד נוקבא דצפון, דתמן כל מדורין דרוחין בישין, וכיון דההוא תננא סליק ועקים ארח להההוא סטרא, כלהו הוו מתזנין, וקיימין ועאלין בדוכתייהו, ולא הוו נפקין ושלטין בעלמא.

חד ממנא קיימא להההוא סטרא, על ההוא נוקבא דצפון, בכל אינון חבילי טהירין, סנגירי״א שמיה, ובשעתא דההוא תננא עקים ארחיה וסליק, האי ממנא ושתין אלף רבוא משריין אחרנין, כלהו מתעתדן לקבלא ליה ולאתזנא מניה, וקיימין בההוא נוקבא, ועאלין בחד פתחא דאקרי קרי, ודא איהו רזא דכתיב **ואם תלכו עמי קרי וגו׳** (ויקרא כו כח) , וכתיב **והלכתי עמכם בחמת קרי** - בההוא רוגזא דנפיק מפתחא דקרי, ואלין אינון דמשטטי בליליא.

ובשעתא דנשמתין נפקין מפתחא לאתחזאה לעילא, אינון נפקין ומקטרגן לון, ולא יכלין לסלקא ולאתחזאה לעילא, בר אינון חסידי קדישין עליונים, דאינון בקעין רקיעים ואוירים וסלקין.

ואלין חבילי טהירין נפקין, ומודיעין מלין כדיבין לבני נשא, ואתחזיין לון בדיוקנין אחרנין, וחייכאן בהו עד דאושדין זרעא, ואקרון מאריהון דקרי, בגין דאינון דנפקין מפתחא דקרי גרמי לון. ובשעתא דמתאכלי אמורין ופדרין, ההוא תננא הוי רוי לון וזן לון, כפום יקרא דלהון הכי מזונא דלהון מה דאתחזי לון, ובהאי לא נפקן ולא משטטי בארעא קדישא.

ערב -- כמה דאת אמר **וגם ערב רב עלה אתם** (שמות יב לח) , דכל אינון חבילי טהירין אינון מתערבי בשולטנו דליליא, ועל דא לא שויוהא חובא לצלותא דערבית, דלית מאן דיכיל לאתקנא לה כיעקב, דאיהו הוה מארי (מדכי) משכנא, ומתקן ליה כדקא יאות. ואף על גב דאיהו רשו, צלותא דא איהו לאגנא עלן מגו פחד בלילות, מגו פחד דכמה סטרין דגיהנם, דהא בההיא שעתא טרדי לחייביא בגיהנם על חד תרין מבימא, ובגין כך מקדמי ישראל למימר והוא רחום, דאיהו בגין פחד דגיהנם, ובשבת דלא אשתכח פחד דינא דגיהנם ולא דינא אחרא, אסיר לאתערא ליה, דאתחזי דהא לית רשו לשבת לאעברא דינא מעלמא.

ופחד דקטרוגא דנשמתין, כד בעאן לסלקא לעילא לאתחזאה קמי מאריהון, ובגין כך אנן מקדימים שומר את עמו ישראל לעד אמן. פחד דכמה מזיקין וקטרוגין דמשתכחי בליליא, ואית לון רשו לנזקא למאן דנפיק מתרע ביתיה לבר, ובגין כך אנן מקדימים ושמור צאתנו ובואנו.

ועם כל דא, מגו דחילו דכל דא, אנן מפקידינן גופין רוחין ונשמתין למלכותא עלאה, די שולטנו דכלא בידהא, ועל דא צלותא דערבית בכל ליליא וליליא, השתא דקרבנין ומדבחן לא אשתכחו, אנן עבדינן כל תקונין דאנן עבדין על רזא דנא. בפלגו ליליא כד רוח צפון אתער, בטש בכל אינון מדורין דרוחין בישין, ותבר חד (טינרא תקיפא) סטרא אחרא, ועאל ושאט לעילא ותתא, וכל אינון

דף קל עמוד ב

חבילי טהירין עיילין לדוכתייהו, ואתבר חילייהו ולא שלטין, וכדין קודשא בריך הוא עאל לאשתעשעא עם צדיקיא בגנתא דעדן, והא אתמר.

כד אתי צפרא, נהורא דשרגא דשלטא בליליא, אתגניז מקמי נהורא דיממא, כדין בקר שלטא, ואתעבר שולטנו דערב, (וכדין) האי בקר איהו בקר דאור קדמאה, האי בקר אשלים טיבו לעלמין כלהו, מניה אתזנו עלאין ותתאין, האי אשקי לגנתא, האי איהו נטירו דכל עלמא.

הכא רזא לידעי מדין, מאן דבעי למיפק לארחא, יקום בנגהא, וישגח באסתכלותא לפום שעתא לסטר מזרח, ויחמי כחיזו דאתוון דבטשי ברקיעא, דא סליק ודא נחית, ואלין אינון נציצו דאתוון דאתברון בהו שמיא וארעא. אי איהו ידע ברזא דאינון אתוון, דאינון רזא דשמא קדישא דארבעין ותרין אתוון, וידכר לון כדקא חזי ברעותא דלבא, יחמי גו נהירו דנגהא דרקיעא, שית יודי״ן, תלת לסטר ימינא ותלת לסטר שמאלא, ותלת ווי״ן דסלקין ונחתין ונצצי ברקיעא, ואינון אתוון דברכת כהנים, וכדין יצלי צלותיה, ויפוק לארחא ודאי, שכינתא אקדימת עמיה זכאה חולקיה.

כד אתי האי בקר, עמודא חד נעיץ בסטר דרום, לגו מתיחו דרקיעא דעל גנתא, בר מההוא עמודא דאיהו נעיץ באמצעו דגנתא, ועמודא דא איהו נהיר בנהירו דתלת גוונין, מרקמא דארגוונא. בההוא עמודא קיימא ענפא חדא, בההוא ענפא אתעתדו תלת צפרין, מתערין צפצופא לשבחא, פתח חד ואמר **הללויה הללו עבדי יהו״ה הללו את שם יהו״ה** (תהלים קיג א) , פתח תניינא ואמר **יהי שם יהו״ה מבורך מעתה ועד עולם**, פתח תליתאה ואמר **ממזרח שמש עד מבואו מהולל שם יהו״ה**.

כדין כרוזא קדים וקרי, אתעתדו קדישי עליונין, אינון דמשבחן למאריהון, אתתקנו בשבחא דיממא, כדין אתפרשון יממא מן ליליא, זכאה חולקיה מאן דקם בצפרא מגו תושבחתא דאורייתא דלעי בליליא, ובההוא זמנא צלותא דצפרא.

כתיב **אמר שומר אתא בקר וגם לילה, אם תבעיון בעיו שובו אתיו** (ישעיהו כא יב) -- האי קרא אוקמוה ליה על גלותא דישראל דיתבי גו בני שעיר, וישראל אמרי לקודשא בריך הוא, שומר מה מלילה, מה תהא עלן מן גלותא דא דדמי לחשוכא דליליא. מה כתיב? **אמר שומר** - דא קודשא בריך הוא, **אתא בקר** - כבר נהירנא לכו בגלותא דמצרים, ואסיקנא לכו, וקריבת יתכון לפולחני, ואורייתא יהבית לכון, בגין דתזכון לחיי עלמא, שבקתון אורייתי. **וגם לילה** - אעילנא לכו בגלותא (ס״א דבבל, ואסיקנא לכו, שבקתון אורייתי כמלקדמין, אעילנא לכו בגלותא) כמלקדמין. **אם תבעיון בעיו** - כמה דאת אמר **דרשו מעל ספר יהו״ה וקראו** (שם לד טז), ותמן תשכחון במה תליא גלותא דלכון וגאולה דלכון, וכד תבעיון בה, היא תימא ותכריז קמייכו. **שובו אתיו** - **שובו** בתשובה שלימתא, ומיד **אתיו** ואקריבו לגבאי.

(נ"א וברזא דהאי קרא) ובהאי קרא כתיב **משא דומה**, ורזא דא בשית דרגין (בחמשה ארחין) דנבואה אתמר לנביאי: **במחזה**, **בחזון**, **בחזיון**, **בחזות**, **בדבר**, **במשא**.

וכלהו (חמשה כלהו) כמאן דחמי בתר כותלא ההוא נהירו דנהורא, ומנהון כמאן דחמי נהורא דשמשא מגו עששיתא, אבל משא הוי כד מטי ההוא נהורא בטורח סגי, ואיטרח מלה עלוי דלא יכיל לאתגלייא ליה, כמה דאת אמר **לשום את משא כל העם הזה עלי** (במדבר יא יא) , ובגין כך **משא**, והכא **משא דומה** - טורח סגיאה דלא יכיל לאתגלייא, ואיהו נבואה בלחישו, וקיימא בלחישו.

אלי קורא משעיר -- הכא לא אתגלייא מאן אמר אלי קורא משעיר, אי קודשא בריך הוא, אי נביאה מהימנא, אבל נבואה דא ודאי קיימא בלחישו, גו רזא דמהימנותא עלאה, ומגו רזא סתימאה נביאה מהימנא אמר, דליה הוה קרי קלא דרזא דמהימנותא, ואמר אלי קורא משעיר,

דף קלא עמוד א

כמה דאת אמר **וזרח משעיר למו** (דברים לג ב) , ולא כתיב "וזרח לשעיר", בגין דרזא דמהימנותא הכי איהו, דרגין מגו דרגין, אלין פנימאין מאלין, קליפה גו קליפה, ומוחא גו מוחא.

והא אוקימנא, דכתיב **והנה רוח סערה באה מן הצפון** (יחזקאל א ד) - הא דרגא חד, **ענן גדול** - הא דרגא אחרא, **ואש מתלקחת** - הא דרגא תליתאה, **ונוגה לו סביב** - הא דרגא רביעאה, ולבתר **ומתוכה כעין החשמל**, ולבתר **ומתוכה דמות ארבע חיות** -- הא דרגין גו מדרגין (דרגין).

אוף הכא כד אתגלייא קודשא בריך הוא לישראל, לא אתגלי אלא מגו דרגין אלין, מסיני בא, דרגא דהוה טמירא יתיר, ולבתר אצטריך לאתגלייא, ואמר וזרח משעיר, הא דרגא אחרא דאיהו באתגלייא יתיר, קליפה דשריא על גב מוחא, ולבתר הופיע מהר פארן, הא דרגא אחרא, ולבתר ואתה מרבבת קדש, דא שבחא דכלא, דאף על גב דאתגלייא מכל אלין דרגין, מההוא אתר דהוא עקרא דכלא שרי לאתגלאה מניה, מאן אתר איהו, מרבבות קדש איהו, אינון דרגין עלאין לעילא (לעילא).

אוף הכא **אלי קורא משעיר**, מההוא דרגא דקאמרן דאתדבק לעילא, שומר מה מלילה שומר מה מליל, שומר דא מטטרו"ן, (שומר ישראל), וכתיב **ושומר אדוניו יכובד** (משלי כז יח) , ודא רזא דשלטא בליליא.

מה מלילה שומר מה מליל - מה בין האי להאי? אלא כלא חד, אבל בחולקא דא שלטא סטרא אחרא, ובחולקא דא לא שלטא כלל, ליל אצטריך לנטורא, דכתיב **ליל שמורים הוא** (שמות יב מב) , ועל דא חסר ה', ודא איהו כד עאל ליליא עד דאתפלג, מפלגו ליליא ולהלאה שלטא לילה בה', דכתיב **ויהי בחצי הלילה**, **הוא הלילה הזה**, **ולילה כיום יאיר וגו'** (תהלים קלט יב) , ובגין כך **שומר מה מלילה שומר מה מליל**.

אמר שומר - אשכחנא בספרא דאדם, מה בין "ויאמר" ל"אמר"? **ויאמר** לעילא, **ואמר** לתתא. **ואל משה אמר** - מאן **אמר**? **אמר שומר** - דא מטטרו"ן. **אתא בקר** - דא צלותא דשחרית, דאיהו שלטנו דיממא, ההוא דשליט על ליליא. ואי תימא דאיהו אתי בלחודוי, ואתפרש דכר מנוקבא, הא כתיב **וגם לילה**, תרוייהו כחדא, ולא מתפרשין דא מן דא לעלמין, וקלא דא קרי במלין אלין, **אתא בקר וגם לילה**, תרוייהו זמינין לגבייכו.

מכאן ולהלאה **אם תבעיון בעיו** - אם תבעון בעותכון בצלו קמי מלכא קדישא, **בעיו**, צלו ובעו בעותכון, ותובו לגבי מאריכון, **אתיו**, כמאן דזמין לקבלא לבנוי ולרחמא עלייהו, אוף הכי קודשא בריך הוא, בקר וגם לילה קרא ואמר אתיו. זכאה עמא קדישא דמאריהון בעי עלון וקרא לון לקרבא לון לגביה !

כדין עמא קדישא בעאן לאתחברא ולאעלא בבי כנישתא, וכל מאן דאקדים בקדמיתא אתחבר בשכינתא בחבורא חדא. תא חזי, ההוא קדמאה דאשתכח בבי כנישתא, (ואוריך בבי כנישתא), זכאה חולקיה, דאיהו קיימא בדרגא דצדיק בהדי שכינתא, ודא איהו רזא **ומשחרי ימצאנני** (משלי ח יז) , דא סליק בסליקו עלאה. ואי תימא, הא תנינן, בשעתא דקודשא בריך הוא אתי לבי כנישתא ולא אשכח תמן עשרה מיד כועס, ואת אמרת ההוא חד דאקדים אתחבר בשכינתא, וקיימא בדרגא דצדיק.

אלא, למלכא דשדר לכל בני מתא דישתכחון עמיה ביום פלן בדוך פלן, עד דהוו מזמני גרמייהו אינון בני מתא, אקדים חד ואתא להההוא אתר, בין כך ובין כך אתא מלכא, אשכח להההוא בר נש דאקדים תמן, אמר ליה פלן בני מתא אן אינון, אמר ליה, מארי, אנא אקדימנא מנייהו, והא אינון אתאן אבתראי לפקודא דמלכא, כדין טב בעיני מלכא, ויתיב תמן בהדיה ואשתעי עמיה, ואתעביד רחימא דמלכא, בין כך

דף קלא עמוד ב

ובין כך אתו כל עמא, ואתפייס מלכא עמהון, ושדר לון לשלם. אבל אי אינון בני מתא לא אתיין, וחד לא אקדים לאשתעי קמי מלכא, לאתחזאה בגינייהו דהא כלהו אתיין, מיד כעיס ורגיז מלכא.

אוף הכא, כיון דחד אקדים ואשתכח בבי כנישתא, ושכינתא אתיא ואשכח ליה, כדין אתחשיב כאלו כלהו אשתכחו תמן, דהא דא אוריך לון תמן, מיד אתחברת עמיה שכינתא, ויתבי בזווגא חד ואשתמודע בהדיה, ואותיב ליה בדרגא דצדיק. ואי חד לא אקדים, ולא אשתכח תמן, מה כתיב (ישעיהו נ ב) **מדוע באתי ואין איש** - ״ואין עשרה״ לא כתיב, אלא **ואין איש** - לאתחברא בהדאי למהוי גבאי, כמה דאת אמר **איש האלהי״ם**, למהוי בדרגא דצדיק. ולא עוד אלא דאשתמודע בהדיה, ושאיל עלוי אי יומא חד לא אתי, כמה דאוקימנא, דכתיב **מי בכם ירא יהו״ה שומע בקול עבדו** (שם י).

והא אתערנא בהאי דכתיב **אלי קורא משעיר**, דהא דרגא בתר דרגא דרגא גו דרגא, ההוא שומר קרי בחילא בכל יומא ויומא, ודא איהו שומע בקול עבדו, עבדו דא מטטרו״ן, ובגין כך זכאה איהו מאן דאקדים לבי כנישתא, לסלקא בההוא דרגא עלאה דקאמרן. כד אתי צפרא וצבורא אשתכחו בבי כנישתא, בעו לאשתכחא בשירין ותושבחן דדוד, והא אוקימנא דסדורא איהו לאתערא רחימו לעילא ותתא, לאתקנא תקונין, ולאתערא חדוה, דהא בגין דא ליואי מתערי לאתערא רחימו וחדוה לעילא, באינון שירין ותושבחן.

ומאן דמשתעי בבי כנישתא במילין דחול, ווי ליה דאחזי פרודא, ווי ליה דגרע מהימנותא, ווי ליה דלית ליה חולקא באלהא דישראל, דאחזי דהא לית ליה אלהא, ולא אשתכח תמן, (ולית ליה חולקא ביה), ולא דחיל מניה, ואנהיג קלנא בתקונא (ס״א בתקיפא) עלאה דלעילא. דהא בשעתא דישראל מסדרי בבי כנישתא סדורא דשירין ותושבחן וסדורא דצלותא, כדין מתכנשי תלת משריין דמלאכי עלאי, משרייתא חדא אינון מלאכין קדישין (עלאין), דקא משבחן לקודשא בריך הוא ביממא, בגין דאית אחרנין דקא משבחן לקודשא בריך הוא בליליא, ואחרנין (ס״א ואלין) אינון דקא משבחן לקודשא בריך הוא ואמרין שירין ותושבחן בהדייהו דישראל ביממא. משרייתא תניינא אינון מלאכין קדישין, דמשתכחי בכל קדושה וקדושה דישראל מקדשי לתתא, ובשלטנא דלהון כל אינון דמתערין בכל אינון רקיעין (ס״א היכלין), בההיא צלותא דישראל (ס״א דמיושב). משרייתא תליתאה אינון עולמתן עלאין, דקא מתתקני עם מטרוניתא, ומתקני לה לאעלא לה קמי מלכא, ואלין אינון משריין עלאין על כלהו.

וכלהו מתתקני בסדורא דישראל, דמתתקני לתתא באינון שירין ותושבחן, ובההיא צלותא דקא מצלו ישראל. כיון דאלין תלת משריין מזדמן, כדין ישראל פתחי שירתא וזמרי קמי מאריהון, וההיא משרייתא חדא די ממנא לשבחא למאריהון ביממא, אזדמנן עלייהו וזמרי עמהון כחדא, באינון שבחי דדוד מלכא, והא אוקימנא מלי.

בההוא זמנא דמסיימי ישראל שבחי דאינון תושבחן דדוד, כדין תושבחתא דשירתא דימא כמה דאוקימנא, ואי תימא האי תושבחתא אמאי איהי בתקונא בתרייתא בתר שבחי דדוד, והא תורה שבכתב אקדימת לתורה שבעל פה, ואקדימת לנביאים ואקדימת לכתובים, וכמה דאקדימת הכי אצטריך לאקדמא (נ״א בשירתא). אלא מגו דכנסת ישראל לא אתתקנת אלא מתורה שבכתב, משום הכי אצטריך לומר לה בשירותא דתקונהא. והאי תושבחתא מעליא מכל שאר תושבחן דעלמא, ואיהי לא אתתקנת מכלהו, כמה דאתתקנת

דף קלב עמוד א

מתושבחתא דא, ובגין דא איהי סמוך לצלותא דמיושב, כמה דאוקימנא.

בה שעתא כד שירתא דימא אתמר, מתעטרא כנסת ישראל בההוא כתרא דזמין קודשא בריך הוא לאעטרא למלכא משיחא, וההוא כתרא גליפא מחקקא בשמהן קדישין, כמה דאתעטר קודשא בריך הוא ההוא יומא דאעברו ישראל ית ימא, ואטבע לכל משריין דפרעה ופרשוהי.

בגין דא בעי בר נש לשוואה רעותיה בהאי שירתא, וכל מאן דזכי לה בהאי עלמא, זכי למחמי למלכא משיחא בתקוני ההוא כתרא, ובחגירו דזייניה, וזכי לשבחא האי שירתא תמן, והא אוקימנא מלי.

כיון דמטי בר נש לישתבח, נטל קודשא בריך הוא ההוא כתרא ושוי ליה קמיה, וכנסת ישראל שריאת לאתתקנא למיתי קמי מלכא עלאה. ואצטריך לאכללא לה בתליסר מכילן דרחמי עלאי, דמנהון אתברכת, ואינון תליסר בוסמין עלאין, כמה דאת אמר **נרד וכרכום קנה וקנמון וגו׳** (שיר ד יד) , והכא אינון, שיר, ושבחה, הלל, וזמרה, עוז, וממשלה, נצח, גדולה, וגבורה, תהלה, ותפארת, קדושה, הא תריסר, ולבתר לחברא לה בהדייהו, ולומר ומלכות הא תליסר, בגין דאיהי מתברכא מנייהו.

ועל דא אצטריך בשעתא דאתכלילת בינייהו, לשוואה לבא ורעותא בהאי, ולא לישתעי כלל, דלא לפסוק בינייהו, ואי פסיק בינייהו, מתחות גדפי כרובייא נפיק חד שלהובא, וקארי בחילא ואמר, פלניא די פסיק גאותא דקודשא בריך הוא ישתצי ויתפסק, דלא יחמי גאותא דמלכא קדישא, כמה דאת אמר **ובל יראה גאות יהו״ה** (ישעיהו כו י) , בגין דאלין תליסר אינון **גאות יהו״ה**.

מכאן ולהלאה **אל ההודאות כו׳** - דא מלכא עלאה דשלמא כלא דיליה, בגין דכל הני שבחן אינון לגבה דכנסת ישראל, כד משתבחא במשרייתא דלתתא, כמה דאת אמר **שיר השירים אשר לשלמה** - למלכא דשלמא דיליה.

מתמן ולהלאה **יוצר אור ובורא חשך, עושה שלום ובורא את הכל** (שם מה ו). והא אתערנא ביה ואתערו חברייא, דהני אינון תקונין דעלמא עלאה, אל אדון, אל ברוך תקוני דעלמא תתאה, דאינון כ״ב אתוון זעירין. בגין דאית אתוון רברבן ואתוון זעירין, אתוון זעירין מעלמא תתאה, אתוון רברבן מההוא עלמא דאתי. בכלא אינון רברבן, אינון רברבן בגרמייהו, כד (לא) אתיין יחידאין אינון רברבן, (נ״א דכר ונוקבא פשיטן), דכד לא פשיטן יתיר, אינון אתיין כל את ואת ברתיכא דחזי ליה.

כגון שבחא דשבת, דאינון אתוון דשבח אל אדון על כל המעשים, ברוך ומבורך בפי כל נשמה, אלין אתוון בחמש חמש תיבין, דאינון חמשין תרעין דעלמא דאתי, תרין אתוון אחרנין די בסופא ש״ת, אינון בשית שית תיבין, דאינון שית סטרין דעלמא דאתי, ונפקי מתמן, כגון שבח יתנו לו כל צבא מרום, תפארת וגדולה שרפים ואופנים וחיות הקודש, אלין תרין אתוון בשית שית, תרין אתוון קדמאי בחמש חמש.

כלהו שאר אתוון די באמצעיתא, כלהו בארבע ארבע, בגין דאינון ברזא דרתיכא עלאה. דאינון אתוון קדמאי ואינון דבסופא, אינון שלימו דכ״ב אתוון, בגין דאית בהו כ״ב תיבין, לקבל כ״ב אתוון עלאין. אשתארו תמניסר אתוון אחרנין, דקא סלקין ברתיכייהו לארבע ארבע, לשבעין ותרין תיבין, דאינון רזא דשמא מפרש, גליפא קדישא דע״ב אתוון, דקודשא בריך הוא מתעטר בהו, ושמא דא איהו מעטרא לכנסת ישראל, וסליק ברזא דא לאתעטרא בהו, גו שליחותא (דמאריה) דשכינתא.

וסימניך דאלין אתוון דקא מתעטרן בשבחא עלאה דא, קדמאי וסופי דסלקין בעטרייהו אינון א״ת ב״ש, אל״ף בחמש, תי״ו בשית, בי״ת בחמש, שי״ן בשית, בגין כך רזא דא״ת ב״ש

דף קלב עמוד ב

כללא דכ״ב אתוון, דאינון עטרה דתלתין ותרין שבילין, (ס״א דשמא קדישא).

וסימן דאינון אתוון אחרנין דסלקין ברתיכייהו ג״ר, שארי בגימ״ל וסיים ברי״ש, וכלהו רזא דרתיכא קדישא, א״ת ב״ש רזא דשמא קדישא, ג״ר רזא דרתיכא קדישא דסלקא לע״ב, ואתעביד מנייהו שמא קדישא, לאתעטרא כנסת ישראל מגו רתיכא עלאה, (דכתיב **כשמך אלהי״ם כן תהלתך** (תהלים מח יא)).

ובגין כך ההוא שמא דע״ב כלילא ברזא דאבהן, ימינא ושמאלא ואמצעיתא, ואיהי מתעטרא בהו למהוי שמא קדישא. ולאו שמא עלאה כאינון שמהן עלאין דעלמא עלאה, דאתאחדן לעילא לעילא, ואף על גב דהאי שמא עלאה איהו, אבל רזא דיליה דוד מלכא דמתעטרא באבהן.

שמא דמ״ב אתוון, רזא דיליה אבהן דקא מתעטרן בעלמא עלאה, ועלמא עלאה במה דלעילא, (ס״א וסלקא רזא לעילא לעילא, עד דאתעטרא באין סוף), ועל דא סליק ולא נחית, ואתעטר גו מחשבה עילאה, זכאה חולקא דמאן דידע ליה ואזדהר ביה.

שמא דע״ב אתוון, דוד דקא מתעטרא באבהן, ורזא דיליה סליק ונחית.

כגוונא דא מצפ״ץ מצפ״ץ, שמא דתליסר מכילין דרחמי, אינון תריסר רזא דרתיכא קדישא, דנפקין מחד דשריא עלייהו.

ובגין כך (סליק ונחית, וכלהו סלקין ונחתין, בר האי שמא דמ״ב דסליק ולא נחית, ועל דא) **שמא דע״ב סליק ונחית, סליק מסטרא דא ונחית מסטרא דא, שמא דתליסר** מכילן סליק מסטרא דא ונחית מסטרא דא, וההוא דנחית בגין לאמשכא טיבו לתתא, ועל דא א״ת ב״ש ג״ר ד״ק ה״ץ ו״פ ז״ע ח״ס ט״ן י״ם כ״ל, אתוון קדמאי סלקין בחושבנא, ואתוון אחרנין נחתי בחושבנא, בגין לאמשכא טיבו דלעילא לתתא.

שמא דמ״ב איהו מתעטרא לרתיכא עלאה, שמא דע״ב איהו מתעטרא לרתיכא תתאה, זכאה חולקיה מאן דמשתדל למנדע למאריה, זכאה איהו בעלמא דין ובעלמא דאתי.

ובגין כך תושבחתא דשבת דקא משבחא למלכא דשלמא דיליה, משבח ליה בשמא דע״ב, ובכ״ב תיבין רזא דכ״ב אתוון, בגין דתתעטר ביה לסלקא לעילא בתושבחתא דא, ועל דא אל אדון תושבחתא דעלמא דאתי איהו, ופריחו (ס״א ופריכו) דרתיכא קדישא עלאה דמתעטרא לסלקא לעילא, ופריחו דכנסת ישראל דמתעטרא לסלקא גו רתיכא עלאה.

א״ת ב״ש סלקין ונחתין כמה דאתמר, א״ל ב״ם סלקין ולא נחתין, וסימניך דא שבת בלחודוי, ודא שבת ויום הכפורים, דסלקא רזא לעילא לעילא, עד דמתעטרא כלא באין סוף. אל ברוך, דא סדורא דאתוון זעירין, ותקוני כנסת ישראל בכל יומא בצלותא, ובגין דאינון אתוון זעירין, לית רווחא בינייהו, ואינון תקוני עולימתן דאתיין עם מטרוניתא לגבי מלכא עלאה. קדושה דא דקא מקדשי מלאכי עלאי, לאו איהו ביחיד, והא אוקימנא כל קדושה דאיהו בלשון הקודש יחיד אסיר ליה למימר, תרגום לעולם ביחיד ולא בסגיאין, ויחיד איהו תקונא דיליה ודאי ולא סגיאין.

וסימן לרזא דא, שנים מקרא ואחד תרגום, שנים לישנא דסגיאין איהו, דודאי קדושה דלשון הקודש אסיר איהי ביחיד, קדושת תרגום אסיר איהו בסגיאין, אלא ביחיד לעולם, אחד תרגום תנינ, ולא תרין ולא יתיר, תרגום אתיא למיעוטא, והכי אצטריך, לשון הקודש אתיא לרבוייא והכי אצטריך, דמעלין בקודש ולא מורידין, ובתרגום מורידין ולא מעלין, אחד תנינן ולא יתיר, ולא מעלין כלל. קדושה דא קדושתא דאתקדשת שכינתא וכל אינון רתיכין דילה, לאתתקנא לגבי מלכא עלאה, ובגין דאיהי קדושת עלמא תתאה, איהי מיושב ולא בעמידה.

דף קלג עמוד א

קדושה אחרא דאהדורי צלותא, איהי קדושתא דעלמא עלאה, ובגין כך איהי בעמידה, בגין לאמשכא לה לתתא, וכל מלוי דעלמא עלאה איהו בעמידה ולא מיושב. ובכל הני קדושתן, ישראל מתקדשי בהו לתתא, ועל דא ישראל מתקדשי בקדושה דרתיכא תתאה מיושב, ובקדושה דרתיכא עלאה מעומד.

קדושה אחרא איהי תוספת קדושה, בגיני כך איהי בתר צלותא, ובגין דאיהי תוספת קדושה על קדושן אחרנין, איהי לבתר צלותא, ובגין דכל חד וחד בעי לאמשכא עליה מההוא תוספת, אתתקן לכל יחיד ויחיד קדושת תרגום. ואי תימא הא אית בה קדושת לשון הקדש, ההוא לצבור לאתקדשא כלהו בכלל בההוא תוספת קדושה, ובגין דיחיד לית ליה רשו לאומרה בלשון הקדש, ולאתקדשא יחידאי, אתקינו לה בלשון תרגום ואיהו ביחיד, לאתקדשא כל חד וחד בההוא תוספת, לאמשכא עליה קדושה יתיר, זכאה חולקיהון דישראל דקא מתקדשי בקדושי עלאי, בגין דאינון דבקין לעילא, דכתיב **ואתם הדבקים ביהו״ה אלהיכ״ם חיים כלכם היום** (דברים ד ד) :

כתיב **הנה נא ידעתי כי איש אלהי״ם קדוש הוא עובר וגו׳** (מ״ב ד ט), וכתיב **נעשה נא עלית קיר קטנה וגו׳**, בהאי קרא אית לן סמך בעלמא לסדורא דצלותא, הנה נא ידעתי, דא איהו רעותא דאצטריך בר נש לשואה בגויה בצלותא. **כי איש אלהי״ם קדוש הוא**, דא איהו עלמא עלאה, דאיהו יתיב על כורסי יקריה, וכל קדושאן נפקין מניה, ואיהו מקדש לכלהו עלמין.

עובר עלינו תמיד - מההוא קדושה דאיהו מקדש לכל עלמין לעילא, איהו מקדש לן בהאי עלמא, דהא לית קדושה לעילא אלא אי אית קדושה לתתא, כמה דאת אמר **ונקדשתי בתוך בני ישראל** (ויקרא כב לב) .

והואיל וכך הוא, **נעשה נא עלית קיר קטנה** - דא איהו סדורא דתקונא דשכינתא, דאיהי ׳עלית קיר׳, כמה דאת אמר **ויסב חזקיהו פניו אל הקיר** (ישעיהו לח ב) . **קטנה** - בגין דאיהי זעירא, כמה דאת אמר **עיר קטנה** (קהלת ט יד).
ונשים לו שם, בתקונא דא דאנן מתקנין, ובסדורא דילן בשירין ותושבחן ובצלותא, (ובתקונא דא) אנן מתקנין לגביה לנייחא דיליה.
מטה ושלחן וכסא ומנורה -- ארבע אלין כלהו בשכינתא אינון, ואיהי (כלא) בכל תקונין אלין מתתקנן לגבי עלמא עלאה בסדורא דאנן מסדרין.

בסדורא דצלותא דערבית ובתקונא דיליה הא מטה, בסדורא דאינון קרבנין ועלוון דאנן מסדרין בצפרא, ואינון שירין ותושבחן, הא שלחן. ובההוא סדורא דצלותא דמיושב, ובתקונא דקריאת שמע בההוא יחודא דאנן מתקנין הא כסא, בההוא סדורא דצלותא דמעומד, ובאינון קדושאן ותוספת קדושה וברכאן דאנן מסדרין, הא מנורה.

זכאה איהו בר נש דדא שוי ברעותיה לאשלמא לגבי מאריה בכל יומא, ולאתקנא האי עלית קיר קטנה לגבי מאריה בהני תקונין, כדין ודאי קודשא בריך הוא יהא אושפיזיה בכל יומא, זכאה איהו בהאי עלמא וזכאה איהו בעלמא דאתי. בגין דאלין ארבע, אינון תקוני דשכינתא לאתתקנא לגבי בעלה, בארבע תקונין אלין אתתקנת, בשפירהא, בחדווהא, בחזווהא, על ידא דעמא קדישא בכל יומא. **מטה** אתיהיבת ליה ליעקב לאתתקנא, ועל דא יעקב אתקין צלותא דערבית. **שלחן** אתקין דוד מלכא, באינון שירין ותושבחן דאיהו אתקין, כמה דאת אמר (תהלים כג ה) תערך לפני שלחן נגד צוררי. **כסא**

אתקין אברהם באתקשרותא דיליה, דעביד טיבו ושלימו דנשמתין לכל בני עלמא, ולית תקונא דכסא אלא בחסד דאברהם, כמה דאת אמר (ישעיהו טז ה) והוכן בחסד כסא.

דף קלג עמוד ב

אתקין יצחק, דאקדיש שמא דקודשא בריך הוא לעיניהון דכל עלמא, ונהיר נהירו דבוצינא עלאה בההיא קדושה.

בגיני כך צריכין עמא קדישא לומר תדיר, ולשואה רעותהון לסדרא לגבי עלמא עלאה, דאיהו מאריה דביתא איש האלהי״ם, מטה ושלחן וכסא ומנורה, למהוי שלימו בכל יומא עילא ותתא (ד״א כאן חסר).

בשעתא דקא מיחדי ישראל יחודא דרזא דשמע ישראל ברעותא שלים, כדין נפיק מגו סתימו דעלמא עלאה חד נהירו, וההוא נהירו בטש גו בוצינא דקרדינותא, ואתפלג לשבעין נהורין, ואינון שבעין נהורין בשבעין ענפין דאילנא דחיי. כדין ההוא אילנא סליק ריחין ובוסמין, וכל אילני דגנתא דעדן כלהו סלקין ריחין, ומשבחן למאריהון, דהא כדין אתתקנת מטרוניתא לאעלא לחופה בהדי בעלה, וכל אינון שייפין עלאין כלהו מתחברן בתיאובתא חדא וברעותא חדא, למהוי חד בלא פרודא כלל, וכדין בעלה אתתקן לגבהא לאעלא לחופה, ביחודא חד לאתייחדא במטרוניתא.

ועל דא אנן מתערי לה, ואמרינן **שמע ישראל** (דברים ו ד) , אתקין גרמך הא בעליך ייתי לגביך, בתקונוי זמין לקבלך, יהו״ה אלהינ״ו יהו״ה אחד, ביחודא חדא ברעותא חדא בלא פרודא, דכל אינון שייפין כלהו אתעבידו חד, ועיילין בחד תיאובתא.

כיון דאמרי ישראל יהו״ה אחד באתערותא דשית סטרין, כדין כל אינון שית סטרין אתעבידו חד, ועאלין בחד תיאובתא, ורזא דא ו׳ חד פשיטו בלחודוי, בלא דבקותא אחרא לגביה, אלא איהו בלחודוי פשיט מכלא ואיהו חד.

בההיא שעתא מטרוניתא מתתקנא ומתקשטא, ועיילין לה שמשהא בלחישו סגי לגבי בעלה, ואמרי ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, דא איהו בלחישו, דהכי אצטריך לאעלא לה לגבי בעלה, זכאה עמא דידעי דא, ומסדרי סדורא עלאה דמהימנותא. בההיא שעתא דאתחברו בעלה ומטרוניתא כחדא, כדין כרוזא נפיק מסטרא דדרום, אתערו חילין ומשריין דגלי רחימותא לגבי מאריכון.

כדין אתער חד ממנא עלאה בוא״ל שמיה רב משריין, ובידיה ארבע מפתחן, דנטיל מד׳ סטרי עלמא, וחד מפתחא אתרשים באת **י**׳, ומפתחא אחרא אתרשים באת **ה**׳, וחד מפתחא אתרשים באת **ו**׳, ומפתחא אחרא אתרשים באת **ה**׳, ואנח לה תחות אילנא דחיי. אינון תלת מפתחן דאתרשימו בתלת אתוון, אלין אתעבידו חד, כיון דאתעבידו חד, ההוא מפתחא אחרא סליק וקאים, ואתחבר בההוא אחרא כללא דתלת, וכל אינון משריין וחיילין עיילין לאינון תרין מפתחן גו גנתא, וכלהו מיחדי כגוונא דלתתא.

יהו״ה, דא רשימו דאת **י**׳, רישא עלאה דבשמא קדישא, אלהינ״ו, דא איהו רזא דרשימו דאת **ה**׳ עלאה, את תניינא דבשמא קדישא.

יהו״ה, דא משיכו דאתמשך לתתא, ברזא דרשימו דאת **ו**׳, דאינון תרין אתוון אתמשכו למהוי באתר דא, ואיהו אחד, כל הני תלתא אינון חד ביחודא חד.

כיון דכל דא אתעביד חד ביחודא חד, ואשתאר כלא ברזא דאת **ו**׳ שלים, מרישא דמבועא ומהיכלא פנימאה, וירית לאבא ואימא, כדין עיילין למטרוניתא בהדיה, דהא השתא איהו שלים בכל טיבו עלאה, ויכיל לאתזנא לה, ולמיהב לה מזונא וספוקא כדקא יאות, וכל אינון שייפין דיליה כלהו חד, כדין עיילין לה לגביה בלחישו. אמאי בלחישו? בגין דלא יתערב זר בההיא חדוה, כמה דאת אמר **ובשמחתו לא יתערב זר** (משלי יד י) .

כיון דאיהו אתיחד לעילא בשית סטרין, אוף הכי איהי אתיחדת לתתא בשית סטרין אחרנין, בגין למהוי

דף קלד עמוד א

אחד לעילא ואחד לתתא, כמה דאת אמר **יהיה יהו״ה אחד ושמו אחד** (זכריה יד ט) , אחד לעילא בשית סטרין, דכתיב **שמע ישראל יהו״ה אלהינ״ו יהו״ה אחד** (דברים ו ד) , הא שית תיבין לקבל שית סטרין, אחד לתתא בשית סטרין, (הדא הוא דכתיב) ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, הא שית סטרין אחרנין בשית תיבין, יהו״ה אחד לעילא, ושמו אחד לתתא.

ואי תימא הא כתיב אחד לעילא, ולתתא לא כתיב אחד. **ועד** הוא **אחד** בחלופי אתוון. אתוון דדכורא לא מתחלפי, אתוון דנוקבא מתחלפי. דהא שבחא דדכורא על נוקבא, ובגין דלא תשלוט עין הרע, אנן מחלפי אתוון, דלא אמרינן אחד באתגלייא.

ובזמנא דאתי דיתעבר עין הרע מעלמא ולא תשלוט (בהדה), כדין יתקרי אחד באתגלייא, בגין דהשתא דההוא סטרא אחרא אתדבק בהדה, לאו איהי אחד, אלא דאנן מיחדין לה בלחישו, ברזא דאתוון אחרנין ואמרי ועד, אבל בזמנא דאתי דיתפרש ההוא סטרא מינה ויתעבר מעלמא, כדין יתקרי אחד ודאי, דלא יהא בהדה שותפו ודביקו אחרא, כמה דאת אמר **ביום ההוא יהיה יהו״ה אחד ושמו אחד** (זכריה יד ט) , באתגליא בהדיא ולא בלחישו ולא ברזא.

ועל דא אנן מיחדין לה מההוא סטרא אחרא, כמאן דזמין לאחרא למיהוי סהיד דיליה, בגין דדא איהו סהיד דילן, וסטרא אחרא לאו איהו סהדא לגבן, וכדין איהי אתפרישת מההוא סטרא, כיון דאתת, אנן מעלין לה לחופה לגבי בעלה מלכא עלאה, בכל רעותא וכוונה דלבא, ועל דא איהו אחד.

בשעתא דאיהי אתת בעולימתהא, ובעאת לאתפרשא מסטרא אחרא, לא אתת אלא כמאן דאזדמנת למחמי ביקרא דמלכא, ולא יתיר, והכי מכריזי דיזדמנון למחמי ביקרא דמלכא, כמה דאת אמר **צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה** (שיר ג יא) , פוקו למחמי ביקרא דמלכא, כדין סטרא אחרא לא ניחא ליה למחמי, ואתפרש מינה. כיון דאתת, כל אינון שמשהא עיילין לה לחופה בהדי מלכא עלאה, בלחישו ברזא, דאלמלא לאו הכי, לא יתפרש מינה ההוא סטרא אחרא, ויתערב חדוותא. אבל בזמנא דאתי דיתפרש מינה ההוא סטרא אחרא, כדין **ביום ההוא יהיה יהו״ה אחד ושמו אחד**.

כיון דעאלת לחופה, ואיהי בהדי מלכא עלאה, כדין אנן מתערי חדוה דימינא ושמאלא, כמה דאת אמר (דברים ו ה) **ואהבת את יהו״ה אלהי״ך בכל לבבך וגו׳, והיה אם שמוע וגו׳**, בלא דחילו כלל, דהא סטרא אחרא לא יתקרב תמן ולית ליה רשו. כלה, כל זמנא דבעאן לאעלא לה לגבי מלכא לחדוה דשמושא, אצטריך בלחישו ברזא, בגין דלא ישתכח ברגלי (בר נש דגלי) צעדהא, רמז דסטרא בישא, ולא יתדבק בהדה, ולא ישתכחון בבנוי רמז פסול כלל.

והכי אמר יעקב לבנוי, שמא חס ושלום אירע פסול (בזרעי או) בערסי, כדין אינון אמרו, כמה דלית בלבך אלא אחד, כך וכו׳ לית לן דביקו בסטרא אחרא כלל, דהא פרישא הוה מערסך, ואנן ביחודא לגבי מלכא עלאה, ולית לן דביקו כלל בסטרא אחרא, דהא בפרישו מסטרא אחרא (נ״א הוינן, ברעו) הוה רעותא ומחשבתא דילן. כיון דידע דסטרא אחרא לא אתדבק תמן כלל, כדין עאלת אתתא לגבי בעלה בלחישו, ברזא דיחודא דשית סטרין, פתח ואמר ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, דהא איהי ברזא דאחד בעולימתהא, בלא ערבוביא כלל ולא שותפו דסטרא אחרא.

ותא חזי, בההיא שעתא יעקב ובנוי הוו בדיוקנא עלאה לתתא בהדי שכינתא, יעקב הוה ברזא דשית סטרין דעלמא עלאה ברזא חד, בנוי הוו בדיוקנא דשית סטרין דעלמא תתאה, ואיהו בעא לגלאה לון ההוא קץ. כמה דאוקימנא דאית קץ ואית קץ, אית **קץ הימין** ואית **קץ הימים**. קץ הימין דא מלכות קדישא, רזא דמהימנותא, רזא דמלכו דשמיא,

דף קלד עמוד ב

קץ הימים - דא מלכו חייבא, רזא דמלכו אחרא, רזא דסטרא אחרא דאקרי **קץ כל בשר**, והא אוקימנא.

כיון דחמא דאסתלקת שכינתא מניה וכו׳, אינון אמרו כמה דלית בלבך אלא אחד, דאנת ברזא דעלמא עלאה ואיהו אחד, אוף אנן דאנן ברזא דעלמא תתאה איהו אחד, ועל דא אדכרו תרי לבבות, רזא דעלמא עלאה דאיהו לבא דיעקב, ורזא דעלמא תתאה דאיהו לבא דבנוי, כדין אעיל לה בלחישו.

וכמה דאינון אתייחדו רזא דעלמא עלאה באחד ורזא דעלמא תתאה באחד, אוף הכי אנן צריכין ליחדא עלמא עלאה באחד, וליחדא עלמא תתאה ברזא דאחד, דא בשית סטרין ודא בשית סטרין, ובגין כך שית תיבין הכא ברזא דשית סטרין, ושית תיבין הכא ברזא דשית סטרין, (זכריה יד ט) **יהו״ה אחד ושמו אחד**, זכאה עדביה וחולקיה מאן דישוי רעותיה להאי, בעלמא דין ובעלמא דאתי.

רב המנונא סבא אמר הכי, דא אתערותא דיחודא שפיר איהו, ורזא דברירא דמלתא הא אוקימנא, ומלין אלין זמינין לאתעתדא קמי עתיק יומין בלא כסופא כלל.

פתח ואמר, **ויקחו לי תרומה**, הכא איהו יחודא בכללא חדא עילא ותתא, ״ויקחו תרומה״ לא כתיב, אלא **ויקחו לי תרומה** - עילא ותתא בכללא חדא, בלא פרודא כלל. **מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי**, האי קרא הכי אצטריך ליה למימר ״כל איש אשר ידבנו לבו״, (ס״א יקח את תרומתי), מאי **מאת כל איש**? אלא רזא הכא לאינון מרי מדין, זכאין אינון צדיקיא דידעי לשואה רעותא דלבהון לגבי מלכא עלאה קדישא, וכל רעותא דלבהון לאו איהו לגבי עלמא דא ובכסופא בטלה דיליה, אלא ידעי ומשתדלי לשואה רעותהון ולאתדבקא לעילא, בגין לאמשכא רעותא (דלהון) דמאריהון לגבייהו מעילא לתתא.

ומאן אתר נטלי ההוא רעותא דמאריהון לאמשכא ליה לגבייהו, נטלין מאתר חד עלאה קדישא, דמניה נפקין כל רעותין קדישין, ומאן איהו? **כל איש**, דא צדיק דאתקרי כל, כמה דאת אמר **ויתרון ארץ בכל היא** (קהלת ה ח), **על כן כל פקודי כל ישרתי** (תהלים קיט קכח) . **איש** - כמה דאת אמר **איש צדיק** (בראשית ו ט) , דא איהו צדיק מאריה דביתא, דרעותיה תדיר לגבי מטרוניתא, כבעלה דרחים לאתתיה תדיר.

ידבנו לבו איהו רחים לה, ולבו דאיהי מטרוניתא דיליה ידבנו לאתדבקא ביה, ואף על גב דרחימו סגי דא בדא דלא מתפרשן לעלמין, מההוא **כל איש** מאריה ביתא מאריה דמטרוניתא, מניה **תקחו את תרומתי**, ארחיה דעלמא, מאן

רעיא מהימנא

רעיא מהימנא: פקודא ללמוד תורה בכל יומא, דאיהו רזא דמהימנותא עלאה, למנדע ארחיה דקב״ה, דכל מאן דאשתדל באורייתא, זכי בהאי עלמא, וזכי בעלמא דאתי, ואשתזיב מכל קטרוגין בישין, בגין דאורייתא רזא דמהימנותא איהי, דמאן דאתעסק בה, אתעסק במהימנותא עלאה, וקב״ה אשרי שכינתיה בגויה דלא תעדי מניה. מאן דידע מלה דאורייתא, אצטריך למרדף אבתריה, ולאולפא האי מלה מניה, לקיימא רזא דכתיב **מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי**, אורייתא אילנא דחיי איהו, למיהב חיין לכלא, מאן דאתתקף באורייתא, אתתקף באילנא דחיי, כמה דאת אמר **עץ חיים היא למחזיקים בה** (משלי ג יח) . וכמה רזין עלאין אוקימנא במאן דאשתדל באורייתא, דזכי לאתקשרא באורייתא דלעילא, בהאי עלמא לא שכיך, ולא שכיך בעלמא דאתי, ואפילו בקברא שפוותיה מרחשן אורייתא, כמה דאת אמר **דובב שפתי ישנים** (שה״ש ז י). **[עד כאן רעיא מהימנא]**:

דף קלה עמוד א

דבעי לנסבא אתתיה דבר נש מניה, איהו קפיד ולא שביק לה, אבל קודשא בריך הוא לאו הכי, כתיב **וזאת התרומה** - זו כנסת ישראל, אף על גב דכל רחימו דילה לגביה ורחימו דיליה לגבה, מניה נטלין לה לאשראה בינייהו, מההוא אתר עלאה דכל רחימו דאתתא ובעלה שריא, מתמן תקחו את תרומתי, זכאה חולקיהון דישראל, וזכאין כלהו דזכו להאי:

וזאת התרומה אשר תקחו מאתם, ואי תימא אי הכי ״אשר תקחו מאתו״ מבעי ליה? מאי **מאתם**? מאת תרין שמהן (נ״א דרגין) אלין.

תו רב ייבא סבא אמר, **מאתם - מאת ם׳**, דאיהו רזא דעלמא עלאה, אתר מדוריה דהאי צדיק, דאיהו אתעטר מאת **ם׳**, ומתמן נטיל חיין לאתזנא לעלמין כלהו, וכלא מלה חדא. רזא לחכימין אתיהיבת, זכאה חולקיהון, דאף על גב דאינון נטלין לה (הכא), לא יכלין לנטלא לה אלא ברשו דבעלה וברעו דיליה, ולמעבד פולחנא דרחימו לגביה, וכדין ברחימו דיליה תקחו את תרומתי, וכל דא באינון פולחני דצלותא, ותקונא וסדורא דישראל מסדרין בכל יומא.

דבר אחר מאתם מכללא דשית סטרין עלאין, וכלא חד.

דבר אחר מאתם, מאינון זמני ושבתי, וכלא רזא חדא.

זהב וכסף ונחשת ותכלת וארגמן ותולעת שני זהב -- ברזא דיומא דראש השנה, דאיהו יומא דזהב, יומא דדינא, ושלטא ההוא סטרא, כמה דאת אמר **מצפון זהב יאתה** (איוב לז כב) . **וכסף** -- דא יום הכפורים, דמתלבנן חוביהון דישראל כתלגא, כמה דאת אמר **אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו** (ישעיהו א יח) , וכתיב **כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם** (ויקרא טז ל) . **ונחשת** -- יומי דקרבנין דחג, דאינון רתיכי דעמין עכו״ם, ואנון אקרון רזא דהרי נחשת, ובגין כך מתמעטין בכל יומא ואזלין. **ותכלת** -- דא פסח, שולטנו דרזא דמהימנותא, רזא דגוונא תכלא, ובגין דהיא תכלא, לא שלטא עד דשציאת וקטילת כל בוכרי דמצראי, כמה דאת אמר **ועבר יהו״ה לנגף את מצרים** (שמות יב כג) , בגין כך כל גוונין טבין בחלמא בר מן תכלא. **וארגמן** - - דא שבועות, רזא דארגוונא, דתורה שבכתב דאתיהיבת ביה כלילא מתרין סטרין מימינא ומשמאלא, כמה דאת אמר **מימינו אש דת למו** (דברים לג ב) , ודא איהו ארגמן. **ותולעת שני** -- דא איהו ט״ו באב, דבנות ישראל הוו נפקי במאני מלת, כמה דאת אמר **האמונים עלי תולע** (איכה ד ה) .

עד הכא שית סטרין, מכאן ולהלאה רזא דעשרת ימי תשובה: **וששׁ, ועזים, ועורות אילים מאדמים, ועורות תחשים, ועצי שטים, ושמן למאור, ובשמים לשמן המשחה ולקטורת הסמים, ואבני שוהם, ואבני מלואים** -- עד הכא תשעה לקבל תשעה יומין, ויום הכפורים אשלים לעשרה.

ומכל אלין אנן נטלין תרומת יהו״ה בכל זמנא וזמנא, בגין לאשראה עלן, בראש השנה אנן נטלין תרומת יהו״ה, ואיהו רזא דראש השנה דאתיא מסטרא דזהב. ביום הכפורים אנן נטלין לה, ואיהי יום הכפורים דירתא ברתא לאימא. בסכות אנן נטלין לה, ואיהי סוכה סוככת ואגינת עלן, וכתיב **ביום השמיני**

עצרת תהיה לכם (במדבר כט לה) , ודא איהי תרומת יהו״ה. בפסח אוף הכי אנן נטלין לה, ואיהי פסח, והא אוקימנא רזא דגוון תכלא. בשבועות אנן נטלין לה, ואיהי שתי הלחם, וכתיב **וידבר אלהי״ם את כל הדברים האלה לאמר** (שמות כ א) , ואנן נטלין מתורה שבכתב תורה שבעל פה. ט״ו באב איהו קיימא בחדוה על בנות ישראל,

כל שאר יומין אינון לתקונא דילה, ועל דא **אשר תקחו מאתם** כתיב.

כגוונא דאינון מתייחדין לעילא באחד, אוף הכי איהי אתיחדת לתתא ברזא דאחד, למהוי עמהון לעילא חד לקבל חד, קודשא בריך הוא אחד לעילא, לא יתיב על כורסייא דיקריה, עד דאיהי אתעבידת ברזא דאחד כגוונא דיליה, למהוי אחד באחד, והא אוקימנא רזא דיהו״ה אחד ושמו אחד.

רזא דשבת איהי שבת, דאתאחדא ברזא

דף קלה עמוד ב

דאח״ד, למשרי עלה רזא דאחד, צלותא דמעלי שבתא, דהא אתאחדת כורסייא יקירא קדישא ברזא דאח״ד, ואתתקנת למשרי עלה מלכא קדישא עלאה.

כד עייל שבתא איהי אתיחדת ואתפרשת מסטרא אחרא, וכל דינין מתעברין מינה, ואיהי אשתארת ביחודא דנהירו קדישא, ואתעטרת בכמה עטרין לגבי מלכא קדישא, וכל שולטני רוגזין ומארי דדינא כלהו ערקין (נ״א ואתעברו מינה), ולית שולטנו אחרא בכלהו עלמין.

ואנפהא נהירין בנהירו עלאה, ואתעטרת לתתא בעמא קדישא, וכלהו מתעטרן בנשמתין חדתין, כדין שירותא דצלותא לברכא לה בחדוה בנהירו דאנפין, ולומר ברכו את יהו״ה המבורך, את יהו״ה דייקא, בגין למפתח לגבה בברכה.

ואסיר לעמא קדישא למפתח לגבה בפסוקא דדינא, כגון והוא רחום וגו׳ בגין דהא אתפרשת מרזא דסטרא אחרא, וכל מארי דדינין אתפרשו ואתעברו מינה, ומאן דאתער האי לתתא, גרים לאתערא הכי לעילא, וכרסייא קדישא לא יכלא לאתעטרא בעטרא דקדושה, דכל זמנא דמתערי לתתא אינון מאריהון דדינא, דהוו מתעברן, והוו אזלי כלהו לאתטמרא גו נוקבא דעפרא דתהומא רבא, כלהו תייבין לאשראה בדוכתייהו, ואתרחקת (ס״א ואתדחקת) בהו אתר קדישא, דבעאת נייחא.

ולא תימא דדא איהו בלחודוי, אלא לית אתערותא לעילא לאתערא, עד ישראל מתערי לתתא, כמה דאוקימנא דכתיב **בכסה ליום חגנו** (תהלים פא ד) . ״ליום חג״ לא כתיב, אלא **ליום חגנו**. ועל דא אסיר לעמא קדישא דקא מתעטרין בעטרין קדישין דנשמתין בגין לאתערא נייחא, דאינון יתערון דינא, אלא כלהו ברעו ורחימו סגי, דיתערון ברכאן עילא ותתא כחדא.

ברכו את יהו״ה -- **את** דייקא כדקאמרן, דא שבת דמעלי שבתא. **ברוך יהו״ה המבורך** - דא אפיקו דברכאן ממקורא דחיי, ואתר דנפיק מניה כל שקיו לאשקאה לכלא, ובגין דאיהו מקורא ברזא דאת קיימא, קרינן ליה **המבורך**, איהו מבועא דבירא, וכיון דמטו תמן, הא ודאי בירא אתמליא, דלא פסקין מימוי לעלמין.

ועל דא לא אמרינן ״ברוך את יהו״ה המבורך״ אלא **ברוך יהו״ה**, דאלמלא לא מטי התם נביעו ממקורא עלאה, לא אתמליא בירא כלל, ועל דא **המבורך**. אמאי איהו **המבורך**? בגין דאיהו אשלים ואשקי.

לעולם ועד, עולם ועד, דא איהו שבת דמעלי שבתא, ואנן תקעין ברכאן באתר דאקרי מבורך, וכיון דמטאן התם, כלהו לעולם ועד. ודא איהו ברוך יהו״ה המבורך, עד הכא מטון ברכאן מעלמא עלאה, וכלהו לעולם ועד, לאתברכא ולאתשקאה, ולמהוי שלים כדקא יאות מליא מכל סטרין.

ברוך - דא מקורא עלאה, דכל ברכן נפקין מניה, וכד סיהרא אשתלים, קרינן לה הכי לגבי תתאי, אבל ברוך מקורא עלאה כדקאמרן, יהו״ה דא אמצעי דכל סטרין עלאין, המבורך דא שלמא דביתא, מבועא דבירא, לאשלמא ולאשקאה כלא, לעולם ועד, דא עלמא תתאה דאצטריך לאתברכא, ומשחא ורבו דברוך יהו״ה והמבורך, כלא איהו לעולם ועד, (מבורך, כמה דאת אמר (בראשית מט כב) בן פורת).

ועל דא ברכה דא אצטריכו על עמא לברכא במעלי שבתא, ברעו דלבא ובחדוה ובעו למשרי בשרותא בברכה דא, לאתברכא האי שבת דמעלי שבתא (ליליא) מעמא קדישא כדקא יאות בהאי ברכה (ס״א ברכו).

כד שראן ישראל לברכא, קלא אזלא בכלהו רקיעין, דמתקדשי בקדושה דמעלי שבתא, זכאין אתון עמא קדישא דאתון מברכי ומקדשי לתתא, בגין דיתברכון ויתקדשון לעילא, כמה משריין

דף קלו עמוד א

עלאין קדישין, זכאין אינון בהאי עלמא וזכאין אינון בעלמא דאתי.

ולא מברכי ישראל ברכה דא, עד דמתעטרן בעטרין דנשמתין קדישין כדקאמרן, זכאה עמא דזכי לון בעלמא דין, למזכי לון לעלמא דאתי. בהאי ליליא שמושא דחכימין, באלין נשמתין קדישין דמתעטרן בהו, ואף על גב דהא אוקימנא, וכלא חד. ובכל אתר דתשכח לחכימין בהאי מלה בסטרא דא, ולזמנין בסטרא דא, כלא איהו חד, והני מילי הא אוקימנא, אבל בזמנא דא דמתעטרן כלהו בנשמתין ורוחין חדתין יתירין קדישין, כדין איהי זמנא דשמושא דלהון, בגין דליהוי נגידו להההוא שמושא, בנגידו דקדושה בנייחא עלאה, ויפקון בנייהו קדישין כדקא חזי.

רזא דא לחכימין אתייהיבת, בשעתא דאתפליג ליליא בליליא דא, קודשא בריך הוא בעי לאעלא בגנתא דלעילא, ורזא דא, ביומי דחול קודשא בריך הוא עאל בגנתא דעדן דלתתא, לאשתעשעא עם צדיקיא דשראן תמן, ובשבת בההוא ליליא דשבתא, קודשא בריך הוא עאל בגנתא דלעילא, ברזא דמקורא עלאה. בגין דביומי דחול כל נשמתין דצדיקיא כלהו בגנתא די בארעא שריין, וכד אתקדש יומא במעלי שבתא, כל אינון משריין דמלאכין קדישין די ממנן גו גנתא דלתתא, כלהו סלקן להני נשמתין דשריין גו גנתא דלתתא, לאעלא לגביה ההוא רקיע דקיימא על גנתא, ומתמן אזדמנן רתיכין קדישין דסחראן כורסי יקרא דמלכא, וסלקין לון לכל אינון נשמתין בגנתא דלעילא, כיון דאלין רוחין סלקין, כדין רוחין אחרנין קדישין נחתין לאתעטרא בהו עמא קדישא, אלין סלקין ואלין נחתין.

ואי תימא הא גנתא דבארעא ביומא דשבתא יתבא בריקנייא בלא נשמתין דצדיקיא, לאו הכי, אלא נשמתין אזלין ונשמתין אתיין, נשמתין סלקין ונשמתין נחתין, נשמתין אזלין מגו גנתא, ונשמתין אתיין לגו גנתא, כל אינון נשמתין דצדיקייא דמתלבנן ביומי דחול, ועד לא עאלו לגו גנתא, בשעתא דאלין נפקין אלין עאלין, וגנתא לא אשתאר בריקניא, ברזא דלחם הפנים ביום הלקחו.

ואי תימא כד אתהדרו ביומי דחול, במה (נ״א כמה) אתמשכן דוכתי לארכא ופותיא ורומא בגנתא ולא אתידע, כגוונא דרזא דארץ הצבי, דהוה אתמשך לכל סטרין ולא אתידע, כגוונא דצבי, דכל מה דאתרבי, משכיה אתרבי לכל סטר ולא אתיידע, ואית כמה נשמתין דכיון דסלקין תו לא נחתין. נשמתין סלקין, ונשמתין נחתין לאתעטרא בהו עמא קדישא, ובמעלי שבתא גלגולא דנשמתין איהו, אלין אזלין ואלין אתיין, אלין סלקין ואלין נחתין.

מאן חמי כמה רתיכין קדישין די משטטי לכאן ולכאן, כלהו בחדוה כלהו ברעו באלין נשמתין, לאעטרא לעמא קדישא, לאעטרא לכמה צדיקייא בגנתא דעדן לתתא, עד שעתא דכרוזא קאים וקארי מקודש מקודש, כדין נייחא שכיח ושכיכו לכלא, וחייבי גיהנם כלהו משתככי בדוכתייהו, ואית לון נייחא, ונשמתין כלהו מתעטרן אלין לעילא ואלין לתתא, זכאה עמא דחולקא דא להון.

בפלגות ליליא דמעלי שבתא, דחכימין מתערין לשמושא דלהון, ההוא רוחא עלאה דמתעטרן ביה כד יומא אתקדש, בשעתא דאינון ניימי בערסייהו, ונשמתין אחרנין דלהון בעאן לסלקא למחמי ביקרא דמלכא, כדין ההוא רוחא עלאה דנחית במעלי שבתא, נטיל ההיא נשמתא וסלקין לעילא, ואתסחיא נשמתא אחרא בבוסמין דגנתא דעדן, ותמן חמי מה דחמי, וכד נחתא לאשראה בדוכתהא בפלגות ליליא, ההיא נשמתא תבאת לדוכתהא.

ובעי לאינון

דף קלו עמוד ב

חכימין לומר חד פסוקא דאתערותא, דההוא רוחא עלאה קדישא דעטרא דשבתא, כגון **רוח יהו״ה אלהי״ם עלי, יען משח יהו״ה אותי לבשר ענוים וגו׳** (ישעיהו סא א) , **בלכתם ילכו ובעמדם יעמדו ובהנשאם מעל הארץ וגו׳** (יחזקאל א כא) , **אל אשר יהיה שמה הרוח ללכת ילכו וגו׳** (שם יב), בגין דמתעטרן בההוא רוחא, באתערותא דלהון בחדוה דשמושא, ויהא נגידו דההוא רוח עלאה דשבתא בההוא שמושא דמצוה.

רב המנונא סבא, כד הוה סליק מנהרא במעלי שבתא, הוה יתיב רגעא חדא, וזקיף עינוי, והוה חדי, והוה אמר דהוה יתיב למחמי חדוה דמלאכי עלאי, אלין סלקין ואלין נחתין, ובכל מעלי שבתא יתיב בר נש בעולם הנשמות, זכאה איהו מאן דידע ברזין דמאריה.

כד נהיר יממא ביומא דשבתא, סליקו דחדוה סליק בכלהו עלמין, בנייחא בחדוה, כדין **השמים מספרים כבוד אל ומעשה ידיו מגיד הרקיע** (תהלים יט ב) -- מאן **שמים**? אלין שמים דשמא עלאה אתחזי בהו, דשמא קדישא אתרשים בהו. **מספרים** -- מאי מספרים? אי תימא כמאן דמשתעי ספור דברים, לאו הכי, אלא דנהרין ונציצין בנציצו דנהורא עלאה, וסלקין בשמא דכליל בנהירו דשלימו עלאה, ומאן איהו, ספור, דנצצי בנהירו דשלימו דספר

עלאה, ובגין כך סלקין בשמא שלים, ונהרין בנהירו שלים, ונצצי בנציצו שלים, אינהו מנצצי ונהרי בגרמייהו, מגו נהירו דנציצו דספר עלאה, ונצצי ונהרי לכל סטר וסטר (נ״א לכל כבוד וכבוד) דמתדבקן ביה, דהא מנייהו מההוא ספירו ונהירו, נהיר כל עזקא ועזקא ונציץ בנציצו, בגין דבהאי יומא מתעטרן שמים, וסלקין בשמא קדישא יתיר משאר יומין.

ומעשה ידיו -- ההוא טלא עלאה דנהיר מכל סטרין גניזין, דאיהו מעשה ידיו ותקונא דיליה, דמתתקנא ביומא דא מכל שאר יומין. **מגיד הרקיע** -- מאי **מגיד**? משיך ונגיד לתתא מרישא דמלכא מליא מכל סטרוי, הרקיע, ההוא רקיע דאיהו מבועא דבירא, ודא איהו ההוא נהר דנפיק מעדן, ודא איהו דנגיד ומשיך לתתא נגידו דטלא עלאה, דנהיר ונציץ בנציצו מכל סטרין, ודא רקיע אנגיד ליה במשיכו דרחימו ותיאובתא, לאשקאה שקיו דחדוותא למעלי שבתא. וכד נגיד ומשיך ההוא טלא דבדולחא, כלא (נגיד) מליא ושלים באתווי קדישין, בכל אינון שבילין קדישין, כיון דכלא אתחבר ביה, אתעביד ביה ארחא לאשקאה ולברכא לתתא, יום ליום, יומא ליומא, ועזקא לעזקא.

השתא משתעי קרא בארח פרט, היך שמים מספרים ומתקנין בספירו ובנציצו עלאה להאי כבוד, והיך נגיד ומשיך ההוא רקיעא נגידו דטלא עלאה, ואמר יום ליום יביע אמר, יומא ליומא ודרגא לדרגא, יחוה (ס״א אוחו) לאתכללא דא בדא, ולאתנהרא דא מן דא, מההוא ספירו, דמנצצי ומנהרי שמים להאי כבוד, יביע, כמה דאת אמר מבע אתעביד (וגו׳, אוחו) לאנהרא דא מן דא ולאתנצצא דא מן דא, מההוא ספירו ונציצו.

אמר -- כללא דאתוון ושבילין דנפקין מאבא ואימא, וההוא רישא דנפיק מנייהו דאיהו ברא בוכרא, אל״ף, אבא, וכד איהו סליק ונחית, אתחברת מ׳ בהדי א׳, ואיהו (ה״א) אם, ר׳ רישא בוכרא, כד מתחברי אתוון כלהו אמ״ר, דא נהירו דאבא ואימא וברא בוכרא, ונהרין דא בדא בחבורא חדא שלטא ביומא דשבתא, ועל דא כלא אתכליל דא בדא, בגין למהוי חד, ובגין כך אוחו דא בדא, ההוא אמר שליטו עלאה למהוי כלא חד.

וכד כל האי אתנגיד ואתמשך להאי רקיע, כדין איהו אשקי ואנהיר לתתא להאי כבוד אל, למעבד תולדין בדיוקנא דאינון

דף קלז עמוד א

שמים, דנהרין להההוא כבוד אל.

(ודא הוא דכתיב) **ולילה ללילה יחוה דעת**, רתיכין דילה (דא, דא) דאינון גופא דכרסייא, וכלהו אקרון לילות, כמה דאת אמר **אף לילות יסרוני כליותי** (תהלים טז ז) , רתיכא עלאה אתקרי ימים, יום ליום, רתיכא תתאה אקרי לילות, לילה ללילה.

יחוה דעת, יחוה יחיה, יחיה תולדין דאינון (נ״א באינון) שמים, ואי תימא יחוה לאו יחיה, תא חזי כתיב **ויקרא האדם שם אשתו חוה כי היא היתה אם כל חי** (בראשית ג ט) - חוה וחיה במלה חדא סלקין, ועל דאסתלק (נ״א דא אסתלק) י׳ ועייל ו׳ דאיהו כדקא יאות, דהא ו׳ איהו חיין ודאין, ועל דא חוה וחיה, י׳ (ס״א זעירא נטלא) נטלא חיין מן ו׳, אוף הכא יחוה יחיה.

דעת, דא איהו רזא דשמים, מה שמים שית סטרין, אוף הכא שית סטרין, באינון תולדין דקא יחיה כגוונא דיליה, ועל דא יום ליום אתכליל בדרגא עלאה אמ״ר, ולילה ללילה, ברזא דדכורא דקא נהיר לה, דאיהו שמיה (נ״א שמים) דעת.

ובגין דהאי אמר רזא עלאה איהו, ולא כשאר אמירן, אהדר קרא עליה ואמר, אין אמר ואין דברים כשאר אמירן דעלמא, אלא האי אמר רזא עלאה איהו בדרגין עלאין, דלית תמן אמירן ודברים, ולא אשתמעו כשאר דרגין דאינון רזא דמהימנותא, דאינון קלא דמשתמע, אבל הני לא אשתמעו לעלמין, והיינו דכתיב **בלי נשמע קולם**.

אבל **בכל הארץ יצא קום**, אף על גב דאינון טמירין עלאין דלא אתיידעו לעלמין, נגידו ומשיכו דלהון אתמשך ואתנגיד לתתא, ובגין ההוא משיכו, אית לן מהימנותא שלימתא בהאי עלמא, וכל בני עלמא משתעו רזא דמהימנותא דקודשא בריך הוא באינון דרגין, כאילו אתגליין ולא הוו טמירין וגניזין, והיינו ובקצה תבל מליהם, מרישא דעלמא עד סייפי עלמא, משתעאן אינון חכימי לבא באינון דרגין גניזין, אף על גב דלא אתיידעו.

אבל במה אשתמודען, בגין ד**לשמש שם אהל בהם**, בגין שמשא קדישא דאיהו משכנא מאינון דרגין עלאין קדישין, ואיהו נהורא דנטיל כל נהורין גניזין, וההוא משיכו דלהון, ובגיניה אתחזי מהימנותא בכל עלמא. מאן דנטיל לשמשא, כמאן דנטיל לכלהו דרגין, בגין דשמשא איהו אהל דאתכליל בהון ונטיל כלא, ואיהו נהיר לכל אינון גווני נהורין לתתא, ועל דא והוא כחתן יוצא מחפתו, בנהירו ונציצו דכל נהורין גניזין, דכלהו בתיאובתא

ברעותא שלים יהבי ליה רעותייהו ונהירו דלהון, כמה דלחתן אית רעו ותיאובתא דכלה (נ״א דכלהו), למיהב לה נבזבזן ומתנן, ועל דא והוא כחתן יוצא מחפתו, מאן חפתו, דא עדן, ורזא דא (שם ב י) **ונהר יוצא מעדן, עדן** - דא איהו חופה דחפיא על כלא.

ישיש כגבור - ישיש מסטרא דאור קדמאה דלא אשתכח ביה דינא כלל. **כגבור** - מסטרא דגבורה. ואף על גב דגבורה איהי דינא שלים - **כגבור** כתיב, ולא ״גבור״, בגין דאמתיק דינא בחסד, ונטיל כלא כחדא בתיאובתא ורעותא שלים. וכל דא **לרוץ ארח** - כמה דאת אמר **הנותן בים דרך** (ישעיהו מג טז), לאשקאה ולאשלמא נהירו דסיהרא בכל סטרין, ולמפתח בה ארח לאנהרא לתתא.

מקצה השמים מוצאו, מסייפי אלין שמים עלאין דקאמרן, איהו אפיק, בגין דבסיומא דגופא איהו אפיק, ובההוא אתר אשתמודע בין דכר לנוקבא, ודא הוא דכתיב **ולמקצה השמים ועד קצה השמים** (דברים ד לב) , קצה השמים דא עלמא עלאה, ולמקצה השמים דא מלכא דשלמא דיליה, כמה דהאי נטיל כל נהורין, וכלהו ביה, אוף הכי האי נטיל כל נהורין וכלהו ביה, ואיהו נפיק **מקצה השמים**.

ותקופתו דסחרא בכל אינון סטרין (נ״א ספירן) קדישין, דאתחזון

דף קלז עמוד ב

לאתנהרא ולאתשקאה ולנצצא מניה.

ואין נסתר - לית מאן דאתחפיא מההוא נהירו, דהא לכלהו אנהיר בכללא חדא, לכל חד וחד כמה דאתחזי ליה. וכד כלהו אשתלימו ואתנהירו מגו שמשא - כדין סיהרא מתעטרא בגוונא דאימא עלאה, שלימא בחמשין תרעין. ודא איהו דכתיב **תורת יהו״ה תמימה**, דהא כדין איהי (שלימא) תמימה מכל סטרין, ברזא דחמש דרגין, כגוונא דאימא עלאה, דאינון חמש רזא דחמשין.

ובגיני כך איהי אתיא בחמש חמש תיבין בגין לאשלמא לרזא דחמשין. **תורת יהו״ה תמימה משיבת נפש** - הא חמש, **עדות יהו״ה נאמנה מחכימת פתי** - הא חמש, **פקודי יהו״ה ישרים משמחי לב** - הא חמש, **מצות יהו״ה ברה מאירת עינים** - הא חמש, **יראת יהו״ה טהורה עומדת לעד** - הא חמש, **משפטי יהו״ה אמת צדקו יחדיו** - הא חמש.

וכלהו אתיין בחמש חמש לאתכללא כגוונא דאימא עלאה.

ועל דא **יהו״ה...יהו״ה** שית זמנין, לקבל שית סטרין עלאין, דאינון רזא דשמא עלאה (נ״א דשמיא עלאין), ועל דא סיהרא אתמליא ואשתלים בסדורא עלאה כדקא יאות, ודא איהו ביומא דשבתא, דכלא אשתלים כדקא יאות ברזא דשבתא עילא ותתא.

ועל דא ביומא דא אתוסף נהירו בכלא כדקאמרן, שמים נטלי ממקורא דחיי בקדמיתא, ואינון מנהרי ומתקני לכבוד עלאה, מרזא דספר עלאה אבא דכלא, ומרזא דספר אימא עלאה, ואיהו מרזא דספור, ובגין כך מספרים כדקאמרן, ברזא דתלת שמהן אלין דשלטין ביומא דשבתא על כל שאר יומין.

ובגיני כך תושבחתא דא קאמר דוד ברוח קודשא, על נהירו ונציצו ושולטנו (ס״א ושלימו) דיומא דשבתא על כל שאר יומין, (ס״א ותיקונא דיליה דאתתקן ביומא דא מכל שאר יומין), בגין רזא דשמא עלאה, דקא נהיר בנהירו ונציץ בנציצו, ואשתלים בשלימו עילא ותתא.

וכדין תורת יהו״ה תמימה, שבת דמעלי שבתא, (ס״א רזא דשמור, כבוד לילה, דהא היא תורת יהו״ה תמימה, תורה שבעל פה, משה קבל תורה מסיני, והא אתערו על תורה שבעל פה, דאלו תורה שבכתב, הא כתיב **ויצו משה את הלוים וגו׳ לקוח את ספר התורה** (דברים לא כה) , ודא ללואי אתחזי, להאי דאחיד בשמשא, ומלכא דאתיא מיניה משה, נהיר לישראל ארבעין שנין, שמשא ביומוי, ותורת יהו״ה דא מעלי שבתא), ברזא חדא כדקאמרן. ואתקינו (ס״א אנשי כנסת הגדולה, סידורא דתשבחתא), חברייא, שירותא דתושבחתי מאינון תושבחתן דדוד, מרזא דא השמים, דאיהו נטיל ברישא ונהיר לכל שאר.

ולבתר ההוא נהר דנפיק מעדן, ודא איהו רזא **רננו צדיקים ביהו״ה** (תהלים לג א) , בגין דהאי נהר כניש ונטיל כלא מרזא דשמים, ברזא עלאה ומקורא דחיי, כלא כדקא יאות ביומא דא, ושמשא אתקין לאנהרא כדקא יאות ביומא דא.

ולבתר סיהרא דקא מתפרשת מסטרא אחרא ביומא דא, בגין לאתנהרא מן שמשא, ודא איהו **לדוד בשנותו את טעמו וגו׳** (שם לד א), ולבתר דאתפרשת מיניה, הא אתחברת בשמשא, ותושבחתא דא בכ״ב אתוון, דאעיל בה שמשא בסיהרא, ותושבחתא דא פרישו דסיהרא מסטרא אחרא, ותושבחתא דכ״ב אתוון בנהירו דשמשא.

ולבתר אתחברותא וסליקו דמטרוניתא עם בעלה, ודא איהו **תפלה למשה איש האלהי״ם** (שם צ א), אתחברותא ואתדבקותא דאתתא בבעלה, לפרשא ימינא ושמאלא לקבלא לה, ולמהוי כחדא בחבורא חדא, (למהוי חד ברזא חד.

וכל אלין שמים מספרים לון ומתקנין לון, מכאן ולהלאה תושבחן אחרנין דחדוה ותיאובתא שלימתא, אבל הני אינון תקונא שלימתא עלאה ברזא דשמא קדישא כדקא יאות, ותושבחן אלין אתקינו בתקונא דשבתא, דאיהו סליק ואתעטר בעטרוי כדקא יאות, וסלקין ברזא דשמא קדישא למהוי חד ברזא דכבוד אל, דשמים מספרים ליה וזהרין ליה כדקאמרן):

(ודא איהו) **מזמור שירו ליהו״ה שיר חדש** -- תושבחתא דא הא אוקימנא, אבל אף על גב דאתערנא ביה, אתערו דחברייא דקא אתערו שפיר איהו, דהנהו

דף קלח עמוד א

פרות עלות כד הוו נטלי ארונא, אתערו בהאי תשבחתא, כמה דאת אמר **וישרנה הפרות בדרך** (ש״א ו יא) , ומה שירה הוו אמרי? **מזמור שירו ליהו״ה שיר חדש כי נפלאות עשה** (תהלים צח א) .

רזא דא איהו כגוונא דלעילא, בשעתא דאינון חיות נטלי (ארונא) כרסייא לארמא ליה לעילא, אינון אמרי תושבחתא דא, ואי תימא אמאי כתיב הכא **חדש**, והא תדיר קאמרי תושבחתא דא? ! אלא ודאי חדש איהו, וחדש לא אקרי אלא באתחדתותא דסיהרא כד אתנהירת מן שמשא, כדין איהו חדש, ודא איהו שיר חדש. **הושיעה לו ימינו וזרוע קדשו**, הא אתערותא דימינא ושמאלא לקבלא לה, ותושבחתא דא כד נטלי ארונא קא משבחאן לה, כד סלקין לבית שמש, כגוונא דעגלות סלקין לבית שמש, וכלא ברזא חד סלקין, בגין דבשבת איהו סליקו דכורסייא לסלקא לעילא, תקונא דתושבחתא דא בשבת, אלין תושבחן כלהו אתקינו בשבת, לשבחא ליה עמא יחידא בעלמא:

מזמור שיר ליום השבת (תהלים צב א) -- תושבחתא דא אדם הראשון קאמר לה, בשעתא דאתתרך מגנתא דעדן, ואתא שבת ואגין עליה, ואוקמוה חברייא, תושבחתא דא עלמא תתאה קא משבח לגבי עלמא עלאה, יומא (דכלא ביה) דאיהו כולו שבת, מלכא דשלמא דיליה, ודא איהו מזמור שיר, ולא כתיב מאן קאמר ליה, כמה דאוקימנא. **ליום השבת**, יומא עלאה, שבת עלאה, דא שבת ודא שבת, מה בין האי להאי, אלא שבת סתם דא שבת דמעלי שבתא, יום השבת דא שבת דלעילא, דא יום ודא לילה, **ושמרו בני ישראל את השבת** (שמות לא טז) - הא ליליא רזא דנוקבא, **זכור את יום השבת** (שמות כ ח) - הא יום רזא דדכורא, ובגין כך מזמור שיר ליום השבת.

ואשכחן בכמה אתר דעלמא תתאה לא סליק בשמא ואתיא סתם, כגון האי, וכגון ויקרא אל משה, וכגון **ואל משה אמר עלה אל יהו״ה** (שם כד א), כלהו סתים שמא ולא סליק ביה, (אלא) (ס״א וכלא) בגין דאית ביה דרגא עלאה, ולגבי דרגא עלאה איהו לא סליק בשמא, נהורא דשרגא לא סליק ביממא בנהורא דשמשא, ועל דא לא סליק בשמא, וכל אלין תושבחן דשבת דאיהו כבוד יום, איהו תושבחתא עלאה על כל שאר יומין, (ס״א וכל אלין תושבחן אתקינו בתיקונא דשבתא, דאיהו סליק ואתעטר בעטרין עלאין עטרין קדישין על כל שאר יומין):

נשמת כל חי, הא חברייא אתערו ביה מלין דקשוט, אבל אית לן לאדכרא האי נשמתא דפרחא מההוא חי העולמים, ובגין דאיהי דיליה, דמניה נפקן כל ברכאן ושריין ביה, והוא אשקי ומברך לתתא, האי נשמתא דנפקא מניה אית לה רשו לברכא להאי אתר. ועל דא פרחין נשמתין מההוא חי במעלי שבתא, אינון נשמתין דאינון פרחאן, ממש מברכין להאי אתר דאקרי שם מתתא, וההוא אתר דנפקי מניה מברך ליה לעילא, והאי שם מקבלא ברכאן מתתא ומעילא, ואתכלילת מכל סטרין. ביומי דחול, איהי מקבלא ברכאן משאר נשמתין דקא מברכין לה מתתא, ביומא דשבת איהי מקבלא ברכאן מאינון נשמתין עלאין, דקא מברכאן לה בארבעין וחמש תיבין כחושבן מ״ה, (מנשמת כל חי עד והאחרונים), (ס״א וברזא דחמשין תיבין כחושבן מ״י), כמה דאוקימנא ברזא מ״ה וברזא מ״י, דא עלמא עלאה ודא עלמא תתאה. נשמת כל חי (ס״א עד האחרונים) מ״ה, ומן ואילו פינו מלא שירה עד ומלפנים, סלקא תושבחתא אחרא חמשין תיבין, ואף על גב דלא קיימא תמן מלה בחושבנא, סלקא חושבנא רזא מ״י.

ומתמן ולהלאה סלקא תושבחתא אחרא לחשבון (מ״ה) מאה תיבין, תשלומין דכלא, וחד רתיכא על מה דשריא, דאיהו

דף קלח עמוד ב

תשלומא (ס״א ההוא שלימא עלאה). וכל שבחא דא וכל מלין אלין כלהו שייפין ידיען בחושבנא לתשלומא דשבת, ולאשתלמא מנייהו כדקא חזי, זכאה עמא דידעי לסדרא שבחא דמריהון כדקא יאות, מכאן ולהלאה סדורא דצלותא כמה דאתתקנת.

כתיב **ואתה יהו״ה אל תרחק אילותי לעזרתי חושה** (תהלים כב כ) . דוד מלכא אמר דא בשעתא דהוה מתקן ומסדר תושבחתא דמלכא, בגין לחברא שמשא בסיהרא, כיון דהוה מתקן ומסדר שבחין דיליה לאתחברא, אמר **ואתה יהו״ה אל תרחק**. **ואתה יהו״ה** - רזא דחברותא חדא בלא פרודא. **אל תרחק** - כיון דאיהי סלקא לאתעטרא בבעלה, וכלא בעלמא עלאה, ומתמן בעי לסלקא לאין סוף לאתקשרא כלא לעילא לעילא, ובגין כך **אל תרחק** לאסתלקא מינן לשבקא לן.

ובגין כך בגו סדורא דתושבחתא, בעאן ישראל לאתכללא תמן, ולאתדבקא בהדייהו מתתא, דאלמלא יבעי לאסתלקא האי כבוד, הא ישראל לתתא אחידן ביה ותקפין ביה, דלא שבקי ליה לאתרחקא מנייהו, ועל דא צלותא בלחש כמאן דמליל ברזא עם מלכא, ובעוד דאיהו ברזא עמיה, לא אתרחקא מניה כלל. **אילותי** - מה איל וצבי בשעתא דאזלי ומרחקי מיד אהדרן להההוא אתר דשבקי - אוף קודשא בריך הוא אף על גב דאסתלק לעילא לעילא באין סוף - מיד אהדר לאתריה. מאי טעמא? בגין דישראל לתתא אתאחדן ביה, ולא שבקין ליה לאתנשיא (מניה) ולאתרחקא מנייהו, ועל דא **אילותי לעזרתי חושה**.

ובגין כך בעינן לאתאחדא ביה בקודשא בריך הוא, ולאחדא ביה כמאן דאמשיך מעילא לתתא, דלא ישתבק בר נש מניה אפילו שעתא חדא, ועל דא כך סמיך גאולה לתפלה, בעי לאחדא ביה ולאשתעי בהדיה בלחישו ברזא, דלא יתרחק מינן ולא ישתבק מינן, ועל דא כתיב **ואתם הדבקים ביהו״ה אלהיכ״ם חיים כלכם היום** (דברים ד ד) , **אשרי העם שככה לו אשרי העם שיהו״ה אלהי״ו** (תהלים קמד ט) .

בההיא שעתא קם רבי שמעון, חבריא אוף הכי קמו ואזלו, אמר רבי אלעזר לרבי שמעון אבוי, אבא עד הכא הוינא יתבי בצלא דאילנא דחיי בגנתא דעדן, מכאן ולהלאה דאנן אזלין, אצטריך לן למיהך בארחי דנטרן אילנא דא, אמר ליה אנת תשרי בשירותא למפתח בארחא:

פתח ואמר: ויקחו לי תרומה -- כמה דאתמר, במאי איהי תרומה? ברזא דזהב, דהא מתמן אתזנת בקדמיתא, בגין דאיהי גבורה תתאה דאתיא מסטרא דזהב, ואף על גב דאתיא מסטרא דזהב, כל עיקר לא אשתארת אלא בסטרא דכסף דאיהו ימינא. ורזא דא כוס של ברכה, דאצטריך לקבלא ליה בימינא ובשמאלא, וכל עיקר לא אשתאר אלא בימינא, (ס״א ושמאלא אתעדי מניה ולא וכו׳) ושמאלא אתער ימינא, ולא אתדבק ביה, בגין דאיהו אתייהיב בין ימינא ושמאלא, ושמאלא אתאחיד תחותיה, וימינא אתאחיד ביה לעילא, כמה דאת אמר **שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני** (שיר ב ז) .

זהב וכסף כמה דאת אמר **לי הכסף ולי הזהב** (חגי ב ח), והא אתמר. **ונחושת** - דא איהו גוון כגוונא דזהב, בגין דאצטבע מגוון זהב ומגוון דכסף, ועל דא מזבח הנחשת קטן, אמאי איהו קטן, כמה דאת אמר **כי המזבח אשר לפני יהו״ה קטן מהכיל את העולה וגו׳** (מ״א ח סה) , כמה דאת אמר **ודוד הוא הקטן** (ש״א יז יד) , ואף על גב דאיהו קטן, כלא אתאחיד בגויה. ואי תימא מזבח אחרא אקרי קטן, לאו הכי, דלאו קטן בר האי, דכתיב **את המאור הגדול לממשלת היום ואת המאור הקטן לממשלת הלילה** (בראשית א טז) , ודא איהו המאור הקטן, המאור הגדול דא מזבח הפנימי, דאיהו מזבח הזהב.

דף קלט עמוד א

ותכלת -- דא איהו תכלת דציצית, תכלת דא איהו כרסייא, רזא דתפלה דיד.

תכלת דא איהו כרסייא דדיינין ביה דיני נפשות, בגין דאית כרסייא דדיינין ביה דיני ממונות, ואית כרסייא דדיינין ביה דיני נפשות. ועל דא כל גוונין טבין לחלמא, בר גוון תכלא, בגין דינדע דהא נשמתיה סלקא בדינא, וכד נשמתא סלקא בדינא, גופא אתדן לאשתצאה, ואצטריך ההוא חלמא לרחמין סגיאין.

תכלת דא איהו כרסייא דכתיב ביה **כמראה אבן ספיר דמות כסא** (יחזקאל א כו) , וכתיב (ואש מתלקחת), ונגה לו סביב, בגין דעבדין ביה כריכין לציצית, וכד **נגה לו** - אתהדר לגוון ירוק כגוון כרתי, מההיא שעתא ואילך אשתרי זמנא דקריאת שמע, דהא אשתני גוון תכלא מכמה דהוה. ובגין כך אסיר למידן דיני נפשות בלילה, בגין דשלטא ההוא גוון תכלא בההוא זמנא, ואתיהיב רשו למחטף נפשא בלא משפט, דהא משפט לא שלטא בההוא זמנא. כד אתי צפרא, ואתער ימינא דלעילא, נפיק ההוא נהורא ומטי עד האי תכלא, ואשתני מכמה דהוה, וכדין שלטא עליה, ואתדבק ביה כרסייא אחרא קדישא, מההיא שעתא ואילך זמנא דקריאת שמע.

וארגמן, דא כנופיא דכלילא כל גוונין כחדא. **ותולעת שני** -- כתיב ״שני״ וכתיב ״שנים״ דכתיב **כי כל ביתה לבוש שנים** (משלי לא כא) ? אלא האי איהו גוון אקרי שני, דנטיל כל גוונין ביה, וכלא איהו חד שני ושנים, שנים כד כלהו כלילן ביה כחדא, שני, דנפיק מכרסייא עלאה דשלטא על תכלת מסטרא

דימינא, ודא איהו אפוטרופוסא דישראל, דכתיב ביה **מיכאל שרכם** (דניאל י כא) . תולעת דחיליה בפומיה, כתולעת דמתבר כלא ועקר כלא, תולעת שני ושש, תרין גוונין כחדא דימינא ושמאלא חיור וסומק.

ושש -- בוצא איהו, דשית חוטין מתחברן, ודא איהו דכתיב **וגויתו כתרשיש** (שם ו), ובאלין תרין כלילן תרין אחרנין. **ועזים** - גבוראן תתאי דלבר לחפיא על פנימאי. וכלא אצטריך. ואצטריך למיהב דוכתא לכלא, דהא מסטרא דדהבא קאתיין.

ועורות אלים מאדמים - משיכו דתרין סטרין דימינא ושמאלא, לחפייא בדוכתא אחרא. **ועורות תחשים** - סטרא חדא אית דרבי גו סטרא אחרא, בחורבא ולא בישובא אשתכח, ודא איהו סטר דכיו ואקרי תחש.

בספרא דשלמה מלכא, אית גו האי מזבח הנחשת דקאמרן רזין עלאין, דהא **מזבח אדמה** כתיב - **מזבח אדמה תעשה לי וגו'** (שמות כ כא) . ודא איהו רזא כדקא יאות. **נחשת** - כד שלטין טורין אחרנין, ואיהי צריכא למיזן לון, אצטבע בהאי גוון למיזן לון, ואינון אקרון 'הרי נחשת', ואינון הרי נחשת אתמשך מנייהו רוחא חדא מגו האי מזבח. וכד האי מזבח אסתלק בסליקו אחרא, כדין אסתלק את **נ'** דאיהו מזבח קדישא, ואשתאר רוחא דאלין טורי נחשת. וכד ההוא רוחא אסתליק בקיומיה אקרי תחש, דהא אסתלק מניה את **נ'**, והאי אתפרש לכמה רוחין אחרנין, ואקרון אוף הכי, ועל דא אקרי ההוא עמא (חד) **תחש**, כמה דאת אמר **ואת תחש ואת מעכה** (בראשית כב כד) - אינון הוו ידעי בהא חיה דמשכנא דאקרי על שמהון.

ועצי שטים - אלין אינון רזין קדישין דאינון לוחי משכנא, ואינון אקרון ברזא דלהון. כתיב **עצי שטים עומדים**, וכתיב **שרפים עומדים** (ישעיהו ו ב) ,(?)

מכאן ולהלאה **שמן למאור** - משיכו דמשח רבות קדישא לאמשכא עלייהו. **אבני שהם ואבני מלואים** -- אלין אבני קדשא יסודי דמקדשא ברתיכין קדישין, אלין אזדמנן בלחודייהו, ליקר ולשבחא בלבוש יקר, לעיינא כהנא בהו תמן, ולאדכרא (ולברוכא) תריסר שבטין, ועל דא תריסר אבנין כמה דאתמר.

תליסר זינין אינין, בר תריסר אבנין יקירין אלין, וכלהו סלקין לכ"ה אתוון

דף קלט עמוד ב

ברזא עלאה דיחודא, ולקבל אלין גליף ואתקין משה כ"ה אתוון ברזא דפסוקא דיחודא, דכתיב **שמע ישראל יהו"ה אלהינ"ו יהו"ה אחד** (דברים ו ד) , ואינון כ"ה אתוון גליפן מחקקן ברזא דלעילא.

יעקב בעא לאתקנא לתתא ברזא דיחודא, ואתקין בכ"ד אתוון, ואינון ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, ולא אשלים לכ"ה אתוון, בגין דעד לא אתתקן משכנא, כיון דאתתקן משכנא ואשתלים, מלה קדמאה דהוה נפיק מניה כד אשתלים, לא מליל אלא בכ"ה אתוון, לאחזאה דהא אשתלים דא כגוונא דלעילא, דכתיב **וידבר יהו"ה אליו מאהל מועד לאמר** (ויקרא א א) - הא כ"ה אתוון.

ועל דא כ"ה זינין לאשלמא תקונא דמקדשא (ס"א דמשכנא), וכל הני אתוון אוקימנא באינון אתוון גליפן דאוליפנא ממר. ובגין דמשכנא אשתלים ברזין אלין, אקרי כ"ה, ביחודא דשלימו דמשכנא, ועל דא **וחסידיך יברכוכה** (תהלים קמה י) כתיב, רזא דשלימו דכל משכנא ותקונא דיליה, כ"ה, לקבל כ"ב אתוון, ואורייתא ונביאים וכתובים, דאינון כללא חדא ורזא חדא. בשעתא דישראל קא מיחדי יחודא בהאי קרא ברזא דכ"ה אתוון, דאינון שמע ישראל יהו"ה אלהינ"ו יהו"ה אחד, וברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, דאינון כ"ד אתוון, ויכוון כל חד בהו, כלהו אתוון מתחברן כחדא וסלקין בחבורא חד, (ס"א כדין אתפתחו) מ"ט תרעין ברזא דיובלא, וכדין אצטריך לסלקא עד ולא יתיר, וכדין אתפתחו תרעין, וחשיב קודשא בריך הוא להההוא בר נש כאילו קיים אורייתא כולה דאיהי אתיא במ"ט פנים (בכלא).

ועל דא אצטריך לכוונא לבא ורעותא בכ"ה ובכ"ד, ולסלקא לון ברעותא דלבא למ"ט תרעין דקאמרן, כיון דאתכוון בהאי, יתכוון בההוא יחודא דאמר מר שמע ישראל וברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, כללא דכל אורייתא דעילא ותתא, ודא איהו רזא דאדם שלימא דדכר ונוקבא, ורזא דכל מהימנותא.

מחלוקת דשמאי והלל בקימה ובשכיבה, דכתיב **ובשכבך ובקומך** (דברים ו ז) , דשמאי סבר בערב דקא כלילא נוקבא בשלטנהא אצטריך לגבי נוקבא דקא יטו ויקראו, ובבקר דקא שלטא דכורא בשולטנותא דעלמא עלאה, אצטריך למיקם קמיה דדכורא, כמה דאצטריך בתפלה מעומד, ובכל אתר דדכורא אתיא. ובית הלל סבר, אלמלא אשתכח דא לחוד ודא לחוד הכי אצטריך, אבל כיון דאנן מחברן לון כחדא בחבורא במ"ט פנים ומ"ט תרעין, לא

אצריכנא לאפרשא דא לחוד ודא לחוד, אלא לאשגחא דכלא איהו חד בלא פרודא, וכמה דאזדמן ליה לבר נש הכי יימא, דהא תרווייהו בחבורא חדא כמא דניחא לון, והכי אצטריך לאחזאה.

ועל דא דכורא בשית סטרין בקרא דשמע ישראל, דאינון שית תיבין, ונוקבא בשית סטרין ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, דאינון שית תיבין אחרנין, וסלקין בחבורא חדא ברזא דמ״ט תרעין, והלכה כבית הלל בכל אתר.

רבי שמעון ארים ידוי ובריך לרבי אלעזר בריה.

פתח ואמר **מי העיר ממזרח וגו׳** (ישעיה מא ב) -- האי קרא אוקימנא ואתמר, אבל רזא דחכמתא איהו. **מי** - רזא דעלמא עלאה איהו, דהא מתמן נפקא שירותא לאתגליא רזא דמהימנותא, והא אוקימנא. תו, **מי** - טמירא דכל טמירין, דלא אתידע ולא אתגלייא כלל, גלי יקריה לאשתמודעא מההוא אתר דאקרי מזרח, דהא מתמן שירותא דכל רזא דמהימנותא, ונהורא לאתגלייא.

ולבתר **צדק יקראהו לרגלו**, דהא צדק גלי גבורתא עלאה, ושולטניה דקודשא בריך הוא, ולהאי צדק אשלטיה על עלמין כלהו, לדברא לון ולאתקנא לון כדקא יאות, ועל דא **יתן לפניו גוים ומלכים ירד** (שם שם),

דף קמ עמוד א

דהא כל מלכין דעלמא ברשותא דהאי צדק קיימין, כמה דאת אמר **והוא ישפוט תבל בצדק** (תהלים ט ט) .

תו **צדק יקראהו לרגלו** - מאן קרי למאן? אלא צדק איהו קארי תדיר לאספקלריאה דנהרא ולא שכיך לעלמין, וצדק קאים תדיר לרגלוי, דלא אתעדי מתמן, וקארי ולא שכיך. הדא הוא דכתיב **אלהי״ם אל דמי לך אל תחרש ואל תשקט אל** (שם פג ב).

והשתא קודשא בריך הוא אנהר לן ארחא דא בגינן ! (ורבי) אלעזר ברי קרי לנהורא עלאה ולא שכיך ! זכאה חולקהון דצדיקייא בעלמא דין ובעלמא דאתי ! (ס״א והשתא אלעזר ברי קרי לנהורא עלאה ולא שכיך, וקודשא בריך הוא אנהר לן ארחא דא בגיניה, זכאה חולקי, וזכאה חולקיהון דצדיקייא).

רבי אבא פתח קרא ואמר: **מזמור לדוד בהיותו במדבר יהודה** א -- מאי שנא מכל שאר תושבחן דלא קאמר באן אתר שבח לון דוד מלכא, ומאי שנא הכא דקאמר בהיותו במדבר יהודה?

אלא לא דא בלחודוי -- דהא אוף הכי נמי **בשנותו את טעמו לפני אבימלך** (שם לד א), **בבא הזיפים** (שם נה א), וכן כלהו -- לאחזאה לכל בני עלמא שבחיה דדוד, דאף על גב דבצערא הוה, והוו רדפי אבתריה, הוה משתדל לומר שירין ותושבחן לקודשא בריך הוא.

ואף על גב דברוח קודשא הוה אמר -- רוח קודשא לא הוי שארי עלוי עד דאיהו אשתדל למשרי עלוי. וכן בכל אתר לא שריא רוח קודשא דלעילא עד דיתער עליה בר נש מתתא. ודוד אף על גב דקא רדפי אבתריה והוה בצעריה -- לא הוה שביק שירין ותושבחן מפומיה ולשבחא למאריה על כלא.

ואי תימא, הא דתנינן **מזמור לדוד** או **לדוד מזמור**, והכא שרת עליה רוח קודשא בקדמיתא בגין דאמר **מזמור לדוד**? אלא אי איהו לא הוה מכוין גרמיה בקדמיתא, לא שרת עליה רוח קודש.

מזמור -- דא רוח קדשא. אמאי אקרי הכי? בגין דאיהי משבחת תדיר למלכא עלאה, (ס״א דבכל זמנא איהו קא משבח ומזמר ולא שכיך), **דכל זמנא הוה קא** משבחת ומזמרת ולא שכיך. כיון דאתא דוד, אשכח גופא מתתקנא כדקא יאות, ושרת עליה, והוה מגלי בהאי עלמא לשבחא ולזמרא למלכא. וכלא בגין דיתתקן האי עלמא כגוונא דלעילא.

לדוד -- גבר שלים בתקונוי, גבר מתקנא, גבר זכאה; דוד ודאי דלא אשתני לעלמין.

בהיותו במדבר יהודה -- דא שבחא דדוד; אף על גב דבצעריה הוה, אף על גב דהוו רדפי אבתריה.

ומאי תושבחתא קאמר? תושבחתא דאיהו רב ויקירא. ושבחא דיליה מאי איהי? **אלהי״ם אלי אתה אשחרך** (שם סג ב) -- אלהי״ם סתם, כיון דאמר אלהי״ם אמאי ״אלי״? אלא ההוא דרגא דיליה. תלת דרגין הכא: ׳אלהים׳, ׳אלי׳, ׳אתה׳. ואף על גב דאינון תלת שמהן -- חד דרגא איהו ברזא דאלהי״ם חיים. ׳אלהים׳ לעילא -- אלהי״ם חיים, ׳אלי׳ -- קצה השמים עד קצה השמים, ׳אתה׳ -- דרגא דיליה.
ואף על גב דכלא חד ובשמא חד סליק.

אשחרך -- אי כמשמעו דיליה, שפיר; אבל **אשחרך** -- אתקין נהורא דנהיר בשחרותא, דהא נהורא דקיימא בשחרותא לא נהיר עד דיתתקנון ליה לתתא, ומאן דאתקין נהורא שחרא דא --אף על גב דאיהו אוכמא-- זכי לנהורא חוורא דנהיר. ודא איהי נהורא אספקלריא דנהרא, ודא איהו בר נש דזכי לעלמא דאתי.

ורזא דא **ומשחרי ימצאנני** (משלי ח יז) : **ומשחרי** - דמתקנין נהורא משחרי אוכמא; **ימצאנני** -- "ימצאוני" לא כתיב אלא **ימצאנני** -- דזכי לתרין נהורין; לנהורא דשחרא אוכמא, ולנהורא חוורא דנהרא; וזכי לאספקלריאה דלא נהיר, ולאספקלריאה דנהיר. ודא איהו **ימצאנני**. ועל דא אמר דוד **אשחרך** -- אתקין נהורא דשחרא אוכמא לנהרא עליה נהורא חוורא דנהרא.

צמאה לך נפשי כמה לך בשרי (תהלים סג ב) -- כמאן דכפין למיכל וצחי למשתי.

בארץ ציה ועיף בלי מים -- בגין דאיהו מדבר ולאו איהו אתר דישובא, ולאו איהו אתר דקודשא

דף קמ עמוד ב

ובגין כך איהו אתר "בלי מים".

וכמה דאנן כפין וצחאן לגבך באתר דא -- כן **בקדש חזיתיך וגו'**.

ואנן, כמה דאנן צחאן לגבי דמר למשתי בצחותא מלוי באתר דא, אוף הכי צחינן למשתי בצחותא מלוי בבי מקדשא, אתר דאקרי קדש. אמר רבי שמעון לרבי אבא, מאן דשארי מלה השתא יימא.

פתח רבי אבא ואמר: **ויקחו לי תרומה מאת כל איש וגו'** -- משה בשעתא דקודשא בריך הוא אחמי ליה עובדא דמשכנא, הוה קשה קמיה ולא יכיל למיקם ביה, והא אוקמוה. והשתא אית לן למקשי הכא, אי תרומה דא יהבה קודשא בריך הוא למשה בלחודוי, היך יהבה לאחרא ואמר דלבני ישראל יקחו האי תרומה, אלא ודאי למשה יהבה ולא יהבה לאחרא.

למלכא דהוה בגו עמיה, ולא הות מטרוניתא עמיה דמלכא, כל זמנא דמטרוניתא לא הות עמיה דמלכא, לא מתיאשי עמא ביה, ואינון לא יתבין לרחצן, כיון דאתת מטרוניתא, כל עמא חדאן ויתבי ברוחצנו. כך, בקדמיתא אף על גב דקודשא בריך הוא עבד לון נסין ואתין על ידא דמשה, לא מתיאשי עמא, כיון דאמר קודשא בריך הוא ויקחו לי תרומה, ונתתי משכני בתוככם, מיד אתיאשו כלהו, וחדו בפולחנא דקודשא בריך הוא. הדא הוא דכתיב **ויהי ביום כלת משה** (במדבר ז א) , דנחתת כלת משה לארעא.

ואי תימא "ויהי" בכל אתר לאו איהו אלא לישנא דצערא, והכא כתיב **ויהי ביום**? אלא בההוא יומא דשכינתא נחתת לארעא, אשתכח מקטרגא לגבה, וחפיא ההוא חשוך קבל לגבה בגין דלא תיחות. ותנינן, אלף וחמש מאה רבוא מלאכין מקטרגין אשתכחו לגבה בגין דלא תיחות. ובההוא זמנא אשתכחו כל כנופיא דמלאכי עלאי קמי קודשא בריך הוא, אמרו קמיה, מארי דעלמא, כל זיוא וכל נהורא דילן בשכינת יקרך איהו, והשתא תיחות לגבי תתאי.

בההיא שעתא אתתקפת שכינתא ותברת ההוא חשוך קבל, כמאן דמתבר גזיזין תקיפין, ונחתת לארעא. כיון דחמו כלהו כך, פתחו ואמרו **יהו"ה אדוננו מה אדיר שמך בכל הארץ** (תהלים ח י) , אדיר ודאי, דתברת כמה גזיזין וחילין תקיפין ונחתת לארעא ושליטת בכלא. ועל דא כתיב "ויהי" - צערא דקבילו כמה חיילין ומשיריין, ביומא דכלת משה נחתת לארעא.

ובגין כך **ויקחו לי תרומה וגו'** - "ויקחו לי ותרומה" לא כתיב, אלא **ויקחו לי תרומה** - לאחזאה דכלא חד בלא פרודא.

ועובדא דמשכנא כגוונא דלעילא, דא לקבל דא, לאתכללא שכינתא מכל סטרין עילא ותתא.

הכא בהאי עלמא עובדא דיליה כעובדא דגופא, לאתכללא רוחא בגויה, ודא איהי שכינתא דאתכלילת לעילא ותתא, ואיהי רוח קודשא, ולעולם אתמשכת ועאלת גו רזא דגופא, לאשראה מוחא גו קליפה, כולא כמה דאתחזי.

האי רוחא דקודשא אתעביד בגופא, לאתכללא בגויה רוח אחרא עלאה דקיק ונהיר, וכלא הכי אתאחיד, ואתכליל דא בדא, ועאל דא בדא, עד דאתאחיד בהאי עלמא דאיהו קליפה בתראה דלבר. קליפה תקיפא איהי לגו מקליפה דהאי עלמא, כגוונא דאגוזא, דהאי קליפה דלבר לאו איהי תקיפא, קליפה דאיהי לגו מינה איהי קליפה תקיפא.

אוף הכי לעילא קליפה תקיפא איהי רוחא אחרא דשלטא בגופא, לגו מניה איהי קליפה קלישא, לגו מניה מוחא.

בארעא קדישא מתתקנא כלא בגוונא אחרא, דהא קליפה תקיפא אתברת מההוא אתר ולא שלטא ביה כלל, קליפה תקיפא אתברת (תביר ד״א) [מההוא אתר תדיר], ואתפתחת מהאי סטרא, (ס״א עד דאתאחיד ברזא דמשכנא, בהאי עלמא קליפה בתראה איהי לבר קליפה תקיפא איהי לגו, כגוונא אוף הכי לעילא, קליפה תקיפא איהי לבר, לגו מיניה איהי קליפה קלישא ולא שלטא ביה כלל, ואתפתחת מהאי סטרא) ומהאי סטרא, וההוא פתיחו הוה בארעא קדישא, בכל זמנא דפלחין פולחנא

דף קמא עמוד א

כדקא יאות, כיון דגרמו חובין, משיכו ההוא פתיחו להאי סטרא ולהאי סטרא, עד דאתקרב קליפה כלא כחדא.

כיון דאסתים קליפה למוחא, כדין שלטא ההיא קליפה עלייהו, ודחה לון לבר מההוא דוכתא, ועם כל דא אף על גב דדחה לון לבר, לא יכיל ההיא קליפה תקיפא לשלטאה בההוא דוכתא קדישא, דלאו אתריה איהו.

ואי תימא, אי הכי הואיל ולא יכיל ההיא קליפה תקיפא לשלטאה בההוא דוכתא קדישא, אמאי קיימא חרוב? דהא חרבא לא הוי בעלמא אלא מסטרא דההיא קליפה תקיפא? אלא ודאי כד אתחרב לא אתחרב אלא מההוא סטרא, בשעתא דאסתים למוחא, וקודשא בריך הוא עבד דלא תשלוט ההיא קליפה תקיפא על ההוא דוכתא, וכד דחה לון לישראל מניה, ההיא קליפה אתהדרת, ואתפתחת כמלקדמין, ובגין דעמא קדישא לא הוו תמן, חפיא על ההוא פתיחו חופאה קלישא דפרוכתא קלישא, לנטרא ההוא אתר, דלא יסתום ליה ההיא קליפה תקיפא, ואחיד בכל סטרוי.

למהוי רבות קדשא על ארעא כמלקדמין לא יכיל, דהא ההוא חופאה קלישא אחיד דלא יחות לתתא, דהא עמא קדישא לאו תמן, ועל דא לא אתבני חרבן מיומא דאתחריבו. לשלטאה ההיא קליפה תקיפא לא יכלא, דהא ההוא חופאה קלישה אחיד ביה בכל סטרוי בההוא פתיחו, דלא תשלוט תמן ולא תסתים מוחא, בההוא חופאה דפרוכתא קלישא, דאיהו מגו משיכו דפרוכתא קדישא דלעילא דנטיר ההוא אתר.

ובגין כך כל אינון נשמתין דשאר עמין דדיירין בארעא, כד נפקין מהאי עלמא, לא מקבלא לון, ודחי לון לבר, ואזלין ושטאן ומתגלגלין בכמה גלגולין, עד דנפקי מכל ארעא קדישא, וסחרן (לסוחרנייהו) לסטרייהו במסאבו דלהון, וכל אינון נשמתין דישראל דנפקין תמן, סלקין, וההוא חופאה קלישא מקבלא לון, ועאלין לקדושא עלאה, בגין דכל זינא אזלא לזיניה. ונשמתיהון דישראל דנפקי לבר מארעא, ברשותא דההיא קליפה תקיפא, אזלא וסחרא ומתגלגלא עד דתבת לדוכתהא, ועאלת לאתר דאתחזי לה.

זכאה חולקיה מאן דנשמתיה נפקא ברשו קדישא, בההוא פתיחו דארעא קדישא, מאן דנשמתיה נפקת בארעא קדישא, אי אתקבר בההוא יומא, לא שלטא עליה רוחא מסאבא כלל, ועל דא כתיב בצליבא **כי קבור תקברנו ביום ההוא ולא תטמא את אדמתך** (דברים כא כג) , בגין דבליליא אתיהיב רשו לרוח מסאבא למשטטא, ואף על גב דאתיהיב לון רשו, לא עאלין בארעא קדישא, בר אי אשכחן תמן מנא לאעלא ביה.

אברין ופדרין דמתאכלן בליליא, לאתזנא זינין אחרנין, לאו דעיילין בארעא, ולאו לאמשכא לון בארעא, אלא בגין דלא תשלוט סטרא אחרא גו ארעא, ולא יתמשכא לאעלא תמן, ובגין כך תננא מנייהו הוה סליק עקימא, ומתגלגלא לבר ואזיל (תקיף) בבהילו עד דעאל לנוקבא דצפון, דתמן מדורין דכל סטרין אחרנין, ותמן עאל תננא, וכלהו אתזנו תמן.

תננא דיממא הוה סליק לדוכתיה בארח מישר, ואתזן מה דאתזן. ומההוא פתיחו אתזנו כל סטרי קליפה תקיפא דאיהי לבר מארעא קדישא, ומההיא תננא גסה כמה דאוקימנא.

גופיהון דצדיקייא דלא אתמשכו בהאי עלמא בתר הנאין דההיא קליפה תקיפא, לא שלטא עלייהו רוח מסאבו כלל, דהא לא אשתתפו אבתריה כלום בהאי עלמא, כמה דגופא דרשיעייא (נ״א גופיהו דצדיקייא דלא אתמשכו בתר הנאין וכסופין דהאי עלמא, ההיא קליפה תקיפא לא שלטא עלייהו, דהא לא אתמשכו אבתריה בהאי עלמא, דהא כמה דגופא דרשיעייא) אתמשך בהאי עלמא בתר ההיא קליפה תקיפא, והנאין וענוגין דיליה ומתיקין דיליה, הכי אסתאב בתר דנפקת נשמתיה מניה.

גופיהון דצדיקיא דלא מתענגי בהאי

דף קמא עמוד ב

עלמא אלא מתענוגי דמצוה, וסעודתי שבתין וחגין וזמנין, ההוא רוח מסאבא לא יכיל לשלטאה עלייהו, דהא לא אתענגו מדיליה כלום, והואיל ולא נטלו מדיליה, לית ליה רשו עליהון כלל, זכאה איהו מאן דלא אתהני מדיליה כלום.

מאן דנשמתיה נפקא לבר מארעא קדישא, וההוא גופא אסתאב בההוא רוח מסאבו, ההוא רוח מסאבו אשתאיב בגויה, עד דתב ליה עפרא, (נ״א דאתבלי גופא בעפרא).

ואי ההוא גופא דאשתאיב ביה ההוא רוח מסאבא סלקין ליה לאתקברא גו ארעא קדישא, עליה כתיב **ותבאו ותטמאו את ארצי ונחלתי שמתם לתועבה** (ירמיה ב ז) , ארצי דלא שלטא עלה רוח מסאבו, בההוא גופא דלכון דאשתאיב ביה רוח מסאבו, דקא מייתין לקברא ליה בארצי, אתון מסאבין לה לאסתאבא ביה, אי לא דעביד קודשא בריך הוא אסוותא לארעא, דהא כיון דאתבלי ההוא גופא, נשיב קודשא בריך הוא רוחא מלעילא, ודחי ליה לההוא רוח מסאבא לבר, דהא איהו חס על ארעיה.

יוסף לא שליט על גופיה רוח מסאבא לעלמין, אף על גב דנשמתיה נפקת ברשו אחרא, מאי טעמא, בגין דלא אתמשיך בחייוי בתר רוח מסאבא, ועם כל דא לא בעא דגופיה יסלקון ליה לאתקברא בארעא קדישא, אלא אמר **והעליתם את עצמותי** (בראשית נ כה) , ולא גופי.

יעקב לא מית, וגופיה אתקיים בקיומא תדיר, ולא דחיל לסטרא אחרא, דהא ערסיה הוה שלים בשלימו דנהורא עלאה, בנהירו דתריסר שבטין ובשבעין נפש, בגין כך לא דחיל לסטרא אחרא, ולא יכיל לשלטאה עליה. ותו דאיהו גופא דדיוקנא עלאה, דשפירו דיליה אחיד לכל סטרין, וכל אינון שייפין דאדם קדמאה הוו אחידן ביה, ועל דא כתיב ביה **ושכבתי עם אבותי ונשאתני ממצרים** (שם מז ל), גופא שלים, ועל דא ויחנטו הרופאים את ישראל, דגופיה יהא קאים בקיומא והכי אצטריך.

שאר בני עלמא דנפקת נשמתייהו בארעא קדישא, נפשא וגופא אשתזיב מכלא.

תלת שמהן אקרי נשמתא דבר נש:1 **נפש רוחא ונשמתא**. וכלהו כלילן דא בדא. ובתלת דוכתי אשתכח חילייהו. נפש דא אשתכחת גו קברא, עד דגופא אתבלי בעפרא, ובדא מתגלגלת בהאי עלמא לאשתכחא גו חייא, ולמנדע בצערא דלהון, ובשעתא די אצטריכו, בעאת רחמי עלייהו. רוחא דא איהו דעאל בגנתא די בארעא, ואצטייר תמן בדיוקנא דגופא דהאי עלמא, בחד מלבושא דמתלבשא תמן, ודא אתהני תמן בהנאין וכסופין בזיוא דבגנתא, ובשבתי וירחי וזמני סלקא לעילא, ואתהני תמן ותב לאתריה, ועל דא כתיב **והרוח תשוב אל אלהי״ם אשר נתנה** (קהלת יב ז) - **תשוב** ודאי בהני זמנין דקאמרן. נשמה איהי סלקא מיד לאתרהא, להההוא אתר דנפקת מתמן, ודא איהי דבגינה אתנהירת בוצינא לאנהרא לעילא, דא לא נחתת לתתא לעלמין, בדא אתכלילת מאן דאתכלילת מכל סטרין, מעילא ומתתא. ועד דהאי לא סלקא לאתקשרא בכורסייא, לא מתעטרא רוח בגנתא די בארעא, ונפש לא מתישבא בדוכתהא. כיון דאיהי סלקא -- כלהו אית להו נייחא.

וכד אצטריך לבני עלמא כד אינון בצערא, ואזלי לבי קברי, האי נפש אתערת, ואיהי אזלא ומשטטא ואתערת לרוח, וההוא רוח אתער לגבי אבהן, וסליק ואתער לגבי נשמה, וכדין קודשא בריך הוא חייס על עלמא והא אוקימנא, ואף על גב דהא אתערו מלין אלין דנשמתא בגוונין אחרנין, כלהו סלקין במתקלא דא, ודא איהו ברירה דמלה, וכלא חד.

וכד נשמתא אתעכבת מלסלקא לדוכתהא, רוחא אזלא וקיימא בפתחא דגנתא דעדן, ולא פתחין לה פתחא,

דף קמב עמוד א

ואזלא ומשטטא, ולית מאן דישגח בה, נפש אזלא ומשטטא בעלמא, חמאת לגופא דסלקא תולעין, ובההוא דינא דקברא, ומתאבלת עליה, כמה דאוקמוה, דכתיב **אך בשרו עליו יכאב ונפשו עליו תאבל** (איוב יד כב) . וכלא איהו בעונשא, עד דנשמה אתקשרת בדוכתהא לעילא, וכדין כולהו מתקשרין בדוכתייהו.

בגין דכל הני תלת קשורא חדא אינון, כגוונא דלעילא, ברזא דנפש רוח ונשמה, דכלא חד וקשורא חד. נפש לית לה נהורא מגרמה כלום, ודא איהו דמשתתפא ברזא דגופא חד, לאענגא ולמיזן ליה בכל מה דאצטריך, כמה דאת אמר **ותתן טרף לביתה וחק לנערותיה** (משלי לא טו) . **ביתה** - דא איהו גופא דאיהי זנא ליה. **ונערותיה** - אלין אינון שייפין דהאי גופא. רוח דא איהו דרכיב על האי נפש ושליט עלה, ונהיר לה בכל מה דאצטריך, ונפש איהו

כרסייא להאי רוח. נשמה איהי דאפיקת להאי רוחא, ושליטת עליה, ונהירת ליה בההוא נהורא דחיין, וההוא רוח תליא בהאי נשמה, ואתנהיר מנה בההוא נהורא דנהיר, ההוא נפש תליא בהאי רוח, ואתנהירת מניה ואתזנת מניה, וכלא קשורא חד.

ועד דהאי נשמה עלאה לא סלקא גו נביעו דעתיקא דעתיקין סתימא דכל סתימין, ואתמליא מניה בגין דלא פסיק -- רוח דא לא עאל בגנתא דעדן דאיהו נפש, ולעולם רוח לא שריא אלא בגנתא דעדן, ונשמה לעילא, נפש דא (ס״א לא) אתישבת בדוכתהא גו גופא לתתא.

כגוונא דא כלא לתתא הכי מתפרשן בבר נש, ואף על גב דכלהו קשורא חדא, נשמה סלקא לעילא גו נביעו דבירא, רוח עאל בגנתא דעדן כגוונא דלעילא, נפש אתישבא גו קברא.

ואי תימא נפש לעילא דאתישבת גו גופא בקברא, אן הוא קברא? אלא גו ההוא קליפה תקיפא, ועל דא נפש כגוונא דא לתתא, וכלא דא כגוונא דא, ובגין כך תלת דרגין מתפרשן, ואינון קשורא חדא ורזא חדא.

ובכל זמנא דגרמי אשתכחו גו קברא, האי נפש אשתכחת תמן, רזא הכא לאינון דידעי ארח קשוט דחלי חטאה, בשעתא דנשמתא מתעטרא לעילא גו עטרא קדישא, ורוחא קאים בנהירו עלאה, בשבתי וירחי וזמני, האי נפש בשעתא דרוח נחתא מגו נהירו עלאה לדיירא בגנתא דעדן נהיר ונציץ, איהו (ד״א ל״ג כד) קיימא גו קברא, ואתגלימת בדיוקנא דהות גו גופא בקדמיתא, וכל אינון גרמי בההוא דיוקנא סלקן ומשבחאן ואודן לקודשא בריך הוא, הדא הוא דכתיב **כל עצמותי תאמרנה יהו״ה מי כמוך** (תהלים לה י) - ״אומרות״ לא כתיב, אלא **תאמרנה**.

ואלמלי אתיהיב רשו לעינא למחמי, וחמי בליליא דעייל (נ״א דנפיק) שבתא ולילי ירחי וזמני, כדיוקנין על גבי קברי אודן ומשבחן לקודשא בריך הוא, אבל טפשו דבני נשא קא מעכבא להו, דלא ידעין ולא משגיחין על מה קיימין בהאי עלמא, ולא חששין לאשגחא ביקרא דמלכא עלאה בהאי עלמא, כל שכן לאשגחא ביקרא דההוא עלמא, ועל מה קיימא ואיך מתפרשן מלין.

ביומא דראש השנה דעלמא אתדן, וכרסיא דדינא קיימא לגבי מלכא עלאה למידן עלמא, כל נפש ונפש משטטן, ובעאן רחמי על חיי. בליליא דנפקא יומא דדינא, אזלין וקא משטטין למשמע ולמנדע, מאן הוא דינא דאתדן על עלמא, ולזמנין דקא מודיעין בחזווא לחייא, כמה דאת אמר (איוב לג טו) **בחלום חזיון לילה בנפול תרדמה על אנשים וגו׳, אז יגלה אזן אנשים ובמוסרם יחתום**. מאי **מוסרם**? דא נפש דאיהי קיימא וחתים לבני נשא מלין לקבלא מוסר.

בליליא בתראה דחגא, דקא נפקן פתקין מבי מלכא, וההוא צל אעדיאו מבני גריעו דהאי עלמא, ההוא נפש דקאמרן, אזלא

דף קמב עמוד ב

ומשטטא. וחד ממנא סרכא ברזא גליפא בעזקא בכתב מפרש, **ידומיע״ם**(?), דפקיד בכתב דזיוא גליפא ובגו חזוון עלאין, בההוא ליליא נחית, וכמה אלף אלפין ורבוא רבוון עמיה, ונטלין להההוא צל מכל חד וחד, וסלקין ליה לעילא.

וההיא נפש דקאמרן אזלא ומשטטא, וחמאת להההוא צל, ותב לאתריה גו קברא, וקא מכרזת לשאר מתייא פלוני אתי לגבן פלוני אתי לגבן, אי זכאה טבא איהו כלהו חדאן, ואי לאו כלהו אמרי ווי. כד סלקין ההוא צל, סלקין ליה לגבי ההוא עבד מהימן דשמיה מטטרו״ן, ונטיל ההוא צל לגביה, וסליק ליה לאתריה, כמה דאת אמר **כעבד ישאף צל** (איוב ז ב) - **ישאף צל** ודאי.

מההיא שעתא ואילך מתתקנא דוכתא להההיא נשמה דההוא בר נש, ודוכתא לרוח בגנתא דעדן, ודוכתא לנפש לנייחא, ולאתהנאה בשעתא דמשטטא ואזלא. בגין דאית נפש דלית לה נייחא, ואית נפש דאישתציאת עם גופא. והאי איהי דלית לה נייחא -- והאי איהי דכתיב בה **ואת נפש אויביך יקלענה בתוך כף הקלע** (ש״א כה כט) , דדא איהי אזלא ומשטטא ומתגלגלא בכל עלמא, ולית לה נייחא כלל יממא ולילי, ודא איהו עונשא יתיר מכלא. והאי **דתשתצי עם גופא** (ההיא דכתיב בה **והכרתי אותה מקרב עמה** (ויקרא יז י) , ולהאי לית לה דוכרנו כלל, ואית נפשא דלא תשתצי עם גופא) **ותשתצי מאתר אחרא** (ס״א עלאה), **ההיא דכתיב בה ונכרתה הנפש ההיא מלפני אני יהו״ה** (שם כב ג). מאי **מלפני**? דלא שריא עלה רוחא, וכד רוחא לא שריא עלה, לית לה שותפו כלל במה דלעילא, ולא ידעת מאינון מלין דההוא עלמא כלל, והאי איהי נפש כבעירי. נפש (דלית) [דאית] לה נייחא -- האי איהי כד אזלא ומשטטא, אערעת בהאי ממנא ידומיע״ם ובאינון סרכין דיליה, ונטלין לה ואעלין לה בכל פתחי גן עדן, ואחזיין לה יקרא דצדיקיא, ויקרא דההוא רוח דילה, ואיהי מתדבקא ביה בנייחא גו ההוא לבושא, וכדין ידעת באינון מלין דעלמא. וכד ההוא רוח סלקא לאתעטרא גו נשמה עלאה לעילא, ההיא נפש מתקשרא בההוא רוח ואתנהירת מניה, כסיהרא כד אתנהירת משמשא, ורוח מתקשרא גו ההיא נשמתא, וההיא נשמתא מתקשרא גו סוף מחשבה, דאיהי רזא דנפש דלעילא,

וההיא נפש אתקשרת גו ההוא רוח עלאה, וההוא רוח אתקשר גו ההיא נשמה עלאה, וההיא נשמה אתקשרת באין סוף. וכדין איהו נייחא דכלא וקשורא דכלא עילא ותתא, כלא ברזא חדא וגוונא חדא, וכדין דא איהו נייחא דנפש דלתתא, ועל דא כתיב **והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים את יהו״ה אלהיך** (ש״א כה כט) , בגוונא חדא וברזא חדא דההוא את, דא כגוונא דא. כד נחתא סיהרא רזא דנפש עלאה, נהירא מכל סטרין, איהי נהרא לכל רתיכין ומשריין, ועביד לון גופא חדא שלימא, דנהיר בנהירו בזיוא עלאה. אוף הכי כגוונא דא נחתא האי נפש תתאה נהירא מכל סטרין, מגו נהירו דנשמה ומגו נהירו דרוח, ונחתא ונהרא לכל אינון רתיכין ומשריין, דאינון שייפין וגרמין, ועביד לון גופא שלימא דנהיר בנהירו, הדא הוא דכתיב **והשביע בצחצחות נפשך** (ישעיהו נח יא) - **נפשך** ממש; ולבתר **ועצמותיך יחליץ** - דעביד מנייהו גופא שלימא, ונהיר בנהירו, וקם ואודי ומשבח לקודשא בריך הוא כמה דאתמר, דכתיב **כל עצמותי תאמרנה יהו״ה מי כמוך** (תהלים לה י) , ודא איהו נייחא דנפש ודאי מכל סטרין.

זכאין אינון צדיקייא דדחלין למאריהון בעלמא דין, למזכי בתלת נייחי לעלמא דאתי.

אתא רבי שמעון וברכיה לרבי אבא.

אמר רבי שמעון, זכאין אתון בני וזכאה אנא דעיני חמו בכך ! כמה

דף קמג עמוד א

דוכתין עלאין מתתקנין לן ונהירין לן לעלמא דאתי !

פתח ואמר: **שיר המעלות הבטחים ביהו״ה כהר ציון לא ימוט לעולם ישב** (תהלים קכה א) -- האי קרא אוקמוה, אבל **שיר המעלות** - תושבחתא דקאמרי אינון דרגין קדישין עלאין מסטרא דגבורן עלאין, ואינון כגוונא דלואי לתתא, ואינון מעלות, דרגין על דרגין, ופלחין ברזא דחמשין שנין, והאי איהו **שיר המעלות**.

הבטחים ביהו״ה כהר ציון -- דא אינון צדיקייא דאינון מתרחצן ביה בעובדן דלהון, כמה דאת אמר **וצדיקים ככפיר יבטח** (משלי כח א) . ואי תימא הא צדיקייא לא מתרחצן בעובדיהון כלל, ותדיר דחלין, כאברהם דכתיב ביה **ויהי כאשר הקריב לבא מצרימה וגו׳** (בראשית יב יא) , כיצחק דכתיב ביה **כי ירא לאמר אשתי** (שם כו ז), כיעקב דכתיב ביה **ויירא יעקב מאד ויצר לו** (שם לב ח). ואי הני לא אתרחיצו בעובדיהון - כל שכן שאר צדיקי עלמא ! ואת אמרת **וצדיקים ככפיר יבטח** ? !

אלא ודאי **ככפיר** כתיב, דהא מכל אינון שמהן לא כתיב אלא ׳כפיר׳, ולא כתיב לא ׳אריה׳ ולא ׳שחל׳ ולא ׳שחץ׳, אלא **כפיר** דאיהו חלשא וזעירא מכלהו, ולא אתרחיץ בחיליה אף על גב דאיהו תקיף. כך צדיקייא לא אתרחיצו בעובדיהון השתא אלא ככפיר. אף על גב דידעין דתקיף חילא דעובדיהון - לא אתרחצן אלא ככפיר ולא יתיר.

ובגיני כך **הבטחים ביהו״ה כהר ציון וגו׳** -- לא ככפיר ולא כאריה ולאו ככלהו שמהן, אלא כהר ציון, ואוקמוה, מה הר ציון איהו תקיף ולא ימוט תדיר - אוף הכי בההוא זמנא להוו כהר ציון, ולא כהשתא דלא אתרחיצו אלא ככפיר, דדחיל ולא אתרחיץ בחיליה.

ואתון בני קדישי עליונין - רחצנותא דלכון כהר ציון ודאי ! זכאין אתון בעלמא דין ובעלמא דאתי !

אזלו. כד מטו למתא אתחשך ליליא, אמר רבי שמעון, כמה דיומא דא אנהיר לן בהאי ארחא, למזכי ביה בעלמא דאתי, אוף הכי האי ליליא ינהיר לן, למזכי לן לעלמא דאתי, ולאעטרא מלין דיממא בליליא דא קמי עתיק יומין, דהא כיומא דא שלים לא ישתכח בכל דרין אחרנין, זכאה חולקנא בעלמא דין ובעלמא דאתי. עאלו לביתיה דרבי שמעון, ורבי אלעזר ורבי אבא ורבי יוסי עמהון, בתו עד דאתפלג ליליא, כיון דאתפלג ליליא, אמר רבי שמעון לחבריא, עידן איהו לאעטרא רתיכא קדישא לעילא באשתדלותא דילן. אמר ליה לרבי יוסי, אנת דלא אשתמעו מילך בהאי יומא בינא, אנת הוי שירותא לאנהרא ליליא, דהא השתא עידן רעותא איהו לאנהרא עילא ותתא.

פתח רבי יוסי ואמר **שיר השירים אשר לשלמה** -- שירתא דא אתער לה שלמה מלכא כד אתבני בי מקדשא, ועלמין כלהו אשתלימו עילא ותתא בשלמותא חדא. ואף על גב דחברייא פליגן בהאי (נ״א מתי אתמר), אבל שירתא דא לא אתמר אלא בשלימו, כד סיהרא אתמליא בשלימו, ובי מקדשא אתבני כגוונא דלעילא, בשעתא דאתבני בי מקדשא לתתא, לא הוה חדוה קמיה קודשא בריך הוא מיומא דאתברי עלמא כההוא יומא.

משכן דעבד משה במדברא לנחתא שכינתא לארעא, בההוא יומא משכן אחרא אתקם עמיה לעילא, כמה דאוקמוה דכתיב **הוקם המשכן** (שמות מ יז) - **המשכן**, משכן אחרא דאתקם עמיה, ודא משכן דנער מטטרו״ן ולא יתיר.

בית ראשון כד אתבני, בית ראשון אחרא אתבני עמיה, ואתקיים בעלמין כלהו, ואנהיר (ד״א בעלמא ואנהיר) לכל עלמין, ואתבסם עלמא, ואתפתחו כל משקופי עלאין לאנהרא, ולא הוה חדוה בכל עלמין כההוא יומא, כדין פתחו עלאי ותתאי ואמרו שירתא, והיינו שיר השירים, שירתא דאינון מנגנין דמנגנן לקודשא בריך הוא.

דף קמג עמוד ב

דוד מלכא אמר שיר המעלות, שלמה מלכא אמר שיר השירים, שיר מאינון מנגנין, מה בין האי להאי, דהא אשתמע דכלא חד.

אלא ודאי כלא חד, אבל ביומי דדוד מלכא לא הוו כל אינון מנגנין מתתקנן בדוכתייהו לנגנא כדקא יאות, ובי מקדשא לא אתבני, ובגין כך לא אתתקנו לעילא בדוכתייהו, דהא כמה דאית תקוני דמשמרות בארעא אוף הכי ברקיעא, וקיימין אלין לקבל אלין. וביומא דאתבני בי מקדשא, אתתקנו כלהו בדוכתייהו, ושרגא דלא נהרא שריאת לאנהרא, ושירתא דא אתתקנת לגבי מלכא עלאה, מלכא דשלמא דיליה. ותושבחא דא איהי מעליא מכל תושבחן קדמאי, יומא דאתגלי תושבחתא דא (בעלמא) בארעא, ההוא יומא אשתכח שלימו בכלא, ועל דא איהו קדש קדשים.

בספרא דאדם קדמאה הוה כתיב ביה, ביומא דיתקם בי משכנא (ד״א דיתבני בי מקדשא), יתערון אבהן שירתא עילא ותתא, ובגין כך אשכחנא שי״ן מאתוון רברבן, ואלין אינון דקא אתערו, לאו דאינון מנגנן, אלא דאינון מתערי לגבי עילא, (ד״א ל״ג כביכול) שיר דאינון שירין רברבן, דממנן על עלמין כלהו. ותנינן, בההוא יומא קם יעקב שלימא ועאל בגנתא דעדן בחידו על דוכתיה, כדין גנתא דעדן שארי לנגנא, וכל אינון בוסמין דגנתא, מאן גרים שירתא דא, ומאן אמר לה, הוי אימא דא יעקב, דאלמלא איהו לא עאל בגנתא דעדן, לא אמר גנתא שירתא.

שירתא דא שירתא דאיהי כללא דכל אורייתא, שירתא דעלאי ותתאי מתערי לגבה, שירתא דאיהי כגוונא דעלמא דלעילא, דאיהו שבת עלאה, שירתא דשמא קדישא עלאה אתעטר בגיניה, ועל דא איהו קדש קדשים. מאי טעמא, בגין דכל מלוי ברחימו ובחדוה, כלא (ודא) בגין דכוס של ברכה אתיהיב בימינא, כיון דאתיהיב בימינא, כדין כל חידו וכל רחימו אשתכח, ובגין כך ברחימו ובחדוה כל מלוי.

בזמנא דהאי ימינא אתהדר לאחורא, כמה דאת אמר **השיב אחור ימינו** (איכה ב ג) , כדין כוס של ברכה אתיהיב בשמאלא, כיון דאתיהיב בשמאלא, שריאו עלאי ותתאי מפתח עליה קינה, ומאי קאמרי, **איכה** - **אי כה** - אי כוס של ברכה, דאתר עלאה דהוית יתבא בגויה אתמנע ואתגרע מינך ! בגיני כך שיר השירים דהוה מסטרא דימינא - כל מלוי רחימו וחדוה, איכה דחסיר ימינא ואשתכח שמאלא - כל מלוי אינון קנטורין וקינין.

ואי תימא הא כל חידו וכל חדוה וכל שיר מסטרא דשמאלא איהו? ועל דא לואי מסטרא דשמאלא מנגני שירתא?1 אלא כל חידו דאשתכח מסטרא דשמאלא - לא אשתכח אלא בזמנא דימינא אתדבק בהדיה. ובזמנא דימינא אתער ואתדבק בהדיה -- כדין ההוא חדוה מימינא איהו, דקא אוטיב לרתחא, וכד רתחא אשתכך, וחדו איהו מסטרא דימינא; כדין חדוה שלימתא אתי מהאי סטרא. וכד ימינא לא אשתכח -- רתחא דשמאלא נפיש ולא שכיך, ולא אוטיב ולא חדי, כדין **איכה**, **אי כה**, כוס של ברכה מה תהא עליה דקא יתבא בשמאלא, ורתחא נפיש ולא שכיך. ודאי קנטורין וקינין מתערין !

אבל שיר השירים - ודאי כוס של ברכה דאיתיהיב בימינא ואתמסר בגויה, ועל דא כל רחימו וכל חידו אשתכח, ובגין כך כל מלוי ברחימו ובחדוה. ולא אשתכח בשאר כל שירין דעלמא הכי, ובגין דא מסטרא דאבהן אתער שירתא דא.

יומא דאתגלי שירתא דא, ההוא יומא נחתת שכינתא לארעא, דכתיב **ולא יכלו הכהנים לעמוד לשרת וגו׳** (מ״א ח יא) . מאי טעמא? בגין **כי מלא כבוד יהו״ה את בית יהו״ה** - בההוא יומא ממש אתגליאת תושבחתא

דף קמד עמוד א

דא, ואמרה שלמה ברוח קדשא.

תושבחתא דשירתא דא, איהי כללא דכל אורייתא, כללא דכל עובדא דבראשית, כללא דרזא דאבהן, כללא דגלותא דמצרים, וכד נפקו ישראל ממצרים, ותושבחתא דימא, כללא דעשר אמירן, וקיומא דהר סיני, וכד אזלו ישראל במדברא, עד דעאלו לארעא, ואתבני בי מקדשא, כללא דעטורא דשמא קדישא עלאה, ברחימו ובחדוה, כללא דגלותהון דישראל ביני עממיא, ופורקנא דלהון, כללא דתחיית המתים, עד יומא דאיהי שבת ליהו״ה, מאי דהוה, ומאי דהוי, ומאי דזמין למהוי לבתר ביומא שביעאה כד יהא שבת ליהו״ה, כלא איהו בשיר השירים.

ועל דא תנינן, כל מאן דאפיק פסוקא דשיר השירים ואמר ליה בבי משתיא, אורייתא איהי חגירת שק, וסלקא לגבי קודשא בריך הוא, ואמרה קמיה, עבדו לי בניך מחוך בבי משתיא, ודאי אורייתא סלקת וקאמרת הכי, בגין דא אצטריך לנטרא ולסלקא עטרא על רישיה דבר נש, כל מלה ומלה דשיר השירים.

ואי תימא אמאי איהי בין הכתובים? הכי הוא ודאי, בגין דאיהו שיר תושבחתא דכנסת ישראל קא מתעטרא לעילא, ובגין כך כל תושבחן דעלמא לא סלקא רעותא לגבי קודשא בריך הוא כתושבחתא דא.

הכי אוליפנא: **שיר** חד, **השירים** תרין, **אשר** הא תלת. ורזא דא דאתיהיב כוס של ברכה, ואתנטיל בין ימינא ושמאלא, וכלא אתער לגבי מלכא דשלמא דיליה. ובהאי אסתלק רעותא לעילא לעילא ברזא דאין סוף, רתיכא קדישא הכא אשתכח, דהא אבהן אינון רתיכא, דוד מלכא אתחבר עמהון, אינון ארבע רזא דרתיכא קדישא עלאה, ובגין כך ארבע תיבין בהאי קרא קדמאה, רזא דרתיכא קדישא שלימתא.

תו רזא דא: **שיר** -- דא רזא דדוד מלכא, דאיהו רזא לסלקא בשיר; **השירים** -- אלין אבהן, רזא דממנן רברבן, רתיכא שלימתא כדקא יאות; **אשר לשלמה** -- רזא מאן דרכיב על רתיכא שלימתא דא, ובהאי קרא אשתכח שלימו דרזא מן העולם ועד העולם, רזא דכל מהימנותא, וכלא איהו רתיכא שלימתא, למאן דידיע ולמאן דלא אתידע, ולית מאן דקאים למנדע ביה, ועל דא אתמר האי קרא בארבע תיבין, רזא דרתיכא שלימתא מכל סטרין, מכאן ולהלאה רזא לחכימין אתמסר.

ותו אית ביה רזא פנימאה, דתנינן מאן דחמי ענבין בחלמיה, אי חיורין אינון טבין, אוכמין בזמנן טבין, דלא בזמנן צריכין רחמי, מאי שנא חיורי ומאי שנא אוכמי, ומאי שנא בזמנן ומאי שנא דלא בזמנן? ותו תנינן, אכלן לאינון אוכמי מובטח ליה דהוא בן עלמא דאתי, אמאי? אלא תנינן, אילנא דחב ביה אדם קדמאה ענבין הוו, דכתיב **ענבמו ענבי רוש** (דברים לב לב) , ואלין אינון ענבין אוכמין, בגין דאית ענבין אוכמין, ואית ענבין חווירין, חווירין טבין דהא מסטר דחיי אינון, אוכמין צריכין רחמי, דהא מסטרא דמותא אינון. בזמנן טבין מאי טעמא, בגין דבזמנא דחוורי שלטן כלא אתבסם, דהא בההוא זמנא כלא אצטריך לתקונא, וכלא איהו שפיר, וכלא תקונא חדא אוכמא וחוורא. ובזמנא דחוורי לא שלטאן, ואוכמי אתחזון, למנדע דהא בדינא דמותא סליק, ואצטריך רחמי, דהא אילנא דחב ביה אדם קדמאה וגרים מותא ליה ולכל עלמא חמא.

הכא אית לאסתכלא -- ואי לאו דמר הכא, לא אימא -- תנינן דעלמא דא איהו כגוונא דעלמא דלעילא, ועלמא דלעילא כל מה דהוה בהאי עלמא הכי איהו לעילא. אי נחש גרים מותא לאדם לתתא - לעילא אמאי?

דף קמד עמוד ב

אי תימא (עוד) לאתתא (ס״א לתתא), דבגין נחש אגרע נהורא, דהא סיהרא גרע נהורא לזמנין, ובההוא זמנא איהי מיתת, דכורא אמאי.

ואי נימא דסיהרא בעטיו דהאי נחש מיתת בגריעו דנהורא, הא תנינן דלא בגין נחש הוה, אלא דאמרה סיהרא קמי קודשא בריך הוא וכו׳, הא לא הוה בגין נחש, ואי תימא דבעלה הכי הוא, חס ושלום דגריעו הוי לעילא.

אלא כל דא סתרי אורייתא, ונחש בכלא אתקין גריעו. תא חזי והכי אוליפנא, כל מה דעבד קודשא בריך הוא עילא ותתא, כלא ברזא דדכר ונוקבא איהו, וכמה דרגין אינון לעילא משניין אלין מאלין, ומדרגא עד דרגא רזא דאדם, ואינון דרגין דאינון זינא חדא, עבד לון קודשא בריך הוא דיוקנא דחד גופא, עד דסלקין ברזא דאדם. ותנינן, ביומא תניינא דעובדא דבראשית דאתברי ביה גיהנם, אתעביד חד גופא ברזא דאדם, ואינון שייפין ממנן, דמתקרבין לאשא ומתין, ומהדרן כמלקדמין, ודא בגין דאינון אתקריבו לגבי האי חויא, ואיהו אדם קדמאה דאתפתא גו משכנא דהאי חויא, ועל דא מית, וחויא גרים ליה מותא דאיהו קריב ליה.

ובכל אתר אדם דכר ונוקבא איהו, אבל אדם דאיהו קדישא עלאה איהו שלטא על כלא, דא יהיב מזונא וחיין לכלא, ועם כל דא בכלא מנע נהורא. האי חויא תקיפא, כד מסאיב משכנא, נוקבא דההוא אדם כדקאמר מיתת, ודכורא מית, וסלקין כמלקדמין, ועל דא כלא כגוונא דלעילא. אכל אינון ענבין

אוכמין, מובטח ליה דהוא בן עלמא דאתי, בגין דשיצי ושליט על ההוא אתר, (נ״א ואעבר) ואתגבר עליה ואדק ליה, כמה דאת אמר **אכלא ומדקא** (דניאל ז ז) , כיון דאעבר ההיא קליפה תקיפא, הא אתקרב לגבי עלמא דאתי, ולית מאן דמחי בידיה, ועל דא מאן דחמי בחלמיה דאינון ענבין אוכמין אכל ומהדק, מובטח ליה וכו׳.

כגוונא דא, לא הוי שיר בביתא דדוד, עד דאתעברו אינון ענבין אוכמין ושלטא עלייהו, וכדין אתמר שיר השירים כמה דאתמר. באתר דא אקרי ענבים, כמה דאת אמר **כענבים במדבר וגו׳** (הושע ט י) , ואלין אינון ענבין חוורין.

שירתא דא איהי מעליא על כל שאר שירין דקדמאי, כל שירין דקדמאי אמרו, לא סליקו אלא גו שירין דמלאכי עלאי אמרי, ואף על גב דהא אוקמוה, אבל כתיב **שיר המעלות לדוד**. **שיר המעלות** - שיר דמלאכי עלאי אמרי, דאינון מעלות ודרגין, אמרי למאן? **לדוד** - לבקשא טרפא ומזונא מניה.

תו **שיר המעלות** -- כמה דאת אמר **על עלמות שיר** (תהלים מו א) , **על כן עלמות אהבוך** (שיר א ג) ; **לדוד** -- בגין דוד מלכא עלאה, דאיהו משבח תדיר למלכא עלאה. כיון דאתא שלמה מלכא, אמר שיר דאיהו עלאה לעילא, דרברבי עלמא עלאין קאמרי לגבי מלכא עלאה דשלמא כלא דיליה, כלהו דאמרי שירתא לא סליקו בההיא שירתא לומר, אלא ההוא שירתא דמלאכי עלאי קאמרי, בר שלמה מלכא, דסליק בההיא שירתא למה דרברבין עלאין עמודי עלמא קאמרי, כל בני עלמא ברתיכין תתאין, שלמה מלכא ברתיכין עלאין.

ואי תימא, משה דסליק בדרגא דנבואה, ובחביבו לגבי קודשא בריך הוא על כל בני עלמא, ההיא שירתא דקאמר ברתיכין תתאין הוה, ולא סליק יתיר? ! תא חזי, שירתא דקאמר משה סליק לעילא ולא לתתא, אבל לא אמר שירתא כשלמה מלכא, ולא הוה בר נש דסליק בשירתא כשלמה, משה סליק בתושבחתיה לעילא, ותושבחתא דיליה הוה למיהב תושבחן והודאן למלכא עלאה דשזיב לון לישראל, ועביד לון נסין וגבוראן במצרים ועל ימא.

אבל דוד מלכא ושלמא בריה, אמרו שירתא

דף קמה עמוד א

בגוונא אחרא, דוד אשתדל לאתקנא עולמתן, ולקשטא לון במטרוניתא, לאתחזאה מטרוניתא ועולמתהא בשפירו, ועל דא אשתדל באינון שירין ותושבחן לגבייהו, עד דאתקין וקשיט כלהו עולמתן ומטרוניתא.

כיון דאתא שלמה, אשכח למטרוניתא מתקשטא ועולמתהא בשפירו, אשתדל למיעל לה לגבי חתן, ואעיל החתן לחופה במטרוניתא, ואעיל מלין דרחימו בינייהו, בגין לחברא לון כחדא, ולמהוי תרווייהו בשלימו חדא, בחביבו שלים, ועל דא שלמה סליק בתושבחתא עלאה על כל בני עלמא.

משה זווג למטרוניתא בהאי עלמא לתתא, למהוי בהאי עלמא בזווגא שלים בתתאי, שלמה זווג לה למטרוניתא בזווגא שלימא לעילא, ואעיל החתן לחופה בקדמיתא, ולבתר עאל לתרווייהו בהאי עלמא, וזמין לון בחדוה בבי מקדשא דאיהו בנה.

ואי תימא, היך עייל משה למטרוניתא בלחודהא בהאי עלמא, דהא אתחזי פרודא? תא חזי קודשא בריך הוא זווג לה במשה בקדמיתא, ואיהו הוות כלת משה כמה דאתמר, כיון דאזדווגת ביה במשה נחתת בהאי עלמא בזווגא דהאי עלמא, ואתתקנת בהאי עלמא, מה דלא הוות מקדמת דנא, ולעולם לא הוות בפרודא. אבל לא הוה בר נש בעלמא מיומא דאתברי אדם, דיעול רחימו וחביבו ומלין דזווגא לעילא, בר שלמה מלכא, דאיהו אתקין זווגא דלעילא בקדמיתא, ולבתר זמין לון כחדא בביתא דאתקין לון.

זכאין אינון דוד ושלמה בריה, דאינון אתקינו זווגא דלעילא, מיומא דאמר לה קודשא בריך הוא לסיהרא זילי ואזעירי גרמיך, לא אזדווגת בזווגא שלים בשמשא, בר כד אתא שלמה מלכא.

שיר השירים -- הא הכא חמש דרגין לאתדבקא בעלמא דאתי: ׳שיר׳ חד, ׳השירים׳ תרין - הא תלת, ׳אשר׳ - הא ארבעה, ׳לשלמה׳ - הא חמשה. בחמישאה איהו, דהא יומא דחמשין רזא דיובלא איהו.

תא חזי זווגא דלעילא לא יכיל שלמה לאתקנא, אלא בגין דאשתכח זווגא לתתא מקדמת דנא, ומאן איהו, זווגא דמשה, דאי לא הוי זווגא דנא, לא אתתקן זווגא דלעילא, וכלא ברזא עלאה איהו לחכימי לבא.

כתיב **וידבר שלשת אלפים משל, ויהי שירו חמשה ואלף** (מ״א ה יב) -- האי קרא אוקמוה חברייא, אבל וידבר שלשת אלפים משל, ודאי על כל מלה ומלה דאיהו הוה אמר, הוו ביה תלת אלף משלי, כגון ספרא דקהלת דאיהו ברזא עלאה, ואיהו בארח משל, דלית ביה קרא דלאו איהו בחכמתא עלאה

ובארח משל, אפילו קרא זעירא דביה.

דכד הוה מטי רב המנונא סבא קדמאה להאי קרא **שמח בחור בילדותך ויטיבך לבך בימי בחורותך** (קהלת יא ט) - הוה בכי ואמר ודאי האי קרא יאות הוא, ואיהו בארח משל, ומאן יכיל למעבד דרשא במשל דא, ואי איהו דרשא, לית ביה דרשא אלא כמה דחמינן בעיינין, ואי חכמתא איהו, מאן יכיל למנדע לה.

מיד הוה תב ואמר כתיב **אלה תולדות יעקב יוסף בן שבע עשרה שנה וגו'** (בראשית לז ב) . האי קרא דקהלת איהו משל לחכמתא דקרא דא דאורייתא, ודא משל לדא. **שמח בחור בילדותך** - **והוא נער**, **ויטיבך לבך** - **היה רעה את אחיו בצאן**, **בימי בחורותיך** - **את בני בלהה ואת בני זלפה נשי אביו**, **ודע כי על כל אלה** - **ויבא יוסף את דבתם רעה**, **יביאך אלהי"ם במשפט** - **אלה תולדות יעקב יוסף** - יוסף אתכליל ביעקב.

ורזין דסתרי תורה מאן יכיל למנדע לון.

והאי משל אתפשט לתלת אלף משלים, וכלהו

דף קמה עמוד ב

בהאי משל, בשעתא דיוסף אתכליל ביעקב, תלת אלף אינון באברהם יצחק ויעקב, דכלהו בהאי משל ברזא דחכמתא. וכאן כמה טייעין אינון בטוענין דטמירו, בהו דיירי תריסין, דלית להון חושבנא לטמירין דחכמתא.

ויהי שירו חמשה ואלף -- הכי אוקימנא ויהי שירו של משל, וכלא חד, בין מאן דאמר **ויהי שירו** דשלמה, בין מאן דאמר **ויהי שירו** של משל - כלא איהו חד, וכלא איהו קאמר.

ויהי שירו -- דא שיר השירים. וכי חמשה ואלף איהו שיר השירים?! ודאי הכי הוא, חמשה אינון תרעין ופתחין דמתפתחי במלכא דשלמא דיליה, ואינון חמש מאה שנין דאילנא דחיי, חמשין שנין דיובלא. ואלף דא איהו אילנא דחיי, חתן דנפיק מסטריה, ואיהו ירית כל אינון חמשה למיתי לגבי כלה, יומיה דקודשא בריך הוא אלף שנין איהו, ודא איהו נהר דנגיד ונפיק מעדן, יוסף זכאה, דאקרי צדיק על שמא דסיהרא, כמה דאתני בה קודשא בריך הוא.

ובגין כך שיר השירים קדש קדשים, ולית לך קרא בשיר השירים דלא אית ביה רזא דחמשה ואלף ודאי. שיר השירים ודאי הכי הוא. חמש דרגין אינון בהאי קרא כמה דאתמר.

ואי תימא האלף אמאי לא אדכר הכא? ודאי ההוא אלף טמירא הוה, וטמירא איהו עד דאתחברת אתתא בבעלה, ועל דא אשתדל שלמה למיתי ההוא אלף לגבי כלה, בטמירו דגושפנקא דחכמתא עלאה.

כיון דעבד קדש הקדשים לתתא, גניז וטמיר ועאל רזא דקדש הקדשים לתמן, למעבד גניזו דשמושא שלים עילא ותתא כדקא יאות. קדש הקדשים איהו לעילא רזא דחכמתא עלאה ויובלא, כגוונא דא ירתין חתן וכלא ירותא דאבא ואמא, ואתהדרא אחסנת ירותא בגוונא אחרא, ירותא דאבא ירתא ברתא בסליקו דשמא קדישא דא, ואתקרי אוף הכי, קדש, חכמה. ירותא דאמא ירית ברא, ואקרי קדשים בגין דנטיל כל אינון קדשים עלאין, וכניש לון לגביה, ובתר יהיב לון ואעיל לון לגבי כלה.

ועל דא אמר שיר השירים, שיר לגבי קדש, השירים לגבי קדשים, למהוי כלא קדש קדשים ברזא חדא כמה דאתחזי, אשר לשלמה, הא אתמר למלכא דשלמא דיליה. ואי תימא שבחא דא דיליה הוא, לא תימא הכי, אלא שבחא באתר עלאה איהו, סלקא. אבל הכא הוא רזא, כד מתתקנן דכר ונוקבא כחדא תחות מלכא עלאה, כדין ההוא מלכא אסתליק לעילא, ואתמליא מכל קדושין ומכל ברכאן דנגדין לתתא, ואתמלי ואריך לתתא, ודא איהו תיאובתיה דמלכא עלאה, כד אתמלי קדושן וברכאן ואריך לתתא.

ועל דא איהו צלותין ובעותין, דיתתקן ואתמליא ההוא מבועא עלאה, דכיון דאיהו מתתקן כדקא יאות, מחיזו דיליה, ומחיזו דההוא תקונא, מתתקנא עלמא תתאה ועולמתהא, ולא אצטריך עלמא תתאה לאתתקנא אלא מחיזו דעלמא עלאה, סיהרא לית לה חיזו מגרמה כלל, בר כד אתתקן בשמשא ואנהיר, ומחיזו דשמשא ותקונא דיליה אתתקנת סיהרא ואתנהירת.

מה דאצטריך צלותין ובעותין, דיתנהר ויתתקן ההוא אתר דנפקא מניה נהורא, דכיון דההוא אתר מתתקנא, מחיזו דיליה אתתקן כל מאן דלתתא, ובגין כך תושבחתא דקאמר שלמה לא אשתדל אלא בגין מלכא דשלמא דיליה דיתתקן, כיון דאיהו אתתקן, מחיזו דיליה כלא יתתקן, ואי איהו לא אתתקן, לית לה תקונא לסיהרא לעלמין, ובגין כך אשר לשלמה, דיתתקן ויתמלי כדקא יאות בקדמיתא, כמה דאתמר:

דף קמו עמוד א

וזאת התרומה -- הא אתמר, דכד קודשא בריך הוא אתגלי על טורא דסיני, כד אתיהיבת אורייתא לישראל בעשר אמירן, כל אמירה ואמירה עביד קלא, וההוא קלא אתפרש לשבעין קלין, והוו כלהו נהירין ונצצין לעינייהו דישראל כלהו, והוו חמאן עיינין בעיינין זיו יקרא דיליה, הדא הוא דכתיב **וכל העם ראים את הקלות** (שמות כ טו) - **רואים** ודאי.

וההוא קלא הוה אתרי ביה בכל חד וחד מישראל, ואמר לון תקבלני עלך בכך וכך פקודין דבאורייתא, ואמרו הין, אהדר ליה על רישיה ומתגלגלא עליה, והוה אתרי ביה, ואמר ליה תקבלני עלך בכך עונשין דבאורייתא, והוה אמר הין, לבתר אהדר ההוא קלא ונשיק ליה בפומיה, הדא הוא דכתיב **ישקני מנשיקות פיהו** (שיר א ב) . וכדין, כל מה דהוו חמאן ישראל בההוא זמנא, הוו חמאן גו חד נהורא דקביל כל אינון נהורין אחרנין, והוו תאבין למחמי, אמר לון קודשא בריך הוא, ההוא נהורא דחמיתו בטורא דסיני, דקביל כל אינון גווני נהורין, ותיאובתא דלכון עליה, תקבלון לה ותסבון לה לגבייכו, ואינון גוונין דאיהי מקבלא, אלין אינון זהב וכסף ונחשת וגו׳.

דבר אחר **ישקני מנשיקות פיהו** - מאי קא חמא שלמה מלכא דאיהו אעיל מלי דרחימו בין עלמא עלאה לעלמא תתאה, ושירותא דתושבחתא דרחימו דאעיל בינייהו ישקני איהו. אלא הא אוקמוה, והכי איהו, דלית רחימו דדביקות דרוחא

סתרי תורה

סתרי תורה: ויקחו לי תרומה מאת כל איש וגו׳, רזא דרזין לידעי חכמתא, כד אסתלק ברעותא דסתרא דכל סתרין, למעבד יקרא ליקריה, אנשיב רוחא מנקודה עלאה, דנגיד מלעילא לתתא, ושוי תקוניה לאתישבא בהאי עלמא. אמאי, בגין דאי לא יהא עקרא ושרשא בהאי עלמא, לא יהא מאנא לארקא בהאי עלמא כלל, ואי לא יריק להאי עלמא, מיד אתאביד ולא יכיל לקיימא אפילו רגעא חדא, אבל בגין דתקוניה איהו מהאי עלמא, אתמלי מסטרא חדא לארקא להאי עלמא, ומסטרא אחרא לארקא למלאכי עלאי, וכלא אתזנו מניה כחדא, שלימו דתקונא דהאי רוחא, רוחיהון דצדיקיא בהאי עלמא. רוחא דא אשתלים בזמנא דחנוך וירד ומהללאל הוו בעלמא, וכד אסגיאו חייבי עלמא, אעדו ההוא שלימו מניה, לבתר דאתאבידו, אתא נח ואשלים ליה, אתו דור הפלגה אעדו ההוא שלימו מניה, אתא אברהם ואשלים ליה, אתו אנשי סדום ואעדו ליה, אתא יצחק ואשלים ליה, אתו פלשתים וחייבי דרא ואעדו ליה מניה, אתא יעקב ובנוי ערסא שלימא ואשלימו ליה. נפקו מארעא קדישא ונחתו למצרים, ובגינייהו אתעכבת תמן, ובגין דאהדרי תמן ישראל לעובדין דמצראי, אתכפיא, ואתעדי ההוא שלימו. עד דנפקו ממצרים ואתו למעבד משכנא, אמר קודשא בריך הוא, רעותי לדיירא ביניכו, אבל לא יכילנא עד דתתקנון ההוא רוחא דילי, דישרי בגווייכו, הדא הוא דכתיב **ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם**, ודא איהו רזא דכתיב **ויקחו לי תרומה**.

אמר משה לקודשא בריך הוא, מאן יכיל למיסב לה ולמעבד לה, אמר ליה, משה, לא כמה דאת חשיב, אלא **מאת כל איש אשר ידבנו לבו וגו׳** - מההוא רעותא ורוחא דלהון, תסבון לה ותשלמון לה. כד אתא שלמה, אתקין להההוא רוחא בשלימו דלעילא, דהא מן יומא דאשתלים לתתא ביומוי דמשה, לא אעדיאו ההוא שלימו מניה, (עד דאתא שלמה) כיון דאתא שלמה, אשתדל לאשלמא ליה לעילא, ושארי לאתקנא חיזו דעלמא עלאה, לאתתקנא מההוא חיזו עלמא תתאה, ודא איהו **אשר לשלמה**. **[עד כאן סתרי תורה]**.

דף קמו עמוד ב

ברוחא, בר נשיקה, ונשיקה בפומא, דאיהו מבועא דרוחא ומפקנו דיליה, וכד נשקין דא לדא, מתדבקן רוחין אלין באלין, והוו חד, וכדין איהו רחימו חד.

בספרא דרב המנונא סבא קדמאה, הוה אמר על האי קרא, נשיקה דרחימו אתפשט לארבע רוחין, וארבע רוחין מתדבקן כחדא, ואינון גו רזא דמהימנותא, וסלקין בארבע אתוון, ואינון אתוון דשמא קדישא תלי בהו, ועלאין ותתאין תליין בהו, ותושבחתא דשיר השירים תלי בהו, ומאן איהו אהב״ה, ואינון רתיכא עלאה, ואינון חברותא ודבקותא ושלימו דכלא.

אלין אתוון ארבע רוחין אינון, ואינון רוחין דרחימו וחדוה, דכל שייפי גופא בלא עציבו כלל, ארבע רוחין אינון בנשיקה, כל חד וחד כליל בחבריה, וכד האי רוחא כליל באחרא, וההוא אחרא כליל בהאי, אתעבידו תרין רוחין כחדא, וכדין מתחברן בדביקו חד אינון ארבע בשלימו, ונבעין דא בדא, ואתכלילו דא בדא.

וכד מתפשטן (נ״א מתפרשן), אתעביד מאינון ארבע רוחין חד איבא, ואיהו רוחא חדא דכליל מארבע רוחין, ודא סליק ובקע רקיעין, עד דסליק ויתיב לגבי חד היכלא דאתקרי היכלא דאהבה, ואיהו היכלא דכל רחימו תליא ביה, וההיא רוחא הכי אקרי אהבה, וכד האי רוחא סליק, אתער להההוא היכלא לאתחברא לעילא.

ארבע אתוון אינון לגבי ארבע רוחין, ואינון אהבה, ואיבא דלהון אהבה, כד מתחברן דא בדא, מיד אתער דא בסטר דא ודא בסטר דא, א׳, מיד נפיק ה׳ ואתחבר בא׳, מתדבק בדביקו ברחימו, ואתעבידו (נ״א ואתערו) תרין אתוון אחרנין ב׳ ה׳, ואתכלילו רוחין ברוחין בדביקו דרחימו, ופרחין אלין אתוון מנייהו בההוא רוחא דסליק, ומתעטרן ביה כדקא יאות.

כיון דאזיל וסליק ההוא אהבה שלימא כלילא בכל אינון ארבע רוחין, פגע בחד ממנא עלאה רברבא, די ממנא על אלף ותשע מאה ותשעין רקיעין, ואיהו ממנא על נגידו דתליסר נהרי אפרסמונא דכיא, דנגדא מרזא דטלא דלעילא, וההוא נגידו אתקרי מים רבים.

כיון דפגע לגבי ההוא רב משריין, קאים לגביה ולא יכיל לאעכבא ליה, ואעבר בהו עד דאעיל לגבי היכל אהב״ה, על דא אמר שלמה בסיום שבחיה (שיר ח ז) **מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה. מים רבים** - אלין מים עלאין דנגדין גו (ס״א מגו) טלא עלאה, **ונהרות לא ישטפוה** - אלין אינון נהרי אפרסמונא דכיא דאינון תליסר.

ההוא ממנא איהו מלאכא דשליח מן קדם יהו״ה, ודא איהו רב משריין דקשיר כתרין למאריה, רזא אכתרי״אל מעטר עטרין למאריה, בשמא גליפא מחקקא, יהו״ה י״ה צבאות. כיון דאעיל לגבי היכל (נ״א דאזיל וסליק ההוא) אהבה, אתער רחימו דנשיקין עלאין, דכתיב **וישק יעקב לרחל** (בראשית כט יא) , למהוי נשיקין דרחימו עלאה כדקא יאות, ואינון נשיקין שירותא דאתערו דכל רחימו, ואתדבקותא וקשורא דלעילא, ובגין כך שירותא דתושבחותא דשירתא דא איהו ישקני.

מאן ״ישקני״? ההוא דסתים גו סתימו עלאה, ואי תימא, סתימא דכל סתימין ביה תליין נשיקין, ונשיק לתתא. תא חזי, סתימא דכל סתימין לית מאן דידע ליה, ואיהו גלי מניה נהירו חד דקיק סתים, דלא אתגלי בר בחד שביל דקיק דאתפשט מגויה, ואיהו נהירו דנהיר לכלא, ודא אתערו דכל רזין עלאין, ואיהו סתים, לזמנין סתים לזמנין אתגליא, ואף על גב דלא אתגליא כלל, ואתערו דסליקו דנשיקין ביה תליין, ומגו דאיהו סתים, שירותא דתושבחתא בארח סתים איהו.

ואי ביה תליין מה בעי יעקב הכא, דהא ביה תליין נשיקין? אלא ודאי הכי הוא, **ישקני** - ההוא דסתים לעילא. ובמה?

דף קמז עמוד א

בההוא רתיכא (נ״א בוצינא) עלאה, דכל גוונין תליין ומתחברן ביה, והאי איהו יעקב, כמה דאמרינן דביקותא לאתדבקא במלכא, בברא דיליה הוא, ועל דא כתיב **מנשיקות פיהו** (שיר א ב) .

כי טובים דודיך -- אהדר לגבי שמשא דאנהיר לה לסיהרא, מגו נהירו דאינון בוצינין (נ״א נשיקין) עלאין, ואיהו נטיל נהורא דכלהו ואנהיר לסיהרא, ואינון בוצינין דמזדווגין ביה. מאן אתר נהרין? הדר ואמר **מיין** - מההוא יין דמנטרא, מההוא יין דאיהו חדוה דכל חדוון. ומאן איהו? ההוא יין דיהיב חיין וחדוה לכלא, דא אלהי״ם חיים, יין דיהיב חיין וחדוה לכלא.

תו **מיין** -- מההוא שמא דאקרי יהו״ה, דא איהו יין דחדוה דרחימו דרחמי, ומן דא כלהו נהירין וחדאן.

אתו חברייא ונשיקו ליה ברישיה, (כד מטו לגבי דרבי שמעון סדרו מלין קמיה), בכה רבי שמעון, אמר ידענא ודאי דרוחא קדישא עלאה קא מכשכשא (ד״א מנצצא) בכו, זכאה דרא דא, דהא לא יהא כדרא דא עד זמנא דייתי מלכא משיחא, דהא אורייתא אתהדרת לעתיקותהא, זכאין אינון צדיקיא בעלמא דין ובעלמא דאתי:

וזאת התרומה אשר תקחו מאתם.

רבי אלעזר אמר, האי קרא אוקמוה, ורזין דיליה הא אתמר, אבל (פשטא) רזא דקרא הכי אוליפנא, וקשיין קראי, דאי אינון ברזא דלתתא קשיין אהדדי, ואי ברזא דלעילא לא אינון בנהירו, (אלא הכי איהו), **דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה** - שפיר. **תקחו את תרומתי** - קשיא. **וזאת התרומה אשר תקחו מאתם** - קשיא. ודא (ס״א ודאי) כלא עילא ותתא כחדא. אלא הכי איהו, **ויקחו לי תרומה** מאן? בני ישראל, **מאת כל איש** - אלין מלאכין עלאין לעילא, בגין דעליהון איהי תרומה, ארמותא דאינון אריכו לה תדיר לגבי מלכא עלאה, דהא אינון סלקין לה תדיר לגבי מלכא עלאה.

וכד ישראל זכאין, אינון נטלין לה מנייהו, ונחתין לה לתתא, הדא הוא דכתיב **מאת כל איש אשר ידבנו לבו**. ומאן אינון? אינון ארבע דארימו לה לעילא, דההוא לב אתרעי בהו, וההיא תרומה איהי זקפא עלייהו, ואף על גב דאיהי קיימא עלייהו ומנחא על גבייהו, **תקחו** - תסבון לה מנייהו לנחתהא לתתא.

ובמה? בזמנא דא, באינון עובדין דכשראן בצלותין ובבעותין למעבד פקודי אורייתא. בההוא זמנא, באינון גוונין דאתחזיין לתתא כגוונא דלעילא, באינון פולחנין (אחרנין), ואינון גוונין אמשכן לתתא ההוא ארמותא, ונצחן גוונין דלתתא לאינון גוונין דלעילא, ומשכין לון גוונין אלין לגוונין עלאין, ועיילין אלין באלין, ואתעבידו אלין גופא לאלין, ועל דא **תקחו מאתם** כתיב.

זהב דאתכליל בגבריאל, זהב לעילא, גבריאל נטיל ליה לתתא, ושבעה זיני זהב אתפרשאן לתתא מן דא. **וכסף** לעילא, ואתכליל במיכאל לתתא, ושריא דא על דא. **ונחשת** לעילא, ונפקא מן זהב, בגין דזהב ואשא ברזא חדא קיימין ואזלין, אשא אפיק נחשת, ומחילא ותוקפא דא אתבדרן נחשים שרפים דנפקי מאשא, ועל דא נחשת איהו סומקא כאשא, ואתכליל באוריאל (נ״א נוריאל), ואתעביד דא גופא לגבי דא. **ותכלת** שריא בדא ובדא, בנחשת ובזהב, ובגין דאתתקף בתרין סטרין, תכלת איהו תקיפא, ולית מאן דשלטא עליה לחיין, דאיהו כרסייא דדינא, לשריא ביה דינא תקיפא, ודא איהו בוא״ל, בוא״ל דכתיב **ואל זועם בכל יום** (תהלים ז יב) , וכד אתהדרן בני נשא בתיובתא שלימתא, אתהדר שמיה רפא״ל, דהא אסוותא אזדמן להו מההוא דינא

דף קמז עמוד ב

קשיא. **וארגמן** -- דא זהב וכסף, דאתהדרן לאכללא כחדא, מיכא״ל וגבריא״ל אתכלילו דא עם דא, משלבן דא בדא, ועל דא כתיב **עושה שלום במרומיו** (איוב כה ב) , ובגין דאינון משלבן דא בדא, אתעבידו גופא חד. **ותולעת שני** לעילא, ואתכליל באוריא״ל כמלקדמין, למהוי אחידו גו תכלת ובגו ארגמן. **ושש** איהו לעילא, ואתכליל כמלקדמין ברזא דרפא״ל, לאתאחדא בכסף ובזהב. עד הכא רזא דשבע עמודין לעילא גו שבע עמודים דלתתא, קליפה גו קליפה לנטורא. **ועזים** והא אוקימנא, דהא אלין שבע מוחא למוחא, ודא איהו קליפה למוחא.

ועורות אלים מאדמים -- אלין אינון מארי תריסין, עיינין מלהטין כטיסין דנורא, כמה דאת אמר **ועיניו כלפידי אש** (דניאל י ו) , ואקרון רקיעין לבר בגו קליפה: **ועורות תחשים** -- אלין אינון לגו בסטרא קדישא, ואתאחדן בקדושה ולא אתאחדן. כמה דאמרן דאברהם הא אוליד באינתו אחרא תחש, (נ״א רזא דתחש) כמה דאת אמר **ואת תחש** (בראשית כב כד) , ואלין אינון באימא דישמעאל, אחוהון דישמעאל, כמה דאית דרגא בעשו, הכי נמי אית דרגא בישמעאל. אימא דישמעאל אולידת לתחש, ומסטרא דאברהם קאתא, דהא נהורא קדמאה מנפץ (נ״א מצפ״ץ) בשעתא דנפק נהורין לכל סטרין. כיון דאתבסם ההוא נהורא קדמאה, גניז ליה קודשא בריך הוא, ולמאן גניז ליה, לצדיקיא, ומאן אינון, צדיק וצדק, בגין למעבד בההוא נהורא קדמאה איבין לעלמא, ואינון איבין דזמינין למיתי לעלמא. דהא אברהם ושרה עבדו (ס״א ואברהם ושרה מההוא נהורא עבדו) איבין ונפשין, דכתיב **ואת הנפש אשר עשו בחרן** (שם יב ה), וכמה דעבדו נפשן בסטרא דקדושה, הכי נמי עבדו נפש בסטרא אחרא, דאלמלא ההוא אתערו דאתער אברהם בסטרא אחרא, לא אשתכחו גיורין בעלמא כלל:

ועצי שטים. הא אוקימנא, דאינון שרפים עומדים, כמה דאת אמר (ישעיהו ו ב) **שרפים עומדים ממעל לו**, מאי **ממעל לו**? ממעל להההיא קליפה, ואי תימא האי קרא בקודשא בריך הוא אתמר, והא אתמר (שם א) **וארא את יהו״ה - את** דייקא. כגוונא דא דכתיב בהאי קרא דכתיב **ושוליו מלאים את ההיכל** (שם) - **את** דייקא, לאסגאה ההיא קליפה. כיון דאמר רזא דההיא קליפה כתיב **שרפים עומדים ממעל לו** - ממעל להההיא קליפה:

שמן למאור -- דא משח רבות עלאה דאתיא מלעילא, תרין שמן אינון, ואינון תרי, (ד״א חד) לעילא דאקרי שמן המאור, וחד לתתא דאקרי שמן למאור, שמן המאור איהו עלאה דקיימא בודאי ולא פסיק לעלמין, ותדיר מליא רבות קודשא, וכל ברכאן וכל נהורין וכל בוצינין, כלא אתברכאן ואתנהרן מתמן, שמן למאור, לזמנין אתמליא ולזמנין לא. תו, הא תנינן, כתיב **ויעש אלהי״ם את שני המארת הגדולים וגו׳** (בראשית א טז) , ואף על גב דהא

אוקמוה חברייא והכי איהו, אבל שני המארת הגדולים, אלין שמן המאור ושמן למאור, עלמא עלאה ועלמא תתאה, חד דכר וחד נוקבא, וכל זמנא דדכורא ונוקבא אתיין כחדא, תרווייהו אתקריין בלישנא דדכורא, ובגין דעלמא עלאה אקרי גדול, בגיניה עלמא תתאה דאתחבר בהדיה בכללא אקרי גדול, כיון דאתפרש דא מן דא, אדכרו בפרט כל חד וחד כדקא חזי ליה, דא אקרי גדול, ודא אקרי קטן. ובגין כך אמרו קדמאי, דליהוי בר נש זנבא לאריוותא, ולא רישא לשועליא, דכד איהו קיימא גו אריוותא, אקרי כלא בכללא דאריוותא, זנבא דאריא אריא איהו בלא פירודא, ואי בגו שועלים, אפילו איהו

דף קמח עמוד א

רישא, רישא דשועל, שועל איהו בלא פרודא, ושועל אקרי. ורזא דא האי קרא, דהא בקדמיתא כד יתבין כחדא שני המאורות הגדולים אתקרון, אף על גב דזנבא לגבי דעלאה, כיון דזא אתפרש מעלאה כביכול למהוי רישא לשועלים, כדין אקרי קטן. ועל רזא דא שמן המאור דלא פסיק לעלמין, וקיימא בסליקו עלאה למשלט ביממא, שמן למאור פסיק ואקרי קטן ושלטא בליליא.

וחמש בוסמין אינון לגו שמן וקטרת, ואף על גב דאיהי חד, אינון תרין, וכלא חד:

אבני שוהם וגו׳ - כל הני תליסר אינון, ואינון תקונא דמשכנא.

ואהדרנא למלי קדמאי: זהב, הא אתמר דשבעה זיני זהב אינון, ואי תימא דזהב איהו דינא וכסף איהו רחמי, ואסתלק זהב לעילא מניה, לאו הכי, דודאי זהב סליק יתיר איהו על כלא, אבל זהב בארח סתם איהו, ודא זהב עלאה, דאיהו שביעאה מכל אינון זיני זהב, ודא איהו זהב דנהיר ונציץ לעיינין, ודא איהו דכד נפיק לעלמא (ד״א ל״ג נפיק) מאן דאדבק ליה טמיר ליה בגויה, ומתמן נפקי ואתמשכן כל זיני זהב. אימתי אקרי זהב מאן דאקרי זהב, כד איהו בנהירו, ואסתלק ביקר דחילו, ואיהו בחדוה עלאה למחדי לתתאי, וכד איהו בדינא, כד אשתני מההוא גוון לגוון תכלא אוכם וסומק, כדין איהו בדינא תקיפא, אבל זהב בחדוה איהו, ובסליקו דדחילו דחדוה קיימא, ובאתערותא דחדוה. וכסף לתתא רזא דרועא ימינא, דהא רישא עלאה זהב איהו, דכתיב **אנת הוא רישא דדהבא** (דניאל ב לח) , **חדוהי ודרעוהי די כסף לתתא** (שם לב), (נ״א ואימתי אישתלים כסף, כד אתכליל וכו׳), וכד אשתלים כסף, כדין אתכליל בזהב. ורזא דא **תפוחי זהב במשכיות כסף** (משלי כה יא) , אשתכח דכסף אתהדר לזהב, וכדין אשתלים אתריה, ועל דא שבע זיני זהב אינון. ונחשת נפקא מזהב, ואשתני לגרעונא דרועא שמאלא, ותכלת ירכא שמאלא, ותולעת שני ירכא ימינא, ואתכליל בשמאלא, ושש דא נהר דנגיד ונפיק, דאיהו נטיל כל שית סטרין, וכגוונא דא לתתא, והא אוקמוה ואתמר. הא הכא שבע דיובלא, ואינון שבע דשמיטה, ואף על גב דאינון שית, אינון תליסר בשביעאה דאיהו רישא עלייהו, הא תליסר, רישא דקיימא על כל גופא לתתא, רישא דקיימא על כל שייפי גופא איהו זהב. מה בין האי להאי, זהב עלאה איהו ברזא סתימא, ושמא דיליה איהו זהב סגור, סגור וסתום מכלא, ועל כן אקרי סגור, דאיהו סגור מעינא, דלא שלטא ביה, זהב תתאה איהו באתגליא יתיר, (ושמא דיליה איקרי זהב ירקרק וכו׳):

[*אמרו המגיהים, כך מצאנו בכל העתקות אשר היו לפנינו, ומהלשון נראה שחסר כאן, וכעת מצאנו בספר הזוהר של הרב ישראל בנימין ז״ל, וז״ל והנה זימן ה׳ יתברך לידי מה שחסר כאן, והנה הוא לפניך, וכדי שלא לסור ממנין הדפין שמנום בסוף הספר, עיין שם בסימן י״, ומועתק מז״ח דף ס״ח א*]

[...ולא הוה כהנא רבא דסליק בדרגא עלאה כאהרן. זכה אהרן לכהנה ונבואה, נביא וכהן, מה דלא זכה כהנא אחרא. ואי תימא הא זכריה כהן ונביא היה? ההיא נבואה] לשעתא הוה, דכתיב **ורוח אלהי״ם לבשה את זכריה** (דה״ב כד כ) . ואם תאמר הא ירמיהו, דכתיב ביה **בטרם אצרך בבטן ידעתיך** (ירמיה א ה) ? והא אחרנין? אלא כלהו לא זכו לנבואה ולכהונה עלאה כאהרן, דהא אהרן זכה בנבואה עלאה על כל שאר כהני, וזכה בכהונה על כלהו.

משה זכה בנבואה ושימש בכהונה עלאה, שמואל זכה בתרווייהו, מה משה הוה קרי וקודשא בריך הוא אתיב ליה מיד, אוף שמואל כתיב ביה **הלא קציר חטים היום אקרא אל יהו״ה ויתן קולות וגו׳** (ש״א יב יז) , אבל לא סליק לדרגא עלאה כמשה, מה אהרן הוה משמש בכהונה גבי קודשא בריך הוא, אוף שמואל הוה משמש קמי קודשא בריך הוא, אבל לא סליק בשמושא עלאה כאהרן. ומלה הכי הוא, תלתא אינון דהוו נביאי מהימני ושימשו בכהונה, חד משה וחד אהרן וחד שמואל, ואי תימא שמואל לא שימש בכהונה, אלא אחרא הוה דשימש בכהונה, ומנו

דף קמח עמוד ב

ירמיהו, לאו הכי, דהא כתיב **מן הכהנים אשר בענתות** (ירמיה א א) - מן הכהנים הוה אבל לא שימש, ושמואל ביומי דעלי שימש, ומשה שימש זמנא חדא, כל אינון שבעה ימי מלואים.

שמואל זכה לנער, דכתיב **והנער נער** (ש"א א כד) , **ושמואל משרת** (ש"א ב יח) , ובגין דקיימא בהאי דרגא, ודאי איהו כמשה ואהרן, מאן דנטיל להאי נער וזכי ביה, זכי באינון דרגין עלאין דקיימן בהו משה ואהרן.

כרובים אינון זהב, כמה דאוקמוה בגין דנפקי מסטרא דזהב, ולא אתערב בהו כסף ולא גוון אחרא, ודא איהו גוון זהב ירקרק.

במשכן מתערבין גווני זהב וכסף למיהך כחדא, למהוי רזא דלעילא בחד, תו נחשת למהוי בהדייהו ולמיזל ביניייהו כל סטרין, לאשתכחא שלימו בכלא כחדא, דכתיב **זהב וכסף ונחשת**.

דבר אחר: **זהב וכסף** - זהב דאתהדר לכסף וכסף לזהב - וכלא אתכליל כחדא ובדוכתא חדא. בתלת גווני אתהדר - כד אצטריך לחדוותא ולא דינא - זהב, כד אצטריך לרחמי - כסף, כד אצטריך תוקפא דדינא - נחשת.

ועל דא אסתכל משה בעובדא דנחש הנחשת, דכתיב **ויעש משה נחש נחשת** (במדבר כא ט) , והוה ידע אתר דהתוכא דזהב בההוא נחשת, בגין דנחש כלישנא דיליה הוא, ואתריה הוה ידע, דהא קודשא בריך הוא לא אמר ליה אלא עשה לך שרף, ואיהו אתא ועבד נחש נחשת דכתיב **ויעש משה נחש נחשת** מאי טעמא? אלא אתר הוה ידע.

ועקרא דמלתא הוה, דהא בקדמיתא כתיב **וישלח יהו"ה בעם את הנחשים השרפים** (שם ו), וכתיב **נחש שרף** (דברים ח טו) , עקרא דלהון נחש איהו, ובגין דמשה הוה ידע עקרא ושרשא ויסודא מההוא אתר, עבד נחש ואסתמיך עליה. מאי טעמא? בגין דישראל חטאו בלישנהון דכתיב **וידבר העם באלהי"ם ובמשה** (במדבר כא ה) . ועל דא **וישלח יהו"ה בעם את הנחשים השרפים**, ומשה לא אזל אלא בתר עקרא, ועבד נחש נחשת בההוא גוונא דאצטריך ליה, דהא אתריה נחשת איהו, וקודשא בריך הוא לא אמר ליה ממה יתעביד, ומשה אסתכל ועבד ליה מנחשת, כמה דאצטריך לאתריה, מנלן? דכתיב **ויעש משה נחש נחשת וישימהו על הנס** מאי **על הנס**? על ההוא רשימו דאיהו לעילא.

והא תנינן, בכל אתר האי נחש אזלא בתר רזא דאשת חיל, ובעיא אשת זנונים לאתתקנא גרמה כגוונא דילה, ולא יכילת, אשת חיל ההוא רשימו ואת דילה איהו את **ה'**, והכי אתחזי לה, אשת זנונים ההוא רשימא ואת דילה איהו כההוא גוונא דאצטריך, ולא אתתקן למהוי הכי, ואת דילה **ק'**, את דילה אתתקנא בתקונא דאת **ה'**, (ס"א את ק' בההוא גוונא דה', ולא אתתקנא למהוי הכי, את דילה אתתקנא בתקונא דאת ה'), כגוונא דקופא אצל בני נשא, דאזלא בתר בני נשא, ולא אתתקן למעבד הכי.

כגוונא דא עבד משה ההוא נחש, על ההוא רשימו דאתחזי ליה, ותדיר אתתקן לאבאשא, ועליה חב אדם, ואתתרך מגנתא דעדן, דהוה אתר דיוריה כגוונא דדיורא דלעילא:

[*אמרו המגיהים, בהרבה העתקות נמצאות כתובות כאן השבעה היכלות ושבעה מדורות, וכבר נדפסו בפרשת בראשית דף לח כי שם ביתם*]

כתיב **ויאמר אלהי"ם יהי אור ויהי אור** (בראשית א ג) -- אמר רבי יוסי, ההוא אור אתגניז, ואיהו אזדמן לגבי צדיקיא לעלמא דאתי, כמה דאוקמוה, דכתיב **אור זרוע לצדיק** (תהלים צז יא) - לצדיק ודאי סתם, וההוא אור לא שימש בעלמא בר יומא קדמאה, ולבתר אתגניז ולא שימש יתיר.

רבי יהודה אומר אלמלי אתגניז מכל

דף קמט עמוד א

וכל, לא קאים עלמא אפילו רגעא חדא, אלא אתגניז ואזדרע, כהאי זרעא דעביד תולדין וזרעין ואיבין, ומניה אתקיים עלמא, ולית לך יומא דלא נפיק מניה בעלמא, ומקיים כלא, דביה זן קודשא בריך הוא עלמא. ובכל אתר דלעאן באורייתא בלילא, חד חוטא נפיק מההוא אור גניז, ואתמשיך על אינון דלעאן בה, הדא הוא דכתיב **יומם יצוה יהו"ה חסדו ובלילה שירה עמי** (תהלים מב ט) , והא אוקימנא. יומא דאתקם משכנא לתתא, מה כתיב **ולא יכול משה לבא אל אהל מועד כי שכן עליו הענן** (שמות מ לה) - מאי הענן? חד חוטא הוה (נ"א עמודא דעננא) מההוא סטרא דאור קדמאה דנפק בחדוה

בכולא (דכלה), כד עאלת למשכנא דלתתא, ומההוא יומא (קדמאה) לא אתגלי, אבל שמושא קא משמש בעלמא, ואיהו מחדש בכל יומא עובדא דבראשית.

רבי יוסי הוה לעי באורייתא, והוו עמיה רבי יצחק ורבי חזקיה. אמר רבי יצחק, הא חמינן דעובדא דמשכנא כגוונא דעובדא דשמים וארץ, והא אתערו חברייא ברזין דלהון זעירו, דלא יכיל בר נש למיכל בפומיה, ולמישט ידיה לגו פומיה ולמבלע. אמר רבי יוסי, מלין אלין נסלק לון לגו (נ״א לגבי) בוצינא קדישא, דאיהו מתקן תבשילין מתיקין, כמה דאתקין לון עתיקא קדישא סתימא דכל סתימין, ואיהו אתקין תבשילין דלית בהו אתר למיתי אחרא למשדי בהו מלחא, ותו, דיכיל בר נש למיכל ולמשתי, ולאשלמא כרסוי מכל עדונין דעלמא, ולאשתארא, וביה יתקיים **ויתן לפניהם ויאכלו ויותירו כדבר יהו״ה** (מ״ב ד מג) .

פתח ואמר **ויהו״ה נתן חכמה לשלמה כאשר דבר לו, ויהי שלום בין חירם ובין שלמה, ויכרתו ברית שניהם** (מ״א ה יב) -- האי קרא הא אתמר בכמה דוכתי, אבל **ויהו״ה** - אסתכמותא דלעילא ותתא כחדא, **ויהו״ה** - איהו ובי דיניה. **נתן חכמה** - נתן כמאן דיהיב נבזבזא ומתנה לרחימיה, **כאשר דבר לו**, שלימו דחכמתא בעותרא ובשלם ובשלטנו, הדא הוא דכתיב **כאשר דבר לו**.

ויהי שלום בין חירם ובין שלמה - מאי טעמא? בגין דהוו ידעי דא לדא סתימו דמלין דהוו אמרי, ובני נשא אחרנין לא הוו ידעי לאסתכלא ולמנדע בהו כלל, ובגינייהו אתהדר חירם לאודאה לשלמה בכל מלוי. שלמה מלכא אסתכל והוה חמי, דהא אפילו בההוא דרא דהוה שלים מכל דרין אחרנין, לא הוה רעותא דמלכא עלאה דיתגלי חכמה כל כך על ידיה, ולא יתגלי אורייתא דהוה סתימא בקדמיתא, ופתח לה פתחין, ואף על גב דפתח, סתימין אינון, בר לאינון חכימין דזכו, ומגממי בהו ולא ידעי למפתח בהו פומא. ודרא דא דרבי שמעון שריא בגויה, רעותא דקודשא בריך הוא בגיניה דרבי שמעון, דיתגליין מלין סתימין על ידוי, אבל תווהנא על חכימי דרא, היך שבקין אפילו רגעא חדא למיקם קמי דרבי שמעון למלעי באורייתא, בעוד דרבי שמעון קאים בעלמא, אבל בדרא דא לא יתנשי חכמתא מעלמא, ווי לדרא כד יסתלק איהו, וחכימין יתמעטון, וחכמתא יתנשי מעלמא.

אמר רבי יצחק, ודאי הכי איהו, דהא יומא חד הוינא אזיל עמיה בארחא, ופתח פומיה באורייתא, וחמינא עמודא דעננא נעיץ מעילא לתתא, וחד זיהרא זהיר גו עמודא, דחילנא דחילו סגי, אמינא זכאה איהו בר נש דהכי אזדמן ליה בהאי עלמא. מה כתיב ביה במשה? **וראה כל העם את עמוד הענן עומד פתח האהל, וקם כל העם והשתחוו איש פתח אהלו** (שמות לג י) - יאות הוה למשה דאיהו נביאה מהימנא עלאה על כל נביאי עלמא, וההוא דרא דקבילו אורייתא על טורא דסיני, וחמו כמה נסין וכמה גבוראן במצרים ועל ימא, אבל הכא בדרא דא, זכותא עלאה דרבי שמעון קא עביד לאתחזאה נסין על ידוי:

דף קמט עמוד ב

ותכלת -- אמר רבי יצחק, תכלת מההוא נונא דימא דגינוסר, דאיהו בעדביה דזבולן, ואצטריך גוונא דא לעובדא דמשכנא, לאתחזאה האי גוון.

פתח ואמר: **ויאמר אלהי״ם יהי רקיע בתוך המים, ויהי מבדיל בין מים למים** (בראשית א ו) -- האי רקיע אתברי בשני, דעובדא דא מסטרא דשמאלא איהו, וביומא תניינא דאיהו סטר שמאלא אתברי ביה גיהנם, דאיהו נפיק מגו התוכא דנורא דשמאלא, ובימא אצטבע בה גוון תכלא, דאיהו כורסייא דדינא. ונטיל האי יומא מים דהוו מסטרא דימינא, ואינון מים דהוו מסטרא דימינא לא אתגלו אלא ביום שני, ביומא דיליה לא אתגלי מים, אלא אתחלף, בגין דאתכליל דא בדא, ואתבסם דא בדא.

אור דיומא קדמאה, נהירו קדמאה מכל שיתא נהורין איהו, והאי אור בסטרא דאשא הוה, דכתיב **והיה אור ישראל לאש** (ישעיהו י יז) , וההוא אור דישראל מסטרא דימינא הוה, ואתכליל באשא, ויומא קדמאה מאינון שיתא יומין מים איהו, ולא שמש עובדא דמים אלא עובדא דאור, דאיהו מסטרא דאש דאיהו יום שני, לאחזאה דקודשא בריך הוא לא ברא עלמא אלא על שלום, ובארח שלום הוה כלא, יומא קדמאה כל מה דעבד מסטרא דחבריה עבד, יומא תניינא בסטרא דיומא קדמאה עבד ההוא אומנא ושימש בה, דכל חד שימש בעובדא דחבריה, לאחזאה דהא אתכלילו דא בדא.

יומא תליתאה הוה בסטרא דתרוייהו, וביה הוה ארגמן, ועל דא כתיב **כי טוב...כי טוב** תרי זמני ביומא תליתאה. תכלת דא יומא תניינא, אצטבע בתרין גוונין סומק ואוכם, ותכלת, סומק איהו דיליה מיומא תניינא ממש כעין גוון אשא, ודא איהו אלהי״ם, וירית גוון דדהבא, דכלא גוונא חדא, תכלתא נפיק מגו ההוא גוון סומק, וכד נחית לתתא אתרחק גוון סומק, ועאל גו ההוא אתר דאיהו ימא, ואצטבע גוון תכלא, ההוא סומקא עייל גו ימא, ואתחלש גוון דיליה, ואתהדר תכלא, ודא איהו אלהי״ם, אבל לאו איהו תקיפא כקדמאה.

אוכם, גוון דא נפיק מהתוכא דסומקא, כד אתהתך ואתחלש לתתא בהתוכא דזוהמא ונחית לתתא, ונפיק מההוא זוהמא גוון סומק מזוהמא תקיפא, ומגו זוהמא תקיפא אתהדר לאוכם, וכלא מההוא סומקא קדמאה (ס״א עלאה) אתהתך, וכל דא אתברי בשני, והאי אקרי אלהי״ם אחרים. האי אוכם איהו חשוך יתיר, דלא אתחזי גוון דיליה מגו חשוכא, בוצינא קדישא הכי אמר, דהאי גוון אוכם חשוך, באן אתר אצטבע, אלא כד ההוה סומקא אתהתך בגו תכלא, ואתערבו גוונין, אתהתך התוכא דזוהמא לגו תהומי, ואתעביד מתמן רפש וטיט, כמה דאת אמר **ויגרשו מימיו רפש וטיט** (שם נז כ), ומגו ההוא טינא דתהומי, נפק ההוא חשוך, דאיהו אוכם ולא אוכם, אלא חשוך יתיר, הדא הוא דכתיב **וחשך על פני תהום** (בראשית א ב) , אמאי אקרי **חשך**? בגין דגוון דיליה חשוך, ואחשיך אנפי בריין. ודא איהו סומק ואוכם, ובגין דא לא כתיב בשני ״כי טוב״.

ואי תימא והא כתיב **והנה טוב מאד** (שם לא) - דא מלאך המות, והכא אמרת דלא אתמר בגיניה **כי טוב**? אלא רזא דרזין הכא, דהא ודאי מלאך המות איהו **טוב מאד**. מאי טעמא? בגין דהא כל בני עלמא ידעי דימותון ויתהדרון לעפרא, וסגיאין אינון דמהדרי בתיובתא למאריהון בגין דחילו דא, ודחלי למחטי קמיה, סגיאין דחלי מן מלכא מגו דתליא רצועה לקמייהו, כמה טבא ההיא רצועה לגבי בר נש, דעבדת לון טבין וקשיטין, ומתקנין בארחייהו כדקא יאות, ועל דא **והנה טוב מאד - מאד** ודאי.

דף קנ עמוד א

רזא דרזין דאוליפנא מגו בוצינא קדישא: **והנה טוב** -- דא מלאך חיים, **מאד** -- דא מלאך המות דאיהו יתיר. אמאי מלאך המות איהו **טוב מאד**? אלא כד ברא קודשא בריך הוא עלמא, כלא הוה מתתקן עד לא ייתי אדם, דאיהו מלכא דהאי עלמא. כיון דאתברי אדם, עבד ליה מתתקן בארח קשוט, הדא הוא דכתיב **אשר עשה האלהי״ם את האדם ישר, והמה בקשו חשבונות רבים** (קהלת ז כט). עבד ליה ישר, ולבתר סרח ואתטריד מגנתא דעדן.

גן עדן איהו בארעא, נטיע באינון נטיען דנטע ליה קודשא בריך הוא, כמה דאת אמר **ויטע יהו״ה אלהי״ם גן בעדן מקדם** (בראשית ב ח) , איהו נטע ליה בשמא שלים, כגוונא עלאה לעילא, וכל דיוקנין עלאין כלהו מרקמן ומתציירן בהאי גן עדן דלתתא. ותמן אינון כרובים, לאו אינון גליפין בגליפוי דבני נשא מדהבא או ממלה אחרא, אלא כלהו נהורין דלעילא, גליפין ומתציירין בציורא מרקמא, עובדי ידי אומנא דשמא שלים דקודשא בריך הוא, וכלהו מתחקקן תמן. וכל דיוקנין וציורין דהאי עלמא, כלהו מתציירן תמן, וגליפן ומתחקקן תמן, כלהו כגוונא דהאי עלמא.

ואתר דא איהו מדורא לרוחין קדישין, בין אינון דאתו להאי עלמא, בין אינון דלא אתו להאי עלמא, ואינון דזמינין למיתי להאי עלמא, כלהו רוחין מתלבשן בלבושין וגופין ופרצופין כגוונא דהאי עלמא, ומסתכלן תמן בזיו יקרא דמאריהון, עד דאתיין להאי עלמא. בשעתא דנפקי מתמן למיתי להאי עלמא, מתפשטין אינון רוחין מההוא גופא ולבושא דתמן, ומתלבשין בגופא ובלבושא דהאי עלמא, ועבדין דיוריהון בהאי עלמא בלבושא וגופא דא דאיהו מטפה סרוחה. וכד מטי זמניה למיהך ולנפקא מהאי עלמא, לא נפיק עד דהאי מלאך המות אפשיט ליה לבושא דגופא דא, כיון דאתפשט האי גופא מההוא רוחא על ידא דההוא מלאך המות, אזלא מתלבשא בההוא גופא אחרא דבגנתא דעדן, דאתפשיט כד אתי להאי עלמא, ולית חדו לרוחא בר בההוא גופא דתמן, וחדי על דאתפשט מהאי גופא דהאי עלמא, ואתלבש בלבושא אחרא שלם כגוונא דהאי (נ״א דההוא) עלמא, וביה יתיב ואזיל ואסתכל למנדע ברזין עלאין, מה דלא יכיל למנדע ולאסתכלא בהאי עלמא בגופא דא. וכד אתלבשת נשמתא בההוא לבושא דההוא עלמא, כמה עדונין כמה כסופין דיליה תמן.

מה גרים לגופא דא לאתלבשא ביה רוחא? הוי אימא ההוא דאפשיט ליה לבושין אלין, וקודשא בריך הוא עביד טיבו עם בריין, דלא אפשיט ליה לבר נש לבושין אלין, עד דאתקין ליה לבושין אחרנין יקירין וטבין מאלין. בר לאינון חייבי עלמא דלא אהדרו בתיובתא שלימתא למאריהון, דערטילאין אתו להאי עלמא וערטילאין יתובון תמן, ונשמתא אזלא בכסופא לגבי אחרנין דלית לה לבושין כלל, ואתדנת בההוא גיהנם דבארעא מגו ההוא אשא דלעילא.

ואית מנהון דמצפצפי וסלקי, ואלין אינון חייבי עלמא דחשבי בלבייהו תשובה, ומיתו ולא יכילו למעבד לה, אלין אתדנו תמן בגיהנם, ולבתר מצפצפי וסלקין, חמי כמה רחמנותא דקודשא בריך הוא עם בריוהי, דאפילו דאיהו חייבא יתיר, והרהר תשובה, ולא יכיל למעבד תשובה ומית, האי בודאי מקבל עונשא על דאזיל בלא תשובה, ולבתר ההוא רעותא דשוי למעבד תשובה לא אעדיאת מקמי מלכא עלאה, וקודשא בריך הוא אתקין להההוא חייבא דוכתא במדורא דשאול, ותמן מצפצפא תשובה, דהא ההוא רעותא נחית מקמי קודשא בריך הוא, ותבר כל גזיזין (ס״א לבתר דקבל עונשיה, ההוא רעותא טבא דשוי ההוא חייבא למעבד תשובה, סלקא קמי מלכא עלאה, ולא אעדיאת מתמן עד דקודשא בריך הוא אתקין להההוא חייבא דוכתא

במדורת שאול, וכדין ההוא רעותא נחתא מקמי קודשא בריך הוא, ותברת כל גזיזין) דתרעי מדורי גיהנם, ומטי להההוא אתר דההוא חייבא תמן, ובטש ביה, ואתער ליה ההוא רעותא כמלקדמין, וכדין מצפצפא

דף קנ עמוד ב

ההיא נשמתא לסלקא מגו מדורא דשאול.

ולית רעותא טבא דיתאביד מקמי מלכא קדישא, ובגין כך זכאה איהו מאן דמהרהר הרהורין טבין לגבי מאריה, דאף על גב דלא יכיל למעבד לון, קודשא בריך הוא סליק ליה רעותיה כאילו עביד. דא לטב, אבל רעותיה לביש לא, בר הרהורא דעבודה זרה, והא אוקמוה חברייא. אינון דלא הרהרו תשובה, נחתי לשאול ולא סלקי מתמן לדרי דרין, עלייהו כתיב **כלה ענן וילך כן יורד שאול לא יעלה** (איוב ז טז) , על קדמאי כתיב **יהו״ה ממית ומחיה מוריד שאול ויעל** (ש״א ב ו) .

אמר רבי יהודה, דינא דעונשי דגיהנם הא אוליפנא, דאיהו למידן תמן לחייביא, על מה אתדנו בנורא דגיהנם, אלא גיהנם איהו נור דליק יממי ולילי, כגוונא דחייביא מתחממן בנורא דיצר הרע למעבר על פתגמי אורייתא, בכל חמומא וחמומא דאינון מתחממן ביצר הרע, הכי אתוקד נורא דגיהנם. זמנא חדא לא אשתכח יצר הרע בעלמא, דאעילו ליה גו גושפנקא דפרזלא בנוקבא דתהומא רבא, וכל ההוא זמנא כבה נורא דגיהנם ולא אתוקד כלל, אהדר יצר הרע לאתריה, שארו חייבי עלמא לאתחממא ביה, שארי נורא דגיהנם לאתוקדא, דהא גיהנם לא אתוקד אלא בחמימו דתוקפא דיצה״ר דחייביא, ובההוא חמימו נורא דגיהנם אתוקד יממי ולילי, ולא שכיך.

שבעה פתחין אינון לגיהנם, ושבעה מדורין אינון תמן, שבעה זיני חייבין אינון: רע, בליעל, חוטא, רשע, משחית, לץ, יהיר,
וכלהו לקבלייהו אית מדורין לגיהנם, כל חד וחד כדקא חזי ליה, וכפום ההוא דרגא דחטא ביה ההוא חייבא, הכי יהבין ליה מדורא בגיהנם, ובכל מדורא ומדורא אית מלאך ממנא על ההוא אתר, תחות ידא דדומה, וכמה אלף ורבוא עמיה, דדיינין לון לחייביא כל חד וחד כמה דאתחזי ליה, בההוא מדורא דאיהו תמן.

אשא דגיהנם לתתא, מטי מגו אשא דגיהנם דלעילא, ומטי להאי גיהנם דלתתא, ואתוקד בההוא אתערו דחמימו דחייביא, דקא מחממי גרמייהו גו יצר הרע, וכל אינון מדורין דליקין תמן. אתר אית בגיהנם ודרגין תמן דאקרון צואה רותחת, ותמן איהו זוהמא דנשמתין, אינון דמתלכלכן מכל זוהמא דהאי עלמא, ומתלבנן וסלקין ואשתארת ההוא זוהמא תמן, ואינון דרגין בישין דאתקרון צואה רותחת, אתמנן על ההוא זוהמא, ונורא דגיהנם שלטא בההוא זוהמא דאשתארת.

ואית חייבין אינון דמתלכלכן בחובייהו תדיר ולא אתלבנן מנייהו, ומיתו בלא תשובה, וחטו והחטיאו אחרנין, והוו קשי קדל תדיד, ולא אתברו קמי מאריהון בהאי עלמא, אלין אתדנו תמן בההוא זוהמא ובההיא צואה רותחת, דלא נפקין מתמן לעלמין, אינון דמחבלין ארחייהו על ארעא, ולא חששו ליקרא דמאריהון בהאי עלמא, כל אינון אתדנו תמן לדרי דרין, ולא נפקי מתמן. בשבתי ובירחי ובזמני ובחגי, בההוא אתר נורא אשתכך ולא אתדנו, אבל לא נפקי מתמן כשאר חייבין דאית להו נייחא, כל אינון דמחללי שבתות וזמני ולא חיישי ליקרא דמאריהון כלל, בגין למיטר לון, אלא מחללי בפרהסיא, כמה דאינון לא נטרי שבתי וזמני בהאי עלמא, הכי נמי לא נטרין ליה בההוא עלמא, ולית לון נייחא.

אמר רבי יוסי, לא תימא הכי, אלא נטרי שבתי וזמני תמן בגיהנם בעל כרחייהו, אמר רבי יהודה, אלין אינון גוים דלא אתפקדו דלא נטרי שבת בהאי עלמא, נטרי ליה תמן בעל כרחייהו. בכל מעלי שבתא כד יומא אתקדש, כרוזין

דף קנא עמוד א

אזלין בכל אינון מדורין דגיהנם, סליקו דינא דחייביא, דהא מלכא קדישא אתיא, ויומא אתקדש, ואיהו אגין על כלא, ומיד דינין אסתלקו, וחייביא אית לון נייחא.

(וכל אינון מחללי שבתות וזמני בפרהסיא, דינין סלקין מנייהו), (נ״א ואפילו גוים דלא אתפקדו למיטר שבתי וזמני, תמן נטרין בעל כרחייהו).

אבל נורא דגיהנם לא אשתכך מעלייהו דלא נטרי שבת לעלמין, וכל חייבי גיהנם שאלי עלייהו, מאי שנא אלין דלית לון נייחא, מכל חייבין דהכא, אינון מאריהון דדינא תייבין לון, אלין אינון חייבין דכפרו ביה בקודשא בריך הוא, ועברו על אורייתא כלא בגין דלא נטרו שבת תמן, בגין כך לית להו נייחין

לעלמין.

ואינון חייבין כלהון נפקין מדוכתייהו, ואתייהיב לון רשו למיהך למחמי בהו, ומלאך חד די שמיה סנטריא״ל, אזיל ואפיק להההוא גופא דלהון, ועייל ליה לגיהנם לעיניהון דחייביא, וחמן ליה דסלקא תולעין, ונשמתא לית לה נייחא בנורא דגיהנם, וכל אינון חייביא דתמן סחרין להההוא גופא, ומכריזי עליה, דא איהו פלניא חייבא דלא חייש ליקרא דמאריה, כפר ביה בקודשא בריך הוא, וכפר בכל אורייתא כלא, ווי ליה טב ליה דלא יתברי, ולא ייתי לדינא דא, ולכסופא דא, הדא הוא דכתיב **ויצאו וראו בפגרי האנשים הפשעים בי, כי תולעתם לא תמות, ואשם לא תכבה, והיו דראון לכל בשר** (ישעיהו סו כד) . **כי תולעתם לא תמות** - מן גופא, **ואשם לא תכבה** - מן נשמתא, **והיו דראון לכל בשר** - והיו **די ראון** - עד דכל חייבין דגיהנם דתמן יימרון ״*די ראיה דא!*״.

רבי יוסי אמר, ודאי הכי הוא, בגין דשבת איהו לקבל אורייתא כלא, ואורייתא איהי אש, בגין דעברו על אש דאורייתא, הא אש דגיהנם דליק, דלא שכיך מעלייהו לעלמין.

אמר רבי יהודה, לבתר כד נפיק שבתא, אתי ההוא מלאך, ומהדר ההוא גופא לקבריה, ואתדנו תרווייהו, דא לסטריה ודא לסטריה. וכל דא בעוד דגופא קיימא על בורייה, דהא כיון דגופא אתאכל, לית ליה לגופא כל אלין דינין, וקודשא בריך הוא **לא יעיר כל חמתו** (תהלים עח לח) כתיב ביה. כל חייבין דעלמא, בעוד דגופא שלים בכל שייפי גו קברא, אתדנו גופא ורוחא כל חד דינא כדקא חזי ליה, כיון דגופא אתעכל, דינא דרוחא אשתכך, מאן דאצטריך לנפקא נפיק, ומאן דאצטריך למהוי עלייהו נייחא אית לון נייחא, ומאן דאצטריך למהוי קטמא ועפרא תחות רגלי דצדיקייא, כל חד וחד כדקא חזי ליה אתעביד ליה.

ועל דא כמה טב לון בין לצדיקי בין לחייבי, למהוי גופא דלהון דביק בארעא, ולאתעכלא גו עפרא לזמן קריב, ולא למהוי בקיומא כל ההוא זמנא סגי, בגין לאתדנא גופא ונפשא ורוחא תדיר (בכל יומא), דהא לית לך כל צדיק וצדיק בעלמא דלית ליה דינא דקברא, בגין דההוא מלאך דממנא על קברי, קאים על גופא ודן ליה בכל יומא ויומא, אם לצדיקים כך, לחייבים על אחת כמה וכמה, ובזמנא דגופא אתעכל ואתבלי בעפרא, הא דינא אשתכך מכלא, בר מאינון חסידי קיימין דעלמא, דאינון אתחזאן לסלקא נשמתהון להההוא אתר עלאה דאתחזי לון, וזעירין אינון בעלמא. כל אינון מתין דעלמא, כלהו מתין על ידא דמלאכא מחבלא, בר אינון דמתין בארעא קדישא, (וכלהו מתין ע״י דמלאכא מחבלא דאיהו מלאך המות, דכל אינון מתין די בארעא קדישא), לא מתין על ידוי, אלא על ידי דמלאכא דרחמי דשליט בארעא.

אמר רבי יצחק, אי הכי מאי שבחא איהו למשה ולאהרן ומרים, דכתיב בהו **על פי יהו״ה** (במדבר לג לח) (דברים לד ה) , דאלין לא מיתו על ידא דההוא מלאך מחבלא, ואת אמרת דכולי עלמא אינון דמתין בארעא דישראל לא מתין על ידוי דדא? אמר

דף קנא עמוד ב

ליה הכי הוא ודאי, ושבחא דמשה אהרן ומרים הוה יתיר מכל בני עלמא דאינון מיתו לבר מארעא קדישא, דמשה אהרן ומרים לבר מארעא קדישא מיתו, וכלהו מיתו על ידא דההוא מחבלא, בר אינון משה ואהרן ומרים דלא מיתו אלא על ידא דקודשא בריך הוא, אבל אינון דמתין בארעא קדישא לא מתין על ידא דההוא מחבלא, דהא ארעא קדישא לא קיימא ברשו אחרא, אלא ברשו דקודשא בריך הוא בלחודוי.

ועל דא כתיב **יחיו מתיך, נבלתי יקומון, הקיצו ורננו שוכני עפר וגו׳** (ישעיהו כו יט) . **יחיו מתיך** -- אלין דמתין בארעא קדישא, דאינון מתין דיליה, ולא מאחרא, דלא שלטא תמן סטרא אחרא כלל, ועל דא כתיב **מתיך ; נבלתי יקומון** -- אינון דמיתו בארעא נוכראה אחרא על ידא דההוא מחבלא, ועל דא אקרון ׳נבלה׳, מה נבלה מטמאה במשא, אוף אינון דמתין לבר מארעא קדישא מטמאין במשא (נ״א במגע), ועל דא אינון ׳נבלה׳.

כל שחיטה דאיפסיל אקרי **נבילה**, בגין שחיטה הא איהי מסטרא אחרא, ומיד דאיפסיל שריא עלה סטרא אחרא, ובגין דאיהי דיליה ושריא עלה, אקרי **נבלה**. ורזא דא **כשמו כן הוא נבל שמו ונבלה עמו** (ש״א כה כה) . ועל דא בכל אתר דאיהו שריא אקרי **נבלה**, מנוול דא לא שריא אלא באתר פסילו, ועל דא שחיטה דאפסיל הא דיליה הוא, ואקרי על שמיה, ובגין כך מתין דאינון לבר מארעא קדישא תחות רשו אחרא, ושריא עלייהו סטרא אחרא, אקרון נבלה.

הקיצו ורננו שוכני עפר. שוכני - דיירין ; דמיכין ולא מתין. ומאן אינון? דמיכין דחברון דאינון לא מתין אלא דמיכין. ועל דא כתיב בהו ׳גויעה׳, כמאן דגווע ואית ביה קיומא לאנערא. אוף הכי אינון ארבע זוגי דחברון - דמיכין אינון ולא מתין, וכלהו קיימו בקיומייהו באינון גופין דלהון, וידעי סתרין

גניזין יתיר משאר בני נשא. גניזין הוו תמן גו פתחא דגן עדן אינון גופין דלהון, ואלין אינון **שוכני עפר**. ועל דא כל אינון דנפקי נשמתייהו בארעא קדישא - לא נפיק על ידי דההוא מחבלא ולא שלטא תמן, אלא על ידי דמלאכא דרחמי, דארעא קדישא קיימא בעדביה:

אתר אית בישובא דלא שלטא ביה ההוא מחבלא, ולא אתייהיב ליה רשו לאעלא תמן, וכל אינון דדיירי תמן לא מתין עד דנפקי לבר מקרתא, ולית לך בר נש מכל דדיירין תמן דלא מתין, וכלהו מתין כשאר בני נשא, אבל לאו במתא, מאי טעמא, בגין דלא יכלין למיתב תדיר במתא, אלא אלין נפקין ואלין עאלין, ועל דא כלהו מתין.

מאי טעמא לא שלטא תמן ההוא מלאך מחבלא? אי תימא דלא קיימא ברשותיה -- הא ארעא קדישא דלא קיימא ברשו אחרא ומתין! בההוא אתר אמאי לא מתין?! אי תימא בגין קדושה -- לית אתר בקדושה בכל ישובא כגוונא דארץ ישראל! ואי תימא בגין ההוא גברא דבני לה -- כמה בני נשא הוו דזכותהון יתיר מדיליה!

אמר רבי יצחק, אנא לא שמענא ולא אימא, אתו שאילו ליה לרבי שמעון. אמר לון ודאי ההוא אתר לא שלטא עליה מלאך המות, וקודשא בריך הוא לא בעי דבההוא אתר ימות בר נש לעלמין. ואי תימא דקדם לכן בההוא דוכתא עד לא אתבני מיתו ביה בני נשא -- לאו הכי; אלא מיומא דאתברי עלמא אתתקן ההוא אתר לקיומא.

ורזא דרזין הכא לאינון דמסתכלי ברזא דחכמתא, כד ברא קודשא בריך הוא עלמא, ברא ליה ברזא דאתוון, ואתגלגלו אתוון וברו עלמא בגלופי דשמא קדישא, אתגלגלו אתוון ואסחרו עלמא בגלופי. וכד אתגלי ואתפשט עלמא ואתברי, והוו אתוון סחרן למברי, אמר קודשא בריך הוא דיסתיים ביו"ד, **אשתארת את ט'** (ס"א יתגלגלו אתוון ואסחרו עלמא בגלופי דשמא קדישא, וכד אתגלגלו אתוון והוו סחרן למברי, אמר קודשא בריך הוא די יסתיים ביו"ד, אשתארת את ט' בלחודהא) בההוא דוכתא

דף קנב עמוד א

תליא באוירא, כיון דאמר קודשא בריך הוא די יסתיים ביו"ד, אשתארת את טי"ת בלחודהא תליא באוירא על גבי ההוא דוכתא, טי"ת איהו את דנהירו חיין, בגין כך מאן דחמי טי"ת בחלמיה סימנא טבא הוא ליה, וחיין אתתקנו ליה, ועל דא בגין דהוה ט' תליא על גב ההוא אתר, לא שלטא ביה מותא.

כד בעא קודשא בריך הוא לקיימא עלמא, זריק חד צרורא גו מיא, גליף ברזא דע"ב (נ"א דכ"ב) אתוון, ומתמן שארי למיהך ההוא צרורא, ולא אשכח אתר לאתקיימא ביה בר ארעא קדישא, (נ"א בבי מקדשא), ומיא הוו אזלין אבתריה, עד דמטא ההוא צרורא תחות המזבח, ותמן אשתקע, ואתקיים כל עלמא. ואי תימא, אי הכי דבההוא אתר שריין חיים, אמאי לא אתבני תמן בי מקדשא, למיהב חיין ליתבהא, אלא הכא בהאי אתר אתקיים בגין את חד דשריא עליה, בבי מקדשא כל אתוון כלהו שארן ביה, ובהו אתברי איהו בלחודוי כגוונא דכל עלמא.

ותו דארעא קדישא (נ"א בי מקדשא) יהיב חיין וכפרה ליתבהא בההוא עלמא, ואתר דא לאו הכי, יהיב חיין לההוא אתר בהאי עלמא, ולא בעלמא דאתי, ובי מקדשא בהפוכא מתמן, בגין דאית חולקא לישראל בההוא עלמא, ולא בעלמא דא, ועל דא קיימא בי מקדשא לכפרא חובין, ולמזכי לון לישראל לעלמא דאתי.

תא חזי **טי"ת** - נהירו דחיין בכל אתר, ועל דא פתח בה קרא **כי טוב**, דכתיב **וירא אלהי"ם את האור כי טוב** (בראשית א ד) . מהאי את (נ"א מאתר דא) עריק מלאכא מחבלא, לא תימא עריק, אלא דלא אתייהיב ליה רשו לאעלא תמן. את דא משניא מאת **ק'**, **ק'** לא מתיישבא (נ"א מאת ח' ח' לא מתישבא) כלל בדוכתא בעלמא, וסימניך **איש לשון בל יכון בארץ** (תהלים קמ יב) . את **טי"ת** אתיישבא בכל דוכתא, ואתתקנת לאתיישבא כדקא יאות, ובגין כך בכל דוכתא דאת **ט'** תמן, לית ישובא לאת **ק'** תמן לאתיישבא ביה, ועל דא אתר דא לא שלטא ביה כלל סטרא אחרא, ויהיב חיים דהאי עלמא ליתבי תחותיה דאת דא, ולא יפוק לבר, וכד נפיק לבר אית רשו לסטרא אחרא לשלטאה ביה. כמה דאת דא שלטא באתר דא, הכי נמי שלטא את אחרא באתר דגיהנם, ומאן איהי? את **ק'**.

ובספרא דרב המנונא סבא, הכא אינון תרין אתוון **ח' ט'**, ועל דא לא הוו כתיבין גו אבני בורלא אבנין דאשלמותא, ושבטין דישראל תרין אתוון אלין אתמנעו מנייהו, בגין דלא יהא רשים בגווייהו **ח"ט**. באתר דבי מקדשא תליין כל אתוון דאלפא ביתא, ברזין גליפן דשמהן קדישין, קשירין מרקמן עליה, וכל עלמא דלעילא ותתא כלא ברזא דאתוון מתחממן (נ"א מתחקקן) וגליפאן ורזין דקודשא (ס"א דשמא קדישא) עלאה עלייהו אתגליף.

במשכנא אתגליפו ואתציירו אתוון כדקא חזי, דהא בצלאל הוה ידע חכמתא לצרפא אתוון דאתבריאו בהו שמיא וארעא. ועל חכמתא דיליה (נ״א דא) אתבני משכנא על ידיה, ואתבריר מכל עמא דישראל, וכמה דאיהו אתבריר לעילא, הכי בעא קודשא בריך הוא דיתבריר לתתא, לעילא כתיב **ראה קראתי בשם בצלאל** (שמות לא ב) , לתתא **ראו קרא יהו״ה בשם בצלאל** (שמות לה ל) . ושמיה ברזא עלאה אקרי הכי בצלאל, בצל אל, ומאן איהו? דא צדיק, דאיהו יתיב בצל אל, ההוא דאקרי אל עליון, ואיהו יתיב כגוונא דההוא אל, ההוא אל נטיל שית סטרין, וההוא צדיק נטיל לון, אוף הכי ההוא אל אנהיר לעילא, האי צדיק אנהיר לתתא, ההוא אל כללא דכלהו שית סטרין, ההוא צדיק כללא דכלהו שית סטרין. **בן אורי** -- בן אור קדמאה דברא קודשא בריך הוא בעובדא דבראשית, בן חור, בן חירו דכלא, דבר אחר בן חור, בן חוור מכל גוונין, ודא אתמני למטה יהודה כלא כדקא יאות. כל גוונין טבין לחלמא בר תכלא כמה דאתמר, בגין דאיהו כרסייא למידן דינין דנשמתין, והא האי דרגא חדא חוורא איהו, אלא בשעתא דקיימא בדיני דנפשאן כדין איהו גוון תכלא, והא

דף קנב עמוד ב

אוקימנא. בשעתא דחמי בר נש להאי גוון, אדכר בר נש למעבד פקודין דמאריה, כגוונא דנחש הנחשת בשעתא דהוו חמאן ליה, הוו דחלי מקמי דקודשא בריך הוא, ומנטרן גרמייהו מכל חובין, בשעתא דההוא דחילו דקודשא בריך הוא סלקא עלייהו, מיד אתסיין, מאן גרים לון לדחלא מקמי קודשא בריך הוא, ההוא נחש ההיא רצועה דמסתכלן בה, אוף הכי תכלת, **וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות יהו״ה** (במדבר טו לט) - מההוא דחילו דיליה, ועל דא תכלת במשכנא.

אמר רבי יצחק, האי דאמר מר תכלת כרסייא דדינא איהי, וכד איהי קיימא בגוונא דא כדין איהי כרסייא למידן דיני נפשאן, אימתי איהי ברחמי, אמר ליה, בשעתא דכרובים מהדרן אנפייהו דא עם דא, ומסתכלן אנפין באנפין, כיון דאינון כרובים מסתכלן אנפין באנפין, כדין כל גוונין מתתקנן, ואתהפך גוון תכלא לגוון אחרא, מתהפך גוון ירוק לגוון זהב (נ״א חוור), על דא בהפוכא דגוונין אתהפך מדינא לרחמי, וכן מרחמי לדינא, וכלא בהפוכא דגוונין, כמה דמסדרין ישראל תקונייהו לגבי קודשא בריך הוא, הכי קיימא כלא והכי אתסדר, ועל דא כתיב **ישראל אשר בך אתפאר** (ישעיהו מט ג) , באינון גוונין דכלילן דא בדא, שפירו דכלהו (חסר כאן) :

ועשית שלחן עצי שטים וגו׳ רבי יצחק פתח **ואכלת ושבעת וברכת את יהו״ה אלהי״ך וגו׳** (דברים ח י) -- כמה זכאין אינון ישראל דקודשא בריך הוא אתרעי בהו, וקריב לון לגביה מכל עמין, ובגינהון דישראל יהיב מזונא ושבעא לכל עלמא. ואלמלא ישראל לא יהיב קודשא בריך הוא מזונא לעלמא. והשתא דישראל אינון בגלותא על אחת כמה וכמה דנטלי מזונא על חד תרין.

בזמנא דהוו ישראל בארעא קדישא, הוה נחית לון מזונא מאתר עלאה, ואינון יהבי חולק תמצית לעמין עובדי עבודה זרה, ועמין כלהו לא אתזנו אלא מתמצית. והשתא דישראל אינון בגלותא, אתהפך בגוונא אחרא.

מתל למלכא דאתקין סעודתא לבני ביתיה. כל זמנא דאינון עבדי רעותיה -- אכלי סעודתא עם מלכא, ויהבי לכלבי חולק גרמין למגרר. בשעתא דבני ביתיה לא עבדי רעותא דמלכא -- מלכא יהיב כל סעודתא לכלבי, וסליק לון גרמי.

כגוונא דא, כל זמנא דישראל עבדי רעותא דמאריהון, הא על פתורא דמלכא אינון אכלי, וכל סעודתא אתתקן להון, ואינון מההוא חדוה דלהון, יהבי גרמי דאיהו תמצית לעובדי עבודה זרה. וכל זמנא דישראל לא עבדי רעותא דמאריהון -- אזלי בגלותא, והא סעודתא לכלבי, ואסתלק לון תמצית -- **ככה יאכלו בני ישראל את לחמם טמא בגוים** (יחזקאל ד יג) - דהא תמצית דגעוליהון אכלי. ווי לברא דמלכא דיתיב ומצפה לפתורא דעבדא, מה דאשתאר מגו פתורא איהו אכיל.

דוד מלכא אמר **תערך לפני שלחן נגד צוררי, דשנת בשמן ראשי כוסי רויה** (תהלים כג ה) **תערוך לפני שלחן** -- דא סעודתא דמלכא, **נגד צוררי** -- אינון כלבי דיתבי קמי פתורא, מצפאן לחולק גרמין, ואיהו יתיב עם מלכא בענוגא דסעודתא בפתורא.

דשנת בשמן ראשי -- דא רישא דסעודתא, דכל משחא ושמנונא ותקון סעודתא אתייהיב בקדמיתא לרחימא דמלכא, מה דאשתאר לבתר אתייהיב לכלבי, ולאינון פלחי פתורא. **כוסי רויה** -- מליא כסא קמי רחימא דמלכא תדיר, דלא יצטריך למשאל. ועל רזא דא הוו ישראל תדיר עם שאר עמין.

רבי חייא הוה אזיל לגבי דרבי שמעון לטבריה, והוו עמיה רבי יעקב בר אידי, ורבי ייסא זעירא. עד דהוו אזלי, אמר רב ייסא לרבי חייא, תימא מה דכתיב **ולבני ברזילי הגלעדי תעשה חסד, והיו באוכלי שלחנך וגו׳** (מ״א ב ז) - אי הכי כל טיבו וקשוט, למיכל על פתוריה ולא יתיר, מדקאמר הכא **והיו**

באוכלי שלחנך ? ! ותו - לאו יקרא דמלכא איהו למיכל בר נש אחרא

דף קנג עמוד א

על פתוריה דמלכא ! ולא אצטריך דא אלא מלכא בלחודוי וכלהו רברבנוהי סחרניה לתתא מניה ! ?

אמר רבי חייא *"לא שמענא בהאי מידי ולא אימא"*. אמר ליה לרבי יעקב בר אידי *"ואת שמעת בהאי מידי ?"*. אמר ליה *"אתון דינקין בכל יומא מדובשא דמשחא עלאה - לא שמעתון, כל שכן אנא !"*

אמר ליה לרבי ייסא *"ואת שמעת מידי בהאי ?"* אמר ליה *"אף על גב דאנא רביא, ומיומין זעירין אתינא לגבייכו, ולא זכינא מקדמת דנא -- אנא שמענא"*.

פתח ואמר **נותן לחם לכל בשר כי לעולם חסדו** (תהילים קלו כט) -- מאי קא חמא דוד דסיום הללא רבא סיים הכי בהאי קרא ? אלא תלת שליטין אינון לעילא, דקודשא בריך הוא אשתמודעא בהו, ואינון רזא יקירא דיליה. ואלין אינון -- מוחא, ולבא, וכבדא.

ואינון בהפוכא דהאי עלמא. לעילא -- מוחא נטיל ברישא, ובתר יהיב ללבא, ולבא נטיל ויהיב לכבדא, ולבתר כבדא יהיב חולק לכל אינון מקורין דלתתא ; כל חד וחד כדקא חזי ליה. לתתא -- כבדא נטיל ברישא, ולבתר איהו מקרב כלא ללבא, ונטיל לבא שפירו דמיכלא. כיון דנטיל ואתתקף מההוא תוקפא ורעו דקא נטיל, יהיב ואתער לגבי מוחא. ולבתר אהדר כבדא ופליג מזונא לכל מקורין דגופא.

(ביומא דבר נש אתער בתעניתא, אתער לעילא כגוונא ההוא ממש, וביומא דשבעא לאו הכי) **ביומא דתעניתא בר נש מקרב מיכלא ומשתיא לגבי כבדא עלאה, ומאי איהו** מקרב, חלביה ודמיה ורעותיה, ההוא כבדא נטיל כלא ברעותא, כיון דכלא איהו לגביה, נטיל ומקרב כלא לקמי לבא דאיהו רב ושליט עליה, כיון דלבא נטיל ואתתקף ברעוא, מקרב כלא לגבי מוחא דאיהו שליטא עלאה על כל גופא, לבתר אהדר כבדא ומפלג חולקין לכל אינון מקורין ושייפין דלתתא. בזמנא אחרא, כד (ד"א כלא) מוחא נטיל בקדמיתא, ולבתר יהיב ללבא, ולבא יהיב לכבדא, וכבדא יהיב לכלהו מקורין ושייפין דלתתא. ולבתר כד בעי לפלגא מזונא להאי עלמא, ברישא יהיב ללבא דאיהו מלכא די בארעא, ופתורא דמלכא אתער בקדמיתא מכל שאר בני עלמא, זכאה איהו מאן דהוי בחושבנא דפתורא דמלכא, דהא אשתמודעא לאוטבא ליה בההוא טיבו דלעילא, (ובגיני כך) ודא איהו טיבו וקשוט דעבד דוד לבני ברזילי, דכתיב **והיו באכלי שלחנך**. ואי תימא דבשלחנא דמלכא אכיל בר נש אחרא בר מניה, לא, אלא מלכא אכיל ברישא ובתר כל עמא, ואינון דאכלי עם מלכא בשעתא דאיהו אכיל, אינון דחביבין עליה מכלהו, ואינון אתמנון משלחנא דמלכא. ואי תימא הא כתיב **על שלחן המלך תמיד הוא אוכל** (ש"ב ט יג) , בגין דכל מזונא דיליה לא עביד חושבנא אחרא, אלא על שלחן המלך, דמתמן הוה אתי מזונא ומיכלא דיליה, ודא איהו **על שלחן המלך תמיד הוא אוכל**.

אתא רבי חייא ונשקיה על רישיה. אמר ליה, רביא אנת וחכמתא עלאה שריא בלבך. אדהכי חמו ליה לרבי חזקיה דהוה אתי, אמר ליה רבי חייא ודאי בחברותא דא קודשא בריך הוא יתחבר עלנא, דהא מלין חדתין דאורייתא יתחדתון הכא. יתבו למיכל, אמרו, כל חד וחד לימא מלי דאורייתא בהאי סעודתא. אמר רבי ייסא סעודת עראי איהי, ועם כל דא סעודה אקרי, ולא עוד אלא דהאי אקרי סעודתא דקודשא בריך הוא אתהני מינה, ועל דא כתיב **זה השלחן אשר לפני יהו"ה** (יחזקאל מא כב) , דהא מלין דאורייתא יסחרון להאי אתר.

פתח רבי חייא ואמר **ואכלת ושבעת וברכת את יהו"ה אלהי"ך וגו'** (דברים ח י) -- וכי עד לא אכיל בר נש לשבעא ויתמלי כריסיה לא יברך ליה לקודשא בריך הוא ? ! (ד"א ל"ג אי הכי)

דף קנג עמוד ב

במאי נוקים ואכלת ושבעת, ובתר וברכת ? אלא אפילו לא ייכול בר נש אלא כזית ורעותיה איהו עליה, וישוי ליה להההוא מיכלא עקרא דמיכליה - 'שבעא' אקרי, דכתיב **פותח את ידיך ומשביע לכל חי רצון** (תהלים קמה טז) - "לכל חי אכילה" לא כתיב אלא **רצון** -- ההוא רעותא דשוי על ההוא מיכלא שבעא אקרי, ואפילו דלית קמיה דבר נש אלא ההוא זעיר ככזית ולא יתיר, הא רעותא דשבעא שוי עליה, ובגין כך **ומשביע לכל חי רצון - רצון** כתיב ולא 'אכילה'. ועל דא **וברכת** ודאי, ואתחייב בר נש לברכא ליה לקודשא בריך הוא, בגין למיהב חדוה לעילא.

פתח רבי חזקיה בהאי קרא אבתריה ואמר **ואכלת ושבעת** -- מהכא דשכור שרי ליה לברכא ברכתא דמזונא, מה דלית הכי בצלותא, דצלותא לאו הכי, דהא צלותא מעליא בלא אכילה איהי. מאי טעמא, בגין דצלותא סלקא לעילא לעילא אתר דלית ביה לא אכילה ולא שתיה, ועל דא תנינן, עלמא דאתי

לית ביה אכילה ושתיה וכו׳, אבל שאר דרגין דלתתא אית. בברכת מזונא אשתכח גוונא אחרא ומעליא, ההוא ברכתא דאשתכח בשבעא, בגין דברכת מזונא איהי באתר דאית ביה אכילה ושתיה, ומניה נפק מזונא ושבעא לתתא, ועל דא אצטריך לאחזאה קמיה שבעא וחדוה, (ובגין כך האי איהו אתר דאית ביה אכילה ושתיה, ומניה נפיק מזונא לתתא, ואצטריך לאחזאה קמיה שבעא וחדוה). באתר דצלותא לאו הכי, דהא סלקא יתיר לעילא לעילא, ועל דא שכור לא יצלי צלותא, בברכת מזונא שכור שרי ליה לברכא ברכת מזונא, משמע מהאי קרא דכתיב **ואכלת ושבעת וברכת**. **ואכלת** - זו אכילה, **ושבעת** - זו שתיה, דהא שבעא בחמרא איהי רוי, חמרא שבעא ודאי, ודא איהו שכור, דכתיב **וברכת**.

את -- דייקא, דמשמע דברכת מזונא אצטריך חדוה ושבעא, על הארץ הטובה, מאי טובה שבעא, כמה דאת אמר **ונשבע לחם ונהיה טובים** (ירמיה מד יז) , בגין כך אצטריך חדוה ושבעא.

פתח רבי ייסא ואמר **ועשית שלחן עצי שטים וגו׳** -- שלחן דא איהו קיימא לגו במשכנא, וברכתא דלעילא שריא עליה, ומניה נפיק מזונא לכל עלמא, ושלחן דא לא אצטריך למהוי בריקניא אפילו רגעא חדא, אלא למהוי עליה מזונא, דהא ברכתא לא אשתכח על אתר ריקניא, ובגין כך אצטריך למהוי עליה נהמא תדיר, דלהוי תדיר ברכתא עלאה משתכחא ביה, ומגו ההוא שלחן נפקי ברכאן ומזוני לכל שאר פתורי דעלמא דאתברכאן בגיניה.

שלחן דכל בר נש אצטריך למהוי הכי קמיה, בשעתא דקא מברך ליה לקודשא בריך הוא, בגין דתשרי עליה ברכתא מלעילא, ולא יתחזי בריקניא, דהא ברכאן דלעילא לא שריין באתר ריקניא, דכתיב **הגידי לי מה יש לכי בבית** (מ״ב ד ב), והא אוקמוה חברייא. שלחן דלא אתמר עליה מלי דאורייתא, (בס״א אינו, ולא בריך על ההוא מזונא לקודשא בריך הוא), עליה כתיב **כי כל שלחנות מלאו קיא צואה בלי מקום** (ישעיהו כח ה) , ואסור לברכא על ההוא שלחן, מאי טעמא, בגין דאית שלחן ואית שלחן.

שלחן, איהו דקא מסדרא קמיה דקודשא בריך הוא לעילא, ואיהו קיימא תדיר לסדרא ביה פתגמי אורייתא, ולאכללא ביה אתוון דמלי דאורייתא, (בס״א אינו, דא הוא ברכתא דמזוני דאית פסוקי ומלי דאורייתא), ואינון אתוון דמלי אורייתא אתכלילן ביה בההוא שלחן, ואיהו לקיט לון לגביה, וכליל כלהו בגויה, ובהו אשתלים וחדי, ואית ליה חדוה, ועל שלחן דא כתיב **זה השלחן אשר לפני יהו״ה** (יחזקאל מא כב) - **לפני יהו״ה** ולא ״מלפני יהו״ה״.

שלחן אחרא אית, דלא אית ביה חולקא דאורייתא, ולית ליה חולקא בקדושה דאורייתא, וההוא שלחן אקרי קיא צואה, ודא איהו בלי

דף קנד עמוד א

מקום, דלית ליה חולקא בסטרא דקדושה כלום. בגין כך שלחן דלא אתמר עליה מלי דאורייתא, איהו שלחן דקיא צואה, איהו שלחן דטעוא אחרא, לית בההוא שלחן חולקא ברזא דאלהא עלאה.

שלחן דמלי אורייתא אתמרו עליה, קודשא בריך הוא נטיל ההוא שלחן ושוי ליה לחולקיה, ולא עוד אלא **סורי״א** רב ממנא נטיל כל אינון מלין, ושוי דיוקנא דההוא שלחן קמיה קודשא בריך הוא, וכל אינון מלין דאורייתא דאתמרו עליה, סלקין על ההוא פתורא, ואתעטר (ס״א ואתעתד) קמי מלכא קדישא, ממשמע דכתיב **זה השלחן אשר לפני יהו״ה**, דאתעטר (ס״א דאתעתד) קמי קודשא בריך הוא. שלחן דבר נש קיימא לדכאה ליה לבר נש מכל חובוי, זכאה איהו מאן דאלין תרין קיימין על פתוריה, מלי דאורייתא וחולקא למסכנין מההוא שלחן.

כד סלקין ההוא פתורא מקמיה דבר נש, תרין מלאכין קדישין אזדמנן תמן, חד מימינא וחד משמאלא, חד אמר, דא איהו שלחן דמלכא קדישא דפלניא קא מסדר קמיה, מסדר יהא תדיר פתורא דא בברכאן עלאין, ומשחא ורבו עלאה קודשא בריך הוא ישרי עלוי. וחד אמר, דא איהו שלחן דמלכא קדישא דפלניא קא מסדר קמיה, דא פתורא די עלאי ותתאי יברכון ליה, מסדר יהא האי פתורא קמי עתיק יומין בהאי עלמא ובעלמא דאתי.

רבי אבא, כד הוו סלקין פתורא מקמיה, הוה חפי ליה, והוה אמר סליקו האי פתורא בצניעו, דלא יהא בכסופא קמי שלוחי מלכא. שלחן דבר נש זכי ליה לעלמא דאתי, וזכי ליה למזונא דהאי עלמא, וזכי ליה לאשתמודעא לטב קמי עתיק יומין, וזכי ליה לאתוספא חילא ורבו באתר דאצטריך, זכאה איהו חולקיה דההוא בר נש בהאי עלמא ובעלמא דאתי.

רבי יעקב אמר, כתיב **ויהי כל יודעו מאתמול שלשם וגו׳, הגם שאול בנביאים** (ש״א י יא) -- וכי שאול בחיר יהו״ה מקדמת דנא הוה, דכתיב **הראיתם אשר בחר בו יהו״ה** (שם כד) - ״אשר בוחר בו״ לא כתיב, אלא **אשר בחר בו** מקדמת דנא, ובשעתא דאתא ועאל בין נביאי ואתנבי ביניהו, אמאי תווהו? אלא כד קודשא בריך הוא אתרעי ביה, לא אתרעי ביה אלא למלכו, אבל לנבואה לא, דהא תרין אלין לא אתמסרו כחדא בבר נש בעלמא, בר ממשה מהימנא עלאה, דזכה לנבואה ומלכו כחדא, ולא אתייהיב לבר נש אחרא תרווייהו כחדא. ואי תימא הא שמואל דזכה לתרווייהו לנבואה ומלכו,

לאו הכי, לנבואה זכה, דכתיב **וידע כל ישראל מדן ועד באר שבע כי נאמן שמואל לנביא** (שם ג כ) - **לנביא** ולא למלך, נביא ודיין הוה, דאי מלך הוה לא שאלו ישראל מלך, אבל איהו לא הוה אלא נביאה מהימנא, והוה דאין דיניהון דישראל, דכתיב **ושפט את ישראל** (שם ז טז). ועל דא כד הוה שאול בנבואה תווהו עליה.

ואי תימא אמאי שרא עליה נבואה הואיל וזכה למלכו, אלא תרווייהו לא זכה בהו כחדא, (ובגין דנבואה יהב ליה קודשא בריך הוא, ואודי ליה עלה עד לא הוה מלכא), ובגין דמלכו יתיישב על אתערותא דרוח קודשא, הוה באתערו דנבואה קדם לכן, אבל כד סליק למלכו לא הוה ביה נבואה, אלא אתערו דרוח סכלתנו למידן קשוט אתער עליה, דהכי אתחזי למלכא, ובעוד דהוה גו אינון נביאי שרא עליה נבואה, לבתר דאתפרש מנייהו לא הוה ביה נבואה. ואנא מאן יהיב לי אתערותא דרוח קודשא למהוי בגו נביאי מהימני תלמידי דרבי שמעון בן יוחאי, דעלאין ותתאין זעין מניה, כל שכן אנא למהוי בינייכו:

פתח ואמר **ועשית שלחן וגו'** -- שלחן דא איהו לתתא, לשואה עליה לחם דאפיה, מאן עדיף דא מן דא? לחם או שלחן? אי תימא דכלא

דף קנד עמוד ב

איהו חד, הא (ס"א אי תימא לחם עדיף דהא) שלחן מתסדרא לגבי ההוא לחם, ותו שלחן לתתא ולחם עליה -- לאו הכי. אלא שלחן איהו עיקרא בסדורא דיליה, לקבלא ברכאן דלעילא ומזונא לעלמא, ומרזא דהאי שלחן נפיק מזונא לעלמא, כמה דאתיהיב ביה מלעילא, וההוא לחם איהו איבא ומזונא דקא נפיק מהאי שלחן, לאחזאה דהא משלחן דא נפקי פרין ואיבין ומזונא לעלמא. דאי לא אשתכח כרם, ענבין דאינון איבא דנפקי מניה לא יהון משתכחין, אי אילנא לא יהא, איבא לא ישתכח בעלמא, ובגין כך שלחן איהו עיקרא, מזונא דנפיק מניה איהו ההוא לחם הפנים. וכהני הוו לקטי איבא דשלחן מערב שבת לערב שבת, (ד"א משבת לשבת), לאחזאה דהא מזונא עלאה נפיק מגו ההוא שלחן. ובגין ההוא לחם דהוו לקטי כהני, אתברכא כל מזונא ומזונא דאכלי ושתאן, דלא לקטרגא בהו יצר הרע, דהא יצר הרע לא אשתכח אלא מגו מיכלא ומשתיא, הדא הוא דכתיב **פן אשבע וכחשתי וגו'** (משלי ל ט) , דמגו מיכלא ומשתיא יצר הרע מתרבי במעוי דבר נש. לחם דא מזונא דקא נפיק מגו שלחן, מברך מזונא דכהני דלא ישתכח בהו מקטרגא לקטרגא לון, למפלח בלבא שלים לקודשא בריך הוא, ודא אצטריך לכהני יתיר מכל עלמא, ובגין כך שלחן איהו עיקרא, ואיבא ומזונא דקא נפיק מניה איהו ההוא לחם. שלחן דא אצטריך סדורא דיליה לאתתקנא בסטרא דצפון, דכתיב **והשלחן תתן על צלע צפון**. מאי טעמא? בגין דמתמן שירותא דחדוה, שמאלא נטיל מימינא תדיר בקדמיתא, ולבתר איהו אתער לגבי נוקבא, ובתר קריבת ליה ימינא לגביה ואתדבקת ביה.

מים אינון מימינא ואיהו חדוה, מיד יהיב לשמאלא, ואתדבקו ביה אינון מים וחדאן ליה, ובתר אתכליל איהו לימינא, ואתער לנוקבא בההוא חדוה. וסימנך, מאן דנטיל מיא בידיה ימינא במאנא, קדמאה לארקא מיא בשמאלא איהו, ולא משמאלא לימינא, דהא מיא מימינא נטיל לון שמאלא, ובגין כך מיא לא אשתכחו אלא מסטרא דשמאלא, כיון דנטילו מיא לגביה, הא אתערו לגבי נוקבא באינון מים, ועל דא גבורות גשמים תנינן, ובגין כך והשלחן תתן על צלע צפון, דמההוא סטר איבין אשתכחו ביה יתיר מסטרא אחרא, באתערו דחדוה דיליה בקדמיתא, כמה דאת אמר **שמאלו תחת לראשי לבתר וימינו תחבקני** (שיר ב ו) .

שלחן דבר נש אצטריך לאשתכחא בנקיותא דגופא, דלא יתקרב למיכל מזונא דיליה אלא בנקיותא דגרמיה, ועל דא אצטריך בר נש לפנאה גרמיה בקדמיתא עד לא ייכול מזונא דשלחנא דכיא, דההוא מזונא דאתקין ליה, ביה אתרעי קודשא בריך הוא, בגין דלא יתקרב על ההוא שלחן קיא צואה, דאיהו מרזא דסטרא אחרא, וסטרא אחרא לא יקבל מההוא מזונא דשלחן דא כלום. לבתר דאכיל בר נש ואתענג, אצטריך למיהב חולקא דתמצית להההוא סטרא, ומאן איהו? מים אחרונים, ההוא זוהמא דידין, דאצטריך למיהב להההוא סטרא חולקא דאיצטריך ליה, ועל דא ודאי אינון חובה, חובה אינון, ובאתר דחובה שריין, ואיהו חיובא על בר נש למיהב ליה חולקא דא, ועל דא לא איצטריך לברכא כלל, דהא ברכה לאו איהו בההוא סטרא. ובגין כך אצטריך בר נש דלא יהיב מזונא דעל גבי פתוריה להההוא קיא צואה, וכל שכן במעוי, כל שכן דאיהו דכיו (ס"א טב) לבר נש, ובריאו ותקונא דגופיה, ועל דא שלחן איהו למיכל ביה בדכיו כמה דאתמר.

שלחן דא דקיימא בבי מקדשא, בגין לאשתכחא ביה מזונא, ולאפקא מניה מזונא, ועל דא אפילו

דף קנה עמוד א

רגעא חדא לא אצטריך לקיימא בריקניא, שלחן אחרא איהו שלחן דריקניא, ולא אצטריך למיהב ליה דוכתא באתר קדישא, ועל דא שלחן דמקדשא אפילו רגעא חדא לא יתיב בלא מזונא, ויצטרך דלא ישתכח אתר גריע, דהא ברכתא דלעילא לא משתכחא באתר גריע. דא שלחן דקמיה דקודשא בריך הוא, שלחן דבר נש דקא מברך עליה לקודשא בריך הוא, אוף הכי לא אצטריך למהוי בריקניא, דהא לית ברכתא באתר ריקניא.

נהמי דעל גבי שלחן דקודשא בריך הוא, אינון תריסר, והא אוקימנא רזא דנהמי דאינון רזא דפנים ועל דא אקרי לחם הפנים דהא מזונא וספוקא דעלמא מאינון פנים עלאין קאתייא, ובגין כך לחם דא איהו פנימאה דכלא, איהו ברזא עלאה כדקא יאות. לחם הפנים מיכלא דאינון פנים, מזונא וספוקא דנפיק לעלמא מנייהו אתי, ושריא על ההוא פתורא, ובגין דשלחן דא מקבלא מזונא וספוקא מאינון פנים דלעילא, ואיהי אפיקת מזונין וספוקין מאינון פנים פנימאין, ומזונא דאפיקת איהו ההוא לחם כדקאמרן, חום הוה מתקרב וחום הוה מתעדי מתמן, והא אוקמוה דכתיב **ביום הלקחו** (ש״א כא ז) . ובגין שלחן דא אית לבר נש לנטרא רזין דשלחן דיליה, בכל אינון גוונין כדקאמרן:

רבי אלעזר פתח ואמר **בכל עת יהיו בגדיך לבנים, ושמן על ראשך אל יחסר** (קהלת ט ח) -- האי קרא אוקמוה ואתמר, אבל תא חזי, קודשא בריך הוא ברא ליה לבר נש ברזא דחכמתא, ועבד ליה באומנותא סגי, ונפח באפוי נשמתא דחיי, למנדע ולאסתכלא ברזין דחכמתא, למנדע ביקרא דמאריה, כמה דאת אמר **כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו** (ישעיהו מג ז) - **ולכבודי בראתיו** דייקא.

ורזא דא **ולכבודי בראתיו** - אוליפנא דהא כבוד דלתתא רזא דכורסייא קדישא, לא אתתקן לעילא אלא מגו תקונא דבני עלמא, כד אינון בני נשא זכאין וחסידין, וידעי לתקנא תקוני, הדא הוא דכתיב **ולכבודי בראתיו**, בגין ההוא כבודי, לתקנא ליה בעמודין תקיפין, ולקשטא ליה בתקונא וקשוטא דלתתא, בגין דהאי כבודי יסתלק (ביקרא) בזכו דצדיקיא די בארעא, בגין כך **בראתיו**, כגוונא דכבוד עלאה דתקונין אלין ביה.

בריאה לסטר שמאלא, יצירה בימינא, כמה דאת אמר **יוצר אור ובורא חשך** (ישעיהו מה ז) , עשיה באמצעיתא, כמה דאת אמר **אני יהו״ה עושה כל**, וכתיב **עושה שלום ובורא רע**, וכתיב **עושה שלום במרומיו** (איוב כה ב) , ועל דא **בראתיו יצרתיו אף עשיתיו** כתקונא עלאה. ועל דא הואיל ואדם איהו בארעא, ואית ליה לתקנא ההוא **כבודי**, עבדית ביה תקונין דכבוד עלאה, דאית ביה אוף הכי בריאה, ועל דא **בראתיו**, בההוא כבוד עלאה אית ביה יצירה, ועל דא **יצרתיו**. תקונא דא יהבית ביה באדם, למהוי איהו בארעא כגוונא דההוא כבוד עלאה, בההוא כבוד עלאה אית ביה עשייה, ועל דא אוף הכי בבר נש כתיב **עשיתיו**, למהוי איהו כגוונא דההוא כבוד עלאה, דמתקן ובריך לכבוד תתאה.

מנלן דההוא כבוד עלאה אית ביה תלת אלין? דכתיב ביה **יוצר אור ובורא חשך עושה שלום**. **יוצר אור** הא יצירה, **ובורא חשך** הא בריאה, **עושה שלום** הא עשיה. ודא איהו כבוד עלאה, דקא מתקן ובריך וספיק בכל צרכיו לכבוד תתאה. כגוונא דא ברא אדם בארעא, דאיהו כגוונא דההוא כבוד עלאה, לתקנא להאי כבוד ולאתכללא מכל סטרין, כבוד עלאה אית ביה תלת אלין, אדם לתתא אית ביה תלת אלין, ולאתכללא ההוא כבוד תתאה מעילא ומתתא, למהוי שלים בכל סטרין. זכאה איהו בר נש דזכי בעובדוי למהוי כגוונא דא!

ועל דא כתיב **בכל עת יהיו בגדיך לבנים ושמן על ראשך אל יחסר** (קהלת ט יח). מה לכבוד עלאה ההוא משחא רבות קדשא לא אתמנע מניה מרזא דעלמא דאתי, אוף הכי לבר נש דעובדוי מתלבנן תדיר, ההוא

דף קנה עמוד ב

משח רבות קודשא לא יתמנע מניה תדיר. במאי זכי בר נש לאתעדנא בההוא עדונא עלאה, בשלחן דיליה, כמה דאיהו מעדן על פתוריה נפשאן דמסכני, דכתיב **ונפש נענה תשביע** (ישעיהו נח י) . מה כתיב בתריה? **אז תתענג על יהו״ה וגו׳**, דאוף הכי קודשא בריך הוא רוי ליה בכל אינון עדונין דמשח רבות קודשא עלאה, דנגיד ואתמשך תדיר להההוא כבוד עלאה, כתיב **ונפש נענה תשביע**, מה כתיב בתריה? **אז תתענג על יהו״ה.**

רבי יוסי ורבי חייא הוה אזלי באורחא, והוה חד טייעא טעין אבתרייהו, אמר רבי יוסי לרבי חייא, אית לן לאתעסקא ולאשתדלא במלי דאורייתא, דהא קודשא בריך הוא אזיל לקמן, (נ״א דהא שכינתא אזלא קמן, דכתיב **צדק לפניו יהלך** (תהלים פה יג)), ועל דא עידן הוא למעבד ליה (נ״א לה) תקונא בהדן בהאי ארחא:

פתח רבי חייא ואמר **עת לעשות ליהו״ה הפרו תורתך** (תהלים קיט קכו) -- האי קרא אתמר ואוקמוה חברייא, אבל **עת לעשות ליהו״ה** - בכל זמנא דאורייתא מתקיימא בעלמא ובני נשא משתדלן בה - כביכול קודשא בריך הוא חדי בעובדי ידוי, וחדי בעלמין כלהו, ושמיא וארעא קיימי בקיומייהו.

ולא עוד אלא קודשא בריך הוא כניש כל פמליא דיליה, ואמר לון חמו עמא קדישא דאית לי בארעא, דאורייתי מתעטרא בגיניהון, חמו עובדי ידי דאתון אמרתון **מה אנוש כי תזכרנו** (שם ח ה), ואינון כד חמאן חדוה דמאריהון בעמיה, מיד פתחי ואמרי **ומי כעמך כישראל גוי אחד בארץ** (ש״ב ז כג) . ובשעתא דישראל מתבטלי מאורייתא, כביכול תשש חיליה דכתיב **צור ילדך תשי** (דברים לב יח) , וכדין כתיב **וכל צבא השמים עומדים עליו** (דה״ב יח יח) . ועל דא עת לעשות ליהו״ה, אינון (בני עלמא) צדיקיא דאשתארן, אית לון לחגרא חרצין, ולמעבד עובדין דכשראן, בגין דקודשא בריך הוא יתתקף בהו בצדיקיא, ומשריין ואוכלסין דיליה, מאי טעמא, בגין דהפרו תורתך, ולא משתדלי בה בני עלמא כדקא יאות.

ההוא טייעא דהוה טעין אבתרייהו, אמר לון במטו מנייכו שאלתא חדא בעינא למנדע, אמר רבי יוסי ודאי ארחא מתתקנא קמן, שאיל שאלתך. אמר, האי קרא אי כתיב ״יש לעשות״ או ״נעשה״ - הוה אמינא הכי, מאי **עת**? ותו **לעשות ליהו״ה**? ״לפני יהו״ה״ אצטריך !? מאי **לעשות ליהו״ה**?

אמר רבי יוסי, בכמה גוונין ארחא מתתקנא קמן, חד דהוינן תרין והשתא הא אנן תלתא, ושכינתא אתכלילת בהדן, וחד דחשיבנא דלא הוית אלא כאילנא יבשתא, ואנת רעננא כזיתא, וחד דיאות שאלת, והואיל ושרית מלה אימא.

פתח ואמר: **עת לעשות ליהו״ה הפרו תורתך עת לעשות ליהוה** -- אית עת ואית עת; **עת לאהב ועת לשנא** (קהלת ג ח), עת איהו לעילא, דההוא עת רזא דמהימנותא איהו, ודא אקרי **עת רצון**, והאי איהו דאתחייב בר נש למרחם ליהו״ה תדיר, כמה דאת אמר **ואהבת את יהו״ה אלהי״ך** (דברים ו ה) . ועל דא **עת לאהב** - דא איהו עת דאתחייב בר נש לאהב. ואית עת אחרא דאיהי רזא דאלהי״ם אחרים, ואתחייב בר נש למשנא ליה, ולא יתמשך לביה אבתריה, ועל דא **עת לשנא**. ובגין כך כתיב **דבר אל אהרן אחיך ואל יבא בכל עת אל הקדש** (ויקרא טו ב) . (והכא) בזמנא דישראל משתדלי באורייתא ופקודי אורייתא, ההוא עת רזא דמהימנותא קדישא מתתקנא בתקונהא, ומתקשטא בשלימותא כדקא יאות, ובזמנא דישראל מתבטלי מאורייתא, כביכול ההוא עת לאו איהו בתקונהא, ולא אשתכחת בשלימו ולא בנהורא. וכדין **עת לעשות ליהו״ה** - מאי **לעשות**? כמה דאת אמר **אשר ברא אלהי״ם לעשות** (בראשית ב ג) . מאי **לעשות**? דאשתארו גופי דשידי דאתקדש יומא ולא אתעבידו, ואשתארו **לעשות** - רוחין בלא גופי. אוף הכא **עת לעשות** - אשתאר בלא תקונא ובלא שלימו. מאי טעמא? משום **דהפרו תורתך**, בגין דאתבטלו ישראל לתתא מפתגמי אורייתא, בגין דההוא עת הכי קיימא, או סלקא או נחתא בגיניהון דישראל.

אתו רבי יוסי ורבי

דף קנו עמוד א

חייא ונשקוהו ברישיה, אמר רבי יוסי, ודאי לית אנת כדאי לטייעא אבתרן, זכאה ארחא דא דזכינן למשמע דא, זכאה דרא דרבי שמעון שארי בגויה, דאפילו ביני טוריא חכמתא אשתכחת תמן, נחתו רבי יוסי ורבי חייא, ואזלו תלתהון בארחא.

פתח ההוא טייעא ואמר: **ואני תפלתי לך יהו״ה עת רצון, אלהי״ם ברב חסדך ענני באמת ישעך** (תהלים סט יד) . תנינן, אימתי אקרי **עת רצון**? בשעתא דצבור קא מצלאן, שפיר איהו והכי איהו ודאי, דהא כדין צבורא מסדרי ומתקני תקונא דהאי עת, וכדין איהו **עת רצון**, ואצטריך למשאל שאלתא, דכתיב **אלהי״ם ברב חסדך ענני באמת ישעך**, דהא כדין אצטריך למשאל שאלתא.

ואני תפלתי לך יהו״ה - הא הכא רזא דיחודא. **ואני** - דא דוד מלכא, אתר דאקרי גאולה. **תפלתי** - דא תפלה, והכא איהו סמיכא לגאולה דאיהו חד. כד איהו סמך גאולה לתפלה - כדין איהו **עת רצון**. **עת רצון** אוף הכי כללא איהו כחדא; **עת** חד, **רצון** חד. אתכלילו דא בדא והוו חד. ודוד מלכא בעא ליחדא בהאי קרא יחודא חדא.

ואי תימא אמאי אתמני האי קרא בצלותא דמנחה דשבת? יאות איהו למהוי בשבת בההוא צלותא דמנחה, ולא בצלותא דחול, דודאי לאו צלותא דמנחה דשבת כחול, בגין דהא בחול בשעתא דמנחה תליא דינא בעלמא, ולאו איהו **עת רצון**, אבל בשבת דכל רוגזא אתעדי, וכלא אתכליל כחדא, ואף על גב דדינא אתער, אתבסמותא איהו, ועל דא אצטריך קרא דיחודא, ליחדא כל דרגין, דכד הוי יחודא, דינא אתחבר ואתכליל ברחמי ואתבסם כלא, וכדין **עת רצון** כתיב, **עת רצון** כליל כלא כחדא, ודינא אתבסם בההוא זמנא, והוי חדוה בכלא. משה אסתלק מעלמא בההוא שעתא דצלותא דמנחה דשבת, בשעתא דעת רצון אשתכח, ובההיא שעתא רעוא הוה לעילא, וצערא לתתא.

ועל דא ננעלו תרעין בשבת משעתא דמנחא ולעילא, מאן תרעין ננעלו, תרעין דבי מדרשא, בגין לאדכרא למשה רעיא מהימנא, דאורייתא אתבטלא בגיניה, בההוא זמנא בי מדרשא דמשה אתבטיל, כל שכן אחרנין, מאן חמי תרעין דבי מדרשא דמשה דננעלו, דלא ננעלו אחרנין כלהו, אורייתא דמשה

עציבא עליה בההוא זמנא, מאן לא עציב, בגין כך כל תרעי דבי מדרשי ננעלו, ואצטריכו כלא לצדקא ליה לקודשא בריך הוא בארח שבחא, והיינו **צדקתך כהררי אל** (שם לו ז).

תלתא אינון דאסתלקו מעלמא בהאי זמנא, וכלהו כלילן במשה. חד משה נביאה מהימנא עלאה, וחד יוסף צדיקא, וחד דוד מלכא. בגיני כך תלת צדוקי דיני הכא, חד איהו דיוסף זכאה, קדים לכל הני, ודא איהו צדקתך כהררי אל משפטיך תהום רבה וגו', דא יוסף דאיהו בלחודוי כהררי אל, ככלהו טורין עלאין. וחד משה נביאה מהימנא, ודא איהו דכתיב **וצדקתך אלהי"ם עד מרום אשר עשית גדולות** (שם עא יט), בגין דאיהו נטיל לכל סטרין ימינא ושמאלא. וחד איהו דוד מלכא, ודא איהו דכתיב **צדקתך צדק לעולם ותורתך אמת** (שם קיט קמב), **לעולם** - דא דוד מלכא. כדין אתכניש כלא בהאי זמנא תורה שבכתב ותורה שבעל פה, ועל דא בהאי זמנא ננעלו תרעי דאורייתא, וננעלו תרעי דכל עלמא בהאי זמנא. בשעתא דמית יוסף צדיקא, יבשו מקורין ומבועין, וכלהו שבטין נפלו בגלותא, פתחו עלאי ואמרו **צדקתך כהררי אל משפטיך תהום רבה וגו'**.

בשעתא דמית משה אתחשך שמשא בטיהרא, ואנעלת תורה שבכתב נהורהא דאספקלריאה דנהרא. בשעתא דמית דוד מלכא, כנישת סיהרא נהורהא,

דף קנו עמוד ב

ואורייתא דבעל פה כנישת נהורהא, ומההוא זמנא אתגניזו נהורין דאורייתא, ואסגיאו מחלוקת על משנה, וחכימיא במחלוקת, וכלהו תקיפי לבא בערבוביא, ועל דא חדוה דאורייתא לאו איהו בההוא זמנא בכל דרין דעלמא.

ומה אינון חומרי דתעניות דגזרו רבנן, כד מית פלוני גזרו תענית, כד הוה כך גזרו כך, (ס"א דא דהוה), וכד הוה כנישו יתיר דחדוה דתורה דבכתב ותורה דבעל פה בההוא זמנא, על אחת כמה וכמה דאצטריך למנעל תרעי דאורייתא בההוא זמנא, ובגין כך אמרינן הני צדוקי דינא כמה דאתמר.

חדו רבי יוסי ורבי חייא ונשקוהו ברישיה כמלקדמין, אמרו זכאה חולקנא בהאי ארחא.

תו פתח ואמר, (קהלת ז יט) **החכמה תעוז לחכם מעשרה שליטים אשר היו בעיר** "החכמה תעוז לחכם" -- דא משה, כד סליק לטורא דסיני לקבלא אורייתא, אזדעזעו כל אינון רקיעין וכל אינון משריין עלאין. אמרו קמיה *"מאריה דעלמא, ומה כל טובא וכל חדוה דילן לאו איהו אלא באורייתא, ואת בעי לנחתא לה באדעא?!"*. אתכנישו על משה לאוקדיה בנורא, אתתקף משה וכולי, כמה דאוקמוה חברייא דקודשא בריך הוא אמר ליה למשה וכולי. אבל החכמה תעוז לחכם, כל מאן דאתעסק באורייתא, ואשתדל בה לשמה, אתתקף בה באורייתא בשעתא דאצטריך, למהוי ליה תוקפא וחילא לאגנא עליה בשעתא דאצטריך.

וההוא תוקפא וחילא מאן אתר אתתקף? הדר ואמר -- **מעשרה שליטים** -- אינון עשר אמירן דכתיבין בה באורייתא, דאינון שליטין עלאין, דבר נש אתתקף בהו בהאי עלמא ובעלמא דאתי, כל רזין דעלמא, וכל פקודין, וכל חכמתא דעילא ותתא בהו תליא, ובהו אתכליל כלא וכלא איהו באורייתא. זכאה חולקיה מאן דאשתדל באורייתא, למהוי מתתקף בתוקפא לעלמא דאתי.

עשרה שליטין -- עשר זיני חכמתא אינון בה באורייתא, בעשר שמהן גליפן, ואתכלילו בשמא חד דעשרין ותרין אתוון גליפין, רזין דעלמא דאתי, באינון זיהרין דלא שלטא עינא למחמי ואפילו בסכלתנו, למנדע ולאסתכלא בההוא עדונא וכסופא דקודשא בריך הוא אחסין לון לצדיקיא לעלמא דאתי, כמה דאת אמר **עין לא ראתה אלהי"ם זולתך יעשה למחכה לו** (ישעיהו סד ג) .

פתורא דבר נש, מזכי ליה למיכל על פתורא אחרא, בעדונא דההוא עלמא, כמה דאת אמר **כי על שלחן המלך תמיד הוא אוכל** (ש"ב ט יג) . ודוד מלכא הוה אמר, **תערך לפני שלחן נגד צוררי** (תהלים כג ה) , ודא איהו אתסדרותא דפתורא בההוא עלמא, דהא כדין איהו עדונא וכסופא, דנשמתא אתהני בהו בעלמא דאתי.

וכי פתורא אית לון לנשמתין בההוא עלמא? אין; דהא מזונא וספוקא דעדונא אכלי בההוא עלמא, כגוונא דמלאכי עלאי אכלי, וכי מלאכי עלאי אכלי, אין, כגוונא דלהון אכלו ישראל במדברא. וההוא מזונא רזא איהו דטלא דנגיד ואתמשך מעילא, מרזא דעלמא דאתי, ואיהו מזונא דנהירו משח רבות קדשא, ונשמתהון דצדיקיא אתזנו מתמן בגנתא דעדן ואתהנון תמן, דהא תמן נשמתהון דצדיקיא מתלבשן בגנתא דעדן דלתתא כגוונא דהאי עלמא.

ובשבתי ובזמני מתפשטאן, וסלקין למחמי ביקרא דמאריהון, ולאתעדנא בעדונא עלאה כדקא יאות, דכתיב **והיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבא כל בשר להשתחוות לפני אמר יהו"ה** (ישעיהו סו כג) . וכי כל בשר ייתי?! לאו הכי הוה ליה למכתב אלא "כל רוח" או "כל נשמה" - מה **כל**

בשר ? ! אלא קודשא בריך הוא עבד ליה לבר נש בהאי עלמא, כגוונא דיקרא דכבוד עלאה לעילא, ההוא כבוד עלאה איהו רוח לרוח ונשמתא לנשמה,

דף קנז עמוד א

עד דמטי לחד אתר לתתא דאקרי גוף, ובהאי עייל חד רוח דמקורא דחיים דאקרי כל, בדא איהו כל טובא וכל מזונא וכל ספוקא דההוא גוף, ורזא דא **ויתרון ארץ בכל היא** (קהלת ה ח), (ס״א מאי בכל היא), האי כל איהו רוח להההוא גוף.

כגוונא דא בר נש בהאי עלמא, איהו גוף ורוח דשלטא ביה כגוונא דההוא רוח עלאה (ס״א דשלטא על גופא דאקרי כל) דאקרי כל דשלטא על גופא לעילא, ודא הוא דאקרי כל בשר, ועל דא כתיב **יבא כל בשר להשתחוות לפני אמר יהו״ה**. על ההוא עדונא כתיב **עין לא ראתה אלהי״ם זולתך יעשה למחכה לו** (ישעיהו סד ג) .

חדו חברייא בארחא. כד מטו לגו טורא חד, אמר רבי חייא להההוא טייעא, מה שמך, אמר ליה חנן, אמר ליה קודשא בריך הוא יחננך וישמע לקולך בשעתא דתצטריך ליה. אמר רבי יוסי, ודאי הא נטי שמשא, והכא בתר טורא דא אית כפר חד על שמך דאקרי כפר חנן, נבית תמן בגין יקרא דשמך, כד מטו להתם עאלו לבית אושפיזיהו, וסדרו קמייהו פתורא בכמה זינין למיכל, אמר רבי חייא, ודאי פתורא דא כגוונא דעלמא דאתי, ואית לן לסלקא האי פתורא ולאעטרא ליה במלין דאורייתא.

פתח רבי יוסי ואמר: **ואכלת ושבעת וברכת את יהו״ה אלהי״ך על הארץ הטובה אשר נתן לך** (דברים ח י) . אי בארעא דישראל מברכינן, לבר מארעא מנלן, דהא בגוונא דא לא אצטריך. אלא קודשא בריך הוא כד ברא עלמא, פליג ארעא, ישובא איהו לסטר חד, וחרבא איהו לסטר אחרא, פליג ישובא ואסחר עלמא סחרניה דנקודה חדא, ומאן איהו, דא ארעא קדישא, ארעא קדישא אמצעיתא דעלמא, ובאמצעיתא דארעא קדישא איהו ירושלם, אמצעיתא דירושלם איהו בית קדש הקדשים, וכל טיבו וכל מזונא דכל ישובא תמן נחית מלעילא, ולית לך אתר בכל ישובא דלא אתזן מתמן. פליג חרבא, ולא אשתכח חרבא תקיפא בכל עלמא בר ההוא מדבר, דתברו חיליה ותקופיה ישראל ארבעים שנה, כמה דאת אמר **המוליכך במדבר הגדול והנורא** (שם ח טו), בההוא מדברא שלטא סטרא אחרא, ובעל כרחיה אזלו ישראל עליה ותברו חיליה ארבעין שנין, ואי ישראל ישתכחו זכאין באינון ארבעין שנין, הוה מתעברא ההוא סטרא אחרא מעלמא, ומדקא ארגיזו ליה לקודשא בריך הוא כל אינון זמנין, אתתקף ההוא סטרא אחרא, ונפלו כלהו תמן תחות רשותיה.

ואי תימא והא משה דסליק על כל בני עלמא, היך מית תמן? לאו הכי. דהא משה מהימנא לא הוה ברשותיה, אלא בהר העברים, מאי העברים, פלוגתא, דאתפלגו עליה שליטין עלאין דלעילא, ולא אתמסר בידא דממנא ושליטא אחרא, ואשתאר הכי עד דאתא משה עבדא מהימנא ושליט עליה, ואתקבר תמן. ולא אתעסק ביה בקבורתיה בר קודשא בריך הוא בלחודוי, דכתיב **ויקבר אותו בגי** (שם לד ו) - **ויקבר אותו** מאן? ההוא דכתיב ביה בארח סתים **ואל משה אמר** (שמות כד א) , ולא כתיב מאן איהו. **ויקרא אל משה** - ולא כתיב מאן איהו. אוף הכא **ויקבור אותו** ולא כתיב מאן איהו, אלא ודאי האי אתר ידיעא איהו לגבי חברייא. ועל דא בההוא טורא לא שליט עליה בר משה בלחודוי, ואיהו אתקבר תמן. ובגין למנדע לכל דרין אחרנין דעלמא, דאינון מתי מדבר יקומון, ההוא רעיא דלהון אשרי ליה בגווייהו, למהוי כלהו באתערותא דקיומא לעלמא דאתי.

ואי תימא אי הכי דההוא מדברא איהו תוקפא דסטרא אחרא, היך פקיד קודשא בריך הוא על ההוא שעיר לשדרא ליה לטורא אחרא דאקרי עזאזל, הוה לון

דף קנז עמוד ב

לשדרא ליה להוא טורא דאזלי ישראל במדברא ביה, אלא כיון דהא אזלו ביה ישראל ארבעין שנין, הא אתבר תקפיה, ותוקפיה אתתקף באתר דלא עבר ביה גבר תמן לעלמין, ובההוא טורא הא הוה דיוריהון דישראל תמן ארבעין שנין, אבל בהאי שעיר, ההוא אתר איהו טינרא תקיפא עלאה, ותחות עמקא דההוא טינרא דבר נש לא (ס״א לא יכיל למיעל תמן) עייל תמן, איהו שליט יתיר למיכל טרפיה, בגין דיתעבר מעלייהו דישראל, ולא ישתכח בהו מקטרגא עלייהו בישובא.

שולטנותיה דרזא דמהימנותא, גו אמצעיתא דנקודה דכל (עלמא) ארעא קדישא, בבי קדש הקדשים, ואף על גב דהשתא לאו איהו בקיומא, בזכותיה כל עלמא אתזן, ומזונא וספוקא מתמן נפקא לכלא, בכל אתר סטרא דישובא. ובגין כך אף על גב דישראל השתא לבר מארעא קדישא, עם כל דא מחילא

וזכותא דארעא אשתכח מזונא וספוקא לכל עלמא, ועל דא כתיב **וברכת את יהו״ה אלהי״ך על הארץ הטובה אשר נתן לך** (דברים ח י) , **על הארץ הטובה** ודאי, דהא בגינה מזונא וספוקא אשתכח בעלמא.

מאן דאתעדן על פתוריה ומתענג באינון מיכלין, אית ליה לאדכרא ולדאגא על קדושה דארעא קדישא, ועל היכלא דמלכא דקא אתחריב, ובגין ההוא עציבו דאיהו קא מתעצב על פתוריה בההוא חדוה ומשתיא דתמן, קודשא בריך הוא חשיב עליה כאלו בנה ביתיה, ובנה כל אינון חרבי דבי מקדשא זכאה חולקיה.

כוס של ברכה לא הוי אלא בתלתא, בגין דהא מרזא דתלת אבהן קא מתברכא, ועל דא לא אצטריך כוס אלא בתלתא.

כוס של ברכה אצטריך למיהב ליה בימינא ובשמאלא, ולקבלא ליה בין תרווייהו, בגין דיתייהיב בין ימינא ושמאלא, ולבתר ישתביק ליה בימינא, דהא מתמן אתברכא.

עשרה דברים נאמרו בכוס של ברכה, וכלהו הוו כדקא יאות, בגין דתקוני דכוס של ברכה עשרה אינון, והא אוקמוה חבריא. כוס של ברכה אצטריך לאשגחא ביה בעינא, בגין דכתיב **עיני יהו״ה אלהי״ך בה** (שם יא יב), ולא אצטריך לאתנשי מעינא אלא לאשגחא ביה.

כוס של ברכה אתברך בההוא ברכתא דקא מברך בר נש עליה לקודשא בריך הוא, בגין (כך) דאיהו רזא דמהימנותא, ואצטריך לנטרא ליה בנטירו עלאה, כמאן דאיהו חשיבותא דמלכא, דהא בגיניה אתברך פתוריה בשעתא דברכת מזונא דההוא בר נש מברך.

פתוריה אצטריך דלא יהא בריקניא, דהא לית ברכתא משתכחא על פתורא ריקניא, כמה דאוקמוה דכתיב **הגידי לי מה יש לכי בבית וגו׳** (מ״ב ד ב), ועל דא פתורא לא אצטריך לאתחזאה בריקניא, דהא ברכאן עלאין לא שריין אלא באתר שלים, ורזא דא **ובלב כל חכם לב נתתי חכמה** (שמות לא ו) , וכתיב **יהב חכמתא לחכימין** (דניאל ב כא) , ועל רזא דנא שלחן דלחם הפנים, דכתיב **ונתת על השלחן לחם פנים לפני תמיד** (שמות כה ל) .

רעיא מהימנא

תנאין ואמוראין אתכנשו כלכו, דהא קא מטי שעתא לתקנא ביה מאני מלכא, (ס״א לאזהרא ולאתתקנא) לאנהרא לאתתקנא קמיה, דאינון מאני משכנא, מנרתא, פתורא, מדבחא, כיור וכנו, ארון וכפורת, וכרובים, וכלא בשקל, ובגין דא מני לישראל זה יתנו:

קם תנא חדא ואמר, (ודאי) רעיא מהימנא ודאי הכי הוא, ולך מני למעבד כלהו, הדא הוא דכתיב **ועשית מנורת...ועשית שלחן** והכי בכלא - **וראה ועשה**. ומכלא לא אתקשי לך למעבד אלא תלת מלין דרשימין באתוון דשמך, **מ**׳נורה **ש**׳קלים **ה**׳חדש - אמאי אתקשי לך?

אמר ליה: סבא! סבא! אתון מפיקין

דף קנח עמוד א

רעיא מהימנא

קושיא דא דאתקשי לי, מן **מקשה תיעשה המנורה** (שמות כה לא) . ודאי מאנא דקודשא בריך הוא איהי שכינתא, דאיהי מאנא לשמשא לבעלה, איהי מנרתא דיליה, דאתמר ביה **שבע ביום הללתיך** (תהלים קיט קסד) , דאינון הגדולה, והגבורה, והתפארת, והנצח, וההוד, יסוד, ומלכות, שבע, כלילא משבע דרגין אלין.

שלשת קני מנורה מצדה האחד - גופא ותרין דרועי דמלכא, איהו נר מצוה לאנהרא בהון. **ושלשה קני מנורה מצדה השני** - אינון תרין שוקין וברית, ואיהו נר מערבית לאנהרא בהון, מנרתא דמלכא אתקריאת, ואיהי ׳נר׳ לאנהרא ביה **נר מצוה** דאתמר ביה **מצות יהו״ה ברה מאירת עינים** (שם יט ט).

ומאן רישא דמנרתא? בינה, **ה**׳ עלאה, דאית לה תלת קנין בדיוקנא דא **ה**׳ - תלת ווי״ן דאינון תלת אבהן. **ה**׳ תנינא - ג׳ קנים תניינין בדיוקנא דא **ה**׳, (ס״א תלת ווין) דאינון נצח הוד יסוד. **ו**׳ - מנרתא דאמצעיתא, **בן י״ה** - על שמיה אתקרי **בינה**. איהו כליל **ו**׳ קנין לתתא בחושבן **ו**׳ **בו**׳ קנין דיליה. **י**׳ **אשת חיל עטרת בעלה** (משלי יב ד) , תגא דספר תורה, כצורת **ז**׳. מסטרא דעלמא דאתי, לאו איהי מאנא לגביה, ולאו משמשא לגביה, אלא עטרה על רישיה. אבל בעלמא דין איהי כגוונא דא **הוה״י**, איהו מאנא תחותיה, שמושא דיליה בכל ספירה דיליה, בכל אבר דיליה, בכל מדה דיליה. ובגין דא **י**׳ דא - לזמנין איהי תחותוהי, לזמנין על רישיה, לזמנין באמצעיתא. על רישיה **יהו״ה אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה** (תהלים קיח כב) , ודא **להעלות נר תמיד** (שמות כז כ) , דאיהו **י**׳ על **הו״ה** מסטרא דמנרתא.

באמצעיתא מחצית השקל - הדא הוא דכתיב **זה יתנו** (שמות ל יג) כגוונא דא **הוי״ה**.

בסופא במשכנא, כגוונא דא **הוה״י**. חמש אמות ארך - מסטרא **דה׳** עלאה; **וה׳** אמות (רחב) [ארך] -- מסטרא **דה׳** תתאה; **ואמה - ו׳**; **וחצי האמה - י׳**. וכלא אתרמיז באת **ו׳**. ודא איהו רזא **אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלהי״ם** (ישעיהו מד ו) , דאתרמיז בהאי שמא **יו״ד ה״י וא״ו ה״י**.

וכל שם דשליט **ה׳** על **י׳** - נוקבא איהו מסטרא דשמאלא. ואף על גב דמסטרא דאת **י׳** איהי ברישא, בתר דבתרין **ההי״ן** איהי בסופא. כגוונא דא **ה״י ה״י** - אתדן לרוב ונוקבא איהי. אלא **י׳** על **ה׳** (נ״א ו׳) תגא, תחות **ה׳** שמוש, כל שכן תחות **ו׳**. ובגין דלא עבידנא קצוץ ופרוד ביחודא דלעילא, דכלא יחודא חד, נתקשה לי למעבד או תגא, או אמצעי, או שמושא, וקודשא בריך הוא דידע כל מחשבתין אמר - בתר דדא לטוב אתכוון דלא למעבד קצוץ ופרוד - **תיעשה המנורה** - תיעשה מעצמה, כגוונא דשכינתא תיעשה מעצמו דקודשא בריך הוא בלא פרודא, שאר מאנין דבהון איהי שכינתא שמוש, **ויעש בצלאל** (שם לז א).

ובכל אתר דשכינתא תתאה איהי עטרא דעמודא דאמצעיתא, כד נטילת מן בינה דאיהו עלמא דאתי, ודאי לית ידיעא לבר נש בקודשא בריך הוא, ולא בכל מדות דיליה, עד דיעול בהאי תרעא, דאתמר עלה **זה השער ליהו״ה** (תהלים קיח כ) , באות **ל׳**, דאיהי **י׳ י׳**. איהי כלילא מכל ספירה, ומכל אתוון דשמהן מפורשים ונסתרים, איהו נקודה בכל את ואת, שמושא תחות בעלה, ואיהי עטרה על רישיה, מסטרא דיליה דטעמי.

כגון **סגו״ל** נקודה תחות ירכי מלכא, **והארץ הדום רגלי** (ישעיהו סו א) , ואיהי באמצעיתא עמיה, מחצית השקל בשורק, ואיהי עטרה על רישיה מסטרא דסגולתא, זרקא מקף שופר הולך סגולתא, בההוא זמנא איהי כתר על רישא דמלכא, **כתר יתנו לך יהו״ה אלהינ״ו**. איהי ידיעת ההוא דאתמר ביה **במופלא ממך אל תדרוש ובמכוסה ממך אל תחקור**, דבה אשתמודע דאיהו ראשון לעילא בתגא, דהיינו סגולתא, ואיהו אחרון בסגו״ל, ומבלעדיו אין אלהי״ם בשורק.

וכלא בה אשתמודע (לתתא), מאן דאתדבק בה לתתא, איהי מסלקא ליה לעילא, ומאן דבעי לאסתלקא עלה לאדבקא לעילא מינה, איהי משפילתו לתתא מינה, ולית ליה חולקא בה.

ובגין דיעקב אשתמודע בה, אוליף

דף קנח עמוד ב

רעיא מהימנא

לה לבנוי, ומני דלא יבקשון לסלקא לדרגא לעילא מינה, דאיהי כלא, עילא ותתא ואמצעיתא, הדא הוא דכתיב **וזאת אשר דבר להם אביהם** (בראשית מט כח) . נביא דהוה אשתמודע בה, צווח ואמר למארי תורה, חכמים באורייתא ועתירין בה, ושמחים בחלקם, צווח לגבייהו ואמר **כה אמר יהו״ה אל יתהלל וגו׳ כי אם בזאת יתהלל המתהלל השכל וידוע אותי** (ירמיה ט כד) .

דוד דהוה ידע בה אמר **אם תחנה עלי מחנה וגו׳ בזאת אני בוטח** (תהלים כז ג) . וירמיה חזא גלותא אריך, וסמא״ל (נ״א אתא) ונחש וכל ממנן דשבעין אומין ברבו רבוון דנחתי על ישראל, וחזא האי קרא דאמר קודשא בריך הוא **ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם וגו׳** (ויקרא כו מד) . אמר נביא **זאת אשיב אל לבי על כן אוחיל** (איכה ג כא) . **ואשר לא שת לבו גם לזאת** - עליה אתמר **וכסיל לא יבין את זאת** (תהלים צב ז) .

וזאת ליהודה ויאמר, שמע יהו״ה קול יהודה (דברים לג ז) - בגין דנטיר מאי דמני ליה אבוי, זכה למלכו, ודוד בגינה אסתלק למלכו, דטרח כל יומוי עלה. אמר בוצינא קדישא, עלה אתמר **וזאת התורה אשר שם משה וגו׳** (דברים ד מד) , בה אזהרת לישראל בשעת מיתתך, בה ברכת לישראל בכל שבט ושבט, הדא הוא דכתיב **וזאת הברכה אשר ברך משה וגו׳** (דברים לג א) . ובגין דא אוקמוה חברייא מארי מתניתין, דכתיב **זאת התורה אדם כי ימות באהל** (במדבר יט יד) , ואמרו עלה מאי **כי ימות באהל**? אלא אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה, ולית מיתה אלא עוני, דעני חשוב כמת, דאיהו קרבן עולה ויורד.

מסטרא דעשיר עולה ודאי, דאסתלק עליה, דכל עתירין כל טיבו דעבדין, כלהון (ס״א רובא דלהון) לזכאה להון לעלמא דאתי, ותמן איהי תגא על רישייהו. בינוני דפלח למזכי בתרין עלמין, איהו מחצית השקל עמיה בעלמא דאתי, כגון מצה דאתפליג, חציה תחת המפה לאפיקומן בתר סעודה,

וחציה למצוה קדם סעודה, ומסטרא דא נאמר באסתר **מה שאלתך וינתן לך ומה בקשתך עד חצי המלכות ותעש** (אסתר ה ו) . אבל מאן דאיהו עני, דממית גרמיה בגינה, כגוונא דילך רעיא מהימנא, איהו קרבן יורד תחותך.

ואמאי? בגין דמאן דאשפיל גרמיה בגין שכינתיה, דקודשא בריך הוא איהו נחית עליה, והאי הוא דאמר דוד, **כי רם יהו״ה ושפל יראה** (תהלים קלח ו) , והנביא אמר **כי כה אמר רם ונשא שוכן עד וקדוש שמו וגו׳ ואת דכא ושפל רוח** (ישעיהו נז טו) , דאף על גב דאנא מרום וקדוש - **אשכון** - בגין ההוא דאתעביד **דכא ושפל רוח** בגין שכינתי, לסלקא לה משפלותא דילה עטרא לרישיה - אנא נחית לדיירא עמיה ! ובתר דבעלה דשכינתא נחית על בר נש, איהי נחיתת מעל רישיה, ויהיבת אתרא דרישא לבעלה, ונחיתת לרגלוי דמלכא, ורזא דמלה, **השמים כסאי והארץ הדום רגלי** (שם סו א).

דמיומא דירית בר נש נשמתא, כלילא מקודשא בריך הוא ושכינתיה, מההיא שעתא יתקרי בן, אמר חד תנא, וכי מההוא יומא דירית בר נש נשמתא כלילא מקודשא בריך הוא ושכינתיה יתקרי בריה, מנא לן? אמר ליה מהאי קרא דאמר דוד בספר תהלים **אספרה אל חק יהו״ה אמר אלי בני אתה אני היום ילדתיך** (תהלים ב ז) .

אמר ליה בוצינא קדישא, רעיא מהימנא, מאי **היום ילדתיך**? אלא בגינך אמר דוד ברוח קודשא, אני היום ילדתיך, **הן עוד היום גדול** (בראשית כט ז) , בההוא דאתמר ביה **ולא קם נביא עוד בישראל כמשה** (דברים לד י) . אנת קיימת בשכינתא **ואהבת את יהו״ה אלהי״ך בכל לבבך** (דברים ו ה) דהיינו גופא. **ובכל נפשך** דהיינו נשמתא, דחמש שמהן אית לה, נשמה, רוח, נפש, חיה, יחידה. **ובכל מאדך** - בכל ממונא דילך. קודשא בריך הוא ושכינתיה לא יזוז מינך בכל אלין.

אנת חשבת, דאפילו הוו כל עלמין תחות רשותך, הוית יהיב לון לאקמא לשכינתא בקודשא בריך הוא, ולאמלכא ליה בשכינתיה על כל ממנן דאומין דעלמא, ולבתר לסלקא ליה ושכינתיה, בדיוקנא דילך כלילא מכל מדות טבין, בכל עלמין, ובמשריין עלאין ותתאין, ועל כל ישראל.

דף קנט עמוד א

פתח רבי יוסי ואמר, באינון רזין עלאין דמשכנא כתיב **וראה ועשה בתבניתם וגו׳**, וכתיב **והקמת את המשכן כמשפטו וגו׳**, אוליפנא, דאמר ליה קודשא בריך הוא למשה, כל תקונין וכל דיוקנין דמשכנא, כל חד וחד כדקא חזי ליה, דחמא ליה למטטרו״ן דקא משמש לכהנא רבא לגו.

ואי תימא והא לא אתקם משכנא לעילא עד יומא דאתקם משכנא לתתא, ולא שמש ההוא נער דלעילא עד יומא דשמשו לתתא בהאי משכנא אחרא? אלא ודאי הכי הוא, דהא משכנא לא אתקם לעילא עד דאתקם משכנא לתתא, אבל חמא משה חיזו דכל משכנא, ולא הוה מתסדר בקיומיה עד דאתקם משכנא לתתא, וחמא ליה למטטרו״ן משמש לבתר, לאו דהוה איהו משמש, אלא דהוה משמש לבתר, ולאו בההוא זמנא. אמר ליה קודשא בריך הוא למשה, חמי משכנא, וחמי נער, כלא מתעכב עד דיתקם הכא לתתא.

ואי תימא אי הכי מטטרון איהו דקא משמש, אלא ודאי משכנא דיליה איהו, ומיכאל כהנא רבא איהו דקא משמש גו ההוא משכנא דמטטרון, כגוונא דמשמש כהנא רבא עלאה לעילא, גו משכנא אחרא סתימא דלא אתגלייא, ברזא דעלמא דאתי. תרין משכנין אינון, חד איהו סתימא עלאה, וחד האי משכנא דמטטרון, תרי כהני אינון, חד אור קדמאה, וחד מיכאל כהנא רבא לתתא.

מכאן רזין סתימין דבי משכנא, מפומא דבוצינא, משכנא עלאה אתבני על תריסר מרגליטין, שייפין עלאין, ימינא ושמאלא שמאלא וימינא, תלת שמהן אינון כלילן כחדא, ודא עייל בדא ודא עייל בדא.

אל קדמאה ואתסדר בימינא, **א׳** איהו קדמאה דאיהי ימינא, ואגלים ואתצייר ברזא דימינא, וכד עייל וקא משמש לגו, אתאחד בהדיה **ל׳**, ואקרי ברזא דיליה **א״ל**, דהא **ל׳** מרזא דלעילא גו קדש הקדשים נפק, לאו דתמן אגלים, אלא ודאי כד נפק אגלים, כשאר אתוון דכד נפקו מרזא דעלמא דאתי אגלימו ואתציירו, אוף הכי האי **ל׳**, אף על גב דאיהו רזא דלעילא, לא אגלים עד דנפק לבר, וכדין **א״ל** ודא רזא דימינא.

שמאלא כליל בגויה לימינא, ונטיל האי שמא לגביה, ואתכליל בהדיה, וכד אתכליל

רעיא מהימנא

מחשבה טובה הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה, בתר דאנת בריה, על כל דחשבת למרך יקיים על ידך, ולא תזוז מניה לעלמין, אלא תהא בדיוקניה בכלא, ואנת בגלותא גניז מבני נשא. ואנא מעלמא דא, שליחא דקודשא בריך הוא למימר מלין אלין קדמך, ואנא מצווה מניה, דלא למיזז מינך בכל עת

ושעתא דאנת בעי, אנא וכל תנאין ואמוראין דמתיבתאן, קום אשלים פקודין דמרך.

פתח ואמר **ועשו ארון עצי שטים** - ספר תורה עמודא דאמצעיתא, ארון דיליה שכינתא, **מבית ומבחוץ תצפנו**, לקודשא בריך הוא בשכינתיה מלבר ומלגו, (ד״א ל״ג דיליה) וכלא חד, מה דלאו הכי בארון דהאי עלמא, דאורייתא מלגו מין אחד, וארון מין אחרא, דא בכתיבת דיו, ודא עץ מצופה זהב, דודאי אורייתא חביבא מכלא, הדא הוא דכתיב **לא יערכנה זהב וזכוכית** (איוב כח יז) . ומסטרא אחרא, אפילו בהאי עלמא אחזי דכלא חד, דיו ועץ (דדיו) מתפוחים דאתעבידו בעץ אינון, (וכל מילין דדיו עץ אינון).

ועוד, דיו אוכם מלבר וחוור מלגו, הכי אינון (נ״א חכמים מארי תורה) מארי תורה וחכמים, אוכמים בהאי עלמא דאיהו לבר, שפירין בההוא עלמא דאתי דאיהו מלגו, ובגין דא דיו, לישנא דיו לעבד להיות כרבו, די״ו יו״ד יד״ו, חכמה ותבונה ודעת, דכתב בר נש בידו בדיו. **עד כאן הרעיא מהימנא**

דף קנט עמוד ב

בהדיה אקרי איהו אלהי״ם.

ואי תימא הא אקדים שמאלא ברזא דעלמא דאתי -- ודאי הכי הוא, אלא כד נפקו דרגין ברזא דאתוון מגו עלמא דאתי, בעא שמא דא לאתחזאה ולאתבני, לאחזאה על ההוא אתר דנפיק מתמן, ואתבני שמא דא כגוונא דא, **א״ל** בקדמיתא בסטרא דימינא אתכליל גו שמאלא, ונטיל ליה שמאלא ואקרי **אלהי״ם**, ודא איהו רזא דימינא **א״ל** בשמא ד**אלהי״ם**, ועל רזא דא בכל אתר דאיהו דינא, תמן איהו רחמי, דהא כליל איהו דינא, והא אתבני ואתחזי.

ההוא דנפק מתמן אמצעיתא, נטיל לתרווייהו, ואשתלים ואקרי אלהינ״ו, הא הכא שלימו דאתחזי מרזא דעלמא עלאה, וכלא אתכליל דא בדא, כיון דהאי אמצעיתא אשתלים, שרא עליה שמא קדישא מפתחא דכלא דאקרי יהו״ה, וכדין נטיל לכל סטרין, עילא ותתא, ימינא ושמאלא, ולכל סטרין אחרנין.

ועל דא, כד אשתלים מרזא דתרין סטרין מימינא ושמאלא, אקרי אלהינ״ו, הא הכא ימינא ושמאלא ואמצעיתא בכללא דשמא דא, ודא אתחזי ואתבני, רזא דאתוון נפקו מתמן, כגוונא דא אתבני ואתחזי כל חד וחד. הא אתכליל ימינא בשמאלא, ונטיל שמאלא שמא רזא דימינא, ימינא אן כליל בגויה שמאלא, למהוי נטיל ימינא רזא דשמאלא.

אלא כד אתכליל ימינא בשמאלא, ונטיל שמאלא שמא דימינא, ימינא כליל בגויה **שמאלא**, **שמ״א א״ל**, ואיהו **הי״ם**.

אמאי הכי, אלא בשעתא דאתבני ההוא אתר דנפקו מתמן, נטיל שמאלא תרין אתוון, וימינא נטיל חד מרזא דעלמא דאתי, שמאלא תרין, ואיהו **הי״ם**, כדין ימינא כליל בגויה לשמאלא, ונטיל לאת בתראה **ם**׳, ונטיל **י**׳ דהוה בשמאלא, **ם**׳ איהו בשלימו **מ״ם**, ואתבני הכי **מים**, בההוא **י**׳ דנטיל יתיר, כדין ימינא כליל ליה לשמאלא בגויה.

לבתר אתבנון אתוון, **א**׳ דהוה בקדמיתא בסטרא דימינא, אוליד ואפיק את **ש**׳ כליל בתלת סטרין, ואשתתף באת **א**׳ ואתעביד **אש**.

תו אעדו אתוון אלין, גו בטישו דתרין סטרין אלין, ואתקריבו כחדא במחלוקת, ומגו מחלוקת דא דמים באש ואש במים, אוליד אתוון ואפיקו את **ר**׳ ואת **ו**׳ ואת **ח**׳ ואתעבידו **רוח**. ועאל בין תרין סטרין, וכדין אתיישבו אתוון קדמאי בדוכתייהו, כל חד וחד בשלימו.

תו אתוון אעדו ואתגלגלו כחדא, **א**׳ אפיק **מ**׳, דאיהו מסטרא דיליה בימינא, דהא בימינא אתיישב, **מ**׳ אפיק **ש**׳, בגין דהא **מ**׳, כלילא איהי בקדמיתא הות משמאלא, ואתכליל לבתר בימינא, ואשתלים בתרין סטרין, כיון דאשתלים, אעדו ואולידו כחדא, ואתכללו בתרין סטרין.

אתתקפו אתוון אמ״ש תלת אלין, ואעדו ואולידו תלת אחרנין גו גלגולא, **מ**׳ אתתקן ואעדי ואוליד **ר**׳, **א**׳ אעדי ואוליד **ו**׳, **ש**׳ אעדי ואוליד **ח**׳ ואשתכלל כלא.

תו אעדו אתוון אלין רזא **אמ״ש**, ואתגלגלו כמלקדמין, **א** אעדי ואוליד ואפיק את **ב** בסטרא דמערב, כדין אתיישב איהו בסטר דרום, **מ** אעדי ואוליד ואפיק את **ד** בסטרא דצפון, כדין אסתלק איהו בין צפון ודרום ותליא באוירא, **ש** אעדי ואוליד ואפיק את **ג**, ואתיישב בסטרא דמזרח, ואיהו אסתלק בין מערב ומזרח ותליא באוירא, אשתכחו תרין אתוון מ״ש תליין באוירא.

א׳ דאשתאר, אסתלק בדוכתיה, וסליק לעילא ואתעטר ביה **י״ה**, באלין אתתקף ואעדי ואוליד **ה״ו** וקאים בדוכתיה, כדין אתעטר ואנהיר ופשיט נהירו, ואוליד נהירו ואפיק את **ט**׳, בטישו דקא בטש ונהיר רזא דעלמא עלאה, בנהירו.

דף קס עמוד א

כדין אסתלק **א**׳, ונטיל מגו אוירא **מ״ש**, ואתחברו בהדיה, והוו **אמ״ש** כמלקדמין, ואתיישב **א**׳ בסטרא דדרום, **ש**׳ בסטרא דמזרח, **מ**׳ בסטרא דצפון. סלקא **ג**׳ דהוה בסטרא דמזרח, ואעדי ואוליד **צ״ת**, אתא **ב**׳ דהוה בסטר מערב, וסליק ואתחבר בין **צ״ת**, סליקו **א**׳ **ו**׳, דא מסטר מערב (נ״א דרום), ודא מסטר מזרח, ואתחברו תרווייהו בהדי **ב**׳ בין **צ״ת**, ואנהיר שמא **צבאות**.

כד אתנהיר שמא דא גו משכנא, אעדו אתוון ואולידו **ז׳ ב׳ (נ״א כ) נ**׳, סליקו **אמ״ש** כמלקדמין, ואעדו ואולידו **ס׳ ע׳ פ**׳. אשתאר **ק**׳ יחידאי, וסלקא ונחתא, קיימא גו נוקבא דתהומא רבא, חמא לה קודשא בריך הוא דקא מתערבבא בלא גופא ולא ציורא, ולא עייל למשכנא, עבד לה חופאה למשכנא, ומאי ניהו, יריעות עזים לאהל על המשכן, כמה דאת אמר **ועשית יריעת עזים לאהל על המשכן** (שמות כו ז) - **לאהל** ולא ״אהל״, קו״ף ולא אדם.

תו אתגלגלו אתוון כמלקדמין גו עובדא דמשכנא **אמ״ש**, **ש**׳ אתגלגלא ואתיישבא בסטר מזרח, ואשתאר **ג**׳ תלייא באוירא, **מ**׳ אתגלגלא ואתיישבא בסטר צפון, ונפק **ד**׳ ואתחבר גו **ש**׳ בההוא סטרא, **א**׳ אתגלגל ואתיישב וסליק לגבי **י**׳, וסלקא ואתתקפא בהדיה ונטיל ליה, ואתחבר גו בחבורא חדא **שד״י**, כד שמא דא אתתקן גו משכנא, כדין קיומא, וקיימא איהו מגו משכנא דלתתא.

תו אתוון אתגלגלו כמלקדמין לאתיישבא משכנא, סליקו אתוון **א**׳ ברישא, **ת**׳ לבתר, **א״ת**, **ב**׳ ברישא **ש**׳ לבתר. אתחלפו אתוון **אב״ג ית״ץ**, אתגלגלו בגלופי קודשא **א׳ ק**׳, **א**׳ אפיק **ק**׳ לנטרא משכנא, **ק**׳ אפיק **ר**׳, **ר**׳ אפיק **ע**׳ - **קר״ע**.

רזא דא **ואת עורות גדיי העזים הלבישה על ידיו ועל חלקת צואריו** (בראשית כז טז) , כגוונא דא ועשית יריעת עזים לאהל על המשכן, דהא חולקא דא אצטריך לאחזאה לבר, לנטרא ההיא דלגאו, ועל רזא דא אלבישת ליה ליעקב לבר.

קר״ע שט״ן, אתוון אינון רשימן לבר, בגין נטורא דמשכנא דאיהו רזא דברית קדישא, ואתפרעא ערלה לבתר בחופאה דא.

תו אתגלגלו אתוון ואפיק א״ת ב״ש שקוצי״ת, בראשית ברא אלהי״ם את השמים ואת הארץ, והארץ היתה תהו וגו׳, בגלגולא דא והארץ היתה תהו ובהו באתוון קר״ע שט״ן, וחשך על פני תהום.

ג אפיק **ר׳**, **ד׳ ק**. עד הכא אתוון אתגלגלו, ובטישו דא בדא לתקונא גו משכנא אינון אמ״ש, ואפיקו תולדין **ה׳ צ׳**, **ו׳ ף**׳, אתוון דתליין גו אוירא, ובטישו באינון אחרנין, ואפיקו ציורא דמשכנא **ז׳ ע**׳.

עד הכא קיומא, וחשך על פני תהום, **ח**׳ כלהו בסטרוי, אתא **ס**׳ ואתחבר בהדיה, כדין **יהי אור ויהי אור**.

אתגלגלו אתוון כמלקדמין **אב״ג ית״ץ**, אעדו ואולידו ואפיקו ציורא גו רזין דמשכנא, (ס״א בכללא) אתגלגלו חדא ברזא **א״ל ב״ם**, דהא את **א**׳ אעדי, ואוליד ברזא דחילא ותוקפא את **ל**׳, אתגבר בתוקפיה ואסתלק ביקריה, ואוליד את **ב**׳. כדין אעדיאו ואולידו אתוון ואתחברו אחרנין אלין, **א**׳ אתחבר בגלופיה באת **ב**׳, כדין **ט״ר** בחבורא **ט״ת**, למהוי אתוון סלקין באתרייהו גו צרופא דרזא דמשכנא **את הכיור ואת כנו** (שמות לה טז) .

יהי רקיע בתוך המים, דהא מיין סליקו ונחתו ברזא דאתוון **א״ל**, **א**׳ אפיק **ו**׳, **ו**׳ אפיק **ק**׳, את **ל**׳ סליק, ואתגליפו אתוון בגלופייהו בחבורא חדא, **קול יהו״ה על המים א״ל וגו׳** (תהלים כט ג) , אלין אתוון **א״ל**, דהא אלין אעדו ואולידו ואפיקו אתוון גו ציורין דמשכנא. אמ״ש אעדו ואולידו, ואתגליפו בגלופי רזין דאתוון, לאפקא ציורין דמשכנא, **א**׳ אפיק **ג**׳, **ש**׳

דף קס עמוד ב

אפיק **ן**׳, לחברא גו **ג**׳ ברזא **גן**, **תדשא הארץ דשא עשב וגו׳**.

אתגלגלו אתוון כמלקדמין **אמ״ש**, ברזא **ב״ם**, באלין כנישו מיא לאתר חד, דכתיב **יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד**.

(עד כאן מצאתי בהעתק).

רבי חייא ורבי יוסי הוו אזלי בארחא, עד דהוו אזלי, אמר רבי יוסי נפתח בעידונין (נ"א בעירין או בעידנין), ונימא מלי דאורייתא. פתח רבי יוסי במלי דקרית שמע ואמר, כתיב **שמע ישראל יהו"ה אלהינ"ו יהו"ה אחד** (דברים ו ד) , וכתיב **שמע ישראל היום הזה נהיית לעם** (דברים כז ט) , וכתיב **שמע ישראל אתה עובר היום את הירדן** (דברים ט א) - כל הני **שמע שמע** דקאמר משה אמאי? דהא שמע ישראל דיחודא יאות - (דהאי לדרשא קאתי), הני אחרנין אמאי?

אלא כלהו לדרשא קאתו, שמע ישראל דיחודא ודאי האי לדרשא קא אתיא, והכא רמיז ואתחזי יחודא דחכמתא עלאה, שמע, **ע**' מאתוון רברבן איהי, אמאי, אלא רמז קא רמיז בכללא חדא, לאכללא עילא ותתא כחדא ביחודא חדא, שמע, שם ע', הכא אתכליל האי שם באינון ע' שמהן עלאין, לאכללא לון, דהא שם אתברכא מנייהו ואתכליל בהו, ואצטריך לאכללא לון כחדא ביחודא חד, ולשואה רעותיה בהו, דהא ודאי ע' שמהן אינון ברזא דרתיכא עלאה, ומהאי רתיכא עלאה אתברכא האי שם ואתכליל בגווייהו.

ולבתר ישראל בכלל, אבל הא תנינן, דא ישראל סבא, למהוי ישראל בכללא חדא, ההוא אתר דבקותא דכלא, ועל דא שמע ישראל, השתא אתדבקת אתתא בבעלה, והוי כלא בכללא חדא, ודא שמע ישראל דיחודא, (ישראל) לבתר קא מיחד תלת סטרין יהו"ה אלהינ"ו יהו"ה אחד, למהוי כלא חד.

שמע ישראל דכלהו שאר לאו אינון כהאי גוונא, אבל כלהו אחרנין לדרשא קאתו, וכלהו באתר אחרא אתדבקא, שמע ישראל אתה עבר היום, שמע ישראל היום הזה נהיית לעם, וכלהו בדרגא תתאה אתדבקו.

שמע ישראל היום הזה נהיית לעם, שמע ישראל יאות, היום הזה נהיית לעם מהו, היית מבעי ליה, מאי נהיית, אלא בכל אתר עם כד אתברו לבייהו לפולחנא, כמה דאת אמר **נהייתי ונחליתי** (דניאל ח כז) , ודא הוא דכתיב **שמעוני אחי ועמי** (דה"א כח ב) - אי 'אחי' למה 'עמי', ואי 'עמי' למה 'אחי'? אלא אמר דוד, אי ברעותא אתון **אחי**, ואי לאו - אתון **עמי** לתברא לבייכו לפולחני. כך **היום הזה נהיית לעם** - תברת לבך לפולחנא דקודשא בריך הוא.

שמע ישראל אתה עובר היום את הירדן - כלא בדרגא תתאה איהו, ו**שמע ישראל** דיחודא הוא דרגא עלאה. מה בין האי להאי? אלא ההוא **שמע ישראל** דיחודא - לא הוי בכולהו כהאי גוונא, דהא איהו הוי רזא דעילא ותתא (כדקא יאות), ואיהו רזא לקבלא עלייהו עול מלכות שמים בכל סטרא, בגין דיצטריך ליה לבר נש למהוי זמין (בההוא שמע) בההיא שעתא, ליחדא שמא דקודשא בריך הוא, ולקבלא עליה עול מלכות שמים.

ובשעתא דאתי בר נש לקבלא עליה עול מלכות שמים, כדין שכינתא אתיא ושריא על רישיה, וקאים עליה כסהיד לסהדא סהדותא קמי מלכא קדישא, דהאי איהו דקא מיחד שמיה תרי זמני ביומא, ושמיה אתייחד עילא ותתא כדקא יאות, ועל דא **ע**' משמע ישראל מאתוון רברבן, **ד**' נמי מאתוון רברבן, למהוי עד קמי מלכא קדישא, והא אוקמוה.

יהו"ה אלהינ"ו יהו"ה -- ודא הוא רזא דיחודא בתלת סטרין, כמה דאוקמיה בוצינא קדישא ואתער ביה בכמה דוכתי, ולית לן רשו לאתערא ביה יתיר, ודאי האי בר נש דקא מיחד שמא

דף קסא עמוד א

דקודשא בריך הוא עילא ותתא כדקא יאות, שכינתא אתיא ושריא על רישיה, ומברך ליה בשבע ברכאן, וקרי עליה **ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר** (ישעיהו מט ג) .

רבי חייא פתח אבתריה ואמר **אתה הראת לדעת כי יהו"ה הוא האלהי"ם וגו'** (דברים ד לה) -- האי קרא אית לאסתכלא ביה, **אתה הראת**, מאי **הראת**? אלא כד נפקו ישראל ממצרים לא הוו ידעי ברזא דמהימנותא דקודשא בריך הוא כלום, בגין דכלהו הוו פלחי פולחנא נוכראה בגלותא, ואנשו כל עיקרא דמהימנותא דהוה בהו בקדמיתא, דיריתו כל אינון תריסר שבטין מאבוהון יעקב.

וכד אתא משה אוליף לון דאית אלו"ה עלאה בעלמא, כמה דאוקמוה, לבתר חמו כל אינון נסין וגבורן דעל ימא, וכל נסין וגבורן דעבד להו במצרים, לבתר חמו כמה גבורן במנא ובמיא, ואתיהיבת לון אורייתא, ואוליפו ארחי דקודשא בריך הוא.

עד דמטי לעדנא דא, אמר לון משה, עד השתא אצטריכנא למילף לכו כמה דילפין לרביא, (מכאן ולהלאה) ודא הוא **אתה הראת לדעת**, ואוליפת עד הכא לדעת למנדע ולאסתכלא ולמיעל ברזא דמהימנותא. ומאי איהי, **כי יהו"ה הוא האלהי"ם**, אי תימא מלה זעירא היא למנדע, הא כתיב **וידעת היום**

והשבות אל לבבך כי יהו״ה הוא האלהי״ם בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד, הכא תליא כל רזא דמהימנותא, למנדע מגו דא רזא דכל רזין, למנדע סתימו (נ״א רזא דכל וכו׳) דכל סתימין. יהו״ה אלהי״ם שם מלא וכלא חד, **אתה הראת לדעת**, הכא רזא דרזין לאינון ידעי מדין.

זכאין אינון כל אינון דמשתדלי באורייתא, בגין דכד ברא קודשא בריך הוא עלמא, אסתכל בה באורייתא וברא עלמא, ובאורייתא אתברי עלמא, כמה דאוקמוה דכתיב **ואהיה אצלו אמון** (משלי ח ל) - אל תקרי **אמון** אלא **אומן**.

וכי אורייתא אומנא הוה? אין. למלכא דבעי למעבד פלטרין, אי לא שוי לגביה אומנא לא יכיל למעבד פלטרין, כיון דפלטרין אתעבידו, לא סליק שמא אלא דמלכא, אלין פלטרין דעבד מלכא, מלכא שוי באינון פלטרין מחשבה. כך קודשא בריך הוא בעי למברי עלמא, אסתכל באומנא, ואף על גב דאומנא עבד פלטרין, לא סליק שמא אלא דמלכא, אלין פלטרין דעבד מלכא, ודאי מלכא בנה פלטרין, אורייתא צווחת ואהיה אצלו אמון, בי ברא קודשא בריך הוא עלמא.

דעד לא אתברי עלמא, אקדימת אורייתא תרין אלפא שנין לעלמא, וכד בעא קודשא בריך הוא למברי עלמא, הוה מסתכל בה באורייתא בכל מלה ומלה, ועבד לקבלה אומנותא דעלמא, בגין דכל מלין ועובדין דכל עלמין באורייתא אינון, ועל דא קודשא בריך הוא הוה מסתכל בה וברא עלמא. לאו דאורייתא ברא עלמא, אלא קודשא בריך הוא באסתכלותא דאורייתא ברא עלמא, אשתכח דקודשא בריך הוא איהו אומנא, ואורייתא לקבליה ולגביה אומנא, דכתיב **ואהיה אצלו אמון** - ״ואהיה אמון״ לא כתיב, אלא **אצלו**, הואיל וקודשא בריך הוא אסתכל בה, **אצלו** הוה אומנא. ואי תימא מאן יכיל למהוי אומנא לגביה, אלא אסתכלותא דקודשא בריך הוא בגוונא דא, (ד״א אתעביד כלא בלא עמל ויגיעה, דכתיב **בדבר יהו״ה שמים נעשו וגו׳** (תהלים לג ו) , בגוונא דא באסתכלותא דיליה היא אומנא), באורייתא כתיב בה **בראשית ברא אלהי״ם את השמים ואת הארץ** (בראשית א א) , אסתכל בהאי מלה וברא את השמים, באורייתא כתיב בה **ויאמר אלהי״ם יהי אור**, אסתכל בהאי מלה וברא את האור, וכן בכל מלה ומלה דכתיב בה באורייתא, אסתכל קודשא בריך הוא ועבד ההיא מלה, ועל דא כתיב **ואהיה אצלו אמון**, כגוונא דא כל עלמא אתברי.

כיון דאתברי עלמא, כל מלה ומלה לא הוה מתקיים, עד דסליק ברעותא למברי אדם דיהוי משתדל באורייתא, ובגינה אתקיים עלמא, השתא

דף קסא עמוד ב

כל מאן דאסתכל בה באורייתא ואשתדל בה, כביכול הוא מקיים כל עלמא, קודשא בריך הוא אסתכל באורייתא וברא עלמא, בר נש מסתכל בה באורייתא ומקיים עלמא, אשתכח דעובדא וקיומא דכל עלמא אורייתא איהי, בגין כך זכאה איהו בר נש דאשתדל באורייתא, דהא איהו מקיים עלמא. בשעתא דסליק ברעותא דקודשא בריך הוא למברי אדם, קאים קמיה בדיוקניה וקיומיה כמה דאיהו בהאי עלמא, ואפילו כל אינון בני עלמא עד לא ייתון בהאי עלמא, כלהו קיימין בקיומייהו ובתקונייהו כגוונא דקיימין בהאי עלמא, בחד אוצר דתמן כל נשמתין דעלמא מתלבשן בדיוקנייהו.

ובשעתא דזמינין לנחתא בהאי עלמא, קרי קודשא בריך הוא לחד ממנא די מני קודשא בריך הוא ברשותיה כל נשמתין דזמינין לנחתא להאי עלמא, ואמר ליה זיל אייתי לי רוח פלוני, בההיא שעתא אתייא ההוא נשמתא מתלבשא בדיוקנא דהאי עלמא, וההוא ממנא אחזי לה קמי מלכא קדישא, קודשא בריך הוא אמר לה ואומי לה, דכד תיחות להאי עלמא דתשתדל באורייתא למנדע ליה, ולמנדע ברזא דמהימנותא, דכל מאן דהוי בהאי עלמא ולא אשתדל למנדע ליה, טב ליה דלא יתברי, בגין כך אתחזי קמי מלכא קדישא, למנדע בהאי עלמא ולאשתדלא ביה בקודשא בריך הוא, ברזא דמהימנותא.

הדא הוא דכתיב **אתה הראת לדעת** (דברים ד לה) , אתחזיאת על ידא דההוא ממנא קמי קודשא בריך הוא, **לדעת** - למנדע ולאסתכלא בהאי עלמא ברזא דמהימנותא ברזא דאורייתא, וכל מאן דהוה בהאי עלמא, ולא אשתדל באורייתא למנדע ליה, טב ליה דלא אתברי, דהא בגין דא אייתי ליה קודשא בריך הוא לבר נש בהאי עלמא, **לדעת כי יהו״ה הוא האלהי״ם**. דא איהו כללא דכל רזא דמהימנותא, (נ״א כללא) דכל אורייתא, כללא דעילא ותתא, ורזא דא איהו כללא דכל רזא דמהימנותא, והכי הוא ודאי.

כללא דכל אורייתא, דא איהו רזא דתורה שבכתב, ודא איהו רזא דתורה שבעל פה, וכלא חד כללא דרזא דמהימנותא, בגין דאיהו שם מלא, דאיהו רזא דמהימנותא, ומאן איהו, **יהו״ה אחד ושמו אחד**. **יהו״ה אחד - שמע ישראל יהו״ה אלהינ״ו יהו״ה אחד**, דא איהו יחודא חד. **ושמו אחד - ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד**. הא יחודא אחרא, למהוי שמיה חד. ורזא דא **יהו״ה הוא האלהי״ם** (מ״א יח לט) , דא כתיב כד אינון ביחודא חדא.

ואי תימא, אי הכי כגוונא דכתיב **יהו״ה אחד ושמו אחד** (זכריה יד ט) , לאו איהו יהו״ה הוא האלהי״ם, דאי כתיב (נ״א יהו״ה ושמו הוא אחד), יהו״ה אחד ושמו הוא אחד, הוה אמינא הכי, אבל לא כתיב אלא **יהו״ה אחד ושמו אחד**, ואצטריך למימר כגוונא דא יהו״ה הוא, האלהי״ם הוא, ואתחזי יהו״ה אחד ושמו אחד. אלא כלא חד, דכד מתייחדן תרין שמהן אלין, דא ביחודא חד ודא ביחודא חד, כדין תרין שמהן אלין אתעבידו חד, ואתכלילו דא בדא, והוי כלא שמא שלים ביחודא חדא, ובכן **יהו״ה הוא האלהי״ם**, דהא כדין אתכליל כלא דא בדא למהוי חד, ועד דאתיחדו כל חד, דא בלחודוי ודא בלחודוי, לא אתכלילו דא בדא למהוי כלא חד.

כללא דכל אורייתא הכי איהו ודאי, דהא אורייתא איהי תורה שבכתב, ואיהו תורה שבעל פה, תורה שבכתב דא איהו דכתיב יהו״ה, תורה דבעל פה דא הוא דכתיב האלהי״ם, ובגין דאורייתא איהו רזא דשמא קדישא, אקרי הכי תורה שבכתב ותורה דבעל פה, דא כלל ודא פרט, כלל אצטריך לפרט, ופרט אצטריך לכלל, ואתייחדו דא בדא למהוי כלא חד, ועל דא כללא דאורייתא איהו כללא דעילא ותתא, בגין דשמא דא לעילא ושמא דא לתתא, דא רזא דעלמא עלאה, ודא רזא דעלמא תתאה, ועל דא כתיב **אתה הראת לדעת כי יהו״ה הוא האלהי״ם**,

דף קסב עמוד א

דא איהו כללא דכלא, ודא אצטריך בר נש למנדע בהאי עלמא. ואי תימא פקודי אורייתא אן אינון הכא בכללא דא, אלא דא איהו זכור ודא איהו שמור, וכל פקודי אורייתא בהני כלילן ברזא דזכור וברזא דשמור, וכלא איהו חד.

פתח רבי יוסי ואמר, הא דתנינן דצלותא דערבית חובה, חובה איהי ודאי, בגין דקריאת שמע דערבית חובה, וקודשא בריך הוא אתיחד בליליא כמה דאתיחד ביממא, ומדת ליליא אתכליל ביממא, ומדת יממא אתכליל בליליא, ואתעביד יחודא חדא. ומאן דאמר רשות -- בגין אמורין ופדרין דמתאכלי בליליא והא אוקימנא.

כתיב **ואהבת את יהו״ה אלהי״ך בכל לבבך ובכל נפשך וגו׳** (דברים ו ה) -- האי קרא אוקימנא ליה, ואוקמוה חברייא. אבל אית לשאלא, אי בהאי יחודא דשמע ישראל אתכליל כלא ימינא ושמאלא, אמאי (כתיב) לבתר **ואהבת והיה אם שמוע** (שם יא יג) - דהא ביחודא אתכלילו? אבל התם בכלל, והכא בפרט, והכי אצטריך. וברזא דיחודא דא אתערנא ביה, יחודא דא איהו כגוונא דתפלין דרישא ותפלין דדרועא, בתפלין דרישא ארבע פרשיין והא אתמר, והכא תלת שמהן אינון, התם בתפילין דרישא ארבע פרשיין, כל חד וחד בלחודוי, והכא תלת שמהן, מה בין האי להא. אלא אינון ארבע פרשיין הא אתערו בהו, חד נקודה קדמאה עלאה, וחד רזא דעלמא דאתי, וחד ימינא, וחד שמאלא, אלין רזא דתפלין דרישא.

והכא ברזא דיחודא דא תלת שמהן, ואינון כגוונא דאינון ארבע פרשיות, יהו״ה קדמאה דא נקודא עלאה ראשיתא דכלא, אלהינ״ו רזא דעלמא דאתי, יהו״ה בתראה כללא דימינא ושמאלא כחדא בכללא חדא, ואלין אינון תפלין דרישא, ודא איהו יחודא קדמאה.

תפלין דדרועא כללא דכל הני כחדא, ודא איהו רזא **ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד**, הכא כללא דאינון תפלין דרישא דאתכלילו גו תפלין דדרועא.

ורזא דא, **ברוך** - דא רזא דנקודא עלאה, דאיהו ברוך, דכל ברכאן נבעין מתמן, ואי תימא עלמא דאתי אקרי ברוך, לאו הכי דהא נקודה עלאה איהו דכר, עלמא דאתי נוקבא, איהו ברוך ואיהי ברכה, ברוך דכר, ברכה נוקבא, ועל דא ברוך איהו נקודא עלאה.

שם - דא עלמא דאתי, דאיהו שם גדול, כמה דאת אמר (יהושע ז ט) **ומה תעשה לשמך הגדול**.

כבוד - דא כבוד עלאה דאיהו ימינא ושמאלא, וכלהו כלילן בהאי תפלה של יד, דאיהו מלכותו, ונטיל כלא בגויה, ובהאי **מלכותו** אתכלילן ביה עלמין כלהו, למיזן לון ולספקא לון בכל מה דאצטריכו, ועל דא **לעולם ועד**, ודא איהו יחודא דתפלין דרישא ותפלין דדרועא, וכגוונא דרזא דיחודא דתפלין, הכי איהו יחודא דכלא, ודא איהו ברירא דמלה.

והא סדרנא יחודא דא קמי בוצינא קדישא, ואמר לי דהא בארבע גוונין אתסדר יחודא, ודא ברירא מכלהו, והכי איהו ודאי, וכלהו רזא דמהימנותא, אבל סדורא דתפלין דא, איהו יחודא עלאה כדקא יאות. ומגו דאתכלילו ימינא ושמאלא ברזא דשמא קדישא בארח כלל, אצטריך לבתר לאפקא לון בארח פרט, אבל לאו בארח יחודא, דהא יחודא בקרא קדמאה איהו, למהוי יהו״ה אחד בתפלין דרישא, ושמו אחד בתפלין דדרועא, והוי כלא חד.

כיון דיחודא דא אתסדר כלא בכללא, מרישא דנקודא עלאה (ס״א דאיהו ראשיתא דכלא), אצטריך לבתר לאתערא מרישא (ס״א מרזא) דנהורא קדמאה, דאיהו רישא דכלא, ואהבת, דא ראשיתא דימינא, למרחם ליה לקודשא בריך הוא ברחימו דאתדבקותא דיליה, ומאן איהו (נ״א רחימו דאתער ימינא), ימינא דאיהו אתער רחימו, מאן דרחים ליה לקודשא בריך הוא, איהו אתער ימינא דיליה לגביה, ומקבל ליה

דף קסב עמוד ב

ברחימו, כל מלין דעלמא לא תליין אלא ברעותא, רוח אמשיך רוח ואייתי רוח, וסימנך דא (איוב לד יד) אם ישים אליו לבו רוחו ונשמתו אליו יאסוף.

כד אתער בר נש רחימו לגבי קודשא בריך הוא, אתערותא דימינא לא אתער אלא בתלת גוונין כמה דאת אמר **בכל לבבך, ובכל נפשך, ובכל מאדך** (דברים ו ה) - הא תלת גוונין הכא, דלא תימא או האי או האי, דהא לא כתיב "או בכל לבבך או בכל נפשך או בכל מאדך", אלא כולהו אצטריך, לבא ונפשא וממונא, וכדין קודשא בריך הוא אתער ימיניה לגביה, ופשיט ליה לקבליה, ומקבלא ליה, ועל דא כתיב **נאם יהו"ה לאדוני שב לימיני** (תהלים קי א) , ורזא דהאי קרא הא אתערנא ביה, דדוד מלכא על דרגא דיליה קאמר, כד אתקשר בימינא.

תליסר פקודין הכא בימינא: **ואהבת את יהו"ה אלהי"ך** - הא חדא, **בכל לבבך** - תרין, **ובכל נפשך** - תלת, **ובכל מאדך** - ארבע, **ושננתם לבניך** - חמשא, **ודברת בם** - הא שיתא, **בשבתך בביתך** - הא שבעה, **ובלכתך בדרך** - הא תמניא, **ובשכבך** - הא תשעה, **ובקומך** - הא עשרה, **וקשרתם לאות על ידך** - הא חד סר, **והיו לטטפת בין עיניך** - הא תריסר, **וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך** - הא תליסר.

תליסר פקודין אלין תליין בימינא, ושמאלא אתכליל בימינא, והכי אצטריך. ובכל זמנא דשמאלא אתער, ימינא שארי ביה ברישא. ובגין דא אם יזכון שמאלא אתכליל בימינא, ואי לאו ימינא אתכליל בשמאלא, ושלטא שמאלא, וסימנא דא **אם** ברישא כגון **אם בחוקותי תלכו** (ויקרא כו ג) , ובכל אתר שמאלא אתער ברחימו ברזא דימינא, ולבתר אתתקף דיניה כמה דאצטריך, וכך אצטריך בכל אתר, והא אתערו חברייא בהני מלין. אתא רבי חייא ונשקיה.

פתח ואמר: **ואת המשכן תעשה עשר יריעות וגו'** -- הא הכא רזא דיחודא, דהא תקונא דמשכנא מכמה דרגין איהו, דכתיב ביה **והיה המשכן אחד**, לאתחזאה דכל שייפין דגופא כלהו רזא דגופא חד.

בבר נש אית ביה כמה שייפין עלאין ותתאין, אלין פנימאין לגו ואלין באתגליא לבר, וכלהו אקרון גופא חדא, ואקרי בר נש חד בחבורא חדא. אוף הכי, משכנא כלהו שייפין כגוונא דלעילא, וכד אתחברו כלא כחדא, כדין כתיב **והיה המשכן אחד** (נ"א כגוונא דאדם).

פקודי אורייתא כלא שייפין ואברין ברזא דלעילא, וכד מתחברן כלהו כחד, כדין כלהו סלקן לרזא חד, רזא דמשכנא דאיהו אברין ושייפין, כלהו סלקין לרזא דאדם, כגוונא דפקודי אורייתא, דהא פקודי אורייתא כלהו ברזא דאדם דכר ונוקבא, דכד מתחברן כחדא אינון חד רזא דאדם.

מאן דגרע אפילו פקודא חדא דאורייתא, כאלו גרע דיוקנא דמהימנותא, דהא כלהו שייפין ואברין בדיוקנא דאדם, ובגין כך כלא סלקא ברזא דיחודא, ועל דא ישראל אינון גוי אחד, דכתיב **ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם** (יחזקאל לד לא) , וכתיב **ומי כעמך כישראל וגו'** (ש"ב ז כג) .

רבי יצחק הוה שכיח קמיה דרבי אלעזר, אמר ליה, ודאי רחימו דקודשא בריך הוא דבר נש רחים ליה, לא אתער אלא מלבא, בגין דלבא איהו אתערותא לאתערא לגביה רחימו, (ורחמנא לבא בעי), אי הכי אמאי כתיב **בכל לבבך** ולבתר **ובכל נפשך**, דמשמע דתרין גוונין אינון, חד לבא וחד נפשא, אי לבא הוא עקרא מאי בעי נפשא.

אמר ליה, ודאי לבא ונפשא תרין אינון ואתאחדן לחד, דהא לבא ונפשא וממונא כלהו אתאחדן דא בדא, ולבא איהו עקרא ויסודא דכלא. והא דאתמר בכל לבבך, בתרין לבין איהו, דאינהו תרין יצרין, חד יצרא טבא וחד יצרא בישא, ותרין אלין כל חד וחד אקרי לב, דא

דף קסג עמוד א

אקרי לב טוב ודא אקרי לב רע, ובגין כך איהו לבבך, דאינון תרין יצר הטוב ויצר הרע.

ובכל נפשך - "ובנפשך" מבעי ליה? מאי **ובכל נפשך**? האי **בכל** אמאי? אלא לאכללא נפ"ש ורו"ח ונשמ"ה, דא איהו **ובכל נפשך** - בכל מה דאחיד האי נפש.

ובכל מאודך - אוף הכי - כמה זינין אינון דממונא, כלהו משניין אלין מאלין. ועל דא כתיב **בכל**, רחימו דקודשא בריך הוא לממסר ליה כל דא, למרחם ליה בכל חד וחד.

ואי תימא ביצר הרע היך יכיל בר נש למרחם ליה, דהא יצר הרע מקטרגא איהו דלא יקרב בר נש לפולחנא דקודשא בריך הוא, והיך ירחים ליה ביה? אלא דא איהו פולחנא דקודשא בריך הוא יתיר, כד האי יצר הרע אתכפיא ליה, בגין רחימו דקא מרחם ליה לקודשא בריך הוא, דכד האי יצר הרע אתכפיא, ותבר ליה ההוא בר נש, דא איהו רחימו דקודשא בריך הוא, בגין דידע לקרבא להההוא יצר הרע לפולחנא דקודשא בריך הוא.

הכא איהו רזא למארי מדין, כל מה דעבד קודשא בריך הוא עילא ותתא, כלא איהו בגין לאחזאה יקרא דיליה, וכלא איהו לפולחניה, וכי מאן חמי עבדא דלהוי מקטרגא דמאריה, ובכל מה דרעותיה דמאריה אתעביד איהו מקטרגא, רעותיה דקודשא בריך הוא דיהון בני נשא תדיר בפולחניה, ויהכון בארח קשוט, בגין למזכי לון בכמה טבין, הואיל ורעותיה דקודשא בריך הוא בהאי, היך אתיא עבדא בישא ואשתכח מקטרגא מגו רעותיה דמאריה, ואסטי לבני נשא לארח ביש, ואדחי לון מארח טב, ועביד לון דלא יעבדון רעותא דמאריהון, ואסטי לבני נשא לארח ביש.

אלא ודאי רעותיה דמאריה עביד, למלכא דהוה ליה בר יחידאי, והוה רחים ליה יתיר, ופקיד עליה ברחימו דלא יקרב גרמיה לאתתא בישא, בגין דכל מאן דיקרב לגבה לאו כדאי איהו לאעלא גו פלטרין דמלכא, אודי ליה ההוא ברא למעבד רעותיה דאבוי ברחימו. בביתא דמלכא לבר הות חדא זונה, יאה בחיזו ושפירא בריוא, ליומין אמר מלכא בעינא למחמי רעותיה דברי לגבאי, קרא לה לההיא זונה, ואמר לה זילי ותפתי לברי, למחמי רעותיה דברי לגבאי, ההיא זונה מאי עבדת, אזלת אבתריה דבריה דמלכא, שראת לחבקא ליה ולנשקא ליה ולפתי ליה בכמה פתויין, אי ההוא ברא יאות ואצית לפקודא דאבוי, גער בה ולא אצית לה ודחי לה מניה, כדין אבוי חדי בבריה, ואעיל ליה לגו פרגודא דהיכליה, ויהיב ליה מתנן ונבזבזא ויקר סגיא, מאן גרים כל האי יקר להאי ברא, הוי אימא ההיא זונה.

וההיא זונה אית לה שבחא בהאי או לא, ודאי שבחא אית לה מכל סטרין, חד דעבדת פקודא דמלכא, וחד דגרמת ליה להההוא ברא לכל ההוא טיבו, לכל האי רחימו דמלכא לגביה, ועל דא כתיב **והנה טוב מאד** (בראשית א לא) . **והנה טוב** דא מלאך חיים, **מאד** דא מלאך המות, דאיהו ודאי **טוב מאד** למאן דאצית פקודין דמאריה.

ותא חזי, אי לא יהא האי מקטרגא, לא ירתון צדיקיא הני גנזיא עלאין דזמינין לירתא לעלמא דאתי, זכאין אינון דאערעו בהאי מקטרגא, וזכאין אינון דלא אערעו ביה, זכאין אינון דאערעו ביה ואשתזיבו מיניה, דבגיניה ירתין כל אינון טבין וכל אינון עדונין וכל אינון כסופין דעלמא דאתי, דעליה כתיב **עין לא ראתה אלהי״ם זולתך** (ישעיהו סד ג) .

וזכאין אינון דלא אערעו ביה, דבגיניה ירתין גיהנם, ואטרדו מארץ החיים, דהא אינון חייביא דאערעו ביה הוו צייתין ליה ואתמשכו אבתריה, ועל דא אית לצדיקיא למחזק ליה טבין, דהא בגיניה ירתין כל אינון טבאן ועדונין וכסופין לעלמא דאתי.

תועלתא דהאי מקטרגא כד חייביא צייתין ליה

דף קסג עמוד ב

מאי איהי, אלא אף על גב דלית ליה תועלתא, פקודא דמאריה איהו עביד, ותו דהא אתתקף בגין האי, דהואיל ואיהו רע אתתקף כד עביד ביש, חייבא לא אתתקף עד דקטיל בר נש, כיון דקטיל בני נשא כדין אתתקף ואתגבר בחיליה ואית ליה נייחא.

כך ההוא מקטרגא דאתקרי מלאך המות לא אתגבר בחיליה, עד דאסטי לבני נשא ומקטרג לון וקטיל לון, כדין אית ליה נייחא ואתתקף ואתגבר בחיליה, כמה דאתתקף סטרא דחיים כד בני נשא טבין ויהכון בארח מישר, אוף הכי האי מקטרגא אתתקף ואתגבר כד חייביא צייתין ליה ושליט עלייהו, רחמנא לישזבן. וזכאין אינון דזכאן לנצחא ליה ולאכפיא ליה, למזכי בגיניה לעלמא דאתי, ואתתקף בר נש במלכא קדישא תדיר, על דא ודאי אתמר **אשרי אדם עוז לו בך מסלות בלבבם** (תהלים פד ו) , זכאין אינון בהאי עלמא ובעלמא דאתי !

רבי יוסי ורבי יהודה ורבי חייא הוו אזלי בארחא. פגע בהו **רבי אלעזר**. עד דחמו ליה נחתו מן חמרי כלהו. אמר רבי אלעזר, ודאי אנפי שכינתא חמינא, דהא כד חמי בר נש צדיקיא או זכאין די בדרא ואערע בהו, ודאי אינון אנפי שכינתא. ואמאי אקרון אנפי שכינתא, בגין דשכינתא אסתתרת בגווייהו, איהו בסתימו ואינון באתגליא, בגין דשכינתא אינון דקרבין לה אקרון פנים דילה, ומאן אינון, אינון דאיהי אתתקנת בהדייהו לאתחזאה לגבי מלכא עלאה, והואיל ואתון הכא, ודאי שכינתא אתתקנת עלייכו, ואתון פנים דילה, (ס״א ואערע בהו, ודאי חמי אנפי שכינתא, בגין דשכינתא אסתתרת בגווייהו, איהי בסתימו ואינון באתגלייא, ואיהי אתתקנת בהדייהו לאתחזאה קמי מלכא, והואיל ואתון הכא תלתא, ודאי שכינתא אתתקנת עלייכו ושרייא בגווייכו).

פתח ואמר: **קח נא את ברכתי אשר הובאת לך וגו'** (בראשית לג יא) . כד חמא יעקב ל**סמא"ל** מקטרגא בההוא ליליא, חמא ליה בההוא דיוקנא דעשו, ולא אשתמודע ביה עד דסליק צפרא, כיון דסליק צפרא ואשגח ביה, חמא ליה באנפין סתימין ואתגליין, אסתכל בההוא דיוקנא דהוה כדיוקנא דעשו, מיד אשגח וידע דהוה ממנא דעשו, אתקיף ביה, מה כתיב **ויאמר שלחני כי עלה השחר** (שם לב כז), וחברייא אתערו, דבגין דמטא זמניה לזמרא ולשבחא ליה לקודשא בריך הוא, ועל דא **כי עלה השחר**.

והכא אית לאסתכלא, דודאי שלטנותא דיליה לאו איהו אלא בליליא גו חשוכא, ורזא דא **מפחד בלילות** (שיר ג ח) - דא פחדא דגיהנם, ומה דאמר **בלילות**, רצונו לומר איהו ונוקביה, ובגיני כך לא שליט אלא בליליא. ודא דאמר **ויאמר שלחני כי עלה השחר**. מאי **כי עלה השחר**? בגין דכד אתי צפרא ואתעבר שלטנו דחשוכא דליליא, כדין עאל איהו ואוכלוסיה בנוקבא דתהומא רבא דלסטר צפון, עד דעאל ליליא ואשתרו כלבי, ושלטי ומשטטי בליליא (ד"א בעלמא) עד דאתי צפרא, ועל דא הוה דחיק לומר שלחני כי עלה השחר, דהא לא שליט ביממא.

כגוונא דא גלותא דישראל דאיהו בליליא ואקרי לילה, אדום חייבא שלטא עלייהו דישראל, עד דייתי צפרא וינהיר לון קודשא בריך הוא ויתעבר שלטניהון.

ועל דא **כי עלה השחר**, דחיק הוה בידיה ותשש חיליה, דהא אתעבר ליליא, ועל דא אתתקף יעקב ביה, וחמא דיוקניה כדיוקנא דעשו, אבל לא באתגליא כל כך, וכדין אודי ליה על ברכאן.

מה כתיב לבתר? **כי על כן ראיתי פניך כראות פני אלהי"ם ותרצני** (בראשית לג י) - דחמא באינון אנפין דעשו, כדיוקנא דאתחזי ליה **סמא"ל** ממש, דהא בכל אתר דבר נש אתקשר הכי אתחזי באנפוי.

ואתון קדישי עליונין, שכינתא בהדייכו, ואנפין דלכון כאינון אנפין דילה, זכאין אתון. אמר אי בארחא חדא הוינא אזלי בהדייכו, הוינא יתיב עמכון, השתא דאתון לארחייכו, ואנא לארחי, אתפרש מנייכו במילידאורייתא.

דף קסד עמוד א

פתח ואמר: **שיר המעלות לשלמה, אם יהו"ה לא יבנה בית שוא עמלו בוניו בו, אם יהו"ה לא ישמר עיר שוא שקד שומר** (תהלים קכז א) . וכי שלמה אמר תושבחתא דא כד בנה בי מקדשא, לאו הכי, דהא דוד מלכא אמר ליה בגין שלמה מלכא בריה, כד אתא נתן לגביה ואמר ליה על שלמה דאיהו יבני בי מקדשא, ולבתר דוד מלכא אחזי לשלמה בריה דיוקנא דבי מקדשא, כיון דחמא דוד דיוקנא דבי מקדשא וכל תקונוי, אמר שירתא על שלמה בריה ואמר **אם יהו"ה לא יבנה בית וגו'**.

דבר אחר: **שיר המעלות לשלמה** -- למלכא דשלמא דיליה, והאי שירתא איהו שירתא ותושבחתא על כל שאר שירתא, ושירתא הדא סלקא על כלהו.

אם יהו"ה לא יבנה בית, דחמא דוד מלכא כל אינון עמודין שבעה, דהאי בית קאים עלייהו, דאינון קיימי שורין שורין למבני האי בית, לעילא מכלהו קיימא מאריה דביתא, דאזיל על גבייהו ויהיב לון חילא ותוקפא לכל חד וחד כדקא יאות, ועל דא אמר דוד, אי האי מלכא דשלמא כלא דיליה דאיהו מאריה דביתא לא בני להאי ביתא, שוא עמלו בוניו בו, אינון קיימין דקיימין למבני על האי ביתא.

אם יהו"ה לא ישמר עיר - דא מלכא דשלמא כלא דיליה, **שוא שקד שומר** - דא איהו חד קיימא דעלמא אתתקן עליה. ומנו? צדיק - דהא איהו נטיר לה להאי עיר. משכנא דעבד משה - יהושע הוה קאים תדיר ונטיר ליה, דהא לית נטירו דיליה בר ביה דאקרי **נער**, דכתיב **ומשרתו יהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האהל** (שמות לג יא) .

לבתר האי משכנא לא הוה נטיר אלא בגין 'נער' אחרא דכתיב **והנער שמואל משרת** (ש"א ג א) (והוה מסדר תמן) - בגין דלית נטירו דמשכנא אלא בנער. (אבל בי מקדשא לאו הכי דלאו נטירו דיליה אלא בקודשא בריך הוא, דכתיב **אם יהו"ה לא ישמר עיר שוא שקד שומר**), ומאן איהו **שומר**? דא ההוא דנטיר משכנא דאקרי הכי **נער מטטרו"ן**.

אבל אתון קדישי עליונין, לאו נטירו דלכון כנטירו דמשכנא, אלא נטירו דלכון כנטירו דבי מקדשא, קודשא בריך הוא בלחודוי, דכתיב **אם יהו"ה לא ישמר עיר שוא שקד שומר**, דהא בכל זמנא דצדיקיא אזלי בארחא, קודשא בריך הוא נטיר לון תדיר, דכתיב **יהו"ה ישמר צאתך ובואך** (תהלים קכא ח) .

אזלו אבתריה ואוזפוהו תלת מילין, ואהדרו לארחייהו, קרו עליה **כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך, על כפים ישאונך וגו׳** (שם צא יא), **ישמח אביך ואמך ותגל יולדתך** (משלי כג כה) :

ואת המשכן תעשה עשר יריעת וגו׳.

רבי יהודה פתח: **ברב עם הדרת מלך ובאפס לאם מחתת רזון** (שם יד כח). **ברב עם הדרת מלך** -- אלין אינון ישראל, דכתיב בהו **כי עם קדוש אתה ליהו״ה אלהי״ך** (דברים ז ו) , ואינון עמא דסלקין לכמה אלפין ולכמה רבוון, וכד אינון סגיאין בחושבניהון, יקרא דקודשא בריך הוא איהו, דהא עלאין ותתאין משבחן שמיה דמלכא עלאה, ומשבחן ליה בגין עמא קדישא דא, הדא הוא דכתיב (שם ד ז) **רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה.**

ואי תימא הא כתיב **כי אתם המעט מכל העמים** (שם ז ז)? אלא **מכל העמים** ודאי, אבל מעמא חד יתיר סגיאין אינון, דהא לית עמא בכל עלמא רב וסגי כישראל. ואי תימא הא בני ישמעאל והא בני אדום הא כמה אינון, ודאי הכי סגיאין אינון, אבל כל שאר עמין כלהו מתערבי אלין באלין - בנין אית לעם דא בעם דא, ולאלין בנין בעם אחרא ולאלין באחרא. ובגין כך לית עמא בכל עלמא רב סגי כישראל - עמא ברירא ויחידאה. אלין באלין בלא ערבוביא אחרא כלל, דכתיב **כי עם קדוש אתה ליהו״ה אלהי״ך ובך בחר יהו״ה.** ועל דא **ברב עם הדרת מלך** - הדורא איהו דמלכא עלאה קודשא בריך הוא.

דף קסד עמוד ב

תו בזמנא דקודשא בריך הוא אתי לבי כנישתא (דאיהו מקדש מעט), וכל עמא אתיין כחדא, ומצלאן ואודן ומשבחן ליה לקודשא בריך הוא, כדין הדורא דמלך איהו, דמלך סתם דא מלכא קדישא (ד״א משיחא), דאתתקן בשפירו ובתקונא לסלקא לעילא.

ובאפס לאם מחתת רזון וכד איהו אקדים לבי כנישתא ועמא לא אתיין לצלאה ולשבחא ליה לקודשא בריך הוא, כדין כל ההוא שלטנותא דלעילא, וכל אינון ממנן ומשריין עלאין, כלהו אתברו (ס״א אתעברו) מההוא עלויא דמתתקני בתקוני ההוא מלך.

מאי טעמא? בגין דבההיא שעתא דישראל לתתא קא מסדרי צלותהון ובעותהון ומשבחן למלכא עלאה, כל אינון משריין עלאין מסדרין שבחין ומתתקנן בההוא תקונא קדישא, בגין דמשריין עלאין כלהו חברין אינון בישראל לתתא, לשבחא לקודשא בריך הוא כחדא, למהוי סלוקא דקודשא בריך הוא עילא ותתא כחדא.

וכד אינון מזדמנן למהוי חברים בהו בישראל, וישראל לתתא לא אתיין לסדרא צלותהון ובעותהון ולשבחא למאריהון, כלהו משריין קדישין שלטנותא עלאה אתברו (ס״א אתעברו) מתקוניהון, דהא לא סלקין בסלוקא, ולא יכלין לשבחא למאריהון כדקא יאות, בגין דשבחי דקודשא בריך הוא אצטריך למהוי כחדא עילא ותתא, עלאין ותתאין בשעתא חדא, ועל דא **מחתת רזון** ולא מחתת מלך.

ואפילו דלא אסגיאו בבי כנישתא אלא עשרה, באינון עשרה מזדמנן משריין עלאין למהוי עמהון חברים, מאי טעמא, בגין דכל תקוני דההוא מלך אינון בעשרה, ועל דא די בעשרה אי לאו אינון יתיר:

תא חזי, במשכן מה כתיב? **ואת המשכן תעשה עשר יריעות. עשר** - בגין דתקונא דמשכנא (נ״א דשכינתא) בעשרה איהו, למהוי כדקא יאות. **עשר** - מאי טעמא **עשר** ולא ״עשרה״? אלא **עשר** בכל אתר איהו בלא שכינתא, דלאו איהי בחושבנא. כגוונא דא **עומד על שני עשר בקר** (מ״ב ז כח) - שכינתא לאו איהי בחושבנא, דהא איהי קיימא לעילא, דכתיב **והים עליהם מלמעלה**, ובאלין דוכתי דרמיזי לרזא דלעילא דחסר מנהון (ס״א ה׳), הא שכינתא יתיר על ההוא חושבנא, דלאו איהי בחושבנא.

לסטרא אחרא יהבי חושבנא יתיר, ואיהי במניינא בגריעו, (ד״א, לא תימא חושבנא יתיר, אלא תוספת את, וחושבנא בגריעו), כגון **עשתי** והא אוקמוה, ובכל אתר דאתוון אתוספן כגוונא דא איהו לגריעותא; כגון **האמינון אחיך** (ש״ב יג כ) דסגיא ״אמנון״. ובסטרא דקדושא - גרע את ואיהו תוספת.

רבי חייא פתח ואמר: **עוטה אור כשלמה נוטה שמים כיריעה** (תהלים קד ג) . האי קרא אוקמוה, דכד ברא קודשא בריך הוא עלמא, אתעטף בההוא אור קדמאה וברא ביה שמים. ותא חזי, אור וחשך (ד״א לאו) כחדא הוו, אור מסטרא דימינא, וחשך מסטרא דשמאלא, מאי עבד קודשא בריך הוא, שיתף לון כחדא וברא מנהון שמים. מאי **שמים**? **אש ומים** - שיתפן כחדא ועביד שלם בינייהו. וכד אתכלילו כחדא ומתח לון כיריעה, מתח לון ועביד מנהון את **ו׳**, ודא אקרי **יריעה יריעות**, דהא את דא אתפשיט מניה נהירו ואתעבידו יריעות, הדא הוא דכתיב **ואת המשכן תעשה עשר יריעות.**

ושבע רקיעין אינון מתיחין, גניזין בגניזו עלאה כמה דאוקמוה, וחד רקיעא דקיימא עלייהו, וההוא רקיע לית ביה גוון, ולית ליה אתר באתגליא, ולא קיימא לאסתכלא ביה (ס״א אלא בסוכלתנו), והאי רקיע איהו גניז ונהיר לכלהו, ונטיל לון במטלניהון, כל חד וחד כדקא חזי ליה, אלא קיימא בסוכלתנו.

מהאי רקיע ולהלאה לית מאן דידע וישגח, ואית ליה לבר נש למסתם פומיה, ודלא למללא ולאסתכלא בסוכלתנו, מאן דיסתכל אהדר לאחורא, דלית מאן דיכיל למנדע. עשר יריעות אינון, דאינון עשרה רקיעין, ומאן אינון, יריעות דמשכנא דאינון עשר, וקיימן למנדע לחכימי לבא, מאן דינדע בהו, אסתכל בחכמתא סגיא וברזין דעלמא, ואסתכל

דף קסה עמוד א

לעילא, בההוא אתר דכל חד וחד אתדבק ביה, בר תרין אינון דקיימן בימינא ובשמאלא, ואינון גניזין בהדי שכינתא.

רבי יוסי אמר, תשע רקיעין אינון, ושכינתא איהי עשיראה, דאי תימא בגין דכתיב **עשר** בר משכינתא איהי, אי הכי שכינתא חד סרי איהי, דקיימא על עשר, אלא ודאי תשע אינון, ואינון תשע יומין שבין ראש השנה ליום הכפורים, ואיהי עשיראה, כגוונא דא משכן איהו עשר יריעות.

אינון עשר רקיעין רזא דרזין, דלא אתמסר בר לאינון דידעי חכמתא, וכלא איהו ברזין דבוצינא קדישא, דאיהו גלי רזא דכל רקיעא ורקיעא, ואינון שמשין דמשמשי בכל חד וחד.

שבע רקיעין אינון לעילא, שבע רקיעין אינון לתתא כגוונא דלעילא, שבע רקיעין אינון דבהו ככביא ומזלי, לאנהגא עלמא דא, כפום ארחיה כמה דאצטריך ליה. בכלהו שביעאה עדיף, בר תמינאה דקא מדבר לכלהו וקיימא על כלהו, כתיב **סלו לרוכב בערבות** (תהלים סח ה) . מאן **רוכב בערבות** ומאן אינון **ערבות**? אלא **ערבות** - דא רקיעא שביעאה. אמאי אתקרי **ערבות**? על דאיהו כליל מאשא ומיא כחדא, מסטרא דדרום ומסטרא דצפון, ואיהו מעורב מתרין סטרין.

ואי תימא אי הכי, שתי ערבות דקא מתחברן בלולב, ותנינן, **ערבות** הדא הוא דכתיב **סלו לרכב בערבות**, אי הכי מאן יהיב ירכין בגופא, או גופא בירכין, דהא דא עביד פרין ואיבין, ודא לא עביד פרין ואיבין. אלא ודאי כלא הוא, רזא דערבות דבלולב, אינון ערבות דבלולב חד אש וחד מים, ברזא דא דכלהו, ואיהו שביעאה איהו אש ומים כליל כחדא ברזא חדא, ובגין דערבות איהו רזא כללא דכלהו שית אחרנין, איהו רזא דרתיכא עלאה, וקודשא בריך הוא אתרעי בהאי רקיע יתיר מכלהו רקיעין, ותיאובתיה תדיר לאתקנא להההוא רקיעא בשפירו עלאה.

ועל דא **סלו לרכב בערבות** - להההוא **דרכב בערבות**. ומאן איהו? ההוא רקיע טמיר וגניז דקיימא על גבי חיותא, דאיהו **רכב בערבות**. **ועלזו לפניו** - ״מלפניו״ לא כתיב, אלא **לפניו** - דהא לית מאן דינדע ביה כלום, אבל **לפניו** מאן דעייל לקמיה דהאי רקיע אצטריך למיעל בחדוה ולא בעציבו כלל, בגין דהאי רקיעא גרים, דתמן לא שריא עציבו ורוגזא כלל, דהא תמן כלא איהו בחדוה. ועל דא כהן גדול דקיימא לקמיה, לא הוה עאל לבי קודשא בר בחדוה, ולאחזאה חדוה, דהא אתרא גרים. ועל דא כתיב **עבדו את יהו״ה בשמחה, באו לפניו ברננה** (שם ק ב) - דהא אצטריך דלא לאחזאה בה עציבו.

ואי תימא אי הכי, האי מאן דאיהו בצערא ובדוחקא, דלא יכיל למחדי לביה, ומגו דוחקיה אית ליה למתבע רחמין קמי מלכא עלאה, אי הכי לא יצלי צלותא כלל ולא ייעול בעציבו כלל, דהא לא יכיל למחדי לביה, ולאעלא קמיה בחדוה, מאי תקונא אית ליה להאי בר נש.

אלא ודאי הא תנינן, כל תרעין ננעלו ואסגירו, ותרעין דדמעין לא אסגירו, ולית דמעה אלא מגו צערא ועציבו, וכל אינון דממנן על אינון תרעין, כלהו מתברין גזיזין ומנעולין, ועיילין אינון דמעין, וההיא צלותא עאלת קמי מלכא קדישא.

כדין ההוא אתר אית ליה דוחקא, מההוא עציבו ודוחקא דההוא בר נש, כמה דאת אמר **בכל צרתם לא צר** (ישעיהו סג ט) , תיאובתיה דההוא עלמא עלאה לגבי האי אתר, כדכורא דתיאובתיה תדיר לגבה דנוקבא, כד מלכא עאל לגבי מטרוניתא, אשכח לה בעציבו, כדין כל מה דאיהי בעאת בידהא אתמסר, וההוא בר נש וההיא צלותא לא אהדר בריקניא, וקודשא בריך הוא חייס

דף קסה עמוד ב

עליה, זכאה חולקיה דההוא בר נש דאושיד דמעין קמי קודשא בריך הוא בצלותיה.

כגוונא דא בשבת, מאן דיתיב בתעניתא בשבת, מגו צעריה אחזי עציבא, ובשבת שלטא ההוא רקיעא עלאה, ההוא דאתחזי בחדוה, ואיהו חדוה וחדי לכלא, ההוא דיתיב בעציבו, בגין דאיהו שלטא אפיק להההוא בר נש מההוא ענשא דאתגזר עליה, והא אתמר. **סלו** - הבו יקר ורוממו להההוא דרוכב בערבות, דאיהו חדוה וחדי כלא, רקיעא על גבי חיותא, **בי״ה שמו** ודאי, דהא בההוא אתר שמא דא אתכליל, ועלזו לפניו, בגין דלא אצטריך לאחזאה קמיה עציבו כמה דאתמר.

רבי אלעזר אמר האי קרא הכי אצטריך למימר: ״סלו לרוכב על ערבות״ - מאי **בערבות**? **בי״ה שמו** - ״ביה הוא״ מבעי ליה?! מאי **שמו**? אלא האי קרא על סתימא דכל סתימין עתיקא דכל עתיקין אתמר, ההוא דלא אתגליא ולא אתידע כלל, דאיהו רוכב בערבות.

ואי תימא דאיהו אתיא ורכיב ביה, אי הכי אף על גב דסתים הוא, באתר דא קיימא לאתגליא, אלא, סולו לרוכב בערבות, דא איהו עתיקא דכל עתיקין סתימא דכל סתימין דלא ידיע, ובמה איהו רוכב בערבות בי״ה, דאיהו רזא קדמאה דנפיק קמיה (ד״א מניה).

ודא איהו שמיה, מההוא סתימא דלא ידיע שמא דיליה הוא י״ה, לאו דאיהו הוא, אלא איהו הוא, בגין ההוא פרוכתא דאתפרסא ונפיק מקמיה, אבל האי פרוכתא איהו שמו, ודא איהו רתיכא דיליה ולא אתידע כלל.

ודא איהו **שמו הגדול**, בגין דאית שמיה דלאו איהו כל כך גדול כהאי, אף על גב דאית ביה תוספת אתוון, דא איהו שמא רבא, ועל דא בהאי שמא אנן מפיקין אמן, דאיהו מניה, בהאי אזלא אמן בכל זמנא, ובשמא אחרא לאו הכי.

אמן יהא שמיה רבא מברך, דכד האי שמא אתתקן, כלא איהו בשלימו, וכל עלמין חדאן בחדו, בהאי שמא כלילן עלאין ותתאין, בהאי שמא כלילן שית מאה ותליסר פקודי אורייתא, דאינון כללא דכל רזין עלאין ותתאין, כללא דעלמא דדכורא לעילא, וכללא דעלמא דנוקבא לתתא. וכלהו פקודין, כלהו שייפין ואברין, לאתחזאה בהו רזא דמהימנותא, מאן דלא ישגח ולא אסתכל ברזין דפקודי אורייתא, לא ידע ולא אסתכל היך מתתקנן שייפין ברזא עלאה.

שייפין דגופא כלהו מתתקנן על רזא דפקודי אורייתא, ואף על גב דאית שייפין דאינון רברבין ועלאין, כלהו זעירין ורברבין אי אתנטיל חד מנייהו אפילו זעירא דבר נש, אקרי מאריה דמומא, כל שכן וכל שכן ההוא דגרע אפילו חד פקודא מאינון פקודי אורייתא, דאטיל מומא באתר דלא אצטריך.

תא חזי מה כתיב **ויקח יהו״ה אלהי״ם את האדם ויניחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה** (בראשית ב טז) , ותנינן לעבדה ולשמרה אלין קרבנין, וכלא חד, אבל דא רזא דפקודי אורייתא, לעבדה אלין רמ״ח שייפין עלאין, ולשמרה אלין תלת מאה ושתין וחמש שייפין תתאין, אלין עלאין דזכור, ואלין תתאין דשמור, וכלא חד, זכאה איהו מאן דזכי לאשלמא לון.

פקודין דאורייתא גרים לבר נש לאשלמא רוחיה ונשמתיה בהאי עלמא ובעלמא דאתי, אורייתא מזכה לבר נש לאחסנא תרין עלמין, עלמא דא ועלמא דאתי, כל מאן דאשתדל באורייתא אשתדל בחיים, חיים בהאי עלמא, וחיים בעלמא דאתי, אשתזיב מכל עונשין בישין, דלא יכלין לשלטאה עליה, אי באשתדלותיה הכי, כל שכן מאן דעביד עובדא.

רבי חייא ורבי אבא שרו בבי אושפיזייהו. קמו בפלגות ליליא

דף קסו עמוד א

לאשתדלא באורייתא. ברתיה דאושפיזא קמת ואנהירת לון שרגא, ולבתר קיימת אבתרייהו למשמע מלין דאורייתא.

פתח רבי יוסי ואמר **כי נר מצוה ותורה אור, ודרך חיים תוכחות מוסר** (משלי ו כג) . **כי נר מצוה** - כל מאן דאשתדל בהאי עלמא באינון פקודין דאורייתא, אתסדר קמיה בכל פקודא ופקודא חד שרגא לאנהרא ליה בההוא עלמא. **ותורה אור** - מאן דאתעסק באורייתא, זכי להההוא נהורא עלאה דאדליקת שרגא מניה, דהא שרגא בלא נהורא לא כלום, נהורא בלא שרגא אוף הכי לא יכיל לאנהרא. אשתכח דכלא דא לדא אצטריך; אצטריך עובדא לאתקנא שרגא ואצטריך למלעי באורייתא לאנהרא שרגא. זכאה איהו מאן דאתעסק בה בנהורא ובשרגא!

ודרך חיים תוכחות מוסר - ארח חיים לאעלא ביה לעלמא דאתי אינון תוכחות דמקבל בר נש לאעדאה גרמיה מארח ביש ולמיהך בארחא טבא. תו **ודרך חיים** - אינון תוכחות מוסר דאייתי קודשא בריך הוא עליה דבר נש לדכאה ליה מחובוי באינון תוכחות -- זכאה איהו מאן דקביל להו ברעו דלבא.

דבר אחר: **כי נר מצוה** - (תקונא דשרגא), דא שרגא בוצינא דדוד דאיהו נר מצוה, אורייתא דבעל פה, דאצטריך לאתתקנא תדיר, ואיהי לא נהרא אלא מגו תורה שבכתב. דהא אורייתא דבעל פה לית לה נהירו אלא מגו תורה שבכתב, דאיהי אור לאנהרא.

אשגח אבתריה, וחמא ברתיה דאושפיזא קיימת אבתרייהו. אמר **כי נר מצוה** - מאי **נר**? דא נר דאיהי מצוה דנשין זכיין ביה, ואיהי נר דשבת; דאף על גב דנשין לא זכאן באורייתא, הא גוברין זכיין באורייתא, ונהרין להאי שרגא דנשין מתתקנן בהאי מצוה. נשין בתקונא דהאי נר, גוברין באורייתא לאנהרא להאי נר. תקונא דמצוה דנשין אתחייבו בהו. שמעת ההיא אתתא ובכאת. אדהכי קם אבוהי דאתתא דהות תמן, ועאל ביניהו, וחמא ברתיה קיימת אבתרייהו ובכאת. שאיל לה אבוה. סחת ליה (רבי אבא) עובדא. שארי אבוה דאתתא אוף איהו ובכה.

אמר ליה רבי יוסי דילמא חתנך בעלה דברתיך לא זכה באורייתא? אמר ליה ודאי הכי הוא, ועל דא ודאי בכינן אנא וברתי תדיר. ובגין דחמינא ליה יומא חד דדליג מאגרא חדא, למשמע קדיש בהדי צבורא, סליק ברעותא דילי למיהב ליה ברתי, ותכף דנפקו צבורא מבי כנישתא יהיבנא ליה ברתי, דאמינא בדלוגא דא דאתא למשמע קדיש, גברא רבא איהו באורייתא, ואף על גב דאיהו רביא, ולא ידענא ביה מקדמת דנא. והשתא אפילו ברכת מזונא לא ידע; ולא יכילנא בהדיה למלעי בין חברייא דיוליף קריאת שמע או ברכת מזונא;

אמר ליה: אעבר ליה באחרא או דלמא ברא יוליד דלהוי גברא רבא. אדהכי קם איהו ודלג עלייהו ויתיב לקמייהו. אסתכל ביה רבי יוסי, אמר ודאי אנא חמינא בהאי רביא דנהורא דאורייתא יפוק לעלמא מניה או ברא דיוקים מניה. חייך ההוא רביא ואמר *"רבותי אימא קמייכו חד מלה?"*.

פתח ואמר, **צעיר אני לימים ואתם ישיים, על כן זחלתי ואירא מחות דעי אתכם** (איוב לב ו) - האי קרא אתערו ביה עמודי עלמא, אבל אליהוא דכתיב ביה **ממשפחת רם**, אתערו דהא מזרעא דאברהם קאתא, ושפיר, אבל אליהוא כהנא הוה, ומזרעא דיחזקאל נביאה הוה. כתיב הכא **בן ברכאל הבוזי** ב, וכתיב התם (יחזקאל א ג) **יחזקאל בן בוזי הכהן**. ואי תימא בגין דכתיב **בוזי** - בוז משפחות הוה - לאו הכי. הדר ואמר **ממשפחת רם** - עלאה על כלא. אמאי אקרי **בוזי**? דהוה מבזה גרמיה לגבי מאן

דף קסו עמוד ב

דגדול מניה, ועל דא סליק בשמא עלאה **בוזי**. דא דאקרי אדם שלימא בכלא, מה דלא אקרי הכי בר נש אחרא. הדא הוא דכתיב **ואתה בן אדם** (יחזקאל ב ו) . ועל דסליק בשמא דא אקרי **רם** - עלאה על כלא.

ועל דא אמר **צעיר אני לימים**. **לימים** - "מימים" מבעי ליה? מאי **לימים**? אלא אמר **צעיר אני** ואזעירנא גרמי **לימים** - לגבי בר נש דאית ליה יומין סגיאין. מאי טעמא? בגין דאמרתי **דימים ידברו**, ועל דא **צעיר אני**, ואזעירנא גרמי לגבי ימים. **ואתם ישישים**, חמינא לכו ישיים, **על כן זחלתי ואירא מחות דעי אתכם**. אוף אנא, **אמרתי ימים ידברו ורב שנים יודיעו חכמה** ודאי, אכן **רוח היא באנוש ונשמת שדי תבינם**. ועל דא בגין דאנא רביא, שוינא ברעותי דלא למללא עד דאשלימו תרין ירחין, ויומא דא אשתלימו, והשתא דאתון הכא אית למפתח באורייתא קמייכו.

פתח ואמר: **כי נר מצוה ותורה אור ודרך חיים תוכחות מוסר** (משלי ו כג) . **כי נר מצוה** - דא איהי משנה, כמה דאת אמר **והתורה והמצוה** (שמות כד יב) . **והתורה** - זו תורה שבכתב, **והמצוה** - זו משנה דאיהי נר, שרגא דקיימא לאדלקא.

נר - אמאי אקרי 'נר'? אלא כד מקבלא מבין תרין דרועין רמ"ח שייפין עלאין, ואיהי פתחת לגבייהו תרין דרועין דילה, כדין אתכלילו אלין תרין דרועין בהו ואקרי נר.

ותורה אור - דקא נהיר להההוא נר ואדליקת מניה, מסטרא דאור קדמאה דאיהו ימינא, דהא אורייתא מההוא סטרא דימינא דאור קדמאה איתיהיבת, דכתיב **מימינו אש דת למו** (דברים לג ה) - מסטרא דימינא אתיהיבת. ואף על גב דאתכליל ביה שמאלא, דהא כדין איהו שלימו דכלא.

אור דא אתכליל במאתן ושבעה עלמין, דאינון גניזין בסטרא דההוא אור, ואתפשט בכלהו. תחות כורסייא עלאה טמירא, שריין אינון עולמות, מסטרא דההוא ימינא תלת מאה ועשר אינון, מאתן ושבע אינון בסטרא דימינא, מאה ותלת אינון בסטרא דשמאלא. ואינון תלת מאה ועשר, ואלין אינון דקודשא בריך הוא מתקן תדיר לצדיקיא, ומאלין מתפשטן כמה וכמה אוצרי חמדה, וכלהו גניזין לאתעדנא מנהון צדיקיא לעלמא אתי, ועל אלין כתיב **להנחיל אוהבי יש ואוצרותיהם אמלא** (משלי ח כא) . ועל אלין כתיב **עין לא ראתה אלהי"ם זולתך וגו'** (ישעיהו סד ג) . י"ש -- אלין תלת מאה ועשר עולמות, גניזין תחות עלמא דאתי, (ועל) אינון מאתן ושבע דאינון מסטרא דימינא אקרון אור קדמאה, בגין דאפילו אור שמאלא אקרי אור, אבל אור קדמאה איהו זמין למעבד תולדין לעלמא דאתי.

ואי תימא לעלמא דאתי ולא יתיר - אלא אפילו בכל יומא ויומא ! דאי לא הוה האי אור - עלמא לא יכיל למיקם ! דכתיב **אמרתי עולם חסד יבנה** (תהלים פט ג) . האי אור זרע ליה קודשא בריך הוא בגנתא דעדנוי, ועביד ליה שורין שורין על ידוי דהאי צדיק, דאיהו גננא דגנתא, ונטיל להאי אור, וזרע ליה זרועא דקשוט, ועביד ליה שורין שורין בגנתא, ואוליד ואצמח ועביד פרין, ומנייהו אתזן עלמא. הדא הוא דכתיב **אור זרוע לצדיק וגו׳** (שם צז יא), וכתיב **וכגנה זרועיה תצמיח** (ישעיהו סא יא) - מאן **זרועיה**? אלין זרועי דאור קדמאה, דאיהו זרוע תדיר, השתא אוליד ועביד איבין, והשתא זרוע איהו בקדמיתא, עד לא ייכול עלמא איבא דא, אוליד זרועא דא, ויהיב איבא ולא שכיך. ועל דא כל עלמין אתזנו בספוקא דההוא גננא דאקרי צדיק, דלא שכיך ולא פסיק לעלמין - בר בזמנא דישראל בגלותא.

ואי תימא בזמנא דגלותא כתיב **אזלו מים מני ים ונהר יחרב ויבש** (איוב יד יא) - היך עביד תולדין? אלא כתיב **זרוע** (תהלים צז יא) - זרוע איהו תדיר, ומיומא דאפסיק ההוא נהר גנתא, (ס״א בגנתא) לא עאל

דף קסז עמוד א

ביה ההוא גננא, וההוא אור דאיהו זרוע תדיר עביד איבין, ומניה ומגרמיה אזדרע כקדמיתא, ולא שכיך תדיר, כגנתא דעביד תולדין, ומההוא זרוע נפיל ביה באתריה, ומגרמיה עביד תולדין כדבקדמיתא.

ואי תימא דאינון תולדין ואיבין הוו כמה דהוה בזמנא דגננא תמן - לאו הכי. אבל לא אתמנע זרוע דא לעלמין. כגוונא דא **ותורה אור** - אורייתא דאתיהיבת מסטרא דההוא אור קדמאה, הכי אזדרע תדיר בעלמא, ועביד תולדין ואיבין ולא שכיך לעלמין, ומההוא איבא דיליה אתזן עלמא.

ודרך חיים תוכחות מוסר - תרין ארחין אינון, חד ארח חיים וחד בהפוכא מניה, סימנא דארח חיים מאן איהו, תוכחות מוסר, דכד בעא קודשא בריך הוא לנטרא להאי ארח חיים, שוי עליה ההוא דאלקי ועביד תוכחות מוסר לבני עלמא, ומאן איהו, האי דכתיב **ואת להט החרב המתהפכת לשמר את דרך עץ החיים** (בראשית ג כד) . ועל דא **דרך חיים** איהו **תוכחות מוסר**. ומאן דאית ביה תוכחות - ודאי דמתערי ליה למהך בההוא **ארח חיים** דשארי תמן **תוכחות מוסר**.

האי קרא לאו רישיה סיפיה ולאו סיפיה רישיה ! אלא כלא רזא דמהימנותא בהאי קרא !

כי נר מצוה - דא רזא ד׳שמור׳. **ותורה אור** - דא רזא ד׳זכור׳. **ודרך חיים תוכחות מוסר** - אלין גזרין ועונשין דאורייתא, וכלא רזא דמהימנותא. ואצטריך דא לדא, למהוי רזא דכלא כדקא יאות. ועל רזא דא דהאי אור דדליק ונהיר להאי נר - כתיב ביה באהרן **בהעלותך את הנרות** (במדבר ח ב) - בגין דהוא אתי מסטרא דהאי אור.

אור דא כתיב ביה **יהי אור ויהי אור** (בראשית א ג) . כיון דאמר **יהי אור** אמאי כתיב **ויהי אור**? דהא **בויהי כן** סגיא? ! אלא **יהי אור** - דא אור קדמאה דאיהו ימינא, ואיהו לקץ הימין. **ויהי אור** - דמימינא נפק שמאלא, ומרזא דימינא נפק שמאלא, ועל דא **ויהי אור** דא שמאלא. מכאן **דויהי** קדמאה דאורייתא בסטרא דשמאלא הוה, ובגין כך לאו איהו סימן ברכה. מאי טעמא? בגין דביה (נ״א דמניה) נפק ההוא חשך דאחשיך אנפי עלמא. וסימנא דא כד אתגלי רזא דעשו ועובדוי - בהאי **ויהי** הוה, דכתיב **ויהי עשו איש יודע ציד** (שם כה כז) - אתקיים **בויהי איש יודע ציד** לפתאה בני עלמא דלא יהכון בארח מישר.

וירא אלהי״ם את האור כי טוב -- דא איהו עמודא דקאים באמצעיתא, וקאים ואחיד בסטרא דא ובסטרא דא, כד הוה שלימו דתלת סטרין, כתיב ביה **כי טוב**, מה דלא הוה בהני אחרנין, בגין דלא הוה שלימו עד אור תליתאה, דאשלים לכל סטרין, וכיון דאתא תליתאה דא, כדין אפריש מחלוקת דימינא ושמאלא, דכתיב **ויבדל אלהי״ם בין האור ובין החשך**.

ועל דאינון חמש דרגין דאתפרשו ואתמשכו מהאי אור קדמאה, כתיב ׳אור׳ חמש זמנין, וכלהו הוו מסטרא דימינא ואתכלילו ביה, וכד אתכלילו בסטר שמאלא, אתכלילו ברזא דמים דנטיל בימינא (ס״א מימינא), ובגין כך כתיב ׳מים׳ חמש זמנין, וכד אשתלימו ברזא דאמצעיתא, כתיב ׳רקיע׳ חמש זמנין.

ועל דא תלת אינון - **אור מים רקיע** - לקבל תלת דרגין אלין, דכלהו חמש דרגין אתכלילו בהו. ועל דא בכלהו כתיב חמש זמנין בכל חד וחד.

הכא רזא דרזין, באלין תלתא אתצייר ואתגליף בגלופי רזא דיוקנא דאדם, דאיהו אור בקדמיתא, לבתר מים, לבתר אתפשט בגווייהו רקיע, דאיהו גליפא דגליפו דיוקנא דאדם.

כגוונא דגליפו ציורא דדיוקנא דאדם בתולדתיה, דהא בתולדתא דבר נש בקדמיתא זרע דאיהו אור, דהא נהירו דכל שייפי גופא איהו ההוא זרע, ובגין כך איהו אור, וההוא אור אקרי זרע, דכתיב **אור זרוע** - ההוא זרע ממש. לבתר ההוא זרע דאיהו אור אתפשט, ואתעביד

דף קסז עמוד ב

מים בלחותא דיליה, אגליף יתיר ואתפשט פשיטו גו אינון מים, פשיטו דגופא לכל סטרין.

כיון דאתצייר ואגליף ציורא ודיוקנא דגופא, אקריש ההוא פשיטו ואקרי רקיע, ודא איהו רקיע בתוך המים, ולבתר דאקריש, כתיב **ויקרא אלהי״ם לרקיע שמים** - דהא אקריש ההוא לחותא (ד״א דאנגיד ואשתאר ההוא פסולת) דגופא דהוה גו אינון מים.

כיון דאתבריר גופא ואתנקי בנקיו, ההוא לחותא דאתנגיד ואשתאר, הוה פסולת, דקא אתעבד גו התוכא, ואינון מים הרעים עכורין, ומנהון אתעביד פסולת, מקטרגא לכל עלמא, דכר ונוקבא, לבתר כד נחתו אינון מים עכורין, ואתהתכו לתתא בסטר שמאלא, נפקו (ס״א דאתנגיד ואשתאר, אתעביד פסולת, מקטרגא לכל עלמא דכר ונוקבא, ואינון מים הרעים עכורין, לבתר כד נחתי, אינון מים עכורין אתהתכו לתתא בסטר שמאלא, ונפקו) לקטרגא כל עלמא, זכאה איהו מאן דאשתזיב מנהון.

כיון דנפיק מקטרגא, כתיב **יהי מארת** חסר **ו׳**, ואתמשכא אסכרה ברביי, וחסר נהורא דסיהרא. לבתר, והיו למאורות, בשלימו תרווייהו כחדא, במאן, בההוא רקיע השמים, דהא כד סלקא ואתחברא בההוא רקיע השמים, כדין והיו למאורות, נהורין שלימין, תרווייהו כחדא, דלא פגימי כלל.

שארי חייך האי רביא וחדי, אמר לון, האי דאמינא, דאתבריר הכא רזא דאדם באור דההוא (ד״א דאיהו) זרע, ולבתר אתעביד מים, ומגו אינון מים אתפשט רקיע דיוקנא דאדם כמה דאתערנא, תינח כד אתעביד דא לגו מעוי דאתתא, דהא לא אתצייר זרעא אלא בגו מעוי דנוקבא, לאתפשטא בה דיוקנא דאדם, והכא, אי אלין חמש דרגין אינון דיוקנא דאדם, באן אתר אתצייר ואתפשט האי דיוקנא בגו אינון מים.

אי תימא גו נוקבא הוו דא עלמא דאתי - לאו הכי ! דהא לא אתצייר ציורא ודיוקנא עד דנפקו אתוון לבר ולבתר אתגלימו. ותו דהא עלמא דאתי הוה אומנא דכתיב **ויאמר אלהי״ם יהי אור ויהי אור...ויאמר אלהי״ם יהי רקיע** - הא אומנא הוה. אי תימא בנוקבא דלתתא - לאו הכי ! דהא עד לא הוות, וכד נפק האי דיוקנא דאדם, נוקביה נפקת בהדיה, הא לא אתצייר דיוקנא דאדם בה, אי הכי באן אתר אתצייר ואתגליף האי זרע למהוי גליפו דיוקנא דאדם ?

אלא דא רזא עלאה, אדם קדמאה, אתצייר ואתגליף בלא נוקבא, אדם תניינא מחילא וזרעא דהאי אגליף ואתצייר גו נוקבא, אדם קדמאה גליפו דציורא ודיוקנא דגופא לא הוה בנוקבא, ובלא ציורא כלל הוה, ואתצייר ואתגליף לתתא מעלמא דאתי, בלא דכורא ובלא נוקבא, אינון אתוון אגלימו גו משחתא, ואתצייר ואגליף בהו רזא דאדם.

ואתוון בארח מישר בסדורא דלהון, מרזא דאור קדמאה שריאו לאתגלפא ולאתציירא (אתוון), ואזדרע האי אור בגויה גו משחתא, כד מטא גו משחתא, אתהדר מיא, גו מיא אתפשט רקיע ציורא דאדם, דיוקנא כדקא חזי.

לבתר דאתקשטת נוקבא לגביה, ואתהדרו אנפין באנפין, האי דיוקנא דאדם עאל בתיאובתא לגבי נוקבא, ותמן אגליף ואתצייר כגוונא דיליה, ועליה כתיב **ויולד בדמותו כצלמו וגו׳** (בראשית ה ג) , האי אתצייר גו נוקבא, מה דלא הוה ההוא קדמאה, דאתצייר (ד״א ל״ג גו) ההוא קדמאה בגויה, במדידו גו משחתא כמה דאתמר, כגוונא דא לתתא.

לתתא מה כתיב, **והאדם ידע את חוה אשתו ותהר ותלד את קין** (שם ד א). שריאת קו״ף לאולדא במעהא, בחילא וסיועא דאדם לבתר, דהא קבילת זוהמא מגו האי קו״ף, ועל דא לא כתיב הכא ״ויולד״ אלא **ידע**, **ותהר ותלד** ונפק פסולת מגו נוקבא. **ותוסף ללדת את אחיו את הבל** - ובהאי נמי לא כתיב ״ויולד״, ואף על גב דמסטרא דדכורא הוה, אבל מקטרגא תשש ותבר חיליה, דהא באת **קו״ף**

דף קסח עמוד א

שריאו אתוון לאולדא.

כיון דאתבריר פסולת שריאו אתוון לאולדא מרזא דאת **ש״ת** - תקונא דכר ונוקבא באסתכמותא כחדא, וכדין כתיב **ויולד בדמותו כצלמו. ויקרא את שמו שת** - ולא כתיב ״ותקרא״. **ויקרא** איהו ולא איהי. איהו קרא שמיה שת, תקונא דכר ונוקבא כחדא, דהוו באסתכמותא חדא.

תו אתגלגלו אתוון ואהדרו לאולדא, **אל״ף** דאדם, ואינון אתוון באתר דאיהו סיום שמיה, ומאן איהו **נ׳**, ולבתר **ו׳** ולא **ה׳**, דהא אתעדיאת (נ״א אתיילידת) בהבל, בגין כך נטיל את אחרא אבתריה **ו׳**, וסיים בשירותא דש׳ת ש׳ ואקרי **אנו״ש**.

אנוש - מה בין שמא דא לשמא **דאדם**? אלא אנוש לאו איהו בתוקפא הוה, תקונא דקדמאי הוה, **מה אנוש כי תזכרנו** (תהלים ח ה) , וכתיב **מה אנוש כי תגדלנו וגו׳ ותפקדנו לבקרים לרגעים תבחננו** (איוב ז יח) . ועל דא כתיב **ויהו״ה חפץ דכאו החלי** (ישעיהו נג י) - תבירו דגופא ותוקפא דנפשא אורית שת לאנוש, ירותא דהוה ליה לקבלא, ואיהו אוף הכי אורית לבנו.

תו אתגלגלו אתוון לאתקנא עקימא, ואתהדרו לאולדא. **קינן** האי תקונא **דקין** ואתתקן תחותיה. ואתהדרו אתוון לבסמא עלמא מעקימו דהוה. **מהללאל** - **מ׳** סופא דאתוון **דאדם**. **ה׳** ו**ל׳** - תקונא דאתוון **דהבל**. ובגין דלא הוה חייבא כקין - לא אתחלפו אתוון משמיה, בר חד; דבאתר **ב׳** הוה **א׳**, למהוי תקונא יתיר.

עד הכא אתבסם עלמא, ואתתקן עקימא משירותא **דאנוש**, בר חובא דאדם דלא אתבסם עד דקיימו ישראל בטורא דסיני. אבל תקונא דעקימו דקין והבל אתתקן ואתבסם. אבל עלמא הוה בצערא ועצבונא עד דאתא נח, דכתיב **זה ינחמנו ממעשנו ומעצבון ידינו מן האדמה אשר אררה יהו״ה** (בראשית ה כט) . וחובא דאדם לא אתבסם עד דקיימו ישראל על טורא דסיני וקבילו אורייתא, וכד ישראל קבילו אורייתא כדין נר ואור אתתקן כחדא.

והשתא רבותי, אנא מבבל, וברא דרב ספרא אנא, ולא זכינא לאשתמודעא לאבא, ואטרידנא הכא, ודחילנא דהא יתבי ארעא דא אינון אריוון באורייתא, ושוינא עלי דלא אימא מילי דאורייתא קמי בר נש עד תרין ירחין, ויומא דא אשתלימו, זכאה חולקי דאתערעתון הכא.

ארים רבי יוסי קליה ובכי, וקמו כלהו ונשקוהו ברישיה.

אמר רבי יוסי, זכאה חולקנא דזכינא בהאי ארחא למשמע מלי דעתיק יומין מפומך, מה דלא זכינן למשמע עד השתא. יתבו כלהו, אמר לון, רבותי, מדחמינא צערא דהאי חמי וברתיה, דדחקי ומצטערי בנפשייהו דלא ידענא ברכת מזונא, אמינא לון דעד דאנדע ברכת מזונא לא אתחבר באנתתי כארח כל בני עלמא, ואף על גב דיכילנא לשמשא בה בלא חובה, לא בעינא למעבר על דעתייהו, הואיל ולא הוינא יכיל למימר מדי עד תרין ירחין. חדו רבי יוסי ורבי חייא וחמוי וברתיה, ובכו מסגיאו חדוה, אמר רבי יוסי, במטו מינך כיון דשריאת, אנהיר לן יממא, זכאה חולקנא בארח דא.

פתח ההוא רביא בברכת מזונא ואמר: כתוב אחד אומר **ואכלת לפני יהו״ה אלהי״ך** (דברים יד כג) , וכתוב אחד אומר **ושמחת לפני יהו״ה אלהי״ך** ז, הני קראי כד ישראל הוו שראן בארעא קדישא, ואתחזון קמי קודשא בריך הוא בבי מקדשא הוו מתקיימי, השתא היך מתקיימי, מאן יכיל למיכל לפני יהו״ה, ולמחדי לפני יהו״ה. אלא ודאי הכי הוא, בקדמיתא כד יתיב בר נש על פתוריה למיכל, מברך על נהמא המוציא, מאי טעמא **המוציא** ולא ״מוציא״, דהא כתיב **בורא השמים** (ישעיהו מב ה) ולא כתיב ״הבורא״, **עושה ארץ** (ירמיה י יב) ולא כתיב ״העושה ארץ״ - מאי טעמא הכא **המוציא**?

אלא כל מלין דאינון מרזא דעלמא עלאה סתירא, אסתתרא **ה׳** מתמן, לאתחזאה דהא מעלמא גניזא וסתירא איהו.

דף קסח עמוד ב

וכל מלין דאינון מעלמא תתאה דאתגליא יתיר - כתיב **בה׳**, דכתיב **המוציא במספר צבאם** (ישעיהו מ כו) , **הקורא למי הים** (עמוס ה ח) - כלהו מרזא דעלמא תתאה איהו. ואי אכתיב בשמא איהו **בה׳**, כגון **האל הגדול**. והכא דאיהו בארח סתים (נ״א באתגליא), מרזא דעלמא תתאה איהו.

כיון דמברך בר נש שכינתא אתיא קמיה, ומה דאמר **ואכלת לפני יהו״ה אלהי״ך**, הכא אתכליל למללא במלי דאורייתא, דהכי אצטריך, הואיל וקודשא בריך הוא קמיה, לקיימא דכתיב **זה השלחן אשר לפני יהו״ה** (יחזקאל מא כב) , וכתיב **ואכלת שם לפני יהו״ה אלהי״ך** (דברים יד כג) .

הואיל וקאים בר נש קמי מאריה, אצטריך נמי למיחן למסכני, למיתן לון כמה דאיהו יהיב ליה למיכל, (וס״א ומאן דאכיל קמי מלכא קדישא, אצטריך וכו׳), כמאן דאכיל קמי מלכא קדישא, ואצטריך דלא ישתכח בלעז על פתוריה, דהא בלענו מסטרא אחרא הוי, ורזא דא (בראשית כה ל) **הלעיטני נא**, ארח בלענו, והכי אצטריך לסטרא אחרא, וכתיב **ובטן רשעים תחסר** (משלי יג כה) , ועל דא **ואכלת לפני יהו״ה אלהי״ך** כתיב, ולא לפני סטרא אחרא. ואצטריך דלא יתעסק במלין בטלין, ובצרכי סעודה (שפיר), ואצטריך לאתעסקא במלין דאורייתא, דהא כד מלין דאורייתא אתמרו על פתורא, יהיב ההוא בר נש תקפא למאריה.

ושמחת לפני יהו״ה אלהי״ך - דא איהו בכוס של ברכה, כד בריך בר נש בכוס של ברכה, אצטריך למחדי ולאחזאה חדוה ולא עציבו כלל, כיון דנטיל בר נש כוס של ברכה, קודשא בריך הוא קאים על גביה, ואיהו אצטריך לאעטפא רישיה בחדוה, ולברכא על הכוס במותב תלתא.

נברך שאכלנו משלו ובטובו חיינו - דא אצטריך רעותא לעילא לגבי עתיקא דעתיקי, ועל דא איהי בארח סתים. **ובטובו** ולא ״מטובו״. **ובטובו** - דא ימינא (ד״א זינא) עלאה. ״ומטובו״ דא דרגא אחרא דאתי מסטרא דימינא, ואיהו דרגא לתתא מניה. בגין דבההוא טוב אתבני עלמא, וביה אתזן.

אמאי אקרי **טוב** ואמאי אקרי **חסד**? טוב איהו כד כליל כלא בגויה, ולא אתפשט לנחתא לתתא. חסד כד נחתא לתתא, ועביד טיבו בכל בריין בצדיקי וברשיעי ולא חייש, ואף על גב דדרגא חד הוא. מנלן? דכתיב **אך טוב וחסד ירדפוני** (תהלים כג ו) . אי טוב למה חסד, ואי חסד למה טוב - דהא בחד סגיא? אלא **טוב** כליל כלא בגויה ולא אתפשט לתתא, **חסד** נחית ואתפשט לתתא וזן כלא צדיקי ורשיעי כחדא. והכא כיון דאמר **ובטובו חיינו** - הדר ואמר **הזן את העולם כלו בטובו בחסד**. הדא הוא דכתיב **נותן לחם לכל בשר כי לעולם חסדו** (שם קלו כה). ועל דא **הזן את הכל** - לצדיקי ולרשיעי לכלא.

דא אקרי ברכת ימין. שמאל לאו איהו בברכת מזונא. ובגין כד שמאלא לא תסייע לימינא. דכיון דבריך ברכת ימין (נ״א היין), אצטריך לדבקא ארץ החיים בימין, לאתזנא מתמן ולפרנסא, ולמיהב מזונא לכלא, ועל דא תניינא ברכת הארץ. ואצטריך לאדכרא בה ברית ותורה, **על בריתך שחתמת בבשרנו ועל תורתך שלמדתנו** - לאחזאה דמההוא טוב אתזן ׳ברית ותורה׳, דאיהו תקונא דהאי **טוב**.

מכאן אוליפנא דנשים פטורות מברכת מזונא לאפקא ידי חובה, דהא לית בהו תורה וברית. ולחתום **על הארץ ועל המזון**, הא דדבקותא כחדא בחסד, **על הארץ** - דא איהי ארץ החיים, **ועל המזון** - דא איהו חסד, הא כלילו דא בדא בדביקותא חדא.

אתפשטותא דטוב איהו הודאה דאקרי חס״ד, ועל דא איהו אומר נודה לך על כך ועל כך נסין ואתין דאתעבידו מסטרא דטוב.

ואי תימא והא כתיב **נעימות בימינך נצח** (תהלים טז יא) - הא איהו מסטרא דימין? לאו הכי ! אלא כל חד וחד אחזי על ההוא אתר דנפיק מניה.

ואי תימא נצח בימין - הא כתיב **נעימות** וכתיב **ונעים זמירות ישראל** (ש״ב כג א) (ד״א בימינך נצח), ודא שמאלא,

דף קסט עמוד א

וכל שמאלא אתכליל ברזא דימינא, אבל הודאה אודי על ימינא, לאחזאה דהא מניה נפקא, ודא פשיטו דטוב דאתפשט בארץ החיים.

מאי טעמא לית הכא שמאלא? בגין דלית חולקא לסטרא אחרא במזונא דישראל, ואי אתער שמאלא, סטרא אחרא יתער עמיה. והא איהו זבין בכרותיה וחולקיה ליעקב אבונא, והא אנן יהיבנא ליה חולקיה להוא מקטרגא בזוהמא דמיין בתראין, ואי לית זוהמא, הא חולקיה דההוא, מיכלא דקריבו ביה ידין, ועל דא לית ליה חולקא בהדן, והואיל ולית ליה חולקא בהדן, דהא נטל חולקיה, לית לן לאתערא שמאלא כלל, דלא יתער מקטרגא ויטול תרין חולקין, חד לתתא וחד לעילא כבכור, דהא זבין בכרותיה ליעקב אבונא, חולקיה איהו לתתא, ולית ליה לעילא כלום, ישראל נטלי לעילא ועשו נטיל לתתא, ועל דא לא יתקרב שמאלא כלל בברכת מזונא.

כיון דמתברכא האי ארץ החיים מסטרא דימינא ומקבל מזונא - כדין בעינן רחמין על כלא - **רחם יהו״ה אלהינ״ו על ישראל עמך ועל ירושלים עירך וגו׳**, דהא מההוא מזונא וספוקא דארץ החיים, נזכי בה אנן, ובי מקדשא, דיתבני בי מקדשא לתתא, באינון רחמים.

ובשבת דלא אשתכח דינא, למהוי נצח והוד כלל חסדים, אומר **רצה והחליצנו** למהוי תרוייהו **חסדי דוד הנאמנים** (ישעיהו נה ג) . ועל דא **אל תהי צרה ויגון וכו׳**, דהא **רצה ומודים** אינון **חסדי דוד**, **ושים שלום** דקאמרן בצלותא בברכת **עושה שלום במרומיו הוא ברחמיו יעשה שלום עלינו - הטוב והמטיב** - דכלא אתי מסטרא דימינא ולא מסטר שמאלא כלום.

מאן דמברך ברכת מזונא - איהו נטיל ברכאן בקדמיתא מכלהו ואתברך בכלל ברכת מזונא. ועל דא אית ליה ארכא דחיין. מאן דנטיל כוס של ברכה וקא מברך - עליה כתיב **כוס ישועות אשא** (תהלים קטז יג) . מאן **ישועות**? דא ימינא דאיהו מושיע מכל מקטרגין דעלמא, דכתיב (נ״א הושיעה לו ימינו), **ותושע לו ימינו**, וכתיב **הושיעה ימינך וענני** (שם ס ז).

אדהכי הוה נהיר יממא, קמו כלהו ונשקוהו, אמר רבי יוסי, ודאי הלולא איהו יומא דא, ולא ניפוק מהכא עד דיתעביד הלולא בכל אנשי מתא, דא הוא הלולא דקודשא בריך הוא אתרעי ביה. נטלו לה לאנתתיה ובריכו לה בכמה ברכאן, עבדו דאבוה יתקן ביתא אחרא לחדוה, כנישו כל אנשי מתא להיא

חדותא, וקראו לה כלה, וחדו עמהון כל ההוא יומא, ואיהו חדי עמהון במלי דאורייתא:

פתח איהו על פתורא ואמר: **ועשית את הקרשים למשכן עצי שטים עומדים**. כתיב הכא **עומדים** וכתיב התם **שרפים עומדים** (ישעיה ו ב) . מה להלן שרפים - אוף הכא נמי שרפים. אלין קרשים קיימן בתקוני דכלה, וסחרן סחרנא דחופה, למשרי בההיא חופה רוח עלאה (נ״א רזא עלאה). כגוונא דא כלה לתתא, אצטריך לתקנא חופה לחופאה בתקינו שפירו, ליקרא דכלה אחרא, דאתיא למשרי תמן בחדוה דכלה תתאה, ובגין יקרא דההיא כלה עלאה, אצטריך למעבד חופאה דשפירו בכל תקוני דשפירו, לזמנא לכלה עלאה לההיא חדוה.

כגוונא דא, בכל גזירו דברית לתתא, אצטריך לאתקנא כסא אחרא בשפירו, למארי קנאה דברית קיימא דאתי תמן. אוף הכא בכל חופה אצטריך תקוני שפירו לחופאה לחופה, ליקרא דכלה סתם, דהא דא כגוונא דדא קיימא, דא סלקא בשבע ברכאן, ודא סלקא בשבע ברכאן, וכד סלקא בשבע ברכאן, כדין אקרי כלה, ועל דא אסיר לשמשא בה עד דאתכלילת באינון שבע ברכאן כגוונא עלאה.

אינון שבע ברכאן ירתא כלה מרוחא (נ״א מרזא) עלאה,

דף קסט עמוד ב

אתר דכל ברכאן נגדין מתמן. שית ברכאן אינון דכלה אתברכא מנייהו, ואת אמרת דאינון שבע, אלא שביעאה איהו דקא מקיים כלא.

רובא דברכאן על היין אמאי? אלא דאיהו סטרא דחדי לכלא, על ההוא יין דאתנטיר בענבוי תדיר, ובגין כך ברכה קדמאה דאינון שבע איהו רזא דיין. יין עביד פרי (ס״א חידו) בין לעילא בין לתתא, גפן נטיל כלא, ואפיק איבא לעלמא, ואתערו דחדוה שמאלא איהו, דכתיב **שמאלו תחת לראשי**, ולבתר **וימינו תחבקני** (שיר ב ו) , וההוא אילנא דחיי עביד פירין ואיבין (ס״א בההוא גפן) באתערותא דא, ודא איהי ברכה קדמאה דכלא, (בורא פרי הגפן).

תניינא - **שהכל ברא לכבודו** - רזא דברית קדישא, חדוה דחבורא, דנטיל כל ברכאן מרזא דימינא, למעבד איבין בההוא גפן, דהא בקדמיתא ההוא פרי (נ״א חידו) נחית מלעילא ארח שייפין, ונגיד לברית קדישא, לנגדא ליה בההוא גפן, ודא מסטרא דימינא, דהא לית איבא משתכחא אלא בימינא, שמאלא אתער וימינא עביד.

לבתר כליל שמאלא בימינא וימינא בשמאלא למהוי רזא דאדם. ובגין כך תליתאה איהו **יוצר האדם**. ועל דא יעקב דאיהו עמודא דאמצעיתא, דיוקנא דאדם הוה.

רביעאה, איהו עמודא חדא דירכא ימינא,

חמישאה **שוש תשיש ותגל עקרה** דביתא בחדוה, **בקבוץ** וכנישו דבנהא מארבע סטרי עלמא. ודא רזא דירכא אחרא דאתחבר בירכא שמאלא למיזל ולמיכנש לכל סטרין, וכנישו דבנין ורחימו למיעל לון בין ברכין. ובאינון תרין דנביאים שריין בגווייהו חדוה דעיקרא דביתא. מאי טעמא? בגין דהא שתי ערבות לא עבדין איבא ופירין, וכנישו דבנין לגבייהו, אינון פירין ואיבין דלהון, ולא אתערו כנישו דבנהא לגבהא בר בנביאים.

שתיתאה - **שמח תשמח רעים האהובים** - אתר דרעותא וחדוה ואחוה אשתכח, עמודא דכל עלמא דאקרי צדיק, וצדיק וצדק - **רעים ואהובים** אינון דלא אתעדון דא מן דא. עד הכא שית ברכאן דכלה אתברכת מנייהו.

שביעאה איהו מקיים כלא. ומהאי שביעאה - מתברכאן כלא ודאי, כללא דעשר אמירן, בגין דדא כליל עילא ותתא. ועל דא כליל בהאי עשר זיני דחדוה, ששון שמחה, חתן (ס״א וכלה, גילה דיצה, אהבה ואחוה שלום) וכלה, אהבה אחוה, גילה רנה, דיצה, חדוה, שלום, וריעות, למהוי כלה שלימו דכלא. זכאין אינון ישראל דאינון זכו לתתא כגוונא דלעילא ! עלייהו כתיב **ומי כעמך כישראל גוי אחד בארץ** (ש״ב ז כג) .

חדו כלהו כל ההוא יומא במלין דאורייתא, וכל בני מתא עבדו ליה רישא עלייהו. ליומא אחרא קמו רבי יוסי ורבי חייא וברכו לון, ואזלו לארחייהו. כד מטו לגביה דרבי שמעון, זקף עינוי וחמא לון, אמר לון מסתכל הוינא בכו יומא דא, וחמינא לכו תרין יומין וחד ליליא דהויתון לגבי משכנא דההוא נער מטטרו״ן, וההוא נער הוה אוליף לכו רזין עלאין בחדוה דאורייתא -- זכאה חולקכון בני.

סדרו מלין כלהו קמיה, וסחו ליה עובדא. אמר לון זכאין אתון, וזכאה חולקי, דהא אדכרנא, יומא חד דהוה אזיל עמי בארחא רב ספרא אבוי, ובריכית ליה כד אתפרש מני, דיהא ליה בר אריא באורייתא, ולא בריכית ליה דאיהו יזכי ביה, זכאה חולקכון בני, עלייכו כתיב **וכל בניך למודי יהו״ה** (ישעיה נד יג) .

דבר אחר: **וכל בניך למודי יהו״ה** - וכי כל בנין דאינון דישראל כלהו אוליף לון קודשא בריך הוא אורייתא? אין; דהא בשעתא דאינון ינוקי לעאן באורייתא, שכינתא אתיא ויהיב לון חילא ותוקפא למלעי באורייתא; דאלמלא סיועא דקודשא בריך הוא, לא יכלין אינון ינוקי למסבל.

רבי שמעון הוה שכיח יומא חד גבי פתחא דלוד, ורבי חייא בהדיה. פגע ביה חד ינוקא. אמר רבי שמעון, ודאי דקודשא בריך הוא אתרעי (נ״א אתער) בעלמא, השתא ליומין זעירין גלגולא רבא למלכי ארעא אלין באלין,

דף קע עמוד א

ודאי בעוד דאינון מקטרגין אלין על אלין, ישראל יהון גו רווחא.

אמר ההוא ינוקא, והא ביומא דא שארי אתערותא דא, דהא בהאי יומא דמין סגיאין אושדין בעלמא. אמר ליה רבי חייא, מנא ליה להאי ינוקא, אמר רבי שמעון לזמנין נבואה נפיל בפום ינוקן, ומתנבאי יתיר מחד נביאה. אמר ההוא ינוקא, וכי תוהא איהו בינוקי למהוי לון נבואה, והא קרא שלים איהו! מנלן? דכתיב **וכל בניך למודי יהו״ה**. אינון ודאי **למודי יהו״ה**, ונבואה מנהון נפקא, מה דלית הכי לכל עלמא, אלא לישראל בלחודוי, דכתיב בהו **וכל בניך למודי יהו״ה**, ובגיני כך מנהון נפקא נבואה.

אתא רבי שמעון ונשקיה. אמר מיומאי לא שמענא דא בר השתא.

(דא פקודא דקודשא בריך הוא למשה) **ועשית את הקרשים למשכן עצי שטים עומדים**, (כלא כגוונא עלאה), (ד״א ל״ג פתח רבי יצחק) וכתיב **שרפים עומדים ממעל לו שש כנפים וגו׳** (ישעיהו ו ב) , עובדא דמשכנא באינון קרשים כגוונא דאינון שרפים, (בהאי אתר) אלין עומדים ואלין עומדים. ואי תימא, והא כל חיילי שמיא אינון ׳עומדים׳ כלהו, כמה דאת אמר **ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה** (זכריה ג ז) , וכתיב **וכל צבא השמים עומדים עליו וגו׳** (מ״א כב יט) - דהא כלהו משריין עלאין לית להו קפיצין וכלהו קיימי בקימה. אלא ודאי כלהו קיימין, ולזמנין אלין אקרון **שרפים** ולזמנין סלקין בשמא אחרא, אבל אלין כלהו בחד שמא קיימי, והאי קרא אוקמוה.

(נ״א רבי יצחק פתח) כתיב **מזמור לדוד יהו״ה רעי לא אחסר** (תהלים כג א) , הא (נ״א) אתמר מה בין **מזמור לדוד** ובין **לדוד מזמור**, והכא שכינתא קדמא ואתיא ושראת עליה בקדמיתא, **יהו״ה רעי** וכי אמאי שכינתא קדמא הכא, והא דוד אצטריך לאקדמא (ס״א לאתערא) איהו בקדמיתא, הואיל ובעי מזוניה מעם קודשא בריך הוא.

אלא ודאי שכינתא קדמא ואתיא ושראת עליה, ואתערת ליה לשבחא למלכא שבחא דא, ולמבעי מזוני מקמי מלכא, דהא הכי אצטריך על מלה דמזונא, דבעיא איהי ורעותא דילה, דכל בני עלמא יבעון מזוני, בגין דכד קודשא בריך הוא בעי לנחתא מזוני לעלמא, איהי נטלא בקדמיתא, ועלה נחתי מזוני לעלמין כלהו, ובגיני כך איהי אקדימת למלה דא דמזוני, ושראת עליה דדוד.

יהו״ה רעי - יהו״ה רעיא דילי, כהאי רעיא דמדבר עאנא דיליה באתר דדשאין ועשבין, דלא מחסר ביה כל מדעם, אוף הכי קודשא בריך הוא איהו רעיא דילי, למיזן לי בכל מה דאנא אצטריך.

דבר אחר: **יהו״ה רעי**, תנינן דקשין מזונותיו דבר נש קמי קודשא בריך הוא כקריעת ים סוף. הכא תרין גוונין אינון, ותרווייהו בארח קשוט. חד בגין דקודשא בריך הוא כל עובדוי בדינא וקשוט, ועל דינא וקשוט אתקיים כל עלמא, ובכל יומא ויומא ובכל זמנא וזמנא דן כל עלמא בדינא, לצדיקי ולרשיעי ולכל בני עלמא, כמה דאת אמר **כי צדיק יהו״ה צדקות אהב** (שם יא ז). וכד איהו דן בני נשא וחמי בני נשא כמה חייבין וכמה חטאין קמיה, כדין קשה בעינוי למיהב לון מזונא בכל זמנא, בגין דאית ליה למיזן חייביא ולאינון דחטאן. ואיהו עביד עמהון לגו משורת הדין, וזן ומפרנס לון כפום חסד עלאה, דאתמשך ואתנגיד על כל (ס״א עמין ובני) בני עלמא. וביה איהו זן ומפרנס לכלא, לצדיקי ולחסידי ולרשיעי ולכל אינון בני עלמא, ולכל חיון ובעירי חקלא ועופי שמיא, מקרני ראמים עד ביצי כלמי. ולא אשתאר בעלמא דאיהו לא זן ומפרנס לכלא, אף על גב דקשה קמיה לפום עובדין דבני עלמא כקריעת ים סוף.

וכי קריעת ים סוף קשה קמיה? ! והכתיב **גוער בים ויבשהו** (נחום א ד) , **הקורא למי הים וישפכם על פני הארץ** (עמוס ה ח) , והא כיון דסליק

דף קע עמוד ב

רעותא קמיה, כלא קמיה כאין הוא חשיב, ואת אמרת דקריעת ים סוף קשה קמיה. אלא בזמנא דישראל אעברו לגבי ימא, ובעא קודשא בריך הוא למקרע לון ימא דסוף, אתא רהב ההוא ממנא דעל מצרים, ובעא דינא מקמי קודשא בריך הוא, אמר קמיה, מאריה דעלמא אמאי את בעי למעבד דינא על מצרים, ולמקרע ימא לישראל, הא כלהו חייבין קמך, וכל ארחך בדינא וקשוט, אלין פלחי ע״ז ואלין פלחי ע״ז, אלין בגלוי עריות ואלין בגלוי עריות, אלין אושדי דמין ואלין אושדי דמין. בההיא שעתא הוה קשה קמיה למעבר על ארח דינא. והא ישראל הוו נטלי על ימא, דכתיב **ויאמר יהו״ה אל משה מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו** (שמות יד טו) , והוה קשה קמיה למעבר על דינא ולמקרע לון ימא דסוף.

ואלמלא דאשגח קודשא בריך הוא בזכות אברהם, דאקדים בצפרא למעבד פקודא דמאריה ורעותא דיליה, כדכתיב **וישכם אברהם בבקר** (בראשית כב ג) , כלהו אתאבידו בימא, בגין דבכל ההוא ליליא בדינא הוה קודשא בריך הוא עלייהו דישראל. דתנינן, מאי דכתיב **ולא קרב זה אל זה כל הלילה**, מלמד דאתו מלאכי עלאי לשבחא בההוא ליליא קמי קודשא בריך הוא, אמר לון וכי (ס״א בני) עובדי ידי טבעין בימא ואתון משבחן קמאי, מיד **ולא קרב זה אל זה כל הלילה**. מה כתיב **ויהי באשמרת הבקר** - אשגח קודשא בריך הוא בזכותא דאברהם, דאקדים בצפרא למעבד רעותיה דמאריה, כדכתיב **וישכם אברהם בבקר**, כדין אהדר ימא וערקו מיין קמייהו דישראל, דכתיב **וישב הים לפנות בקר לאיתנו**, ותנינן **לאיתנו - לתנאו** - להההוא תנאי דהתנה עמיה קודשא בריך הוא כד ברא עלמא.

לאיתנו - כתיב הכא **לאיתנו** וכתיב התם **משכיל לאיתן האזרחי** (תהלים פט א) , ועל דא **לפנות בקר** - בההוא זמנא דאקדים אברהם למעבד רעותא דמאריה, כדין אתקרע ימא, (הכא ויהם את מחנה מצרים). ועל דא קשה הוה קמיה קריעת ים סוף.

כגוונא דא קשין זווגין קמי קודשא בריך הוא כקריעת ים סוף. מה קריעת ים סוף קטיל לאלין בהאי סטרא ומקיים לאלין בהאי סטרא - אוף הכא בזווגין כתיב **מוציא אסירים בכושרות** (שם סח ז), ותנינן בכי ושירות; מיית האי ויהיב אתתיה להאי; ולזמנין לחייבא מזדמנא ליה אתתא מעליא. אבל רזין סתימין אינון בכלא, וכלא הוא בדינא. ומה דאתערו חברייא בהא - ודאי הכי הוא. ומה דאתערו - **לפני** ולא ״מלפני״. **לפני** - ההוא דקאים **לפני**, קמיה, דקודשא בריך הוא ושמש קמיה. ועל דא לא אמרו ד״קשין זווגין לקודשא בריך הוא״ וכן קשין מזונותיו של אדם לקודשא בריך הוא, אלא **לפני**. ולהאי קשיין כל הני - דהא לאו ברשותיה קיימי אף על גב דאיהו עביד, (ד״א ל״ג אבל אף על גב דאיהו עביד), ברשותא אחרא עביד.

כתיב **ונכרתה הנפש ההיא מלפני** (ויקרא כב ג) -- מאי **מלפני**? אלא דא עלמא דאתי; ההוא דכל חיין קיימין תמן.

דבר אחר: דא צנורא עלאה, נהר דלא פסקין מימוי לעלמין. וכלא חד.

ודא איהו דנטיל כל עדונין דעלמא דאתי, ומאינון עדונין עלאין תשתצי (האי נפש), מאתר דההוא **נעם יהו״ה** תמן, ודא איהו **מלפני**.

ואי תימא אי הכי הא כתיב (יונה א ג) ויקם יונה לברוח תרשישה מלפני יהו״ה, כי ידעו האנשים כי מלפני יהו״ה הוא בורח, ותנינן מאי טעמא אזל יונה וברח, וכי מאן יכיל למברח מקמי קודשא בריך הוא, אלא הוה אזיל וברח לנפקא מארעא קדישא, דהא שכינתא לא שריא לבר מארעא דישראל, ובגין דלא תשרי עלוי שכינתא, הוה ברח מארעא קדישא, דהא שכינתא איהי שריא תמן, כמה דאת אמר (תהלים קכח ג) אשתך כגפן פוריה בירכתי ביתך, גפן פוריה דא שכינתא, מה שכינתא הוה סתימא לגו בבית קדש הקדשים,

דף קעא עמוד א

אוף הכי אתתא צניעא לא נפקא מתרעא דביתה לבר, ובגיני כך הוה ברח יונה לבר מארעא קדישא, והא הכא כתיב לפני, ולא כתיב לפני?

אלא ודאי הכי הוא מלפני, דהא רוח נבואה לא אתיא מגו שכינתא, אלא מלפני, אינון תרין דרגין דנביאים, דקא שריין על שכינתא, ומההוא אתר דחיל למהוי תמן בארעא קדישא, ועל דא מלפני, כי מלפני יהו״ה הוא בורח, ולא לפני יהו״ה, דהא הוה ידע דנבואה לא הוה אתי אלא מלפני. ובגיני כך קשין זווגין, קשין מזונותיו של אדם לפני הקדוש בריך הוא, ועל דא דוד מלכא תלי מזונותיו לעילא, בגין דלעילא לא פסיק לעלמין, אבל הכא פסיק, דהא לא תליין ביה מזונות, דלעילא אינון, ועל דא כתיב (תהלים כג א) **יהו״ה רעי לא אחסר**, לא יפסקון מזונות מני לעלמין, בגין דההוא נהר דנגיד ונפיק מעדן לא פסיק לעלמין, ובגין דא קדמא שכינתא על דא.

תא חזי, בשעתא דהאי אתר מקבלא מזונא מלעילא, כלהו דמקדשי למאריהון, כלהו מתעדנין ומתערין, וסלקין גדפין כד אתיא שכינתא בההוא מזונא בגין דלא יסתכלון בה, ואינון תלת משריין בסליקו, חד קראן ואמרי (ישעיהו ו ג) קדוש, קראן אלין למשרייתא תניינא, וסלקין גדפין אלין קדמאי ואלין תנייני, ואמרין אלין תנייני קדוש, קראן אלין למשרייתא תליתאה, וסלקין גדפין תלת משריין כחדא, וכלהו אמרי קדוש יהו״ה צבאות מלא כל הארץ כבודו.

ועל דא כלהו משלבן דא בדא, אלין עאלין לגו אלין, ואלין עאלין לגו אלין, משלבן דא בדא, כמה דאת אמר **משולבות אשה אל אחותה כן תעשה לכל קרשי המשכן**, קרשים קיימי תדיר בקיומייהו ולא מתכספי, כגוונא דאינון עומדים דלא מתכספי, דלית לון קפיצי, וקיימי תדיר בלא ישיבה, ועל דא כתיב בקרשים **עומדים**.

מה כתיב **שתי ידות לקרש האחד**, אוף הכי בתרי גווני אינון כלילן כל חד וחד מנייהו, ההוא דיליה ודחבריה, וחבריה אוף הכי ביה, ועל דא משלבן דא עם דא, (דא נטיל דיליה ודחבריה, ודא נטיל דיליה ודחבריה).

כגוונא דא כתיב באורייתא **כי טוב סחרה מסחר כסף ומחרוץ תבואתה** (משלי ג יד) - דא אוליף לדא, ודא אוליף לדא, אתעבדו משלבן דא עם דא, דא נטיל דיליה ודחבריה, ודא נטיל דיליה ודחבריה, ומשלבן דא ודא. כתיב **בנאות דשא ירביצני על מי מנוחות ינהלני. נאות דשא** - אלין אינון מקורין עלאין, דכל מזונא וספוקא אתיא מנייהו. **נאות** - אלין אקרון **נאות יעקב** (איכה ב ב) . **נאות דשא** - בגין דאית נאות לבר דאקרון (יואל ב כב) **נאות מדבר**, ועל דא **בנאות דשא**. ואי תימא הא כתיב **תדשא הארץ דשא**, דהא איהו לתתא, אלא דשא מאינון נאות אתיא, דאתייליד ואצמח מנייהו, ועל דא **בנאות דשא ירביצני**.

על מי מנוחות ינהלני -- אלין מיין דנייחא, דקא נגדין מההוא אתר דנגיד ונפיק מעדן, ואינון מיין אקרון **מי מנוחות. נפשי ישובב** - דא הוא **נפש דוד**, ולא בעא דוד לאתקנא אלא להההוא דרגא דיליה כדקא יאות. באלין **מי מנוחות** זמינין צדיקיא לנייחא לעלמא דאתי דכתיב **ונחך יהו״ה תמיד וגו׳** (ישעיה נח יא) .

ועשית קרסי נחשת חמשים וגו׳.

רבי אלעזר ורבי אבא הוו יתבי ליליא חד. כד רמש ליליא עאלו גו גנא דעל ימא דטבריא. אדהכי חמו תרין כוכביא דנטלי דא מהכא ודא מהכא, ואערעו דא בדא ואטמרו. אמר רבי אבא, כמה רברבן עובדי דקודשא בריך הוא בשמיא מלעילא ובארעא מלרע. מאן יכיל למנדע באלין תרין כוכביא דנפקו חד מהכא וחד מהכא ואערעו דא בדא ואטמרו. אמר ליה רבי אלעזר וכי לא חמינא לון, הא אשגחנא בהו, ואשגחנא בכמה עובדין אחרנין דקודשא בריך הוא עביד תדיר.

דף קעא עמוד ב

פתח ואמר: **גדול אדונינו ורב כח וגו׳** (תהלים קמז ה) - גדול ורב ועלאה איהו קודשא בריך הוא. וכי לא ידענא דקודשא בריך הוא **גדול** איהו **ורב כח**? מאי שבחא דדוד הכא? ! אלא בכל אתר איהו אמר **גדול יהו״ה** (שם קמה ג), והכא אמר **גדול אדונינו** -- מאי טעמא?

אלא התם דאיהו אמר **גדול יהו״ה ומהלל מאד** - בדרגא עלאה קאמר, והכא דכתיב **גדול אדונינו** - בדרגא תתאה קאמר, דאיהו **אדון כל הארץ**. מה כתיב לעילא מהאי קרא? **מונה מספר לכוכבים לכלם שמות יקרא**. אי כל בני עלמא מיומא דאתברי אדם יתכנשון לממני כוכביא, לא יכלין, כמה דאת אמר **וספור הכוכבים אם תוכל לספור אותם** (בראשית טו ה) . וקודשא בריך הוא מה כתיב ביה? **מונה מספר לכוכבים לכלם שמות יקרא**. מאי טעמא? בגין דכתיב **גדול אדונינו ורב כח וגו׳** - כמה דלית מספר לכוכבי שמיא בר מניה, אוף הכי איהו כתיב ביה **ולתבונתו אין מספר**.

תא חזי, כתיב **המוציא במספר צבאם וגו׳** (ישעיהו מ כו) , כלהו חיילין ומשריין וכוכביא, קודשא בריך הוא אפיק לון בשמא כל חד וחד, ולא גרע אפילו חד, בכל כוכביא ומזלי דרקיעין, כלהו אתמנון נגידין ופקידין לשמשא עלמא, כל חד וחד כדקא חזי ליה, ולית לך עשבא זעירא בכל עלמא, דלא שלטא עליה כוכבא ומזלא ברקיעא, ועל ההוא כוכבא ממנא חד, דקא משמש קמיה דקודשא בריך הוא, כל חד וחד כדקא חזי ליה.

כל כוכביא דברקיעין, כלהו משמשו על האי עלמא, וכלהו פקידן לשמשא כל מלה ומלה לאינון דבהאי עלמא, ולא צמחין ולא מגדלין עשבין ואילנין ודשאין ועשבי ברא, בר בחיזו דכוכביא דקא קיימי עלייהו, ואתחזון עלייהו אנפין באנפין, כל חד וחד כמה דאתחזי ליה. רוב משריין דכוכביא ומזלי, כלהו נפקין בראשיתא דלילא, עד תלת שעתי חסר רביעא, מתמן ולהלאה לא נפקין בר זעירין, ואינון כוכביא כלהו לא משמשי לבטלה, ולא אתחזון

לבטלה. ואית כוכביא דקא משמשי כל ליליא, בגין לאצמחא ולגדלא כל אינון מלין דאתפקדו עלייהו, ואית כוכביא דקא משמשי עד פלגות ליליא, וצמחין ומגדלין מראשיתא דליליא עד ההיא שעתא, כל אינון מלין דאתפקדו עלייהו, ואית כוכביא דקא משמשי זעיר מליליא, דכיון דאתחזי בהדי ההוא עשבא או ההוא דשאה, מיד אשלים שמושיה, ולא אצטריך יתיר בההוא ליליא, והא אינון לא קיימין לבטלה, כיון דאשלימו שמושייהו לא אתחזון יתיר בהאי עלמא, ועיילין לאתרייהו.

בספרא דחכמתא עלאה דבני קדם, אמרי על כל אינון כוכביא דשרביטא דקא משדרי שרביטא ברקיעא, אמרי דעשבין אינון בארעא מאינון דאקרון סמי דחיי, ואבנין יקירן אית בארעא, וזהב שחוט דמגדלא גו טורי רמאי, בזעיר מיין דחפיא עליה ולא חפיא אלא דנגיד עליה, ושלטאן על כל אלין אינון כוכביא דשרביטא, ומגדלי אלין בגינייהו, וכל תקונא וגדולא דלהון לאו איהו אלא בחיזו ונגהא דההוא שרביטא, דקא משדר ההוא כוכבא גו רקיעא, וכדין אתתקנן ומתגדלן כל אינון מלין.

מרעין אית בבני נשא, כגון ירוקין וקסטירין, דאסוותא דלהון לא תלי אלא בחד מראה דפרזלא קליל נציץ לעיינין, ואית ליה למאריה דמרע לאסתכלא ביה, ולא (נ״א שכיך) שייך (ס״א אתסי) בהאי עד דאעבר ההוא מראה לסטרא דא ולסטרא דא, כגוונא דשרביטא, דיושיט נציצו דברק באנפוי, ובההוא אושיטו דברק דקא נציץ לעיינין, אתי ליה אסוותא. אוף הכי כל אינון דשלטי עלייהו אינון כוכביא, לית לון תקונא וגדולא במה דאתחזי, בר בההוא פשיטו דשרביטא, ובהאי מתתקני בחיזו

דף קעב עמוד א

בגוון בחילא כמה דאתחזי, ושפיר איהו, דהא כגוונא דא רמיז בספרא דשלמה מלכא, בחכמתא דאבנין יקירן, דאי חסר מנהון נגהא דנציצו ולהיטו דכוכביא ידיען, לא מגדלין ולא (ס״א מתתקנין לעלמין) מתקני לון לעלמין, וכלא אתקין קודשא בריך הוא לתקונא דעלמא, כמה דאת אמר **להאיר על הארץ** (בראשית א יז) , בכל מה דאצטריך בהאי עלמא לתקנא ליה:

כתיב **ועשית קרסי נחושת חמשים** וכתיב **ועשית חמשים קרסי זהב**, ותנינן מאן דלא חמא אינון קרסים במשכנא, לא חמא נהירו דכוכביא ברקיעא, בגין דבההוא חיזו ובההוא גוונא דמיין לכל מאן דאסתכל בהו.

כוכביא אית ברקיעא, דאלין נפקי מההוא רקיעא דכל כוכביא אדוקין תמן, בההוא רקיעא אית מאה חלוני משקופין, מנהון לסטר מזרח ומנהון לסטר דרום, ובכל חלונא וחלונא כוכבא חד, וכד שמשא אזיל באינון חלונין ומשקופין די ברקיעא, נציץ בנציצו, ואלין כוכביא נפקי לאתנצצא מההוא נציצו דשמשא, ואצטבעו, מנהון סומקין כגוונא דנחשת, ומנהון ירוקין כגוונא דזהב, ועל דא אלין סומקין ואלין ירוקין, חמשים אינון באינון חמשים חלונין (נ״א וחמשים אינון באינון חלונין) אחרנין, דלסטר מזרח אינון ירוקין, דלסטר דרום אינון סומקין, בהו אתאחד סיומא דמשכנא.

בכל אינון כוכביא דנפקי מההוא רקיע, מתערבי אינון כוכביא בליליא, ונצצי ומלהטי ושלטי בהאי עלמא, מנהון על נחשת מנהון על זהב ירקרק, ואתתקנן ומגדלן על חילא דלהון, אלין כוכביא שלטי בכ״ה ופלגא נקודין דליליא, דאינון רגעי שעתא, ואינון דמגדלי נחשת אינון סומקי ולהטי ונצצי.

וכד אושיטו תלת זימנין נציצו לסטרא דמזרח, או חמש או שבע, מלכי עמין ייתון על ההוא סטרא, וכל עותרא ודהבא יסתלק מההוא סטרא, ואי נציצו חד תרין ארבע שית דא בתר דא, אימתא ופחדא יפול וישרי על ההוא סטרא, בטיש נציצו ושכיך, בטיש נציצו ושכיך, יתערו קרבי ולא יתעבידו (ד״א בעלמא בההוא סטרא), דהא בההוא זמנא אתערותא הוא לעילא קמי קודשא בריך הוא, באינון ממנן דעלמא דשלטין על שאר עמין, וכן כגוונא דא בסטרא אחרא.

פתח ואמר **להוא שמיה די אלהא מברך מן עלמא ועד עלמא, די חכמתא וגבורתא דיליה היא, והוא מהשנא עדניא וזמניא** (דניאל ב כ) , וכלא איהו ברשותיה, ואפיק לעמיה קדישא מחילא ורשותא דכוכביא ומזלי, בגין דאינון טעוון אחרן, ולא באלין חולקא דיעקב כי אם **ביוצר הכל הוא** (ירמיה י טז) .

רקיע אית לעילא על כל אלין רקיעין, ואיהו טמיר וגניז, וחותמא דגושפנקא דמשכנא, שלטא על האי רקיע, והאי רקיע אקרי אידרא דמשכנא, ובהאי רקיע כל אינון חלוני מסטרא דא ומסטרא דא, ואחיד כל אינון סדורין דמשכנא. שית חלונין אינון רברבין על כלהו, וחד סתים דשלטא עלייהו.

חלונא חדא אקרי חלון זהרא, וביה נפקא כוכבא חדא דאקרי לחכימי י״ד, ודא איהו התוכא דקא מהתך לתתא, בשלטנותא דיהודה, לאו דאית ליה חולקא ביה, דהא לית לשבטין דישראל חולקא ואחסנא בהו, אלא שבטא דיהודה שלטא על האי, ולאו איהו עליה. וכד אסטו בני יהודה ארחייהו מבתר

קודשא בריך הוא, אזלו למנדע בתר חלונא דא והאי כוכבא, ואמרו (ס״א דהא ידע) דהאי ידא דקא מנצח לשאר עמין, דכתיב ביה **ידך בערף אויביך** (בראשית מט ח) , ואזלו אבתריה ועבדו ליה שמושא ופלחנא, ועל דא כתיב **ויעש יהודה הרע בעיני יהו״ה** (מ״א יד כב) . האי כוכבא כד נפיק, פשיט חד יד בחמש אצבען, נהיר ונציץ בההוא חלון,

דף קעב עמוד ב

מאריהון דקוסמין וחרשין דחלי מהאי אתר, בגין דבשעתא דהאי שלטא, כלהו קסמין וחרשין מתבלבלי ולא אצלח בידייהו. ואי תימא הואיל והאי רקיע איהו טמירא, היך ידעי ליה, אלא סימנא אית לון לבר, וידעי דהא שלטא כוכבא דא, ודחלי תדיר מניה, ולא אצלח בידיהון אינון קסמין וחרשין, ועל דא אית זמנין דאצלחו ביה בני נשא, ואית זמנין דלא אצלחו ביה, ובגין דא אינון מארי קוסמין וחרשין מתמעטי מעלמא, בגין דלא ידעין עיקרא כד חמאן דלא אצלח בידייהו, ועל דא אינון קדמאי הוו ידעי ומסתכלן לבר בההוא סימנא דקא ידעי:

חלונא תניינא אקרי חלון טופרא, בגין דאיהו כגוונא דטופרא, וביה נפקא כוכבא חד דאקרי לחכימין צפעון, דהא דא שלטא בשולטנא תקיף בדינא, ברישא וזנבא אית ליה כצפעון כמין לקטלא, מההוא חלון נפקי שית מאה אלף רבוא רוחין, דשלטין על אינון טופרין דבני נשא כד אזדרקן באתגליא, בהאי עבדי חרשין וקסמין כל אינון דידעי לון, בההיא שעתא דהאי כוכבא שלטא, כל אינון דזרקי טופרי (ס״א אי עביד) או עבדי חרשין בהון, גרמי מותא לכל עלמא, וסליק חרשין בידייהו דאינון דעבדי לון:

חלונא תליתאה אקרי חלון חושנא, וביה נפקא כוכבא חדא ואקרי נגה״א דבוסינ״א (נ״א דבוציני), האי איהו נציצו דנציץ וקיימא על כל רוחא, ונייחא ושיזבותא (נ״א וטיבותא) ביה, לית ביה קטרוגא כלל, כד איהו שלטא כל נייחא וכל נהירו שלטא בעלמא, שלוה שבעא וכלא שליט בעלמא:

חלונא רביעאה איהו חלון דאקרי גביע, וביה נפקא כוכבא חד דאקרי לחכימין אשכול הכפר, בגין דהכי נפיק כאשכול, נציץ נציצין כענבין בכופרא, בהאי, אתערו דרחמי אתער בעלמא, מרחיק ומקריב, תולדין סגיאין אסגיאו בעלמא, בני עלמא לא קפדי כד אצטריכו דא לדא, שלמא וחדוה אתער בעלמא:

חלונא חמישאה איהו חלון דאקרי באר, על די כוכבא דנפיק ביה עאל ונפיק, שאיב כדלי, לא שכיך לעלמין, בהאי חכימי לבא לא יכלין למיקם בארח קשוט, בגין דלא קאים בקיומא ולא שכיך לעלמין, ועל דא אתדחקן גרמייהו לעיינא בהאי אתר, ולמידן דינא:

חלונא שתיתאה איהו חלון דאקרי נגהא, ונפקא ביה כוכבא חד דאקרין גזרון, בגין דכד האי שלטא, עלמא קאים בדינא בכמה גזרין ובכמה עונשין, ובכל יומא ויומא מתחדשן גזרין על עלמא, ועד לא יסיימון אלין הא אחרנין מתחדשין, והאי לא שלטא כל כך בעלמא, אבל סמוך ליומי משיחא ישלוט האי חלונא בהאי כוכבא על עלמא, ועל דא ישלטון חיון ומרעין בישין על עלמא, ויתחדתון זינין בישין דא בתר דא, וישראל יהון בעקו, וכד יתדחקון גו חשוכא דגלותא, כדין ינהיר לון קודשא בריך הוא נהירו דיממא, ויקבלון מלכותא קדישי עליונין, ויתבטל מלכותא מידא דעממין, וישלטון עלייהו ישראל, ויתקיים **והיה אור הלבנה וגו׳** (ישעיהו ל כו) :

וכדין חלונא שביעאה יתפתח בכל עלמא, וכוכבא דיליה איהו כוכבא דיעקב, והאי איהו דקאמר בלעם, **דרך ככב מיעקב** (במדבר כד יז) , וכוכבא דא יהא נהיר (נ״א ד׳ יומין וד׳ לילין) ארבעין יומין (וארבעין לילין), וכד יתגלי מלכא משיחא, ויתכנשון לגבי מלכא משיחא כל עמין דעלמא, כדין יתקיים קרא דכתיב **שרש ישי אשר עומד לנס עמים אליו גוים ידרשו והיתה מנוחתו כבוד** (ישעיה יא י) .

פתח רבי שמעון ואמר: **וְלֹא אָמַר אַיֵּה אֱלוֹהַּ עֹשָׂי נֹתֵן זְמִרוֹת בַּלָּיְלָה** (איוב לה י) . האי קרא אוקמוה ואתמר, אבל **עושי** - ״עושִי״ מבעי ליה?! מאן **עושי**? אלא שמא דאלו״ה שמא כליל איהו, דאתחזי הוא ובי דיניה, דא שמא שלים איהו דכליל דכר ונוקבא, א״ל ו״ה, ובגיני כך **עושי**.

נותן זמירות בלילה -- בגין דדא, איהו דקא משבחת תדיר לגבי מלכא דשלמא דיליה, כגוונא דבוצינא דלא שכיך תדיר, בגין לקבלא נהורא חדוה עלאה, מסגיאות

דף קעג עמוד א

חדוה דיליה, ועל דא נותן זמירות בלילה.

כל אינון כוכביא דקא מנהרן ברקיעא, כלהו אודאן ומשבחן לקודשא בריך הוא, בכל ההוא זמנא דאתחזון ברקיעא, בגין דמלאכי עלאי כלהו אודאן ומשבחן אשמורות אשמורות, בתלת פלגי דהוי ליליא.

בליליא אתפלגן כמה סטרין, בראשיתא דליליא כד רמש ליליא ואתחשך, כל אינון רוחין בישין וזינין בישין, כלהו מתבדרן ומשטטי בכל עלמא, ואתפרשא סטרא אחרא, ותבעי ארחי דבי מלכא, מכל אינון סטרין קדישין.

כיון דההוא סטרא אחרא אתער, כל בני עלמא טעמי טעמא דמותא, דשינה חד משתין במותא, ושלטא עלייהו, כדין כיון דמסאבו אתפרשא מלעילא, ושלטא ונחתא לתתא, כדין אתפרשן תלת משריין לשבחא ליה לקודשא בריך הוא, בתלת סטרין (נ״א מטרין) דליליא, כמה דאתערו בהאי חבריא, בעוד דאינון משבחין לקודשא בריך הוא, סטרא אחרא אזלא ומשטטא לתתא בכל סטרי עלמא, ועד דסטרא אחרא לא אתעבר מתמן, לא יכלין אינון לאתייחדא במאריהון.

רזא לחכימין, מלאכי עליונין וישראל לתתא כלהו דחקי בההוא סטרא אחרא, מלאכין עלאין כד בעאן לאתייחדא במאריהון, לא יכלין עד דדחיין לה לבר, מה עבדין, נחתין שיתין רבוא דמלאכי קדישי, ומפילין שינתא על כל בני עלמא, כיון דאיהי נחתא, דקא דחיין לה לבר, ויהבי לה כל עלמא דא בההיא שינתא, כדין איהי שלטא עלייהו, ומקבלין מסאבו מינה, בר בארעא דישראל בלחודהא דלא שלטא תמן, כיון דאיהי אתפרשא מנייהו, עאלין לקמי מאריהון ומשבחן ואודאן קמיה.

כגוונא דא ישראל לתתא, לא יכלין לאתייחדא במאריהון עד דדחיין להההוא סטרא אחרא מנייהו, ויהבי לה חולקא במה דאתעסקת, ולבתר אינון מתקרבי לגבי מאריהון, ולא אשתכח מקטרגא עילא ותתא.

ואי תימא תינח לתתא, אבל לעילא מאי קטרוגא תמן? אלא לעילא בגין דאיהו רוח מסאבא ואינון רוחין קדישין, עד דמשדרי רוחא מסאבא מביניהו לא יכלין לקרבא לגבי מאריהון, דהא קודשא גו מסאבא לא מתעריב לעלמין, וכן כגוונא דא ישראל לתתא, לא מתערבין באומין דעלמא, ותרין סטרין עלאין ותתאין, כד בעיין לקרבא לגבי מלכא קדישא, דחיין לה לבר, ועל דא כד עייל ליליא, ומלאכין קדישין עלאין כד מתסדרן שורין שורין לקרבא (נ״א לשבחא) לגבי מאריהון, דחיין ליה להההוא סטרא לבר בקדמיתא, ולבתר עאלין בקודשא, (נ״א ועל דא כד עייל ליליא, כל רוחין בישין וזינין בישין ורוחי מסאבי אתדחיין לבר, ושמשי מלכא עיילין לגו קדשא).

למלכא דהוו ליה אבנין יקירין בחד תיבותא, מתגלפא בקוסטרוי, וההוא מלכא הוה חכים, בגין דלא יתקרב כל מאן דבעי לגבי ההוא תיבותא דאבנין יקירן ומרגלן דתמן, נטל בחכמתיה חד חויא תקיפא, וכריך ליה סחרניה דההוא תיבותא, כל מאן דבעי לאושטא ידיה לגבי תיבותא, הא חויא דליג עליה וקטיל ליה. חד רחימא הוה ליה למלכא, אמר ליה מלכא כל זמנא דאת בעי לאעלא ולאשתמשא בתיבותא, תעביד כך וכך לגבי ההוא חויא, ותפתח תיבותא ותשמש בגניזין דילי. כך קודשא בריך הוא כריך חויא סחרניה דקודשא, אתאן מלאכין עלאין לאעלא גו קודשא, הא חויא תמן ודחלי לאסתאבא ביה.

(ואי תימא הא כלהו אשא, ואשא לא מקבלא מסאבא), תא חזי כתיב, **עושה מלאכיו רוחות משרתיו אש לוהט** (תהלים קד ד) . **עושה מלאכיו רוחות** - אלין מלאכין דקיימין לבר, **משרתיו אש לוהט** - אלין מלאכין דקיימין לגו, איהו רוחא מסאבו ואינון רוח, רוח ברוח לא עייל דא בדא, רוח מסאבו ברוח קודשא לא

דף קעג עמוד ב

מתערבי דא בדא, ובגין כך אינון דאקרון רוח, לא יכלין לאעלא לגו, בגין ההוא רוחא מסאבו, אינון דלגו אינון אש, וההוא אש דחי להההוא מסאבו דלא עייל לגו, ובגין כך כלא דחיין ליה לבר למסאבו, דלא יתערב בהדייהו, ועל דא מלאכי עלאי קא משבחן לקודשא בריך הוא, בתר דדחיין ליה למסאבו לבר. תלת אשמורות אינון בליליא, לקבליהון תלת משריין דקא מתפלגי לשבחא לקודשא בריך הוא כמה דאתמר, ועל דא האי רבון דכלהו, איהו כנור דדוד דלא שכיך לעלמין, אלא תדיר אודי ומשבח ליה למלכא עלאה, ועל דא **נותן זמירות בלילה** (איוב לה י) .

דבר אחר: **ולא אמר איה אלו״ה עושי** כמה דאתמר, בגין דהא מעילא ומתתא אתכליל בר נש ואתעביד, כמה דאיהו גופא מתרין סטרין, מגו דכר ונוקבא, אוף הכי רוחא, רוח איהו כליל מגו דכר ונוקבא, ועל רזא דנא אתתקן בר נש בגליפוי בגופא ורוחא, ובגין דאיהו כליל ברזא דא ובעובדא דא כמה דאתמר, על דא (ודאי) כתיב **ויאמר אלהי״ם נעשה אדם בצלמנו כדמותנו** (בראשית א כו) , והא אתמר. בליליא, הא אמרת דהא בראשיתא דליליא כל

אינון זינין ורוחין בישין מתערי בעלמא, היך איהו יכיל למהוי, דאי הכי הא תנינן, דמסטרא דצפון נפקי כל הני זינין בישין, ואת אמרת (ס״א ואתמר) דכד אתער רוח צפון בפלגות ליליא, דהא כדין כל אינון רוחין בישין וסטרין בישין אתכנשו מעלמא, ועאלין גו נוקבא דתהומא רבא, אי הכי הא בסטרא דדרום דאיהו ימינא, אמאי משטטי אינון זינין בישין בריש ליליא, דקא שלטא רוח דרום.

אלא ודאי אלמלא ההוא סטרא דדרום דקא מעכב ודחייא להההוא סטרא בישא, הוה מטשטש כולי עלמא, ולא יכיל עלמא למסבל, אבל כד אתער ההוא סטרא אחרא, לא אתער אלא בסטר רוח מערב דקא שלטא בריש ליליא, ועלמא איהו כלא כניש, ועל דא קודשא בריך הוא אקדים אסוותא לעלמא בגוונא דא כמה דאתמר, זכאין אינון ישראל בהאי עלמא ובעלמא דאתי, דקודשא בריך הוא אתרעי בהו מכל שאר עמין דעלמא.

עאלו לביתא רבי אלעזר ורבי אבא. כד אתפלג ליליא קמו למלעי באורייתא. אמר רבי אבא השתא ודאי איהו עידן רעותא לקודשא בריך הוא. והא זמנין סגיאין אתערנא בהא, דקודשא בריך הוא בשעתא דאתפלג ליליא עאל גו אינון צדיקייא בגנתא דעדן ואשתעשע בהו. זכאה איהו מאן דאשתדל באורייתא בההיא זמנא.

אמר רבי אלעזר, הא דאשתעשע קודשא בריך הוא גו צדיקיא בגנתא דעדן, היך אשתעשע, אלא בההוא זמנא דאתפלג ליליא, קודשא בריך הוא אתער ברחימו דשמאלא לגבי כנסת ישראל, דהא לית רחימו אלא מסטרא דשמאלא, וכנסת ישראל לית לה דורונא למקרב לגבי מלכא או חשיבו מעליא, אלא באינון רוחין דצדיקיא, דקודשא בריך הוא חמי לון מתעטרן בכמה עובדין טבין ובכמה זכיין דעבדו בההוא יומא, וקודשא בריך הוא ניחא ליה מכל קרבנין ועלוון, דקודשא בריך הוא ארח בהו ריח ניחח דקא עבדי ישראל. כדין נהירו אתנהיר, וכל אילנין דגנתא דעדן אמרו שירתא, וצדיקיא מתעטרן תמן באינון עדונין דעלמא דאתי, כד אתער בר נש בההיא שעתא למלעי באורייתא, נטיל חולקיה עמהון דצדיקיא די בגו גנתא, חד שמא גליפא דתלתין ותרין אתוון (ס״א אתער) אתעטר בהו תמן, ואיהו גו רזין דצדיקיא.

פתח רבי אלעזר ואמר, (תהלים קיא א) **הללויה אודה יהו״ה בכל לבב וגו׳**. הללויה הא אתמר, ואתערו ביה חברייא, והכי איהו, דדא איהו שבחא דקא סלקא על כל אינון שירין ותושבחן דאמר דוד, בעשר זיני תושבחן דאיהו אמר, בגין דאיהו כליל שמא ושבחא בחד, ואיהו כללא דשמא קדישא עלאה.

אודה יהו״ה בכל לבב -- בכל אתר דאמר דוד מלכא רזא דאלפא

דף קעד עמוד א

ביתא, איהו רזא דאתוון גליפן, דנפקין בגלופי דתלתין ותרין שבילין, ואית אתוון עלאין מרזא דעלמא עלאה, ואית אתוון אחרנין דאינון אתוון זעירין, והכא איהו רזא דאלפא ביתא דעלמא (ס״א עלאה יהיב לעלמא) תתאה.

אודה יהו״ה בכל לבב -- ביצרא טבא וביצרא בישא דאיהו שרי בגויה, דהא על כלא אית לאודאה ליה לקודשא בריך הוא, ביצרא טבא וביצרא בישא, דהא מסטרא דיצרא טבא אתי טוב לבר נש, ואית לברכא ליה לקודשא בריך הוא הטוב והמטיב, ובסטרא דיצרא בישא אתי קטרוגא לבר נש, ואית לאודאה לקודשא בריך הוא (ביצרא טבא וביצרא בישא) בכל מה דאתי על בר נש, מסטרא דא ומסטרא דא.

בסוד ישרים ועדה. בסוד ישרים - באינון (ס״א מלאכין עלאין קדישין) דרזא דקודשא בריך הוא אינון ידעי, דהא כל רזין דקודשא בריך הוא אינון ידעי, ואינון רזא דיליה, ועל דא **בסוד ישרים. ועדה** - אלין אינון ישראל כד מתכנשי בעשרה לאודאה ליה לקודשא בריך הוא. ובגין כך אית לאודאה ליה לקודשא בריך הוא על טב ועל ביש, ולפרסמא קמי כלא. דאי תימא הא איהו ידע אמאי אצטריך לפרסמא, אלא בדא אתייקר קודשא בריך הוא בעלמא לפרסמא נסא, ועל דא קודשא בריך הוא כתיב ביה **והתגדלתי והתקדשתי וגו׳** (יחזקאל לח כג) .

רבי יהודה פתח ואמר: **כל הנשמה תהלל יה** (תהלים קנ ו) . תנא כל נשמתין אתו מהאי גופא קדישא, ואתערי בבני נשא, ומאן אתר, מההוא אתר דאקרי יד (ס״א י״ה). מאן אתר דא? אמר רבי יהודה דכתיב **מה רבו מעשיך יהו״ה כלם בחכמה עשית** (תהלים קד כד) . תנא מהאי חכמתא דמבועוי נפקין לתלתין ותרין שבילין אשתכלל כלא, וכל מה דאית לעילא ותתא, והוא אתקרי רוחא קדישא, דכל רוחין אשתכללו ביה.

אמר רבי יצחק, ביומא דהוה רבי שמעון פריש מלה דא, עינוי נבעין מיא, והוה אמר, כל גנזייא דמלכא עלאה אתמסרן בחד מפתחא, ואתגלייא בקזפיטן דקורדיטי גליפין עלאין. אלא הכי תאנא, מאן יכיל לאשתמודעא ולאתכללא מה דגניז בדא מבועא, דהא משה לא גלי דא ביומוי, כד הוה גלי רזא עמיקתא לישראל, ואף על גב דכלא הוה מתגלייא על ידוי, אלא בההיא שעתא דבעא קודשא בריך הוא לסלקא ליה למתיבתא קדישא עלאה, ולטמרא

ליה מבני נשא, דכתיב **בן מאה ועשרים שנה אנכי היום** (דברים לא ב) - **היום** ממש, דההוא יומא אשתלימו יומוי לאתקרבא לאתר דא, דכתיב (שם יד) **הן קרבו ימיך - קרבו** ממש.

דתניא אמר רבי שמעון משה לא מית. ואי תימא הא כתיב **וימת שם משה** (שם לד ה) - כך בכל אתר לצדיקיא קרי בהו ׳מיתה׳. מאי ׳מיתה׳? מסטרא דילן אקרי הכי. דתניא אמר רבי שמעון, וכן תנא, דמאן דאיהו בשלימותא, דמהימנותא קדישא תלייא ביה, לא תלייא ביה מיתה, ולא מית, כמה דהוה ביעקב דמהימנותא שלימתא הוה ביה.

דאמר רבי שמעון, **לא יקרא שמך עוד יעקב כי אם ישראל יהיה שמך ויקרא את שמו ישראל** (בראשית לה י) ? מאי **ישראל**? שלימותא דכלא דכתיב **ואתה אל תירא עבדי יעקב ואל תחת ישראל, כי הנני מושיעך מרחוק ואת זרעך מארץ שבים וגו׳** (ירמיה ל י) .

אמר רבי יהודה מהכא, **כי אתך אני** (שם יא) דייקא. זכאה חולקיה דמאריה אמר ליה כן ! ״כי אתי אתה״ לא כתיב, אלא **כי אתך אני** - דמאריה אתי לאתחברא דיוריה עמיה !

אמר רבי שמעון, שפיר קאמר רבי אבא, דאמר **ושב יעקב ושקט ושאנן ואין מחריד** (שם י). **ושב יעקב** לאתקרי בשמא אחרא דכתיב **לא יקרא שמך עוד יעקב כי אם ישראל**. דבר אחר: **ושב יעקב** - לאתר דאתנסיב מתמן, **ושקט** בעולם הזה, **ושאנן** בעולם הבא, **ואין מחריד** ממלאך המות, דמשמע דכלא הוה ביה.

רבי יצחק אמר, חברייא הא אוקמוה, דכתיב **ואת זרעך מארץ שבים** - מה זרעו בחיים אף הוא בחיים:

דף קעד עמוד ב

והבריח התיכון בתוך הקרשים מבריח מן הקצה אל הקצה.

רבי יהודה פתח: **אשריך ארץ שמלכך בן חורין, ושריך בעת יאכלו** (קהלת י יז) , וכתיב **אי לך ארץ שמלכך נער ושריך בבקר יאכלו**. (במאי אוקימנא הני קראי), ווי לעלמא דלא משגחן בפולחנא דמאריהון, דהא מאריהון אשגח בגיניהון לאוטבא להו, דאנח קמייהו פתגמי אורייתא ולא משגחן.

דתנינן תלת מלין בעי בר נש למעבד לבריה - **מילה ופדיון ולנסבא ליה אנתו**, וכלא עביד קודשא בריך הוא לישראל. מילה דכתיב **ושוב מול את בני ישראל שנית** (יהושע ה ב) , וכתיב **ובן שמנת ימים ימול לכם כל זכר** (בראשית יז יב) . פדיון דכתיב **ויפדך (יהו״ה אלקיך) מבית עבדים מיד פרעה מלך מצרים** (דברים ז ח) , לנסבא ליה אנתו דכתיב **זכר ונקבה ברא אותם** (בראשית א ב) , וכתיב **ויברך אותם אלהי״ם, ויאמר להם אלהי״ם פרו ורבו**. תו אטיל להו כהאי נשרא דאטיל לבנוי על גדפוי דכתיב **ואשא אתכם על כנפי נשרים** (שמות יט ד) .

אמר רבי יוסי, כלא הוא יאות ! אבל אורייתא דאהדר קמייהו דישראל ואוליף לון - יתיר מכלא ! תא חזי, לית שבחא דבר נש בהאי עלמא ובעלמא דאתי כשבחא דאורייתא דכתיב בה **בי מלכים ימלכו** (משלי ח יד) . (מדרש הנעלם הוא) דהא תנינן, כד סליק רב הונא להתם, אשכח רבנן דהוו עסקי בהאי קרא, דכתיב **ופקדתי על בל בבבל, והוצאתי את בלעו מפיו, ולא ינהרו אליו עוד גוים** (ירמיה נא מד) , ורב הונא לא הוו משגיחין ביה, דהא לא אשתמודען ליה בקדמיתא, בגין דהוה זעיר, עאל לבי מדרשא ואשכח רבנן דהוו אמרי, האי קרא אית לאסתכלא ביה, אי טעוותיה ודחלתיה דנבוכדנצר הוה שמיה בל, הא כתיב ביה **ועד אחרן על קדמי דניאל די שמיה בלטשאצר כשם אלהי** (דניאל ד ה) , ועוד מאי **והוצאתי את בלעו מפיו**.

קם רב הונא ביני קיימי דעמודי ואמר, אילו הוינא באתרי דרישנא ליה להאי פסוקא, לא אשגחו ביה, קם תניינות ואמר מלה דא, אתא רבי יודאי בר רב ואותביה קמיה, אמר ליה אימא ברי אימא, דמלי אורייתא כתיב בהו **בראש הומיות תקרא וגו׳** (משלי א כא) .

פתח ואמר, הכי תנינן, ביומי קדמאי עד לא אתא יעקב, הוה בר נש שלו בביתיה, מטא זמניה מית בלא מרעין, כיון דאתא יעקב בעא קמיה דקודשא בריך הוא, אמר ליה מארי דעלמא, אי ניחא קמך דלנפול בר נש בבי מרעיה תרין או תלת יומין, ולבתר יתכנש לעמיה, ויפקד לביתיה ויתוב מחובוי, אמר ליה שפיר, את תהא סימנא בעלמא. תא חזי מה כתיב ביה? **ויהי אחרי הדברים האלה ויאמר ליוסף הנה אביך חולה** (בראשית מח א) . **חלה** כתיב - מה דלא הוה לבר נש מן קדמת דנא.

בתר דשכיב, לא הוה בר נש דהוה ליה מרעין דלא מית, עד דאתא חזקיה. מה כתיב ביה? **בימים הם חלה חזקיהו למות וגו׳** (ישעיהו לח א) . תא חזי מה כתיב? **ויסב חזקיהו פניו אל הקיר ויתפלל אל יהו״ה** - אמר ליה אי ניחא קמך דיתסון בני נשא מבי מרעיהון ויודון שמך, וישתמודעון, ויתובון לבתר

בתיובתא שלימתא, וישתכחון בני עלמא זכאין קדמך, אמר ליה קודשא בריך הוא יאות הוא, את תהא סימנא בעלמא, וכך הוה מאי דלא הוה מקדמת דנא, הדא הוא דכתיב **מכתב לחזקיהו מלך יהודה בחלותו, ויחי מחליו** (שם ט).

ותאנא, ההוא יומא אתחזר שמשא עשר דרגין, ותאנא מרודך בלאדן הוה אכיל כל יומא בארבע שעתי, ונאים עד תשע שעתי, וההוא יומא נאים עד תשע שעתי, כד אתער חמא שמשא דקאים בארבע שעתי, אמר מאי האי, בקטולא דקונטירא, קונטרוי אנקטרתון, אמרו

דף קעה עמוד א

ליה למה, אמר דנאימנא יומא חד ותלתות יומא, אמר ליה לאו הכי, אלא אלהא דחזקיהו עבד יומא דין תרין ניסין, אסי לחזקיהו מבי מרעיה, ואחזר שמשא לעדנא דא.

אמר וכי אית בעלמא אלהא רבא בר מאלהי, אמרו אלהא דחזקיהו, קם וכתב כתבוי, שלם לחזקיהו מלכא דיהודה, ושלם לאלהיה, ושלם לירושלם קרתא קדישא, לבתר אמליך, וקם מכורסייה ופסע תלת פסיען, וכתב אחרנין, שלם לאלהא רבא דבירושלם, ושלם לחזקיהו מלכא דיהודה, ושלם לירושלם קרתא קדישא, אמר ליה קודשא בריך הוא, אנת פסעת בגין יקרי תלת פסיען, חייך מינך יפקון תלת מלכין שליטין, קסטירין רופינין, דשליטין בכל עלמא, וקדמאה מנייהו נבוכדנצר הוה.

תא חזי מאי אמר ליה דניאל, **אנת הוא ראשה די דהבא ובתרך תקום מלכו אחרי ארע מינך, ומלכו תליתאה אחרי וגו'** לט. מה כתיב? **נבוכדנצר מלכא עבד צלם די דהב, רומיה אמין שתין, פתיה אמין שית** א - אמר נבוכדנצר, צלמא דחמינא הוה רישא די דהבא מעוי דכסף, אנא אעביד כלא דדהבא, דלהוי גזפירא דדהבא ברישא. ותאנא, ההוא יומא כנש כל אומיא ועממיא ולישנייא למפלח להוא צלמא, ונטל מאנא ממאני מקדשא דהוה גליף ביה שמא קדישא, ועייל ליה בפומיה דההוא צלמא, ובההיא שעתא הוה ממלל רברבן, עד דאתא דניאל וקריב גבי דההוא צלמא, ואמר אנא שליחא דמארי עלמא, גוזרני עלך למיפק מהכא, אדכר שמא קדישא ונפק ההוא מאנא, ונפל צלמא ואתבר, היינו דכתיב **והוצאתי את בלעו מפיו ולא ינהרו אליו עוד גוים**. קם רבי יהודה ונשקיה על רישיה, אמר אי לא דקריבנא בקוטפייא הכא, לא אשתמודענא בך, והוו דחלין מניה מההוא יומא.

תאנא **אשריך ארץ שמלכך בן חורין ושריך בעת יאכלו** (קהלת י יז) . רבי יוסי אוקים להאי קרא במשה, בשעתא דאפיק להו לישראל ממצרים, ועבד לון בני חורין.

ושריך בעת יאכלו -- דכתיב **ואכלתם אותו בחפזון פסח הוא ליהו"ה** (שמות יב יא) . אמר רבי שמעון בר יוחאי, וכי לא אמינא דמלוי דשלמה מלכא, דכלהו בגו לגו היכלא קדישא הוו, והאי דאמריתו כלא שפיר הוה, ולדרשא הוא דאתא, אבל האי קרא לעילא בהיכלא קדישא הוא.

תאנא, אשריך ארץ שמלכך בן חורין, מאי ארץ, ארץ סתם, דתניא מאי דכתיב **השליך משמים ארץ תפארת ישראל** (איכה ב א) , אלא האי ארץ, היא רזא בגו כתרי מלכא קדישא, דכתיב ביה **ביום עשות יהו"ה אלהי"ם ארץ ושמים** (בראשית ב ד) , והאי ארץ כל מה דיניק ואתזן, מההוא אתר דאקרי שמים הוא, ולא אתזנת ארעא דא אלא משלימותא קדישא דאקרי שמים.

ובשעתא דבעא קודשא בריך הוא לאחרבא ביתיה דלתתא, וארעא קדישא דלתתא, אעבר להאי ארעא קדישא דלעילא בקדמיתא, ונחית ליה מההוא דרגא דהוה ינקא משמים קדישא, ולבתר חריב להאי דלתתא, הדא הוא דכתיב **השליך משמים ארץ** בקדמיתא, ולבתר **ולא זכר הדום רגליו**. דתניא, כך ארחוי דקודשא בריך הוא, כד בעי למידן עלמא, בקדמיתא עביד דינא לעילא, ולבתר אתקיים לתתא, דכתיב **יפקוד יהו"ה על צבא המרום במרום** בקדמיתא, ולבתר **ועל מלכי האדמה על האדמה** (ישעיהו כד כא) .

אמר רבי שמעון, **אשריך ארץ שמלכך בן חורין**, דזן לך בסגיאותא דכלא, בלא דחילו דאחרא, ומההוא מלכא עלאה אתזן כלא, **ושריך בעת יאכלו**, כמה דאת אמר **כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל** (במדבר כג כג) .

אי לך ארץ שמלכך נער - כמה דאת אמר **ונתתי נערים שריהם** (ישעיהו ג ד) , דווי לארעא כד ינקא משמאלא, **ושריך בבקר יאכלו** - בההוא

דף קעה עמוד ב

קדרותא, ועד דלא נהיר ולא שלטא מה דשלטא:

תנא, אמר רבי שמעון, **והבריח התיכון בתוך הקרשים מבריח מן הקצה אל הקצה** - דא הוא יעקב קדישא שלימא, כמה דאוקימנא דכתיב **ויעקב איש תם ישב אהלים** (בראשית כה כז) - ״יושב אהל״ לא כתיב אלא **ישב אהלים** - תרי; דאחיד להאי ואחיד להאי. אוף הכא כתיב **והבריח התיכון בתוך הקרשים מבריח מן הקצה אל הקצה** - דאחיד להאי ואחיד להאי.

דתנינן, מאי **איש תם**? כתרגומו - *״שלים״*. שלים מכלא; שלים לתרין סטרין -- לעתיקא קדישא ולזעיר אנפין; שלים לחסד עלאה ולגבורה עלאה; ואשלים להאי ולהאי.

אמר רבי שמעון, חמינא דהא חכמתא כלל כלא, וחסד עלאה נפקא מחכמה, גבורה דהוא דינא תקיפא נפקא מבינה, יעקב אשלים לתרין סטרין, ואבהן כלל כלא, ויעקב כלל אבהתא.

תאנא בטש חכמה בשבילוי, וכניף ברוחא למיא, ואתכנפו מיא לאתר חד, ואתפתחו חמשין תרעין דבינה. מאלין שבילין נפקי עשרה כתרין, בקרניטי זהירין, ואשתארו עשרין ותרין שבילין, בטש ההוא רוחא באינון שבילין, ואתפתחו חמשין תרעין דבינה, ואתגליפו עשרין ותרין בחמשין תרעין דיובלא, ואתעטרו בשבעין ותרין אתוון דשמא קדישא, אלין אתפתחו לסטרוי.

ואתעטרו עשרין ותרין כתרין דרחמי דכלילן בעתיק יומין, דנהיר לון כל חד בסטרוי.

אתעטרו חמשין גליפין במ״ב אתוון קדישין דשמא קדישא, דבהון אתברי שמיא וארעא, ואתגלפו בגלופיהון תמניא תרעין, דאינון תמניא אתוון דרחמי, דכתיב **יהו״ה יהו״ה אל רחום וחנון** (שמות לד ו) דנפקא מעתיקא קדישא לזעיר.

ומתחברן באלין כתרין קדישין חכמה ובינה עלאין דסלקין, נפקא חסד עלאה מהאי סטרא, ודינא דגבורה מהאי סטרא, אתא זכותיה דיעקב ואשלים אתרווייהו, ואחיד לון, דהא הוא שלימותא עלאה.

תאנא, אמר רבי שמעון, בגין כך **ישראל** אתקרי. דתאנא - יעקב תתאה, ישראל עלאה; יעקב לאו שלימותא, ישראל שלימותא דכלא. וכן תאנא **נאם דוד בן ישי** (ש״ב כג א) , דוד לאו שלימותא, דהא בתראה הוא, ישי יסוד עלאה הוא ושלימותא, והיינו דתנינן, לא גלו ישראל מארצם עד שכפרו בקודשא בריך הוא ובמלכותא דבית דוד, דכתיב **אין לנו חלק בדוד ולא נחלה לנו בבן ישי, איש לאהליו ישראל** (ש״ב כ א) . מאי **איש לאהליו**? אתר דע״ז שריא בגווייהו, היינו **לאלהיו**.

אמר רבי יהודה, כד שריא חכמתא לגלפא גליפין בכלהו כתרין, מאן כתרא שארי? מההוא דאתקרי בינה, בבינה אתכליל כלא, ובגין כך אתפתחו בה חמשין תרעין, ואשתכח דכלא בחכמה אתגלפו, הדא הוא דכתיב **כלם בחכמה עשית** (תהלים קד כד) . תאנא, כתיב **מי מדד בשעלו מים וגו׳** (ישעיהו מ יב) . **בשעלו מים** - מאן מים? דא הוא בינה. רבי אלעזר מתני הכי, דא חסד. אמר ליה רבי שמעון כלא בחד מתקלא סלקא (ס״א מתתקן).

ושמים בזרת תכן - מאן שמים? תפארת, דכתיב **תפארת ישראל**.

וכל בשליש עפר הארץ -- דא הוא גבורה.

ושקל בפלס הרים - אלין אינון שאר כתרין, דאקרון טורי אפרסמונא דכיא,

וגבעות במאזנים, אלין שאר רתיכין תתאין מנייהו.

תא חזי, **בשעלו** - מאי ׳שעלו׳? דא רוח חכמתא, דהכי תנינן, שעלא דקיטרי, בקיזפא שקיען.

ושמים בזרת תכן - מאן ׳זרת׳? אלין אינון (חמשין) תרעין דאתפתחו, ואתפזרון לכל סטרין, כמה דאת אמר **וזריתי פרש על פניכם וגו׳** (מלאכי ב ג).

וכל בשליש - מאן ׳שליש׳? רחמי - שלימותא דכלא.

ושקל בפלס - מאי ׳פלס׳? אמר רבי שמעון דכתיב **מאזני צדק אבני צדק** (ויקרא יט לו) .

דף קעו עמוד א

תו אמר רבי שמעון, הני מילי בשיעוראדיוצר כלא אוקימנא.

אמר רבי אלעזר, שמע מינה, דיעקב מגו דינא קשיא נפיק, דהא יצחק דינא קשיא אחיד לחולקיה, אמר ליה רבי שמעון, ודא הוא בלחודוי, והא יצחק מגו חסד נפק, והכי כלהו דינא מגו רחמי נפקא, ורחמי מדינא.

אברהם ירית אחסנא דחסד, נפק יצחק בדינא מגו חסד, יעקב נפק ברחמי מגו דינא קשיא, וכך הוא לעילא דא מן דא, וינקא דא מן דא, עד דאשתמודע כלא דהוא חד, ומחד תליין כלהו, וכלא אשתכח חד, בריך שמיא לעלם ולעלמי עלמין. אמר רבי אלעזר, אשתמודע דלית שלימותא אלא כד אחיד דא מן דא, וחד אחיד בתרווייהו, לשכללא כלא, כגון יעקב, והיינו דכתיב **מבריח מן הקצה אל הקצה**.

תאנא כולי האי לא אתקרי אלא מסטרא דילן, ומסטרא דילן אשתמודע כלא, דהא בהאי לעילא כלא בחד מתקלא סלקא, לא שני ולא ישתני, כמה דכתיב **אני יהו"ה לא שניתי** (מלאכי ג ו) . אמר רבי יהודה, כלהון בוצינין נהירין מחד, ומחד תליין, ובוצינן אינהו חד כלא, דהא לא בעו לאתפרשא, ומאן דפריש לון, כאלו אתפרש מן חיי עלמא.

אמר רבי יצחק כתיב **ונתתי נערים שריהם ותעלולים ימשלו בם** (ישעיהו ג ד) - היינו דכתיב **ועשית שנים כרובים זהב** (שמות כה יח) . כתיב **יושב הכרובים** (ש"א ד ד) , וכתיב **וירכב על כרוב ויעף** (ש"ב כב יא) . **יושב הכרובים** - כד שריא לאתיישבא בשלימותא כתיב **יושב הכרובים** (ס"א כד אשתכח בשלימותא), וכד לא שריא ולא אתיישבא מלכא בכרסיא כתיב **וירכב על כרוב** - חד, דלא אתיישבא מלכא בכרסיא. **יושב הכרובים** - תרי.

אמר רבי יוסי, ווי לעלמא כד חד כרוב אהדר אנפיה מחבריה ! דהא כתיב **ופניהם איש אל אחיו** כד הוי שלמא בעלמא.

אמר רבי יצחק, הא תנינן **ערות אביך וערות אמך לא תגלה** (ויקרא יח ז) . ווי למאן דגלי ערייתהון ! כגוונא דא כתיב ביעקב, **מבריח מן הקצה אל הקצה**. זכאה חולקיהון דישראל דקודשא בריך הוא משתבח בתושבחתייהו כגוונא דלעילא, דכתיב **ישראל אשר בך אתפאר** (ישעיהו מט ג) .

תאנא, אמר רבי יצחק, ביומי קדמאי הוה בר נש אמר לחבריה, אימא לי מלה חדא דאורייתא וטול מנה כסף, השתא אמר בר נש לחבריה, טול מנה כסף ואשתדל באורייתא, ולית מאן דישגח ולית מאן דירכין אודניה, בר אינון זעירין (נ"א זריעין) קדישי עליונין, דקודשא בריך הוא משתבח בהו, דכתיב **ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ נצר מטעי מעשה ידי להתפאר** (שם ס כא).

ווי העמודים וחשקיהם כסף. רבי יצחק אמר **ווי העמודים** - הא אמינא כל אינון דמתאחדן, מקטרי קיימין עלאין, אקרון ווי העמודים, וכל אינון דלתתא תליין מאינון ווים.

מאן ווים? שיתא בגו שיתא, ומתאחדן ומתשקיין מחוטא דשדרה דקאים עלייהו. ובספרא דצניעותא תאנא, ווים לעילא ווים לתתא, וכלהו במתקלא חד סלקין.

מאן צניעותא דספרא? אמר רבי שמעון, חמשה פרקין אנון, דכלילן בהיכל רב, ומליין כל ארעא.

אמר רבי יהודה, אי כלילן הני, מכלהו עדיפי. אמר רבי שמעון, הכי הוא למאן דעאל ונפק, ולמאן דלא עאל ונפק לאו הכי.

מתלא לבר נש דהוה דיוריה ביני טורין, ולא ידע בדיורי מתא, זרע חטין ואכיל חטי בגופייהו, יומא חד עאל למתא, אקריבו ליה נהמא טבא, אמר ההוא בר נש דנא למה, אמרו נהמא הוא למיכל, אכל וטעם לחדא לחכיה, אמר וממה אתעביד דא, אמרו מחטין, לבתר אקריבו ליה גריצין דלישין במשחא, טעם מנייהו, אמר ואלין ממה אתעבידו, אמרו מחטין, לבתר אקריבו ליה טריקי מלכין דלישין בדובשא ומשחא, אמר ואלין ממה אתעבידו, אמרו מחטין, אמר ודאי אנא מארי דכל אלין, דאנא אכיל עיקרא דכל אלין דאיהו חטה, ובגין

דף קעו עמוד ב

ההוא דעתא, מעדוני עלמא לא ידע, ואתאבידו מניה, כך מאן דנקיט כללא, ולא ידע בכלהו עדונין דמהניין, דנפקין מההוא כללא:

תאנא, ספרא דצניעותא, ספרא דשקיל במתקלא.

תנא, דעד לא הוה מתקלא, לא הוה משגיחין אפין באפין, ומלכין קדמאין מיתו, וזיוניהון לא אשתכחו, וארעא אתבטלת.

עד דרישא דכסופא דכל כסופין, לבושי דיקר אתקין ואחסין.

האי מתקלא תלי באתר דלא הוה, אתקלו ביה אינון דלא אשתכחו.

מתקלא קאים בגופיה, לא אתאחד, ולא אתחזי, ביה סליקו, וביה סלקין דלא הוו והוו ויהויין.

סתרא גו סתרא אתתקן ואזדמן, (א) בחד גולגלתא, (ב) מלייא טלא דבדולחא, (ג) קרומא דאוירא אזדכך וסתים, (ד) אינון עמר נקי תליין בשקולא, (ה) רעוא דרעוין אתגליא בצלותא דתתאי, (ו) אשגחא פקיחא דלא נאים ונטיר תדירא, אשגחותא דתתא, באשגחותא דנהירו דעלאה (דביה), (ז) תרין נוקבין דפרדשקא, ואתער רוחא לכלא.

בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ -- שיתא ; **בראשית**, ברא שית עלייהו, כולהו לתתא, ותליין משבעה דגולגלתא עד יקירו דיקירותא.

והארץ תניינא לאו בחושבן, והא אתמר, ומההיא דאתלטייא נפקא, דכתיב **מן האדמה אשר אררה יהו״ה, היתה תהו ובהו וחשך על פני תהום ורוח אלהים מרחפת על פני המים**, תליסר, תליין בתליסר יקירו דיקירותא.

שיתא אלפי שנין, תליין בשיתא קדמאי, שביעאה עלייהו, דאתתקף בלחודוי.

ויתחריב כלא בתריסר שעתי, דכתיב **היתה תהו ובהו וגומר**, תליסר יקים לון ברחמי, ומתחדשן בקדמיתא, וקמו (ס״י קמו) כל אינון שיתא, בגין דכתיב **ברא**, ולבתר כתיב **היתה**, דהא הות ודאי, ולבסוף **תהו ובהו וחשך**. **ונשגב יהו״ה לבדו ביום ההוא** (ישעיה ב יא) .

גלופי דגליפין, כחיזו דחויא, אריך, ומתפשט לכאן ולכאן, זנבא ברישא, רישא (אחורא) אחיד אכתפין, אעבר וזעים, נטיר וגניז חד לאלף יומין זעירין, אתגלייא (נ״א אתמלייא) קולטרא בקטרוי, סנפירא בעדבוי, אתבר רישיה במיין דימא רבא, דכתיב **שברת ראשי תנינים על המים** (תהלים עד יג) , תרין הוו, חד אתחזרו, **תנינם** כתיב חסר, **ראשי** - כמה דאת אמר **ודמות על ראשי החיה רקיע** (יחזקאל א כב) .

ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור. היינו דכתיב **כי הוא אמר ויהי** (תהלים לג ט) - הוא בלחודוי.

לבתר אתחזרו חד, יהו״י, יה״ו, וי׳ ו׳, בתראה שכינתא לתתא, כמה דה׳ שכינתא, אשתכח, ובחד מתקלא אתקלו.

והחיות רצוא ושוב דכתיב **וירא אלהים את האור כי טוב**, **אמרו צדיק כי טוב** (ישעיה ג י) , האי במתקליה סלקא, קדמאה בלחודוי.

וכלא לחד אתחזר, אחתא, ומודעתא, כלילן דא בדא, ביו״ד ה״א, כתרין רחימין דמתחבקן.

שיתא נפקין מענפא דשרשא דגופא, לישן ממלל רברבן, לישן דא סתים בין יו״ד וה״א.

דכתיב **זה יאמר ליהו״ה אני, וזה יקרא בשם יעקב, וזה יכתוב ידו ליהו״ה, ובשם ישראל יכנה** ה יכנה ממש. **זה יאמר ליהו״ה אני** אחתא, וכלא אתמר ביה״ו, כלא כלילן בלישן, סתים לאימא, דהא אתפתחת ליה, דנפיק מינה.

אבא יתיב ברישא, אימא באמצעיתא, ומתכסייא מכאן ומכאן, ווי למאן דגלי ערייתהון.

ויאמר אלהים יהי מארת ברקיע השמים. שליט דכר בנוקבא, (ס״י שלימו דכר ונוקבא), דכתיב **וצדיק יסוד עולם** (משלי י כה) , נהיר יו״ד בתרין, ונהיר ומעבר לנוקבא.

אתייחד יו״ד בלחודוי, (ובתר כן) סליק בדרגוי לעילא לעילא, אתחשכא נוקבא, ואתנהירת אימא, ומתפתחא

דף קעז עמוד א

בתרעוי, אתא מפתחא דכליל בשית, ומכסייא פתחהא, ואחיד לתתא להאי ולהאי, ווי למאן דגלי פתחהא:

דיקנא מהימנותא לא אדכר, בגין דהיא יקירותא דכלא.

מאודנין נפקת, בסחרנהא דבסיטא, סליק ונחית, חוטא חוורא, בתליסר מתפרש, ביקירא דביקירותא ההיא כתיב **לא עבר בה איש ולא ישב אדם שם** (ירמיה ב ו) , אדם לבר הוא, אדם לא כליל הכא, כל שכן איש.

בתליסר נביעין מבועין מתפרשן, ארבע בלחודוי אסתמרו, תשעה אשקיון לגופא (נ״א לגנתא). (תיקונא קדמאה) מקמי פתחא דאדנין שארי יקירו לאתתקן. (תניינא) נחית בשפירו ברישא דשפוון, מהאי רישא להאי רישא קאים. (תליתאה) ארחא דנפיק תחות תרין נוקבין דפרדשקא לאעברא חובה, דכתיב **ותפארתו עבור על פשע** (משלי יט יא) . (רביעאה) תחות שפוון אסחר שערא לרישא אחרא. (חמישאה) ארחא אחרא נפיק תחותוי. (שתיתאה) חפי תקרובתא דבוסמא לרישא דלעילא. (שביעאה) תרין תפוחין אתחזן לאנהרא בוצינין. (תמינאה) מזלא דכלא תלייא עד לבא, ביה תליין עלאין

ותתאין. (תשיעאה) אינון דתליין לא נפקין דא מן דא. (עשיראה) חפיין זעירין על גרונא. (חד סר) דיקירו רברבין, מתשערין בשיעורא שלים. (תריסר) (וכד) שפוון אתפנון מכל סטרין, זכאה למאן דנשיק מאינון נשיקין. (תליסר) בההיא מזלא דכלא, נגדין תליסר משיחין דאפרסמונא דכיא, כלא בהאי מזלא שכיח וסתים.

בזמנא דמטא תשרי ירחא שביעאה, משתכחי (ירחי) אלין תריסר (ס״א תליסר) בעלמא עלאה, ומתפתחי תריסר (ס״א תליסר) תרעי דרחמי, בההוא זמנא **דרשו יהו״ה בהמצאו** (ישעיהו נה ו) כתיב.

ויאמר אלהים תדשא הארץ דשא עשב מזריע זרע עץ פרי וגו׳ (בראשית א יא) . היינו דכתיב **ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחדש בערב** (ויקרא טז לא) , (בהאי זמנא) **אדני יהו״ה אתה החלות להראות את עבדך את גדלך** (דברים ג כד) , יהו״ה שלים בסטרוי, והכא ברחישותא דא דארעא לא שלים, יה״י לא כתיב, קרינן.

יו״ד עלאה יו״ד תתאה, **וייצר** - י׳ עלאה י׳ תתאה, (יהי) י׳ עלאה י׳ תתאה, ה׳ בגווייהו, כללא דשלימו שלים ולא לכל סטר. אתעקר מהאי אתר שמא דא, ואשתיל באחרא, כתיב **ויטע יהו״ה אלהים**, ה׳ בין יו״ד ליו״ד דיה״י.

נשבא דפרדשקא דעתיקא לזעירא דאנפין, בלא רוחא לא אתקיים, בה״א אשתכלל, ה״א עלאה ה״א תתאה, דכתיב **אהה אדני אלהי״ם** (ירמיה א ו) .

בקיטפוי דקטפין (צרירא), ברוחא דמתקלין.

יה״ו, י׳ עלאה, דאתעטר בקטרא (ס״א בעטרא) דעתיקא, היא קרומא עלאה דאזדכך וסתים, ה״א עלאה, דאתעטר ברוחא דנוקבין דפרדשקא דנפיק לאחייא, ו׳ עלאה, בוצינא דקרדינותא דאתעטר בסטרוי (ס״א בעטרוי), מתפשטן אתוון לבתר ואתכללו בזעירא דאפין.

כמה דשריא בגולגלתא, אשתכחו מתפשטן בכל גופא, לשכללא כלא, בעמר נקא, כד תלי, תליין אלין אתוון, כד אתגלי לזעירא מתיישבן ביה אלין אתוון, ואתקרי בהון.

יו״ד דעתיקא סתים בעטרוי, בגין שמא לא אשתכח, ה״א אתפתח באחרא, ואינקיב בתרין נוקבין, ואשתכח בתקונין.

ו״ו אתפתח באחרא, דכתיב **הולך לדודי למישרים** (שה״ש ז י) , בבוצינא דקרדינותא למכסיא פתחא.

ו׳ לעילא ו׳ לתתא, ה׳ לעילא ה׳ לתתא, י׳ לעילא ובה לא אשתתף אחרא, ולא סליק בהדה, בר רמיזא דרמיז.

כד אתגליין תרין (באורייתא), ומתחברן בחד, דרגא חד רגשא בגין לאתפרשא, ו״ד כלילן ביו״ד.

ווי כד אסתלק האי, ואתגליין אינון בוסמין דטיפסא, שריקין לא עברי (ס״א עבד) לא מתעכבי בדוכתא, והחיות רצוא ושוב, ברח לך אל מקומך, אם תגביה כנשר ואם בין כוכבים שים קנך, משם אורידך. ותוצא הארץ

דף קעז עמוד ב

דשא, אימתי, כד שמא אתנטע, וכדין אוירא נפיק, ונצוצא אזדמן. (תיקונא קדמאה דרישא) חד גולגלתא אתפשט בסטרוי, טלא מלי עלה דתרי גווני. (תניינא) תלת חללין דאתוון רשימין אתגליין ביה. (תליתאה) אוכמין כערבאה (ס״א כעורבא), תליין על נוקבין עמיקין דלא יכיל למשמע, ימינא ושמאלא, הכא חד ארחא לעילא דקיק. (רביעאה) מצחא דלא נהיר, קטטותא דעלמא, בר כד רעוא אשגח ביה. (חמישאה) עיינין דתלת גווני, למרתת קמייהו, אתסחן בחלבא דנהיר, כתיב **עיניך תראינה ירושלם נוה שאנן** (ישעיה לג ב) , וכתיב **צדק ילין בה** כב, נוה שאנן עתיקא דסתים, **עינך** כתיב. (שתיתאה) חוטמא פרצופא דזעירא לאשתמודעא, תלת שלהובין מתוקדין בנוקבוי. (שביעאה) דרגא עמיקא למשמע טב וביש.

כתיב **אני יהו״ה הוא שמי** ח, וכתיב **אני אמית ואחיה** (דברים לב לט) , וכתיב **ואני אשא ואני אסבול** (ישעיה מו ד) .

הוא עשנו ולא אנחנו (תהלים ק ג) , **והוא באחד ומי ישיבנו** (איוב כג יג) הוא אקרי מאן דסתים ולא שכיח, הוא מאן דלא אזדמן לעינא, הוא מאן דלא אקרי בשמא.

(ה״א ה״י) א׳ כליל, (הוא) ו׳ו׳ כליל א׳, ולא כליל ה״ו (ס״א ה״י).

א׳ אזיל לאלף, אל״ף אזיל ליו״ד, יו״ד אזיל ליו״ד, דסתים מכל סתימין, דלא מתחברן ביה ו״ד.

ווי כד לא נהיר י׳ בו״ד, כד אסתלק י׳ מן ו״ד בחובי עלמא, ערייתא דכלא אשתכח, על דא כתיב **ערות אביך לא תגלה** (ויקרא יח ז) , וכד אסתליק יו״ד מן ה״א, על דא כתיב **וערות אמך לא תגלה אמך היא לא תגלה ערותה - אמך היא** ודאי - **כי אם לבינה תקרא וגו׳** (משלי ב ג) .

תשעה תקונין יקירין אתמסרו לדיקנא, כל מה דאתטמר ולא אתגלייא, עלאה ויקירא אשתכח, (והוא) והא (ס״א דיקנא) גנזיה קרא.

תיקונא קדמאה דדיקנא, נימין על נימין, מקמי פתחא דאודנין, עד רישא דפומא. (תניינא) מהאי רישא לרישא אחרא אשתכח. (תליתאה) מתחות תרין נוקבין, ארחא מלייא דלא אתחזייא. (רביעאה) עלעין אתחפיין מהאי גיסא ומהאי גיסא. (חמישאה) בהו אתחזיין תפוחין, סומקין כוורדא. (שתיתאה) בחד חוטא תליין, אוכמין תקיפין, עד חדוי. (שביעאה) שפוון סומקין כוורדא, אתפנון. (תמינאה) זעירין נחתין בגרונא, ומחפיין קדלא. (תשיעאה) רברבין וזעירין כגידין (ס״א נגדין, וס״א נחתין) בשקולא.

באלין אשתכח גיבר ותקיף מאן דאשתכח. כתיב **מן המצר קראתי יה** (תהלים קיח ה) . תשעה אמר דוד, עד **כל גוים סבבוני**, לאסחרא ולאגנא עלוי.

ותוצא הארץ, דשא, עשב, מזריע, זרע, למינהו, ועץ עושה פרי, אשר זרעו בו, למינהו -- תשעה אלין אתעקרו משמא שלים, ואשתילו לבתר בשמא שלים, דכתיב **ויטע יהו״ה אלהים**.

תקונין דדיקנא בתליסר אשתכחן, איהו דהיא עלאה, תתאה בתשעה אתחזון, כ״ב אתוון אתגליפו בגווניהון, (ס״א בגיניהון)

על האי מאן דחזי בחלמיה, (דיקנא), חלמא דאחיד דיקנא דבר נש עלאה בידיה, (שלים במאריה), או דאושיט ידיה ליה, ינדע דשלים במאריה, שנאין תחותוי יכנעון, כל שכן דיקנא עלאה דנהירא בתתאה (ס״א לתתאה), דעלאה **רב חסד** אקרי, בזעירא חסד סתם, כד אצטריך, נהירו אנהר ואקרי **רב חסד**. (ס״א בידיה הא מתרחיץ, דהא בשלם עם מאריה, ושנאוי יכנעון תחותוי, ודין הוא בדיל דחזא בחלמיה, כל שכן אם זכה לאודעא מה היא דיקנא עלאה, דהוא נהיר לתתאה, אריה עלאה רב בחסד אקרי, בזעירא חסד סתם).

כתיב **ויאמר אלהים ישרצו המים שרץ נפש חיה**. כלומר י״ה, אתפשט נהירו דדא בדא, כלא אתרחשון בזמנא חדא, מים טבאן מים בישן, בגין דאמר **ישרצו**, אתכללו דא בדא, חיה עלאה, חיה תתאה, חיה

דבר אחר

דבר אחר, **ישרצו המים**, תרגום **ירחשון**, כלומר כד מרחשין בשפוותיה פתגמי צלותא, בזכותא, ובנקיות דעתא, ובמיא, הוה רחיש נפשא חיתא.

וכד בעי בר נש לסדרא צלותיה למאריה,

דף קעח עמוד א

טבא, חיה בישא.

ויאמר אלהי״ם נעשה אדם - ״האדם״ לא כתיב אלא **אדם** סתם - לאפקא אדם דלעילא, דאתעביד בשמא שלים, כד אשתלים דא, אשתלים דא, דכר ונוקבא לאשלמא כלא, יהו״ה סטרא דדכר, אלהי״ם סטרא דנוקבא.

אתפשט דכורא, ואתתקן בתקונוי, כאמא, בפומיה דאמה, מלכין דאתבטלו הכא אתקיימו.

דינין דדכורא תקיפין ברישא, בסופא נייחין, דנוקבא באיפכא, וי״ה קונטירין דקיטורא, בעטפוי שקיעין, י׳ זעירא בגווהא אשתכח. אי אתבסמו דינין בעא עתיקא, אתא חויא על נוקבא, וקינא דזוהמא אתתקן בגווה, למעבד מדורא בישא, דכתיב **ותהר ותלד את קין** - קינא דמדורא דרוחין בישין, ועלעולין וקטפורין אתקין ביה. בהאי אדם בתרין בכלל ופרט אתכללו, בפרט וכלל, שוקין ודרועין, ימינא ושמאלא, דא אתפלג בסטרוי.

אתתקן דכר ונוקבא יה״ו, י׳ דכר, ה׳ נוקבא, ו׳, כתיב **זכר ונקבה בראם ויברך אותם ויקרא את שמם אדם**. דיוקנא ופרצופא דאדם, יתיב על כרסייא, וכתיב **ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה** (יחזקאל א כו) :

עתיקא טמיר וסתים, זעירא דאנפין אתגלייא ולא אתגלייא, דאתגלייא באתוון כתיב, דאתכסייא סתים באתוון, דלא מתיישבן באתרוי, בגין דאיהו לא אתיישבו ביה עלאין ותתאין.

ויאמר אלהי״ם תוצא הארץ נפש חיה למינה בהמה ורמש וגו׳. היינו דכתיב **אדם ובהמה תושיע יהו״ה** (תהלים לו ז) , חד בכללא דאחרא משתכחא, בהמה בכללא דאדם, **אדם כי יקריב מכם קרבן ליהו״ה, מן הבהמה** (ויקרא א ב) , משום דאתכלל בכללא דאדם.

כד נחת אדם דלתתא

דבר אחר

ושפוותיה מרחשן בהאי גוונא מתתא לעילא, לסלקא יקרא דמאריה, לאתר דשקיו דעמיקו דבירא, נגיד ונפיק, לבתר ינגיד לאמשכא מלעילא לתתא, מההוא שקיא דנחלא, לכל דרגא ודרגא, עד דרגא בתראה, לאמשכא נדבה לכלא מעילא לתתא, לבתר בעי לקשרא קשרא בכלא, קשרא דכונה דמהימנותא, ויעבדון כל משאלוהי, בין שאלתא דצבורא בין שאלתא דיחידא.

ושאלתא דאית לבר נש לשאלא ממאריה, הן מסודרות בתשע גווני, אית באלפא ביתא. ואית באדכר מכילוהי דקודשא בריך הוא, רחום וחנון וגו׳.

אית בשמהן יקירן דקודשא בריך הוא, כגון **אהיה יה יהו אל אלהי״ם יהו״ה צבאות שדי אדני**. אית בעשר ספירות, כגון **מלכות יסוד הוד נצח ת״ת גבורה חסד בינה חכמה כתר**. אית באדכר צדיקייא, כגון האבות והנביאים והמלכים. אית בשירי ובתושבחתי דאית בהון קבלה אמיתית.

ועילא מנהון, מאן דידע לתקן תקונין למאריה כדקא יאות. ואית בידיעה סלקא מתתא לעילא. ואית מאן דידע להמשיך שפעא מעילא לתתא. ובכל תשע גווני אלין צריכה כונה גדולה, ואי לא, עליה קרא, דכתיב **ובוזי יקלו**.

ובכוונת אמן, דהוא כליל תרין שמהן **יהו״ה אדנ״י**, והאחד גניז טוביה וברכוהי באוצר הנקרא היכל, והוא רמוז בפסוק **ויהו״ה בהיכל קדשו הס מפניו** (חבקוק ב כ) , ולדא רמזו רבותינו ז״ל כל טוב האדם בביתו, שנאמר **בכל ביתי נאמן הוא** (במדבר יב ז) , ומתרגמינן **בכל דעמי**.

ואי מכוון בכל חד וחד מתשע גווני כדקא יאות, דא הוא בר נש דאוקיר לשמא דמאריה, לשמא קדישא, ועל דא כתיב **כי מכבדי אכבד ובוזי יקלו** (ש״א ב ל) - **אכבד** בעלמא דין, לקיים ולמעבד כל צרכוי, ויחזון כל עממי ארעא ארי שמא דה׳ אתקרי עליה, וידחלון מניה. ובעלמא דאתי יזכי למיקם במחיצת חסידים, אף על פי דלא קרי כל צורכיה, כיון דזכה לאשגחא ידיעת מאריה, ואיכוון ביה כדקא יאות.

מאי **ובוזי יקלו**? דא הוא מאן דלא ידע ליחדא שמא קדישא, ולקשרא קשרא דמהימנותא, ולאמשכא

דף קעח עמוד ב

בדיוקנא עלאה, אשתכחו תרין רוחין מתרין סטרין דימינא ושמאלא, כליל אדם בימינא נשמתא קדישא, בשמאלא נפש חיה, חב אדם.

אתפשט שמאלא, ואתפשטו אינון בלא גופא.

כד מתדבקין דא בדא, אתיילדן כהאי חיה דאולידת סגיאין בקטרא חדא.

כ״ב אתוון סתימן, כ״ב אתוון אתגליין, י׳ סתים י׳ גלייא, סתים וגלייא במתקלא דטפסין אתקלו.

י׳ נפקין מניה דכר ונוקבא, ו׳ ד׳, בהאי אתר ו׳ דכר ד׳ נוקבא, בגין דא ד״ו תרין, ד״ו דכר ונוקבא, ד״ו תרין, קפלין תרין.

י׳ בלחודוי דכר, ה׳ נוקבא, ה׳ ד׳ הות בקדמיתא, ומדאתעברת בי׳ בגוה (אולידת), אפיקת ו׳, (הרי כי בה׳ אית ד״ו, ובי׳ אית ה״ה, הרי יה״ו), אתחזי יו״ד בחזויה, כללא דיה״ו.

מדאפיקת יו״ד דהוא דכר, ונוקבא אתיישב, לבתר, ומכסייא לאמא.

ויראו בני האלהים את בנות האדם (בראשית ו ב) היינו דכתיב **שנים אנשים מרגלים חרש לאמר** (יהושע ב א) . מאי **בנות האדם**? דכתיב **אז תבאנה שתים נשים זונות אל המלך** (מ״א ג טז) , בגיניהון כתיב **כי ראו כי חכמת אלהים בקרבו וגו׳** (שם כח). **אז תבאנה** - ולא בקדמיתא, בקיסטרא דקיטורי דפיגאן.

תרין מתחבקן הוו לעילא, נחתו לתתא, ירתו עפרא, אבדו חולקא טבא דהוה בהו, עטרא דבומלא, (ס״א דחמלה) ואתעטר בקוסטא דענבא.

ויאמר יהו״ה אל משה מה תצעק אלי (שמות יד טו) - **אלי** דייקא. **דבר אל בני ישראל ויסעו** - **ויסעו** דייקא, במזלא הוה תלי, דבעא לאוקיר דיקניה. **והישר בעיניו תעשה והאזנת למצותיו ושמרת כל חקיו** (שמות טו כו) , עד כאן, **כי אני יהו״ה רפאך**, להאי דיקא:

הוי גוי חוטא, עם כבד עון, זרע מרעים, בנים וגו׳ (ישעיה א ד) , שבעה דרגין, יו״ד ה״ה ו״ה ה״י, ו״ו אפיק ד׳, ה״ה הו״י, ה״ה אפיק ו״ו, ד״ו לבר, אסתיר אדם דכר ונוקבא, דאינון ד״ו, דכתיב **בנים משחיתים**.

בראשית ברא. **בראשית** מאמר, **ברא** חצי מאמר, אב ובן, סתים וגליא, עדן עלאה דסתים וגניז, עדן תתאה נפיק למטלטלי (ס״א למטלנוי) ואתגלייא, יהוה יה, אלהים, את, אדני אהיה, ימינא ושמאלא כחדא אשתתפו. השמים ואת, דכתיב **והתפארת** (ד״ה א כט יא), והנצח אינון כחדא אשתתפו, **הארץ** דכתיב **מה אדיר שמך בכל הארץ** (תהלים ח ב) , **מלא כל הארץ כבודו** (ישעיהו ו ג) .

יהי רקיע בתוך המים - להבדיל בין הקדש ובין קדש הקדשים, עתיקא לזעירא, אתפרש ואתדבק, לא אתפרש ממש.

פומא ממלל רברבן, אנתיק ואתעטר בכתרין זעירין, בחמשה זינין מים, וכתיב **ונתן עליו מים חיים** (במדבר יט יז) , **הוא אלהים חיים ומלך עולם** (ירמיה י י) , **אתהלך לפני יהו״ה בארצות החיים** (תהלים קטז ט) , **והיתה נפש אדני צרורה וגו׳** (ש״א כה כט) , **ועץ החיים בתוך הגן** (בראשית ב ט) , י״ה, יו״ד ה״א, א״ה י״י, **בין מים למים** - מים שלימין ומים דלא שלימין, רחמין שלימין רחמין דלא שלימין:

ויאמר יהו״ה לא ידון רוחי באדם לעולם בשגם הוא בשר. **ויאמר יהו״ה** - כד אתיישבא בזעירא, מכאן (לומר) דבר בשם אמרו, (נ״א דכד אמר בשם אמרו) דעתיקא סתים קאמר, **לא ידון רוחי באדם** דלעילא, משום דבההוא רוחא דאתנשבא מתרין נוקבין דפרדשקא, משיך לתתאי, ובגין כך כתיב (ימי עולם) **והיו ימיו מאה ועשרים שנה**, יו״ד שלים ולא שלים, י׳ בלחודוי מאה, תרין אתוון תרין זמנין, **מאה ועשרים שנה**, י׳ בלחודוי כד

דבר אחר

לאתר דאצטריך, ולאוקיר שמא דמאריה, טב ליה דלא אתברי, וכל שכן מאן דלא אתכוון באמן.

ועל דא כל מאן דמרחיש בשפוותיה בנקיותא דלבא, במיא דמנקי - מאי כתיב בהדיה? **ויאמר אלהים נעשה אדם** - כלומר בשביל אדם דידע ליחדא צלם ודמות כדקא יאות, **וירדו בדגת הים**:

דף קעט עמוד א

אתגלייא בזעירא, אתמשך בעשר אלפין שנין, מכאן כתיב **ותשת עלי כפכה** (תהלים קלט ה) .

הנפילים היו בארץ, היינו דכתיב **ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים**, מאתר דאתפרש גנתא, אקרו הנפילים, דכתיב **ומשם יפרד**.

היו בארץ בימים ההם -- ולא לבתר זמנא, עד דאתא יהושע, ובני האלהים אתטמרו עד דאתא שלמה, ובנות האדם אתכללו, ההוא דכתיב **ותענגות** (קהלת ב ח) , תענגות קארי תענגים לא קארי.

בני האדם, דאתרמיו (נ״א דאתרמיזו) מהאי רוחין אחרנין, דלא אתכללו בחכמה עלאה, דכתיב **ויהו״ה נתן חכמה לשלמה**, וכתיב **ויחכם מכל האדם**, משום דהני לא אתכללו באדם, **ויהו״ה נתן חכמה** (מ״א ה יב) , ה׳ עלאה, **ויחכם** (מ״א ד לא) , דמינה אתחכם לתתא.

המה הגבורים אשר מעולם -- עולם דלעילא, **אנשי השם**, דאתנהגן בשמא, מאי שמא, שמא קדישא דאתנהגן ביה דלא קדישין לתתא, ולא אתנהגן אלא בשמא, **אנשי השם** סתם, ולא ״אנשי יהו״ה״. לאו מסתים סתימא, אלא גריעותא, ולא גריעותא, אנשי השם סתם, מכללא דאדם נפקו, כתיב **ואדם ביקר בל ילין** (תהלים מט יג) . **אדם ביקר** - ביקירו דמלכא, **בל ילין** בלא רוחא.

תליסר מלכי קרבא, בשבעה, שבעה מלכין בארעא, אתחזיאו נצחי קרבא, תשעה דסלקין בדרגין, דרהטין ברעותהון, ולית דימחי בידיהון.

חמשה מלכין קיימין בבהילו, לקמי ארבע לא יכלין למיקם, ארבע מלכין נפקין לקדמות ארבע, בהון תליין כענבין באתכלא, צרירן בהו, שבעה רהיטין סהדין סהדותא, ולא קיימין בדוכתייהו.

אילנא דמבסם, יתיב בגו, בענפוי אחידן ומקננן צפרין, תחותוי תטלל חיותא, דשליטא בההוא אילנא בתרי כבישין למהך, בשבעה סמכין סחרניה, בארבע חיוון, מתגלגלין בארבע סטרין.

חויא דרהיט בש״ע דלוגין, דליג על טורין, מקפץ על גבעתא, דכתיב **מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות** (שיר ב ח) , זנביה בפומיה, בשנוי נקיב בתרין גיסין, כד נטיל גיסטרא, אתעביד לתלת רוחין.

כתיב **ויתהלך חנוך את האלהים**, וכתיב **חנוך לנער על פי דרכו** (משלי כב ו) , **לנער** הידוע, **את האלהים** - ולא את יהו״ה, **ואיננו** בשם זה, **כי לקח אותו אלהים** להקרא בשמו. תלת בתי דינין, ארבע אינון, ארבע בתי דינין דלעילא, ארבע לתתא, דכתיב **לא תעשו עול במשפט במדה במשקל ובמשורה** (ויקרא יט לה) , דינא קשיא, דינא דלא קשיא, דינא בשקולא, דינא דלא בשקולא, דינא רפיא, דאפילו לא האי ולא האי.

ויהי כי החל האדם לרב על פני האדמה. החל האדם לרב - היינו דכתיב **בשגם**, האדם דלעילא, וכתיב **על פני האדמה**.

ומשה לא ידע כי קרן עור פניו (שמות לד כט) היינו דכתיב **כתנות עור** (בראשית ג כא) . **קרן** דכתיב **ויקח שמואל את קרן השמן** (ש״א טז יג) , לית משיחה אלא בקרן, **ובשמך תרום קרננו** (תהלים פט יח) , **שם אצמיח קרן לדוד** טז, היינו עשיראה דמלכא, ואתיא מן יובלא דהיא אימא, דכתיב **והיה במשוך בקרן היובל** (יהושע ו ה) , קרן ביובלא אתעטר, עשיראה באימא.

קרן, דנטיל קרן וריוח, לאתבא רוחיה ליה, והאי קרן דיובלא הוא, וביובל ה׳, וה׳ נשיבא דרוחא לכלא, וכלא תייבין לאתרייהו, דכתיב **אהה יהו״ה אלהים** (ירמיה א ו) , כד אתחזי ה׳ לה׳, יהו״ה אלהים אתקרי שם מלא, וכתיב **ונשגב יהו״ה לבדו ביום ההוא** (ישעיה ב יא) , (ס״א כד אתחזר ה׳ לה׳ ואסתלק י׳, פורענותא אתי לעלמא, ואם לא בשביל אדנ״י יהו״ה לא אתקיים עלמא, וכלא אתחרב, ועל דא כתיב ונשגב וגו׳),

עד כאן סתים ואתעטר צניעותא דמלכא, דהיינו ספרא דצניעותא, זכאה למאן דעאל ונפק, וידע (נ״א למאן דנפק וידע) שבילוי וארחוי:

ברוך ה׳ לעולם אמן ואמן: